ANDREI GULEAŞKI

AVENTURILE LUI AVAKUM ZAHOV

VOLUMUL II

EDITURA TINERETULUI

AVENTURA

ANDREI GULEAŞKI

AVENTURILE LUI AVAKUM ZAHOV

Volumul II

În româneşte de
C. VELICHI

EDITURA
TINERETULUI

АНДРЕЙ ГУЛЯШКИ

ПРИКЛЮЧЕНИЯТА НА АВАКУМ ЗАХОВ

НАРОДНА МЛАДЕЖ
— СОФИЯ 1963

PARTEA A III-A

ÎNTR-O SEARĂ PLOIOASA DE TOAMNĂ

1

Avakum se întoarse de la Trigrad aproape distrus — şi trupeşte, şi sufleteşte. Amestecul Irinei Teofilova în afacerea cu epizootia de febră aftoasă şi sinuciderea ei, sesizarea la timp şi dejucarea rapidă a manevrelor abile făcute de Svetozar Podgorov pentru a scăpa din mîinile lui, precum şi încordarea fizică şi sufletească din ultima noapte a dramei, cînd jucase totul pe o singură carte — toate acestea fuseseră o grea încercare, chiar pentru un om cu o rezistenţă atît de neobişnuită ca a lui.

Cel mai mult îl chinuia, bineînţeles, cazul Irinei Teofilova. Făcea un efort de voinţă conştient ca să nu se mai gîndească la ea, dar îşi dădea repede seama cît de inutil era jocul ăsta de-a v-aţi ascunselea cu sine însuşi şi cît de zadarnice erau încercările de a o uita, de a o şterge pentru totdeauna din gîndurile lui. Aşa îi fusese dat — să retrăiască şi în amintire tot tragismul îngrozitor al legăturilor lui cu această femeie : şi dragostea lui, din care înlăturase înadins elementul raţional, atît de propriu unui om ca dînsul, pentru a o determina să se încreadă orbeşte în el ; şi voinţa lui neînduplecată de a o duce la moarte pe această nefericită, ca să rămînă credincios pînă la capăt setei sale fanatice de adevăr ; şi făţărnicia, şi viclenia sa de călău în toga academică a unui învăţat, pasionat şi obiectiv arheolog. Retrăia acum totul, se gîndea mereu la cele întîmplate cu acel sentiment de

deznădejde pe care ţi-l dă tot ceea ce este ireversibil, deoarece Irina nu mai exista. Pierise, se topise aşa cum se topiseră în fumul vremii toate acele zile luminoase şi lipsite de griji ale primelor lor întîlniri de dragoste.

După ce semnă procesul-verbal făcut de medic şi trupul Irinei fu îngropat în pămîntul Trigradului, spre marginea de miazăzi a cimitirului din sat, Avakum o porni pe înălţimile care se ridicau chiar deasupra satului, acoperite de tufişuri dese şi păduri tăcute de brad. Rătăci aşa pe poteci singuratice şi mute, de-a lungul liniei de frontieră, ocolind cu dibăcie posturile secrete ale grănicerilor. Risca să primească un glonţ în cap, dar jocul acesta cu moartea îl distra, îl destindea şi-i readucea parcă la viaţă nervii obosiţi.

Prins cu totul în acest joc, nu-şi dădu seama că orele zburau, decît atunci cînd discul roşu al soarelui coborî spre îndepărtata frunte a Karabairului. Jos, în văi, umbrele amurgului îşi întindeau vălurile lor albăstrii, dar vîrfurile pinilor zvelţi de pe locurile mai înalte luceau încă de parcă ar fi fost poleite cu aur. Lilieci nevăzuţi zburau pe deasupra poienelor, iar huhurezii lenevoşi după somnul de peste zi îşi aranjau penele şi-şi întindeau curioşi gîturile. Umbre albăstrii şi roz se împleteau ca nişte dantele pe potecile înguste ale pădurii, ici-colo cîte o stea de argint privea mirată din cer şi o linişte grea, şi parcă albastră, plutea ca o mare deasupra întregii lumi a munţilor.

Bătuse mulţi kilometri în după-masa aceea, şi încă pe poteci grele şi prin locuri pustii. Dar abia acum, cînd muntele îşi dezvăluia întrega lui splendoare, scăldat în culorile purpurii ale asfinţitului, Avakum simţea oboseala — îl apăsa mai ales pe creier, dîndu-i senzaţia unui bulgăre de gheaţă. Îl cuprinse o dorinţă grozavă să se

întindă jos pe pămînt, să-şi înfigă mîinile în frunzişul putred, să nu mai vadă nimic, să nu se mai gîndească la cele petrecute cu o seară înainte la tîrla lui Daud şi să cadă într-un somn adînc, din care să nu se mai trezească niciodată.

Da, ar fi fost minunat, şi parcă începu chiar să guste liniştea de care s-ar fi bucurat stînd cu umerii la pieptul umed şi odihnitor al pămîntului. Dar raţiunea, care în momentele critice ale vieţii lui învinsese totdeauna, prinse să analizeze cu pedantă consecvenţă urmările *posibile :* somnul greu ce l-ar fi cuprins, ţintuindu-l ca pe un cadavru printre ferigi, rondul de noapte şi mai ales cîinii grănicerilor care l-ar fi adulmecat şi l-ar fi descoperit foarte repede. În cel mai bun caz, istoria s-ar termina la postul de grăniceri, unde locotenentul-major de serviciu l-ar privi cu amărăciune şi cu ochi bănuitori. Era însă posibil şi un alt sfîrşit, şi acesta putea depinde de multe întîmplări oarbe. Noaptea încorda nervii soldaţilor şi mîna neliniştită s-ar fi putut grăbi — doar linia de frontieră e la o sută de paşi ! Avakum ura jocul întîmplării şi un asemenea sfîrşit *posibil* nu era pe placul lui.

Altceva fusese, cu puţin mai înainte, cînd pîndise şi dăduse ocol cu grijă posturilor secrete, pentru a se plimba neobservat pe lîngă linia întunecată a frontierei. Participase la acest joc cu moartea ca un partener care-şi însuşise cu virtuozitate arta de a da lovituri şi înţelepciunea de a le evita ; ca un partener care urmărea anumite scopuri şi se pricepea să lupte pentru împlinirea lor. Antrenat în acest joc periculos, el nu mergea în calea morţii ca un sentimental, ca un Werther lipsit de voinţă, ci privea în jurul său cu un ochi treaz, alegîndu-şi drumul cu un deosebit spirit de orientare, datorită căruia nu se înşelase niciodată. Fugea de sine

însuşi, dar în acelaşi timp se păzea pe sine însuşi, şi acesta era de fapt tot sensul jocului său.

De fapt, de ce se păzea oare? Poate că era instinctul său de conservare, la care nu se gîndea şi de care nu-şi dădea seama. Sub învelişul acestui instinct se aflau, bineînţeles, şi amforele, şi hidriile, şi anticele mozaicuri colorate — extazul creator al celui care restaurează, care readuce la viaţă frumuseţea dispărută — şi setea nepotolită de a descoperi, de a căuta şi de a găsi adevărul, şi, desigur, acea veche şi adîncă satisfacţie a vînătorului care doboară vînatul periculos, ca să-şi verifice curajul. Toate aceste lucruri palpitau laolaltă în sufletul lui şi fiecare dintre ele îşi cerea dreptul la viaţă.

Şi astfel, judecata rece „pentru şi contra" învinse oboseala şi el îşi continuă drumul. Vîrfurile pinilor îşi pierduseră aureola lor de argint. Albastrul şi rozul ce se împletiseră pe poteci dispăruseră şi ele, ca şi mătăsosul violet al cerului. Umbrele moi ale nopţii acopereau încet totul.

Ajunse la Trigrad mirosind a brad şi a răşină, pe deplin înviorat. Cel puţin aşa îi păru lui Ahmed, fiul lui Parut. Flăcăul se uita mirat la el, divinizîndu-l în cugetul său, cu privirea plină de un respect fără margini şi o teamă superstiţioasă. De aceea nici nu îndrăznea să i se uite în ochi. Simţea forţa ce iradia din acest om — din mersul, din mişcările, din nemaipomenita siguranţă a glasului său — dar în ochi nu i se uita. Şi chiar dacă s-ar fi uitat, cu toată teama şi respectul pe care-l avea, tot n-ar fi putut să înţeleagă scînteile dureroase şi tremurătoare ce luceau în pupilele lor dilatate. Pentru Ahmed, chiar aceste semne ale chinului ce-l mistuiau ar fi însemnat manifestarea unei forţe supranaturale, care-ţi lua minţile.

Avakum îşi luă rămas bun de la el şi, neavînd altceva ce să-i dea ca amintire, îi lăsă bricheta. Pe urmă locotenentul Gheorghiev îl duse cu motocicleta pînă-în satul Teşel. Pe drum, Avakum fredonase o melodie veselă şi locotenentul rămase cu impresia că dusese cu sine un om fericit, plin de energie, un răsfăţat al soartei, născut sub o stea fericită.

Se urcă în GAZ şi, după ce făcu un ocol mare prin centrul satului, cu farurile stinse, spre marea mirare a locotenentului, coti brusc pe drumul ce ducea la Dospat. Locotenentul ştia că Avakum pleca la Sofia şi neaşteptatul ocol pe la Dospat îl surprinse foarte mult. Se uită lung după maşină şi, cînd ultimile licăriri ale semnalelor roşii dispărură în întuneric, ridică din umeri şi surîse invidios. Nu era dat oricui să joace *va banque* [1] !

În acest timp, GAZ-ul zbura spre Momcilovo, risipind necontenit întunericul din faţa lui şi aşternînd pe drumul stricat de roţile căruţelor poleială de aur. Din cînd în cînd, pe la cotituri, ţîşneau din întuneric brazi adormiţi sau pini negri, se căscau văi adînci sau se aplecau brusc pereţi de stîncă acoperiţi cu licheni roşietici şi muşchi.

După un ceas, GAZ-ul trecu în goană prin Lăkite. Satul părea părăsit, aşa cum se odihnea în somnul lui adînc şi sănătos. Pe rîpile „Zmeiţei", odinioară atît de pustii şi de înfricoşătoare, străluceau acum becuri electrice, iar la poalele dealului, unde se aflau barăcile minerilor, scînteia lumina orbitoare a lămpilor de cinci sute de vaţi. Nimic nu-ţi mai amintea de „Zmeiţa" cea tainică, de fiorii ce te străbătuseră altădată, cînd zăcea

---

[1] *Va banque* sau *banco* — expresie specifică unor jocuri de cărţi, prin care unul din jucători angajează întreaga partidă. În cazul de faţă, expresia se poate traduce prin : „să joace tare".

în romantica ei singurătate. Privind luminile ce clipeau, Avakum își aminti de dascălul Metodi și zîmbi distrat. Zîmbi distrat deoarece se gîndea în același timp la mai multe lucruri: și la romantismul sălbatic al „Zmeiței“, acum dispărut, și la curioasa soartă a dascălului, și la Maria, văduva pădurarului, aceea care făcea împletituri de lînă. Acum, dascălul Metodi locuia la Smolian și în clipa asta dormea desigur la pieptul Mariei, care pînă la urmă îi devenise soție.

Luminile de la barăcile minerilor rămaseră în urmă. Acum zbura pe drumul de țară dintre fînețe, drept spre masivul Karabair, ascuns undeva în noapte. Acul kilometrajului începu să oscileze în jurul cifrei optzeci. Iată și Momcilovo, care dormea parcă și mai profund decît Lăkite, iată și răspîntia atît de cunoscută care despărțea mahalaua de sus de cea de jos, iată colo și cîrciuma lui Ilcio, parcă adormită, stînd ca o cloșcă ce-și ocrotește puii. O clipă, simți dorința să oprească — atît de puternice și de vii erau amintirile care-l legau de cele două odăițe întunecoase și de tejgheaua ei veche!

Dar cîrciuma lui Ilcio, adîncită în somnul ei, părea ca moartă la ceasul ăsta și doar treptele de piatră tocite luciră o clipă în întuneric.

Se strecura acum pe ulițele înguste și întortocheate, cu farurile stinse și apăsînd cît mai puțin pe accelerator, ca să nu facă zgomot. Se orienta în gînd prin întunericul des, mergînd ca orbul, dar, ca totdeauna, fără greșeală. Pînă la urmă apăsă pe frînă ușor, stopă și stinse motorul.

Ochii nu distingeau încă nimic, dar Avakum era absolut sigur că oprise exact acolo unde trebuia. Stătu cîtva timp nemișcat, ca să se obișnuiască cu întunericul. Și, într-adevăr, bezna se rări parcă, sau cel puțin așa i se păru. În fața lui răsări ca din pămînt umbra lungă și joasă a gardului de spini.

Avakum zîmbi. Era mai mult decît mulţumit de sine însuşi — nu numai pentru că descoperise îngrăditura, ci fiindcă reuşise să oprească maşina chiar în locul unde bănuia că se află pîrleazul, pe care-l mai ţinea minte de anul trecut. Faptul îl înviora de parc-ar fi tras un gît de vin vechi şi tare.

În locul acela, o parte din spini fuseseră daţi la o parte, în buruieni, şi nu era greu de sărit. Numără treizeci de paşi perpendiculari pe îngrăditura scundă. Ultimul pas îl duse la tulpina cunoscutului brad noduros. Zidurile văruite ale casei cu un etaj abia se zăreau în întunericul nopţii.

Era liniştit, de parcă s-ar fi întors de la drum în propria sa casă.

Ciocăni uşor în geamul ferestrei. Ascultă o clipă, două, apoi bătu din nou. Cînd simţi că înăuntru se dădea perdeaua la o parte, îşi aprinse ţigara, şi flacăra chibritului îi scăldă faţa într-o lumină caldă. De dincolo se auzi parcă o exclamaţie mirată. Avakum simţi o uşoară remuşcare şi în sinea lui zîmbi vinovat.

Mai departe, totul se petrecu în modul cel mai firesc. Neobişnuitul rămase afară, dincolo de prag, iar în faţa lui apăru gazda lui de altădată. Era numai în cămaşă şi dinspre ea venea un miros sănătos de pat cald. Oricît s-ar părea de curios, ea nu se arătă tulburată şi nici uimită de această vizită neaşteptată. Dimpotrivă, trase zăvorul uşii fără să se grăbească şi fără să spună ceva, după care aranjă perdeaua ferestrei aşa ca să nu se vadă nimic de afară. Şi-n întunericul de iad al odăii, Avakum auzea lipăitul uşor al picioarelor ei goale şi numai după zgomotul ăsta îşi dădea seama pe unde umbla şi ce făcea.

În timp ce stătea nemişcat, ea aprinse lampa de gaz de deasupra vetrei, lăsă cît mai jos fitilul, ca flacăra să

fie mică, şi aşeză bine sticla. După aceea se întoarse spre Avakum, şi abia atunci îi văzu el ochii larg deschişi şi buzele-i cărnoase tremurînd speriate. Văzu, în acelaşi timp, şi umerii ei rotunzi, şi genunchii goi, şi sînii puternici aproape ieşindu-i prin decolteul adînc al cămăşii ; dar ea nu se sfii de ochii lui, ci încercă să-i zîmbească cît mai prietenos şi mai ospitalier.

Avakum, care-şi amintea bine de atitudinea sa nehotărîtă faţă de ea, îi înţelese zîmbetul. Balabaniţa se mira şi nu ştia cum să-l întîmpine acum — numai ca gazdă, sau ca gazda şi femeia care îi oferise fără ocol dragostea ei. Şi se vedea bine că dorea să-l întîmpine şi ca femeie, dar se temea să nu greşească. Oare nu avea să facă pe prostul şi de astă dată ?

Acum însă Avakum nu avea intenţia să-i întoarcă spatele. Avea nevoie de toată vitalitatea ei primară, de toată forţa, de toată dragostea ei, care putea să-i toarne iarăşi în suflet dorinţa de a trăi, care-i slăbise mult în ultima vreme. Căuta dragostea trupului ei fără nici un fel de romantism şi efuziuni sentimentale, aşa cum caută călătorul obosit izvorul care-i va potoli setea şi-i va reda puterile pentru a merge mai departe. De aceea se grăbi s-o îmbrăţişeze şi-i căută nerăbdător buzele, dîndu-şi seama în acelaşi timp, cu amară remuşcare, că asta nu era nicidecum dragoste.

Trecuse de miezul nopţii ; era timpul să plece, aşa că se ridică din pat. Ea îi puse mîna pe umăr şi, uitîndu-se în ochii lui, îl întrebă cu glas şoptit şi aproape speriat dacă *într-adevăr* e hotărît să plece. El dădu din cap în semn că da. Atunci, după o scurtă tăcere, înţelese şi ea că nu trebuia să-l facă să întîrzie. Pe urmă, vrînd să arate că faptul n-o impresiona în mod deosebit, îl întrebă dacă nu voia să ştie *nimic* despre ea,

dacă nu voia să afle cum o duce, ce griji are şi care-i sînt dorinţele.

Avakum căută să o asigure că totdeauna se interesase de dînsa şi de munca ei. Ştia, de pildă, că era brigadieră la ferma de vaci. Dar glasul său era şters şi nesigur — de fapt, în clipa aceea îi era ruşine de vorbele pe care le spunea şi căuta să nu i se uite în ochi.

Ea îi zîmbi blînd, îşi aranjă cămaşa şi se ridică repede.

— Hai, grăbeşte-te — zise — că se crapă de ziuă. Iar cînd îi mai trece altă dată prin Momcilovo, nu uita să vii şi pe la mine.

Îl luă de gît şi-l sărută cu zgomot.

Cînd ieşi afară, cele trei stele de la brîul lui Orion clipeau chiar deasupra capului său. Bătea vîntul şi cerul de deasupra muntelui Karabair era plin de nori negri. Venea ploaia.

Se strecură prin uliţele mici şi întortocheate ale satului, încet, pe furiş, abia apăsînd pedala acceleratorului. Cîteva minute mai tîrziu, maşina ieşi din nou în drumul nepietruit ce ducea la Dospat. Aprinse farurile şi răsuflă uşurat — Momcilovo rămăsese în urmă.

Acum, maşina sălta pe drumul de pămînt, supărîndu-se parcă atunci cînd nimerea prin urmele adînci ale căruţelor. Vîntul bătea din faţă şi, curînd, pe prelata GAZ-ului ropotiră primele picături ale ploii de toamnă.

2

Cazul „Icerenski" şi afacerea cu epizootia de febră aftoasă i-au adus multă glorie lui Avakum. Cu toate că era o glorie discretă, dat fiind caracterul deose-

bit al activităţii lui, ea se transformă curînd într-o sarcină, însoţită de o primejdie permanentă şi crescîndă. Nu existau încă dovezi clare că spionajul străin reuşise să afle cine este în realitate arheologul Avakum Zahov, dar erau totuşi unele semne care arătau că cercul antenelor şi al căutărilor se strîngea necontenit în jurul său. Trebuia neapărat să întrerupă un timp oarecare legăturile cu Securitatea, să renunţe la activitatea sa pe acest tărîm, să evite oamenii care fuseseră amestecaţi într-un fel sau altul în cazul „Icerenski" şi în afacerea epizootiei de febră aftoasă. Era necesar să redevină iarăşi arheologul care restaurează piese de valoare, cercetătorul şi învăţatul absorbit cu totul de descoperirea trecutului. În acest fel, înconjurîndu-l din toate părţile cu un spaţiu mort şi apărîndu-l de cercetările serviciilor străine de spionaj, Securitatea îşi ţinea în rezervă cel mai bun cadru operativ pe care-l avea, pentru a-l utiliza în momentul cînd primejdia avea să treacă.

După ce avu o ultimă convorbire confidenţială cu colonelul Manov (se întîlniseră „întîmplător" la un prieten neutru), Avakum se întoarse direct acasă, îşi puse halatul său lung de mătase şi se apucă să distrugă hîrtiile şi lucrurile care aveau vreo legătură cu cazul „Icerenski" şi cu afacerea epizootiei de febră aftoasă şi, în general, tot ceea ce putea să dea vreo indicaţie asupra activităţii lui secrete. Păstră totuşi cîteva mărunţişuri de care nu se putea despărţi cu nici un chip: cutiuţa cu praf de aluminiu, panglica de copiat, cîteva sticluţe cu solvenţi, lupa pliantă şi o duzină de tuburi cu alifii şi culori pentru grimat. Nu putu să renunţe nici la cele două chei universale — una pentru broaştele obişnuite, cealaltă pentru cele speciale — deoarece şi le făcuse singur în laboratorul experimental al institutului. Cînd veni rîndul cupei de argint a lui Icerenski,

stătu puţin pe gînduri. Înainte de a fi împuşcat, acest abil spion declarase procurorului care asistase la execuţia lui că dăruieşte cupa de argint lui Avakum, iar ciocanul său de geolog — învăţătorului Metodi Paraşkevov. „Dascălul" refuză în modul cel mai categoric şi cu dezgust darul, în schimb Avakum primi cupa de argint cu multă plăcere. În primul rînd, fiindcă era vorba de un obiect de artă, iar în al doilea rînd, fiindcă îi amintea de o victorie cucerită cu greu asupra unui adversar egal şi puternic. Şi acum sunau în mintea lui, ca adierea unui vînt de primăvară, ca un cîntec de privighetoare, versurile lui Shelley, săpate în duraluminiu pe cilindrul interior, atît de bine ascuns :

Din visuri de iubire
Trezitu-m-am deodată
Şi-alerg orbit spre tine
Prin noaptea înstelată...

Acest cîntec de privighetoare îi amintea de nişte timpuri fericite, cînd în capul lui era mai puţină înţelepciune, dar şi mai puţină tristeţe în inimă. Cu ochii închipuirii, văzu un mic balcon în fier dantelat şi silueta unei tinere femei purtînd o rochie frumoasă, fără mîneci. Soarele de dimineaţă îi poleia cu aur părul blond. Îşi aminti de grădiniţa cu fîntîna arteziană ce răcorea dimineaţa fierbinte de august cu plescăitul uşor al apei. Un trandafir crem se zăreşte în balcon, iar şmecherul de Sali, lustragiul, nu vrea să-i lustruiască pantofii şi pe partea lor interioară...

— Ascultă, Sali, tovarăşul ăla care are o cravată albastră cu flori argintii a mai venit zilele astea pe aici ?

Cupa de argint îi amintea lucruri stranii — parcă nişte stafii dintr-un vis de demult. Avakum îşi aprinse

o ţigară, zîmbi gînditor şi continuă să se plimbe multă vreme încoace şi încolo prin odaia în care domnea acum o dezordine totală.

Ar fi vrut să păstreze cupa, ca să-şi mai amintească de toate acestea, dar trecînd prin analiza raţiunii un şir întreg de argumente „pentru" şi „contra", ajunse pînă la urmă să-şi pună următoarea întrebare: „De ce dracu mi-o fi lăsat mie Icerenski obiectul ăsta?" Boian Icerenski nu era un tip sentimental, un cavaler generos, ci un ucigaş care calculează totul cu sînge rece, care-şi ucide victima pe la spate, bucurîndu-se de propria sa dibăcie şi iscusinţă. Un asemenea om nu face daruri din toată inima, pentru că, şi dacă ar vrea s-o facă, nu poate. În genere, inima lui nu are o astfel de puritate. Şi este şi mai puţin probabil ca omul acesta să se înduioşeze în ultimele minute înainte de a primi glonţul ucigător şi să fie cuprins de un sentiment de iertare pentru toţi semenii săi.

Nu există nici o îndoială că, pînă în ultimul minut al vieţii sale, Icerenski a rămas acelaşi om care fusese toată viaţa. Posedarea unui asemenea obiect rar, cum era cupa de argint, pe care se încrustaseră versurile lui Shelley, putea deveni mai tîrziu o dovadă, *o urmă* pentru cineva. Izolat în închisoare şi păzit cu grijă în timpul instrucţiei, Icerenski n-a avut posibilitatea, cît a mai trăit, să spună prietenilor săi *cine* este Avakum, cum să-l recunoască şi unde să-l caute, ca să se apere de el şi să-l ucidă la momentul prielnic. Se îngrijise însă, în zilele ce-i mai rămăseseră, să le lase o urmă postumă: cupa de argint. „Căutaţi cupa de argint şi ea vă va arăta omul pe care eu n-am reuşit să-l înving." Nu-i aşa? „N-am avut noroc în acest ultim duel, dar pentru ca ticălosul ăsta să nu se bucure prea mult de victoria lui, iată, vi-l arăt, cu toate că întind mîna de

aici, din mormînt." Desigur, astfel de gînduri vor fi trecut prin mintea lui Icerenski atunci cînd spusese procurorului cui lasă cele două obiecte. Cît priveşte ciocanul de geolog — asta o făcuse aşa, de camuflaj. Bietul dascăl Metodi trebuia să-i servească şi de astă dată drept paravan. Nu se putea spune că Boian Icerenski nu fusese, într-o anumită măsură, un adevărat artist în meseria lui. În comparaţie cu el, Svetozar Podgorov nu era decît un cîrpaci, un meseriaş nepriceput şi grosolan.

Aşa gîndea Avakum ţinînd cupa în mînă, înşurubînd şi deşurubînd distrat cele două părţi ale ei. Bineînţeles, intenţia geologului nu avusese pînă acum nici un rezultat practic, deoarece Avakum o pusese în fundul lăzii lui ferecate în fier, îndată ce-o primise din mîinile colonelului Manov — a doua zi după execuţia lui Icerenski. Nici procurorul şi nici nimeni altul din cei care asistaseră la execuţie nu ştiau cine este în realitate „falsul arheolog". Nimeni nu-l cunoştea pe acest „fals" arheolog, iar numele pe care-l pronunţase Icerenski, cei de faţă îl auzeau pentru prima dată. Icerenski amintise de un oarecare Ivan Stoianov, dar numai la Sofia erau mai bine de cîteva mii de Ivani Stoianovi. Procurorul trimisese cupa la secţia de cercetări a Securităţii. În secţie însă doar şeful ştia cine se ascunde sub acest pseudonim trecător de „Ivan Stoianov". El trimise cupa colonelului Manov cu rugămintea de a fi predată personal „falsului" arheolog. Şi astfel, pînă la urmă, doar doi inşi ştiau că Avakum moştenise cupa de argint — şeful secţiei de cercetări şi şeful serviciului operativ al respectivei secţii din cadrul Securităţii statului.

Avakum zvîrli cupa într-o grămadă de alte obiecte. Cîntecul privighetorii îi trezise atîtea amintiri, făcîndu-i o reală plăcere. Dar o satisfacţie şi mai mare, ata-

vică parcă, simţea de fiecare dată cînd reuşea să descopere cursa pe care i-o întindea un duşman inteligent şi prevăzător, şi pe care putea s-o ocolească.

Pe urmă îndesă hîrtiile şi lucrurile într-o valiză, o duse în vestibul şi o rugă pe gazda sa s-o predea omului care va veni să întrebe de ea. Puţinele obiecte păstrate puteau să încapă foarte uşor în lada lui de stejar, ferecată în vechi legături de fier, pe al cărui capac îngălbenit se afla un soare lucrat în sidef. Era o stranie convieţuire aici, în interiorul lăzii, între cele două căni vechi de faianţă şi instrumentele lui elementare de „detectiv". Luă una din căni şi zîmbi. Pe ea se vedea desenată, poate din vremea lui Homer, o căprioară ce fugea urmărită de o săgeată cu lungi aripioare. „Adevărul care aleargă totdeauna în faţa omului şi pe care spiritul omenesc îl urmăreşte veşnic" — gîndi Avakum şi pe faţă îi trecu un zîmbet abia vizibil. Dacă în această imagine primitivă, în locul căprioarei ar fi desenat nişte urme neclare, iar în locul săgeţii cu aripioare lupa lui pliantă, simbolul, chiar dacă ar fi fost exprimat inexpresiv şi grosolan, ar fi rămas în orice caz unul şi acelaşi. Aşa încît cutiuţa cu praf de aluminiu, lupa şi cele două chei universale, ca şi celelalte instrumente elementare de „detectiv", puteau sta împreună cu opera simbolică a pictorului din antichitate. Avakum trînti capacul lăzii şi potrivi cele două lacăte grele în belciuge. La urma urmei şi aceste „obiecte mărunte" făceau aceeaşi treabă şi aminteau de aceleaşi sensuri ca şi săgeata cu aripioare lungi...

Cînd totul fu strîns şi lada cu soarele de sidef pe ea împinsă la locul obişnuit, Avakum simţi o groaznică pustietate în jurul lui. Îşi dădea seama că era îngrozitor de singur. Umplu luleaua cu tutun şi începu să scormonească prin bibliotecă : răsfoia reviste vechi, se

uita la ilustraţii, căutînd parcă ceva şi neputînd să găsească, dar neştiind nici el prea bine ce anume. Trecu cîtva timp pînă să-şi dea seama că, de fapt, nu căuta nimic şi că această răscolire a cărţilor era un lucru fără rost. Atunci lăsă cărţile, îşi luă carnetul de schiţe, se aşeză comod în fotoliul său de piele şi începu să deseneze ceva, încercînd să se concentreze cît mai mult. Rînd pe rînd apărură desene ce reprezentau : o coloană corintică, o faţadă în stil baroc, un cîine care cerceta nişte urme. Dar coloana rămase fără capitel, faţada fără ferestre şi cîinele avea doar cap şi gît. Orice începea nu-l interesa şi ajungea să-l plictisească repede. Iar sentimentul de singurătate îl năpădea tot mai mult şi i se părea că-i cuprinde întreaga fiinţă, ca un gaz otrăvitor. Şi în sinea lui, şi în jurul lui parcă se întindea unul şi acelaşi pustiu — fără margini, înăbuşitor — peste care plutea o arşiţă îngrozitoare.

Zvîrli creionul şi carnetul de schiţe şi începu iarăşi să se plimbe prin cameră, schimbînd mereu ţigările cu luleaua şi luleaua cu ţigări. Îşi simţi gura amară şi capul greu. Şi cu toate astea se chinuia să se convingă că proasta dispoziţie în care se afla era ceva sentimental şi prostesc, care nu i se potrivea de fel, deoarece dispreţuise totdeauna pe cei ce se tînguie şi se plîng de singurătate şi plictiseală. „De ce fel de singurătate poate fi vorba — încerca el să judece — cînd la muzeu mă aşteaptă atîtea vase şi hidrii ; cînd am atîţia prieteni buni în institut, oameni care mă respectă şi mă apreciază ? De ce fel de singurătate poate fi vorba cînd trăiesc într-o societate care mă iubeşte şi pe care o iubesc ? Între mine şi această societate nu există nici un conflict. I-am consacrat toate forţele mele, iar ea, la rîndu-i, îmi oferă tot ceea ce-mi trebuie ca să fiu fericit. Împreună formăm un întreg şi de aceea nu se

poate concepe ca o unitate a întregului să se simtă singură. De ce fel de plictiseală poate fi vorba ? Se plictisesc doar cei debili sufleteşte, cei invalizi din acest punct de vedere, aceia care nu ştiu nici să se bucure şi nici nu pot să sufere ca oamenii. Dar oare nu m-am bucurat eu de tot ceea ce este frumos şi nu m-am ridicat din tot sufletul împotriva a tot ceea ce este urît ? Nu e oare o prostie să mă plîng de plictiseală cînd în atelier mă aşteaptă o muncă atît de plăcută, cînd se fac săpături la care trebuie să iau parte ; cînd trebuie să scriu o carte despre mozaicurile antice ; cînd sînt atîtea probleme interesante în culegerea de algebră superioară pe care nu le-am putut rezolva pînă acum ; şi, în sfîrşit — oricît de straniu ar părea — cînd sînt încă atîtea broaşte şi sisteme secrete, pentru care trebuie să descopăr respectivele chei universale ; cînd toate acestea aşteaptă doar mintea, ochii şi mîinile mele — cum aş putea să scîncesc de plictiseală şi să mă plîng de singurătate ?"

Argumentării de mai sus nu-i putea răspunde în nici un fel şi Avakum era gata să ridice mîinile ca să se predea. Dar capitularea nu-l ajută totdeauna pe cel învins. Pustiul din sufletul lui continua să fie tot mai mare şi să-l chinuiască cu cenuşiul său nesfîrşit.

Atunci îşi aminti deodată că avea în dulap nişte coniac tare. Punea în ceai cînd se simţea foarte obosit, altfel aproape nici nu-l gusta, căci niciodată nu simţise vreo atracţie oarecare pentru alcool. Acum însă, aducîndu-şi aminte de coniac, se bucură. Parcă urma să aibă o întîlnire plăcută cu o femeie sau trebuia să capete o carte despre care citise recenzii foarte favorabile din partea unor lectori dintre cei mai serioşi. Aşa încît se îndreptă spre dulap, zîmbind oarecum hoţeşte, ca un conspirator. Dar nu-i era dat să-şi bea coniacul

în voie. Nu altul, ci Slavi Kovacev — concurentul său permanent şi nefericit din ultimul timp — el fu cel care înlătură plăcuta întrevedere cu femeia aşteptată sau lectura cărţii despre care oamenii cu autoritate recunoscută scriseseră minunate recenzii.

Slavi Kovacev sosi cam tulburat şi cam trist. Purta o cămaşă cu guler tare şi un costum de culoare închisă, aproape oficial. Se vedea însă că-l rodea ceva. Îşi şterse cu grijă încălţămintea pe preşul din faţa uşii, deoarece afară ploua, şi, înainte de a se aşeza în fotoliu, nu uită să-şi descheie ambii nasturi de la haina la două rînduri.

— Cărui fapt îi datoresc această cinste ? îl întrebă Avakum zîmbind cam acru. Şi, fără să aştepte răspunsul, adăugă : Nu ştii că am fost scos temporar din circulaţie şi că nu-i de loc potrivit să te întîlneşti cu mine ?

Slavi Kovacev roşi, îşi lăsă privirea în jos, pe urmă surîse trist şi făcu un gest cu mîna.

— Nu te alarma — zise el. Nu m-a urmărit şi nu mă urmăreşte nici un ochi străin. Nu am faima ta şi nu reprezint vreun interes deosebit pentru serviciile de informaţii străine. Am venit să te felicit personal pentru ultimul tău succes. Mă refer la afacerea cu epizootia de febră aftoasă. Ai dat dovadă de o mare intuiţie şi ai reuşit o lovitură grozavă.

— O, Doamne ! se încruntă Avakum, agitîndu-şi braţele. Dacă crezi că-mi faci plăcere cu aceste aprecieri măgulitoare, te înşeli amarnic. E ca şi cum i-ai oferi un pahar de vin scump unuia care nu-i place să bea. Nu-i păcat de vin ? Dacă te referi la „intuiţie", în ceea ce mă priveşte, chiar dacă temporar sînt scos „din circulaţie", tot îmi voi permite să-ţi fac o observaţie serioasă : termină odată cu prostiile astea. Nu există nici

un fel de intuiţie, nici un fel de simţ special. Trebuie doar să ştii să observi şi să judeci. Dacă vrei să numeşti această ştiinţă talent, n-ai decît. Dar cuvîntul „simţ" scoate-l din vocabularul tău, miroase a misticism.

Slavi Kovacev ridică din umeri. Părea distrat, nu avea chef să discute în contradictoriu.

— Bineînţeles — continuă Avakum, care simţea acum nevoia să vorbească — după părerea mea, doar această putere de observaţie şi capacitatea de a face analize şi generalizări judicioase nu rezolvă întreaga problemă. Nici vorbă, ele sînt fundamentale în căutarea adevărului. Dar dacă rămînem numai la ele şi ne mulţumim doar cu atît, vom fi nişte incorigibili alcătuitori de scheme şi o să facem treaba doar pe jumătate. O să ne învîrtim doar pe orbita adevărului, dar pînă la el însuşi nu vom ajunge niciodată. Mă înţelegi, nu-i aşa ?

Slavi Kovacev dădu din cap, cu toate că multe din afirmaţiile lui Avakum nu i se păreau întru totul limpezi. Temîndu-se însă ca Avakum să nu creadă despre el c-ar fi un om ce pricepe greu, dădu încă o dată din cap.

— E nevoie şi de tehnică, şi de o bună informare, şi de multe alte lucruri — zise el.

Avakum îl privi cîteva clipe, mişcă din cap şi dorinţa lui de a vorbi se stinse. Cu toate că acum nu mai era singur, simţi din nou că-l inundă acel îngrozitor şi dureros sentiment de solitudine.

— Ştii ce — propuse el — nu vrei să bem un coniac ?

Ciocniră şi Avakum goli paharul dintr-o înghiţitură. Pe urmă turnă din nou.

Slavi Kovacev căpătă parcă mai mult curaj.

— De fapt, am venit la tine ca să-mi iau rămas bun — zise el. De mîine, ca să zic aşa — făcu el cu mîna un larg gest teatral — îmi strîng pînzele şi arunc ancora în ape mai liniştite. Am fost numit şeful Direcţiei raionale a miliţiei din oraşul Ruse. După cum vezi, o muncă de mai mare răspundere, dar mult mai liniştită şi mai stabilă faţă de cea pe care am avut-o pînă acum.

— Aşa — zise Avakum şi tăcu. Nu părea prea surprins. Tu ai cerut această mutare? întrebă el cu glas aproape neutru.

— Da, eu am cerut să fiu mutat — dădu din cap Slavi Kovačev. După afacerea cu epizootia de febră aftoasă am stat şi m-am gîndit foarte serios: nu e prea uşor să treci prin două insuccese într-un singur an. De două ori am dat cu oiştea-n gard, cum se zice, în anul ăsta. Iar munca noastră e cu totul deosebită. O ipoteză greşită poate lua viaţa unui om nevinovat şi duce la situaţii groaznice. Cînd mă gîndesc la bietul dascăl Metodi şi la Petăr Toşkov, mă trec fiorii. Oi fi eu om cu nervi de oţel, dar în ultimul timp mă cam trezesc noaptea, şi atunci rămîn cu ochii în tavan de nu se mai lipeşte somnul de mine. Cu toate astea, nu pot spune că n-am avut şi unele succese pe linie de serviciu. Dar, nu ştiu cum, parcă s-au mai schimbat vremurile. Au venit parcă nişte vremuri noi, pentru care constat că nu sînt prea pregătit. Vezi, eu mă descurcam bine şi aveam succes în perioada aceea cînd duşmanul acţiona mai brutal, mai simplu, mai pe faţă. Diverşi indivizi trec graniţa şi pătrund în interiorul ţării, să zicem. Bun! Dau de urma gazdelor, a complicilor, a legăturilor, le întind curse, încep să-i fugăresc, tragem unii în alţii — şi, chiar dacă nu era lucru uşor, ba era chiar foarte riscant, mai totdeauna am dus lucrurile foarte bine la

capăt. Acum însă ăştia umblă altfel, cu mănuşi, lucrează foarte acoperit. Atît de secret şi atît de camuflat că-ţi stă mintea în loc, dacă stai şi te gîndeşti mai bine. Parcă joacă şah cu noi, şi vai de capul tău dacă nu te pricepi mai bine decît ei la jocul ăsta! Sînt cu totul de acord cu cele ce spuneai despre simţul acela special. Mai înainte, cînd ne fugăream cu ei prin păduri, simţul ăsta juca un rol însemnat. Oare individul o va apuca pe cărarea asta sau pe cealaltă? Va veni oare la întîlnire sau nu va veni? De cele mai multe ori *simţeam* toate astea, nu le gîndeam. Acum însă, ca să le ghiceşti mişcările, trebuie, ca să zic aşa, să rezolvi probleme de matematici, şi încă de tipul cel mai înalt. Afacerea de la Momcilovo şi cea cu epizootia de febră aftoasă au fost tocmai nişte astfel de cazuri. Am încercat eu să le rezolv, am muncit conştiincios, mi-am pus toată ambiţia, dar, după cum ştii, n-am reuşit. Dimpotrivă, în ambele situaţii am dat chix. Se pare că şcoala mea a rămas în urmă, sau matematica nu mi se potriveşte. Una din două. Dar în orice caz cred că am tras, în ceea ce mă priveşte, concluzia justă. Tu ce crezi?

Avakum mai dădu pe gît un coniac şi ridică din umeri.

— Nu cred nimic — zise el. Ştiu doar atît, că Ruse e un oraş plăcut. Are şi teatru, şi operă, şi fabrică de maşini agricole, ba şi şantiere fluviale, dacă nu mă înşel. În timpul din urmă, fotbaliştii din Ruse au mereu succese. Ce părere ai de chestia asta?

Slavi Kovacev voi să spună ceva, dar tăcu şi făcu un gest cu mîna.

— Am uitat să amintesc de Podul prieteniei — zîmbi Avakum.

Tăcură amîndoi.

Pe urmă Slavi Kovacev se ridică, tuşi încurcat, sîngele îi năvăli în obraji, şi el îi întinse lui Avakum pacheţelul pe care-l adusese cu sine.

— Un mic aparat de filmat, bineînţeles — zîmbi Avakum. Formatul lui se aseamănă cu un revolver cu butoi şi nu e greu de recunoscut chiar atunci cînd e împachetat într-un ziar. Luă pachetul. Ce-i cu el?

— Ţi-l dau în dar — zise Slavi Kovacev.

Avakum se încruntă şi puse aparatul pe măsuţă.

— Ia-l — se rugă Slavi Kovacev. N-am nici un fel de atracţie pentru fotografii, te asigur. La mine ar sta degeaba. Mi l-au adus din Germania şi, uite, stă acasă, aşa cum îl vezi, de doi ani de zile. Ţie îţi va fi foarte util. Ia-l.

Pe frunte îi apărură broboane de năduşeală. Era un om ambiţios şi mîndru, de aceea ezitarea lui Avakum îl punea într-o situaţie groaznică.

— Astăzi m-ai făcut de trei ori „mat" — zise Avakum, forţîndu-se să zîmbească. Mai întîi, fiindcă nu m-am aşteptat niciodată c-ai să-ţi recunoşti atît de deschis greşelile. Al doilea, fiindcă nici prin gînd nu mi-a trecut măcar c-ai să-mi faci o vizită. Şi, în sfîrşit, fiindcă tocmai tu eşti cel care mă ferice̦ște cu un dar atît de preţios. Trei note rele la psihologie — disciplină de primă importanţă în profesia noastră. E o slăbiciune serioasă, dar mă mîngîi şi eu cu înţelepciunea proverbului care spune că omul învaţă tot timpul cît trăieşte.

Ar fi vrut să glumească, să spună ceva vesel, dar nu ştiu cum se făcea că toate gîndurile vesele parcă-i pieriseră deodată din minte.

Slavi Kovacev luă poziţie militară şi-i întinse mîna.

— Să trăieşti, prietene, şi multă bucurie şi fericire! îi zîmbi Avakum.

Pe urmă, cînd rămase singur, vîrî aparatul în sertarul biroului, fără măcar să-l scoată din tocul lui de piele ca să se uite la el. Deschise ambele părţi ale ferestrei şi se aplecă peste pervaz. Afară cernea o ploaie liniştită şi rece de toamnă.

3

Înainte de a intra în miezul celei de a treia părţi a povestirii mele, vreau să spun cîteva cuvinte, aşa, în general, despre Avakum. Şi anume despre tabieturile lui, despre gusturile şi despre felul lui de viaţă.

La drept vorbind, în ceea ce priveşte îmbrăcămintea, era un om elegant. Dar trebuie să adaug că în această eleganţă nu era nimic izbitor, nimic care să-ţi lase impresia unei mondenităţi căutate. Ura din principiu tot ce era pestriţ, ţipător sau cu aer sportiv, după care se omoară atîta tinerii noştri. Purta costume de culoare închisă şi aproape totdeauna cămăşi albe cu guler şi manşete scrobite. La manşete avea butoni pe care şi-i comandase singur la un bijutier — două rozete de aur, cu cîte o piatră bombată de jasp la mijloc.

Nu umbla niciodată în cămaşă, nici chiar în toiul verii. Nu-i plăceau puloverele, ci ţinea la vestele severe, chiar dacă recunoştea că erau ceva convenţional şi cam de modă veche. Tot cam aşa, adică puţin cam de modă veche, părea şi tăietura hainelor lui, la care ţinea — totdeauna uşor largi şi aproape oficiale.

Înalt, părînd şi mai slab în hainele cam largi, de o eleganţă sobră, cu tîmplele cărunte, cu o faţă prelungă

şi palidă, semăna cu un flăcău tomnatic — cu unul din tipurile de pictori din romanele lui Maupassant, care se purtau de o manieră ce amintea un trecut glorios, dar, din nefericire, ireversibil.

Dintre arte, pe Avakum îl pasionau doar două: pictura şi baletul. La teatru şi la concerte aproape că nu-l vedeai, dar nu-i scăpa nici o expoziţie de pictură, fie că maestrul era tînăr sau bătrîn. Deseori îl puteai zări prin galeriile de artă, cu un cap peste alţii, stînd în vreun colţ şi privind de cele mai multe ori cu o expresie acră sau puţin sceptică. În meseria sa de arheolog şi restaurator, avea de-a face cu arta clasică, dar în afara atelierului său era duşmanul tuturor acelora care copiau mecanic şi grosolan formele clasice, fără să ţină seamă de ritmul şi particularităţile vieţii contemporane. Faţă de tendinţele ce se depărtau de realism, atîta cît se vedeau, ici-colo, în galeriile de artă, avea o atitudine sarcastică şi dispreţuitoare, dar se înverşuna tot atît de tare împotriva realismului închistat, care nu căuta forme şi cromatisme noi pentru redarea realităţii.

Aştepta premierele bune de balet ca pe nişte adevărate sărbători. Observa ritmul armonios al mişcărilor şi încerca să le descifreze sensul psihologic cu aceeaşi plăcere cu care rezolva unele dintre cele mai dificile probleme de algebră.

Îi plăcea să citească, dar citea mai ales literatură ştiinţifică, arheologie şi istorie. Dintre clasicii literaturii universale, prefera pe Cehov şi Anatole France.

Nu frecventa meciurile sau concursurile sportive, dar asta nu-l împiedica să fie la curent cu ultimele noutăţi din sport. Avea o adevărată aversiune pentru box, dar el însuşi luase în taină asemenea lecţii, în urmă cu cîţiva ani.

Nu era un om zgîrcit, dar nici nu-i plăcea să risipească banii. Cercul său de prieteni era acela al artiştilor şi al arheologilor, cu care petrecea cîteodată nopţi întregi. Cel mai mult însă îi plăcea să hoinărească singur pe străzi, să se uite la trecători şi la faţadele caselor, iar seara să-şi aprindă luleaua, să se plimbe prin cameră, iar dacă afară era frig şi în cămin ardea focul — să privească distrat la jocul flăcărilor, stînd pe gînduri, nemişcat, în comodul său fotoliu de piele.

Anul acesta, la Sofia fusese o toamnă lungă, minunată, liniştită, blîndă. Deasupra oraşului plutise un cer de azur, fără pic de nori. În Parcul Libertăţii, în pădurice şi pe alei, culoarea aurie îşi păstrase multă vreme strălucirea ei curată. Trebuiră să vie neaşteptatele brume ale lui noiembrie ca auriul să se stingă şi un ocru mort să-şi întindă vălul său trist peste lumea împăcată cu soarta sa.

Pe urmă norii negri ce alunecau dinspre Dunăre trecură peste culmile munţilor Stara Planina şi, alungaţi necontenit de vîntul dinspre nord, inundară ca un torent dezlănţuit cerul larg de deasupra cîmpiei Sofiei. Timpul se răci, se mohorî şi începură să cadă ploi mărunte şi interminabile.

Atelierul lui Avakum se afla la parter, în partea dinspre miazănoapte a muzeului. Pe sub arcurile gotice ale ferestrelor, lumina pătrundea în snopuri de raze ca într-o catedrală, izbutind să lumineze doar o jumătate din încăpere. Cealaltă jumătate rămînea totdeauna cufundată într-un clarobscur rece. Această mică încăpere, care servise mulţi ani ca depozit al muzeului, te amăgea vara cu răcoarea ei odihnitoare. În schimb iarna, şi mai ales toamna tîrziu, era ca o temniţă de piatră. Lui Avakum îi plăcuse totdeauna aspectul feudal al atelierului, dar în toamna aceasta simţi parcă mai devreme decît

oricînd răceala grea şi apăsătoare a pereţilor pătrunzîndu-i pînă în suflet. Restaurarea hidriilor nu mergea şi el atribui eşecul luminii proaste.

Sparseră zidul sub cupola tavanului şi mai făcură încă o fereastră cu un arc gotic. Acum, în jumătatea din faţă a atelierului era suficientă lumină. Dar chiar dacă era, prin geam se vedea o bucată de cer negru ce atîrna ca o foaie de cort udă. Un cer rece, nesuferit. Uneori, cînd plouă, pe sticla geamului se scurgeau şiroaie mici de apă murdară. Şi atunci fereastra tăiată sub cupola tavanului părea un ochi ce lăcrăma. Munca de restaurare a vaselor antice mergea prost.

Vrînd totuşi să învingă frigul care ieşea din pereţi şi-i pătrundea în suflet, îşi încordă voinţa şi se strădui să rămînă cît mai mult timp în atelier. Muta dintr-un loc într-altul statui frînte şi torsuri rupte în două, blocuri de marmură cu inscripţii şterse, vase de ceramică pe care trebuiau refăcute desenele ce abia se mai vedeau. Le muta, le aranja din nou, zicîndu-şi mereu că tot nu le-a găsit locul cel mai potrivit pentru ca atelierul să fie destul de spaţios şi de comod pentru lucru.

Pe jos şi pe rafturi se aflau vreo cincizeci de piese din secolele III şi IV dinaintea erei noastre, întregi sau sparte, cioplite în piatră, marmură sau lucrate în ceramică. Avakum făcu socoteala că-i trebuiau cîţiva ani de zile ca să mute fiecare din aceste obiecte şi să le combine în aşa fel încît să epuizeze toate posibilităţile pentru cea mai bună folosire a spaţiului.

Era cu totul evident că atîta vreme cît ochiul acela care lăcrăma avea să-l privească din tavan, operaţia de restaurare a hidriilor nu avea să meargă. Iar ochiul lăcrăma din cauza ploii care nu mai contenea şi care plescăia sus, pe geam. Va să zică, toată problema se reducea la starea timpului, adică la ploaia nesuferită de

toamnă care făcea fereastra să semene cu un ochi ce lăcrăma, iar cerul cu o foaie de cort îmbibată de apă.

Nu era nici o îndoială că toamna tîrzie nu era sezonul cel mai potrivit pentru restaurarea vaselor antice. Concluzia logică nu putea fi decît una: să se sisteze munca şi să se aştepte vremuri mai bune.

Să se aştepte, de pildă, iarna. Atunci fereastra gotică va rîde cu rama ei albă şi va semăna cu o perlă aşezată într-o coroană de spumă de mare. Mica bucăţică de cer de deasupra lui va semăna cu o basma albastră de mătase. Îi va rîde şi-l va ademeni, cum îl ademenise altădată basmaua albastră a Siei. Vîntul îi flutura colţurile şi ea fremăta uşor, făcînd mătasea să foşnească. Iar cerul senin de iarnă va rîde şi el pe geam şi razele de argint ale soarelui vor inunda ca nişte snopi de lumină mica încăpere cu ziduri de piatră. Şi atunci, bineînţeles, toată munca asta cu hidriile se va termina doar în cîteva zile.

Trebuia deci să aştepte prima zăpadă.

Avakum încuie atelierul, îşi luă impermeabilul său lung şi o porni pe străzi, fără vreo ţintă. Ploaia îi bătea drept în ochi şi-l împiedica să vadă prea bine feţele trecătorilor, aşa încît hoinăreala asta nu avea nici un rost.

Blestemînd în gînd şi ploaia, şi proasta sa dispoziţie, citi mecanic tăbliţa cu numele străzii din faţa lui şi se opri: strada Vesleţ. Aici, undeva pe aproape, locuia fata aceea care-i servise la restaurantul unde-l invitase odinioară pe bunul Anastasi.

Se împrietenise cu fata încă de pe timpul cînd Sia se căsătorise cu prietenul său — inginerul care lucra la uzina electrică de înaltă tensiune. Îi întîlnise într-o zi întîmplător pe tinerii căsătoriţi — nu mai fusese posi-

bil să se evite reciproc şi între cei trei se crease o situaţie penibilă. Sia îşi lăsase ochii în pămînt, roşie la faţă ca un bujor ; inginerul îndrugase tot felul de prostii, din care se putea înţelege că se scuză nespus pentru că nu-l invitase la nuntă ; iar el, Avakum, zîmbise distrat, neputînd să-şi aducă aminte prea bine dacă iubise într-adevăr vreodată păpuşa aceea cu păr blond ce sta acum în faţa lui, roşie de emoţie. O sărutase totuşi şi-l sărutase şi ea pe el... În orice caz, el fusese primul care-şi revenise şi, cu o amabilitate naturală, îi invitase pe tinerii căsătoriţi la o gustare. Avea o notă uşor vulgară şi răzbunător-simbolică această invitaţie, dar tinerii căsătoriţi fuseseră luaţi prin surprindere, îşi pierduseră cumpătul şi nu putuseră găsi un pretext acceptabil ca să refuze.

Astfel că intraseră în bufetul cel mai apropiat de locul întîlnirii. După primul pahar de vin, Avakum deveni foarte vesel, după cel de-al doilea remarcă pe fata cîrnă care-i servea şi care era, de altfel, foarte drăguţă. Apoi fata cîrnă începu să-i zîmbească şi ea, şi asta nu fu pe placul Siei, cu toate că acum era căsătorită. În ochii ei începură să scapere scîntei, spre marea plăcere a lui Avakum. Inginerul însă nu observa nimic — era un tip gurmand, cu totul preocupat de cele ce mînca.

Pe urmă, după tradiţionalele urări de fericire, Avakum îi lăsă să înţeleagă că puteau să se retragă. Sia îi întoarse spatele de parcă s-ar fi supărat pe el pentru un anume lucru, în schimb soţul ei îi strînse mîna cu toată căldura, ba chiar îi făcu şiret cu ochiul, în semn de mulţumire.

După ce aceştia părăsiră bufetul, o chemă din nou pe fata cea cîrnă, mai stătu cu ea de vorbă cîtva timp,

iar seara merseră împreună la circ. Şi cînd o simţise sprijinindu-se de umărul lui i se păruse că vede în faţa lui ochii în flăcări ai Siei.

Avakum îşi aminti toate acestea în timpul cînd se tot întreba dacă să urce patru etaje pînă la odăiţa ei de la mansardă sau nu.

Ploaia continua să cearnă liniştit.

Nu avea nici un sens să mai urce scările tocmai pînă la etajul al patrulea, deoarece ştia bine că după asta pustiul şi cenuşiul din sufletul lui va fi şi mai mare.

Se întoarse pe acelaşi drum. Se opri un minut în faţa vitrinelor Librăriei Academiei şi ochii i se opriră la zecile de titluri de pe cărţile expuse. „În ultimul timp citesc cam puţin" — se dojeni el. Şi în clipa aceea fu pe punctul să intre în librărie, dar îşi aminti că nu mai avea unde să-şi ţină cărţile, că în camera lui ajunseseră să-l înăbuşe şi că în scurtă vreme, dacă mai continua să cumpere altele noi, trebuia să înceapă să le pună pe scaune, ba chiar şi pe podea. Aşa că nu intră nici în librărie, ci îşi continuă drumul spre parc. Cu obişnuinţa lui de a-şi trece în revistă gîndurile şi a le aprofunda, îşi concentră treptat atenţia asupra unei probleme care nu-l preocupase pînă acum. Faptul că în sfîrşit reuşise să-şi intereseze conştiinţa pentru un lucru, s-o facă să se trezească pentru ceva semăna cu suflul plin de viaţă al vîntului de sud sau mai degrabă cu acea adiere abia simţită ce prevesteşte primăvara.

Uriaşa energie a minţii sale, pietrificată de inactivitate, de micile deziluzii personale care se înşiruiseră în serie unele după altele, această uriaşă energie găsise în sfîrşit o fisură neînsemnată prin care să iasă la lumină.

4

Înainte de a se despărţi pentru un timp nedeterminat, colonelul Manov îl sfătuise să se mute într-o altă locuinţă. Şi îi dăduse a înţelege în modul cel mai delicat „avantajele" pe care aceasta ar fi trebuit să le aibă : o stradă liniştită, o casă cu curte, o cameră la etaj cu o fereastră care să privească în respectiva curte. Bineînţeles, colonelul avea în vedere avantaje de ordin profesional. Locuind într-o stradă liniştită poţi uşor să observi dacă eşti urmărit, poţi chiar să-l vezi pe cel care te urmăreşte, poţi să-i reţii figura, dacă într-adevăr se petrece acest lucru. O curte deschisă nu dă posibilitatea cuiva să te observe dintr-un ascunziş, iar o fereastră ce dă spre curte are în toate cazurile avantajele unei poziţii de comandă. Şi colonelul îi pusese în mînă o foaie de hîrtie împăturită în patru, în care îi notase mai multe adrese. Avakum îi mulţumise colonelului cu cele mai amabile cuvinte şi-l încredinţase că într-o zi-două va rezolva şi această problemă, după care băgase hîrtia în portofel.

Fusese foarte obosit şi necăjit de ultimile evenimente şi de aceea problema noii locuinţe se ştersese imediat din mintea lui. N-avusese chef să umble după casă. De astă dată însă problema ocupă locul central în gîndirea lui. Ieşise la suprafaţă în momentul cînd stătea în faţa vitrinei librăriei.

La ce-i foloseau oare toate cărţile, cînd din cauza lipsei de spaţiu n-avea posibilitatea să le citească sau să le consulte cu uşurinţă ? Avea acces doar la acele cărţi care erau aranjate pe rafturile micii lui biblioteci. Dar cu mult mai multe cărţi se găseau după dulap, după fotoliu, sub masă şi sub canapeaua pe care dormea. Uneori lăsa cărţile să zacă pe podea şi pe scaune, aruncate

aproape în dezordine, ca în magazinul unui anticar de mîna a treia. Dar nu asta era nenorocirea cea mai mare. Aceasta începea în momentul cînd trebuia să găsească *acea carte* care îi era *necesară* pentru lucrarea ce-o avea de făcut. De obicei, ea nu se afla pe rafturile micii biblioteci. Se ascundea de cele mai multe ori în cine ştie ce loc necunoscut, printre cărţile ce stăteau grămezi. Trebuia să îngenuncheze, să sară peste ele, să deranjeze şi să aranjeze din nou zeci de tomuri mai mari sau mai mici, pînă cînd găsea cartea necesară. Dar toată căutarea asta dura destul şi pînă la urmă dorinţa lui de a lucra dispărea. Ba pierdea şi multă vreme. Pe urmă se ducea în baie ca să-şi spele mîinile de praf. Iar drumul spre baie trecea prin mica bucătărie a apartamentului. Aici se afla totdeauna gazda, care-l mai ţinea de vorbă. Cum îl vedea, singuratica bătrînică punea îndată ibricul de cafea pe maşina de spirt, pornind apoi grăbită dar solemnă spre cutia cu domino-ul familiei, uzat de atîta întrebuinţare. Ca să-i facă plăcere şi pentru că-i era milă de reumatismele şi de singurătatea ei, Avakum lua un scaun, se aşeza şi, cu un zîmbet resemnat, îşi lua şapte bucăţi din piesele de os ale jocului. Pe urmă făcea tot posibilul ca pînă la urmă să piardă. Iar cînd ajungea înapoi în camera lui, îşi dădea seama de cele mai multe ori că dorinţa de lucru se redusese la dimensiunile unui bob de nisip.

Pe urmă, în dezordinea şi lipsa de spaţiu a locuinţei lui nu putea întreprinde o muncă cît de cît serioasă. Schiţele şi problemele de algebră erau doar o distracţie — rezolva şi desena pe genunchi, ba uneori şi în pat. Dar ca să redacteze pe genunchi o lucrare închinată vechilor monumente de arhitectură şi unor mozaice antice, asta era ceva naiv şi caraghios.

Şi acum, cînd îşi aminti de acea lucrare ştiinţifică pe care o plănuise încă de anul trecut, acum, în clipa asta, simţi cum îl mîngîie adierea acestei bucurii uitate. „Vechi monumente de arhitectură şi cîteva mozaicuri antice" — titlul acesta era un ţel frumos şi salvator, care putea să-i absoarbă întreaga atenţie timp de cîteva luni, căci lucrarea cerea cercetări cu totul speciale şi o muncă enormă. De ce să nu încerce? Trebuia s-o facă, pentru ca să-şi smulgă acest sentiment dezgustător care-l stăpîneşte pe om atunci cînd nu are nici un ţel în viaţă. Şi încă ceva — trebuia să încerce, pentru că în anumite probleme avea ideile lui personale şi dorea de mult să le dea viaţă, expunîndu-le într-o lucrare.

Această adiere de bucurie îl învioră mult. Ea îl inundă cu totul, încît în sufletul lui nu mai rămase nici urmă din pustiul care-l stăpînise mai înainte.

Fireşte, pentru asta trebuia să-şi găsească o locuinţă corespunzătoare.

Pe foaia de hîrtie dată de colonelul Manov erau notate două adrese. Cea dintîi indica strada Veliko Tărnovo, şi Avakum o şi şterse imediat cu creionul. După cum se vedea, colonelul trăia cu amintirea acestei străzi, care odinioară fusese foarte liniştită. Este adevărat, Veliko Tărnovo semănase cu ani în urmă cu o alee frumoasă şi singuratică, dar Avakum ştia foarte bine că micile ei clădiri în stil baroc dispăruseră de mult şi în locul lor se ridicau acum blocuri moderne cu multe etaje. Strada fusese asfaltată şi pe ea circulau zi şi noapte o mulţime de maşini. Adică, din punct de vedere „profesional", strada Veliko Tărnovo nu era corespunzătoare scopului urmărit.

Stătu puţin pe gînduri şi surîse, mirîndu-se şi el. Îşi făurea planuri mari pentru lucrarea sa ştiinţifică, căuta o locuinţă potrivită pentru studiu, dar pînă la urmă tot caracterul „celei de a doua profesii“ era predominant în alegerea casei. Făcu un gest nervos cu mîna şi se uită la cea de a doua adresă. Strada se afla la marginea de sud-est a oraşului, aproape de Parcul vînătorilor. Îşi amintea foarte bine că se găsea pe lîngă fabrica ce lucra furnir pentru mobilă şi că, pe partea dinspre răsărit, se mărginea cu pădurea de brad a parcului.

Ieşi din cofetăria în care se abătuse ca să studieze adresele, îşi încheie trenciul şi traversă repede grădiniţa din faţa staţiei de taxiuri. Se urcă într-o maşină alături de şofer şi aprinse cu plăcere o ţigară.

Era o casă masivă, cu multe încăperi, cu un etaj şi un parter, semănînd la prima vedere destul de mult cu o vilă. Se afla în fundul unei curţi nu prea mari, pavată cu plăci de piatră. În curte se înălţa un cireş bătrîn, ale cărui ramuri ajungeau pînă la veranda etajului.

La parter locuia un doctor militar, acum pensionar. Medicul era de fapt şi administratorul casei, care aparţinea Sfatului popular.

Exista o scară specială şi o intrare separată pentru etaj. Aici erau două odăi: una mare, care servea de salon, cealaltă mai mică şi avînd o formă dreptunghiulară. Ambele camere dădeau într-o lungă verandă acoperită.

— Aveţi dreptul la două camere? îl întrebă fostul medic.

Era un om puţin prea plin la trup, suferea de astm şi îşi ţinea capul pleşuv uşor lăsat pe spate, de parcă s-ar fi ferit de ceva.

— Da, am dreptul, — răspunse Avakum şi în clipa aceea gîndi: „E presbit, dar poartă ochelari numai cînd scrie sau citeşte". Pe urmă adăugă: Sînt cercetător ştiinţific şi am dreptul la o cameră de studiu.

— Aşa — dădu aprobator din cap doctorul. Mă bucur. Îmi pare foare bine. Eu sînt medic şi m-am specializat în chirurgia oculară la Viena. Vă place locuinţa ?

Avakum ieşi pe verandă. Dinspre pădure venea miros de brad şi de pămînt jilav. Strada, plină de noroi, în urma ploii, părea pustie şi tristă.

Se întoarse spre doctorul care răsufla zgomotos în spatele lui şi zise dînd afirmativ din cap:

— Îmi place. E un cartier liniştit, aici pot studia în voie.

— Da ! suflă din greu doctorul. E liniştit, poate chiar mai mult decît trebuie. Pentru un om ca mine, care am servit patruzeci de ani în cadrele armatei, la cazarmă, obişnuit cu gălăgia de acolo, locul ăsta mi se pare situat undeva la marginea lumii, undeva departe, spre pămîntul făgăduinţei. Îşi trase tunica militară uzată, fără epoleţi, şi dădu din cap. Pentru un om bătrîn, tinere dragă, nimic mai neplăcut decît un loc singuratic. Cine spune contrariul, minte. Sau e încă tînăr şi vorbeşte prostii atunci cînd susţine că e foarte înaintat în vîrstă. Aş fi preferat o canonadă de artilerie grea în locul acestei neplăcute linişti, vă asigur. Cu multă plăcere aş fi vrut să văd în locul acestei păduri de brad, cu tot ozonul ei, o piaţă gălăgioasă şi plină de praf din centrul oraşului. Pe onoarea mea !

— Desigur, vă scrieţi amintirile, nu-i aşa ? întrebă Avakum.

Doctorul surîse surprins, îşi muşcă puţin buzele şi îşi mîngîie uşor guşa.

— Am făcut două războaie, prietene dragă, am trăit sub doi ţari, am apucat o regenţă, am văzut cum moare fără nici o speranţă o lume veche şi sînt contemporanul unei lumi noi şi tinere. Mi-amintesc multe lucruri şi am văzut destule în viaţa mea. Dar, între noi fie zis, de unde ştiţi că-mi scriu memoriile ?

— Asta se vede — zise Avakum. Era mulţumit de stradă şi îi venea să mai întîrzie puţin aici, pe verandă, deoarece avea chef de vorbă. Asta se vede — repetă el — după unele premise psihologice şi după unele dovezi evidente şi elocvente. Întîi — dumneavoastră aveţi desigur multe amintiri, pentru că aţi văzut şi aţi trăit multe evenimente. Pe urmă, amintirile dumneavoastră au în special un caracter social, fiind legate de armată, de viaţa pe care aţi dus-o în armată, de legăturile avute cu unele personalităţi interesante care au jucat un rol important în viaţa politică a ţării. Iată ce înţelegeam eu prin prima premisă psihologică. A doua — dumneavoastră sînteţi un om foarte activ, viaţa de cazarmă v-a obişnuit astfel. Dumneavoastră trebuie să faceţi ceva, trebuie să vă ocupaţi cu ceva. Lipsa de activitate nu se potriveşte cu caracterul dumneavoastră. Linişte şi plictiseala vă sperie. Iată dar şi a doua premisă. În al treilea rînd — în ceea ce priveşte semnele vizibile ce arată o activitate sistematică în vederea unei lucrări scrise — şi acestea sînt evidente : dumneavoastră sînteţi presbit, dar purtaţi aproape în permanenţă ochelari. Aceasta se vede după semnele proaspete şi puternic marcate de pe nas. Dar cînd poartă ochelari

un presbit ? Foarte simplu, atunci cînd citeşte sau cînd scrie. Omul care citeşte doar sau răsfoieşte cărţi şi reviste nu va avea, fireşte, pe mîinile lui urme de cerneală violetă. Dar arătătorul şi degetul dumneavoastră mijlociu de la mîna dreaptă poartă urme de cerneală violetă. Ceva mai mult, înaintea primei falange a degetului mijlociu se vede uşor acea adîncitură tipică pe care o lasă tocul din cauza permanentei apăsări a degetului arătător. Scrieţi, probabil, ou un toc obişnuit, de lemn, şi, ca cei mai mulţi doctori, scrieţi apăsat şi destul de nervos. Pot să vă mai spun şi că tocul pe care-l întrebuinţaţi este roşu, sau vopsit cu roşu. La îndoitura dintre degetul mare şi palmă, după cum vedeţi, este o urmă subţire roşie. Sînteţi un om corpolent şi vă transpiră mîna cînd lucraţi. Iar transpiraţia dizolvă vopseaua, care rămîne pe pielea dumneavoastră, lăsînd urmele arătate. E aşa sau nu, doctore ? Slobozi apoi un colac de fum albăstrui şi rîse puţin provocător : Cred că sînteţi de acord cu mine. Sau aveţi unele obiecţii de făcut ?

Doctorul scotoci puţin prin buzunarele tunicii, îşi găsi ochelarii şi, după ce şi-i puse pe nas, se uită mirat, pironindu-şi privirea pe chipul lui Avakum.

— Sînteţi un tip foarte interesant — zise el, după ce tăcuse puţin, sugîndu-şi buzele. Aveţi o mare acuitate vizuală şi aptitudini naturale pentru calcule şi deducţii matematice. Ştiţi că ar fi ieşit din dumneavoastră un excepţional artilerist ? Păcat că nu v-aţi consacrat carierei militare ! Jucaţi bridge, tinere domn ? Da ? Dar şah ? Ei, atunci n-o să vă las să vă plictisiţi, vă făgăduiesc. Nu vreţi să coborîţi puţin jos ca să bem o cafea ?

Aşa îl cunoscu Avakum pe doctorul Svintila Savov, locotenent-colonel în rezervă, chiriaşul de la parter. Era un bătrîn singuratic, rămas de mult văduv, ai cărui băieţi şi

fete se căsătoriseră, îşi aveau casele lor şi care-şi aduceau foarte rar aminte să treacă pe la el. Îi purtau de grijă două femei, cu totul deosebite şi ca vîrstă şi ca fire: femeia de serviciu, Iordanka, o fată bătrînă de vreo şaizeci de ani, care-i crescuse copiii, şi nepoata sa de frate, Violeta — o fată veselă şi puţin aparte, studentă în primul an la Academia de Belle-Arte.

Cînd coborîră la parter ca să bea cafeaua, fură întîmpinaţi de femeia de serviciu, Iordanka. Ea îl măsură pe Avakum cu o privire foarte critică şi îndrăzneaţă. Se purta astfel de parcă numai de ea ar fi depins dacă solicitantul avea să fie primit sau nu în această casă şi în ce condiţii. Se pare însă că trenciul lui bej, cu o croială deosebită, şi pălăria cu boruri largi îi făcură o bună impresie, deoarece pe faţa ei ascuţită apăru un zîmbet fugar, dar vizibil, de aprobare. Ea salută oaspetele urîndu-i bun venit, îi luă trenciul şi pălăria punîndu-le în cuiul de bronz al unui cuier de modă veche şi-l pofti amabilă în salon. Locotenent-colonelul Savov ieşise undeva şi Avakum rămase singur în camera cea mare.

Aici totul amintea de timpuri, de gusturi şi de glorii de mult apuse, de o bătrîneţe tristă, necăjită şi care-şi aşteaptă inevitabilul sfîrşit. Covorul de pe jos era atît de tocit, încît culorile lui moarte abia se mai puteau cunoaşte şi distinge una de alta. Totuşi încă se mai vedea că fusese cîndva un splendid covor persan. În cameră existau şi nişte fotolii cu rotile, avînd, pentru mîini, sprijinitori care se terminau cu nişte capete de leu. Pluşul lor roşu era uzat de tot şi ros. Într-o ramă de ghips dată cu bronz, împodobită cu busturi de femei cu pieptul gol, se vedea o oglindă mare de cristal, acum puţin cam fumurie. Ici-colo ghipsul plesnise şi se cojise, cu toate astea femeile avea chipuri foarte mulţumite şi vesele, de parcă

în clipa aceea primiseră invitaţii la balul de Anul nou ce urma să aibă loc la palat. În colţuri se aflau măsuţe cu picioare subţiri şi arcuite, cu diferite figuri, dantele şi coroane de lemn roşu — ce mai, un interior rococo, amintind de lipsa de gust a familiilor burgheze rapid îmbogăţite la începutul veacului nostru. Între cele două ferestre se găsea un scrin mic de culoare aurie, pe care se înghesuiau statuete de porţelan, cutiuţe de sidef, pudriere de argint şi o duzină de fotografii. În mijlocul acestei dezordini de obiecte lucioase trona un ceas mare de bronz, cu pendula ce atîrna nemişcată şi cu un cadran care-şi pierduse de mult acele. De ambele părţi ale pendulei stăteau, mînă-n mînă, un băiat şi o fată — probabil Paul şi Virginia sau Herman şi Dorotheea. Pletele Virginiei — sau ale Dorotheei — erau împodobite cu o coroană de flori.

Din fotografii te scrutau semeţ bărbaţi mustăcioşi în tunici militare ; femei zdravene şi rubiconde, îmbrăcate în bluze de dantelă şi fuste plisate ce le ajungeau pînă la călcîie, te priveau focos pe sub pălăriile lor de pai cu boruri foarte largi. Această societate bulgară, în care mai pulsa încă puternica vitalitate a satului, părea străină şi miniaturilor de budoar, şi gingaşei Dorothee de porţelan, şi întregului rococo caraghios, de prost gust şi de mult apus. Absolut străină lucrurilor din această cameră şi devansînd parcă totul cu o jumătate de secol era fotografia unei tinere fete. Poza era atît de nouă, încît părea să fi fost făcută doar de cîteva zile. Se vedea că nu avea nici măcar un loc al ei, că era o venetică în această lume ce trăise la începutul veacului, deoarece aşa cum era aşezată pe scrin acoperea pe jumătate un ofiţer de gardă, cu căciulă şi pană. De fapt, nu reprezenta nimic deosebit — o fată cu bereta pusă pe o parte, cu bucle scăpate de sub strînsoarea ei, zîmbind cuiva, sau poate nimănui —

zîmbind aşa, pentru că se simţea bine dispusă. Bereta ei împletită, ca şi pieptănătura, ca şi expresia şi liniile feţei — pline de capricii şi fără acea prospeţime rurală a suratelor ei îmbrăcate în crinoline şi dantele — erau cu totul contemporane, trădînd vizibil viaţa citadină a zilelor noastre.

Nu era cine ştie ce frumuseţe, dar Avakum nu-şi mai putea lua ochii de la fotografie. Se uita la ea şi asociaţii stranii, venite cine ştie cum, se îmbulzeau în mintea lui, dispărînd tot atît de repede, risipite parcă de vîntul rece care sufla afară. Fotografia părea că se pierde uneori printre tufe de flori, sub lumina puternică a soarelui, sau într-o poiană plină de maci roşii, sau se transforma prin nu ştiu ce minune într-un rîs sonor şi fără griji, de fată tînără. Pe urmă Avakum observă că nasul ei cîrn semăna cu acela al Siei şi că buclele rebele erau aproape la fel cu buclele Irinei. Aducea în acelaşi timp şi cu Irina şi cu Sia, dar era mai tînără decît ele, fiind abia ieşită din anii adolescenţei. Sau poate că aşa i se părea, deoarece chipul din fotografie, strict vorbind, nu semăna nici cu Sia şi nici cu Irina. La urma urmei, era fotografia unei fete necunoscute, căreia, din punct de vedere al vîrstei, putea să-i fie tată.

Oricum ar fi fost, el continuă să privească portretul şi-şi luă privirea de la el abia atunci cînd simţi că locotenent-colonelul a intrat din nou în salon. De data asta, bătrînul purta o tunică ceva mai bună.

— M-am uitat la fotografiile dumneavoastră de familie — zise Avakum. Pe urmă adăugă zîmbind : Ce să mai vorbim, frumoasă lume şi mai ales reprezentativă !

Locotenent-colonelul aprobă cu o uşoară înclinare a capului, mîngîindu-şi leneş guşa proeminentă.

— Da — continuă el să dea din cap. Altădată lumea ştia să fie frumoasă, să se prezinte cu eleganţă, să se arate

plăcută. Se apropie de scrin şi-şi sprijini cotul de singura bucăţică de loc ce mai rămăsese neocupată de numeroasele fotografii. Uitaţi-vă şi dumneavoastră la luxul ăsta! Ce minunăţie de siluete, ce busturi fermecătoare, ce linii abia ghicite ale umerilor şi coapselor! O adevărată poezie. Pur şi simplu te cuprinde ameţeala cînd te gîndeşti, nu-i aşa? Cît de jalnice par astăzi femeile, în comparaţie cu această măreţie apusă. Nu, dragă prietene, nu încerca să negi acest lucru. Am o lungă experienţă de viaţă şi ştiu ce vorbesc. Femeile de azi se iau după o modă care pur şi simplu le lipseşte de orice personalitate. Ia priveşte însă pe cele din trecut — fiecare lucruşor e bine gîndit şi utilizat pentru a sublinia frumosul, pentru a-l lăsa să fie ghicit. Fustele astea lungi, de pildă, ştiţi dumneavoastră cum foşneau şi ce falduri făceau cînd le purta o tînără femeie armonios construită? Dar taliile astea înalte, pentru a scoate în relief mai puternic şi mai pronunţat bustul? Unde mai vezi astăzi asemenea frumuseţe? Moda din zilele noastre, tînărul meu prieten, ucide la o femeie cel puţin jumătate din ceea ce se cheamă feminitate. Păcat, într-adevăr, că femeile de azi nu înţeleg nimic din toate astea! Fiţi sincer şi spuneţi şi dumneavoastră, nu se bucură şi ochiul şi sufletul cînd contemplă măreţia şi splendoarea acestei lumi de altădată? Nu-i aşa? Iată şi o dovadă concretă, vă rog. Priviţi la blondina aceasta cu pene de struţ! O vedeţi? Cît de coaptă şi cît de feminină, cît de ispititoare îţi pare în comparaţie cu mucoasa asta din zilele noastre, care şi-a pus bascul într-o parte ca o fetiţă! De fapt şi una şi alta au doar nouăsprezece ani, dar nu vi se pare că cea cu penele de struţ este cu mult mai femeie decît cealaltă? Cea cu penele e soră-mea, amice dragă, iar puştoaica pe care o vezi aici e nepoată-mea, fata băiatului fratelui meu. Soră-mea arată

ca o femeie care a trecut printr-o dragoste, două, nu-i aşa ? Pe cînd puştoaica parcă ar fi terminat acum liceul şi abia şi-ar fi luat bacalaureatul. În realitate, prietene, este doar o aparenţă, şi ea se datoreşte exclusiv modei. Pentru că amîndouă, în fotografiile astea, au una şi aceeaşi vîrstă şi sînt la fel de prostuţe. Soră-mea, pe vremea aia, era logodită cu un locotenent de artilerie, uite, cel de colo, cu mustăţi. Pe urmă i-a devenit bărbat, iar mai tîrziu a fost ucis de o bombă englezească, în lupta de la cotul Cernei. Puştoaica s-a înscris în toamna asta la pictură, la Academia de Belle-Arte, şi s-a grăbit, fuga-fuguţa, să se logodească. Alaltăieri chiar mi l-a prezentat pe logodnicul ei — e regizor la cinematografie. După cum vedeţi, stimate şi tinere prieten, între ambele fiinţe de aici există un semn de egalitate, iar dacă cea cu penele pare mai feminină, mai provocătoare şi, în general, mai bine, asta se datoreşte modei minunate de altădată şi vechiului nostru bun gust.

Peste puţin, Iordanka, femeia de serviciu, aduse pe o tavă de argint coniac şi cafea. Avakum închină în cinstea vechiului bun gust şi locotenent-colonelul lăcrimă, înduioşat şi mîndru.

În salon era o linişte surdă. De fiecare dată cînd colonelul înceta să mai vorbească, se auzea ploaia bătînd în geam încet, dar insistent. Se apropia ora prînzului şi Avakum, regretînd sincer, se ridică să plece.

5

În următoarele cîteva zile, toată atenţia lui fu concentrată asupra noii sale locuinţe, care trebuia pusă la punct. Cu un pedantism pe care nu şi-l bănuise pînă

acum, plin de o arzătoare inspiraţie, îşi aranjă dormitorul şi camera de lucru, ba chiar şi dependinţele. De dimineaţă pînă seara muta, aranja şi trebăluia, de parcă ar fi gospodărit toată viaţa. În sfîrşit, a patra zi spre seară totul părea terminat. Avakum deschise uşiţa sobei înalte de zid şi apropie de surcelele aranjate un chibrit aprins. Căminul absorbi lacom flacăra şi în clipa următoare odaia, pînă atunci rece şi umedă, se umplu de viaţă. Focul începu să duduie vesel şi pe peretele din faţă porniră să joace reflexe galbene-aurii.

Îşi umplu pipa, se aşeză comod la gura sobei şi îşi întinse picioarele. Ziua cenuşie şi ploioasă era pe sfîrşite. Vîntul sufla liniştit, mişcînd ramurile cireşului de afară şi aruncînd din cînd în cînd pe geamurile largi ale verandei picături dese de ploaie.

În aceste cîteva zile nu se petrecuse nimic deosebit. Avakum nici nu simţise cum trecuse vremea, fiind ocupat cu cumpărarea unor dulapuri pentru bibliotecă, a cîtorva mobile uşoare şi cu aranjarea cărţilor. Între altele, locotenent-colonelul i-o prezentase, cu două zile în urmă, pe nepoată-sa, dar nu reuşise să schimbe cu ea decît două-trei cuvinte. Se întîlniseră în curte, întîmplător.

— Uite şi puştoaica — zisese locotenent-colonelul şi, încercînd să dea un ton cît mai glumeţ glasului său, făcu semn cu capul spre ea. Cum te cheamă, fetiţo ?

— Cu mine vorbeşti, bunicule ? Mă cheamă Violeta — răspunse fata, subţiindu-şi înadins glasul.

— Şi unde te duci, Violeto ?

— La şcoală, bunicule.

— Dar cu rama aia ce faci ?

— Îmi trebuie la pictură, bunicule.

— Aşa, da — şi bătrînul tuşi. Uite, să-ţi prezint pe un nenea cumsecade. Locuieşte la etaj.

— O, îmi pare foarte bine — surîse fata şi-i întinse mîna.

„Mică, de parc-ar fi mîna Siei“ — gîndi Avakum şi, la rîndul său, întrebă :

— Cu cine faceţi pictura ?

Ea rosti numele profesorului.

Avakum o privi drept în ochi. O secundă sau poate o frîntură de secundă, ea rezistă privirii lui. Pe urmă roşi uşor şi-şi aplecă tulburată capul.

— O să aveţi mult de furcă cu el — zise Avakum. E un profesor foarte pedant şi la el nu ţin şmecheriile.

Fata ridică din umeri şi nu răspunse.

Începuse să plouă mai tare şi Avakum se grăbise să intre în casă.

Se mai întîlniseră de două ori, dar parcă şi unul şi celălalt erau foarte grăbiţi şi n-aveau timp de vorbă.

Acum Avakum şedea la gura sobei, fuma şi chibzuia alene asupra planului activităţii sale de viitor. Dar vîntul care sufla afară pe verandă, şi ploaia care bătea în geam, şi pîlpîitul molcom al flăcărilor din cămin îi distrăgeau gîndurile şi-l legănau pe nesimţite, purtîndu-l între vis şi viaţă. Se întunecase şi reflexele jucăuşe ale focului deveniseră roşii şi blînde, cînd telefonul din spatele lui sună pe neaşteptate şi puse în alarmă toată odaia.

În această nouă locuinţă, telefonul suna pentru prima oară.

Avakum ridică receptorul şi rămase surprins cînd auzi în receptor vocea moale, de soprană, a Violetei. Nepoata locotenent-colonelului întreba dacă putea să-l viziteze două minute...

— Poftiţi — răspunse sec Avakum.

De cealaltă parte a firului nu observă nici o amărăciune în urma răspunsului său laconic, deoarece în receptor răsună un vesel : „Mulţumesc“.

Avakum aprinse toate becurile lustrei şi, inundată de lumină, odaia deveni dintr-o dată solemnă. Cînd îi auzi paşii pe scări, deschise uşa şi, cu amabilitate reţinută, o pofti să intre.

— Doamne, ce lumină! exclamă fata şi rămase în prag, uimită. Parc-ar fi o centrală electrică! Nu vă dor ochii ?

— Absolut de loc — zise Avakum.

Ea continua să stea în prag, privind curioasă prin cameră.

— Şi eu care credeam că la dumneavoastră nu e plăcut de loc! Se vede că m-am înşelat, şi încă foarte tare.

Avakum o observa dintr-o parte. „Parcă am mai văzut-o de mii de ori pînă acum" — se mira el în sinea lui. Pe urmă întrebă :

— Şi de ce-aţi crezut că la mine e urît şi neprimitor ?

— De ce ? Fata se uita la cărţile de pe rafturile bibliotecii şi-i răspunse stînd cu spatele : Pentru că, în general, păreţi un om posomorît. Nu ştiaţi ? Cînd vă priveşte cineva în ochi, scuzaţi-mă, dar parcă îl trec fiorii. Pe onoarea mea!

— Va să zică am nişte ochi răi — zîmbi Avakum.

— O, vă rog, n-am spus aşa ceva! zise ea repede, aruncîndu-i o privire fugară şi rîzînd veselă. Na că v-am jignit fără să vreau! Ochii dumneavoastră nu sînt răi, dimpotrivă. Dacă s-ar cuveni ca femeile să facă bărbaţilor complimente, aş spune chiar că sînt frumoşi. Dar ce frumuseţe, Doamne!

— Ce fel de frumuseţe ? întrebă Avakum.

— Ca să vă spun drept, neplăcută. Vă supăraţi ?

— Dimpotrivă. Continuaţi.

— Şi cărţile astea ale dumneavoastră, care de care mai plicticoase.

Ea ridică din umeri ca omul care nu vrea să-şi ia asupra sa vina altuia şi oftă din greu.

— Cum e omul aşa-s şi cărţile lui ! zise Avakum.

Ea îl privi iarăşi cu coada ochiului, zîmbi, dar nu-i răspunse imediat.

— Mi-aţi spus alaltăieri că sînt şireată, vă amintiţi ?

— Ei da, şi ? întrebă Avakum.

— Nimic. Dar vezi pe cineva pentru prima oară şi, aşa, dintr-o dată, îi spui că e şiret ! Pe ce bază, mă rog ?

— Şi acum sînteţi tot atît de şireată — răspunse Avakum.

— Aşa ? se întoarse ea repede spre el şi obrajii i se îmbujorară uşor.

— Chiar aşa. Alaltăieri, v-aţi minţit bunicul spunîndu-i că vă duceţi la ora de pictură. Nu-i aşa ? Cînd, de fapt, nu vă duceaţi la nici un fel de lecţie. La ora de pictură nu se duce nimeni cu o ramă goală, fără să-şi fi întins pe ea pînza pe care va lucra.

Ea stătea lîngă cămin şi-şi lăsase ochii în jos. Acum obrajii i se roşiseră de-a binelea.

— N-aveaţi nici măcar hîrtie de desen. Nu aveaţi nimic altceva decît o ramă goală. Iată, vedeţi, treaba asta o numesc eu şiretenie şi mi se pare că nu greşesc. Poate că aveaţi vreo întîlnire cu logodnicul dumneavoastră în ziua aceea, nu-i aşa ?

— Asta mă priveşte personal — zise încet Violeta.

„Teribil mai seamănă cu Irina — îi dădu prin gînd lui Avakum. Irina, pe vremea călătoriei ei la Viena."

— Da, desigur — zise Avakum şi glasul lui tremură puţin. Întîmplarea cu rama vă priveşte personal, absolut adevărat. Tăcu puţin, după care adăugă : Trebuie să ne grăbim pentru că sîntem aşteptaţi jos.

Spuse asta liniştit, rar, nedesprinzîndu-şi privirea din ochii ei. Acum obrajii fetei păliră şi ea rămase lîngă cămin nemişcată, încremenită; cu pupilele larg dilatate.

— Altfel v-aş fi oferit neapărat un scaun — adăugă Avakum. Dar jos logodnicul dumneavoastră se plimbă agitat prin salon, se uită mereu la ceas şi nu trebuie să abuzăm de răbdarea lui.

— Doamne ! şopti uşor Violeta, privind în jur. Am intrat oare în casa unui vrăjitor ?

Era foarte frumoasă în tulburarea ei şi Avakum o privea cu plăcere, tăcînd. Pe urmă se îndreptă spre telefon şi formă repede şi sigur un număr. De data asta membrana vibră redînd sunetul ferm al unui glas bărbătesc. Părea că glasul îi era cunoscut, deoarece Avakum surîse mulţumit şi dădu din cap.

— Asene — zise el — ai te rog răbdare încă puţin. Şi nu te înfuria, căci, după cum spun unii, gelozia ar fi un mare cusur.

Violeta asculta şi se uita înmărmurită.

Avakum lăsă receptorul în furcă, se rugă să fie scuzat şi intră în dormitor. Reveni peste puţin purtînd un costum de culoare închisă şi o cămaşă cu guler tare. Îşi parfumase batista cu o colonie uşoară şi plăcută.

— Şi astfel — zise el, venind mai aproape de fată — povestea stă cam aşa : acum vreun an şi jumătate, pe vremea unor săpături în partea de sud-est a ţării, regizorul Asen Kantargiev a primit de la mine, ca amintire, o minunată monedă de argint. Această monedă antică de argint o purtaţi acum dumneavoastră. Am aflat de la bunicul că logodnicul dumneavoastră este regizor cinematografic. Bineînţeles, mai sînt şi alţi regizori în afară de Asen Kantargiev. Dar numai logodnica lui Asen Kantargiev poate să poarte la piept această monedă, nu-i aşa ? Iată de unde ştiu numele logodnicului dumneavoastră.

— Dar cum de-aţi aflat că e jos ? întrebă Violeta, acoperind cu mîna moneda de argint.

— Foarte simplu ! rîse Avakum. O fată nu se îmbracă într-o rochie ca aceasta pe care o purtaţi dumneavoastră dacă nu aşteaptă musafiri. Vă aşteptaţi logodnicul, de aceea, bineînţeles, v-aţi pus la gît şi acest dar al lui. Dar prezenţa sa se vede în primul rînd după această urmă de aici — şi el arătă un cerc roşu abia vizibil pe partea stîngă a gîtului ei. O urmă mică şi palidă a propriului dumneavoastră ruj. V-a sărutat, şi pe urmă a lăsat cu buzele lui urma de ruj şi în acest loc. Dar de ce vă tulburaţi de parcă aţi fi o şcolăriţă jignită ? V-am supărat cu ceva ?

— Oh — zîmbi puţin silit Violeta — de data asta n-aţi mai nimerit-o. Ea scutură din cap. Pînă acum n-aţi spus nimic care ar fi putut să mă jignească. Că m-a sărutat logodnicul meu ? Păi doar de asta mi-e logodnic, ca să mă sărute ! rîse ea sonor, dar se vedea bine că nu-i prea venea la socoteală. Pe urmă zise : Trebuie să sfîrşim discuţia, pentru că cei de jos ne aşteaptă.

— Vedeţi ! îi făcu Avakum în glumă cu degetul, ameninţînd-o. Altă dată să mergeţi direct la ţintă, fără să mai umblaţi cu şiretenii. Puteaţi foarte bine să-mi spuneţi aşa : „Logodnicul meu vă cunoaşte, se află jos şi ar dori să vă vadă !" Pe cînd dumneavoastră aţi început cu lumina, cu ce frumos e aici la mine, v-aţi spus părerea asupra ochilor mei, asupra cărţilor mele şi multe altele. Mici şiretenii, bineînţeles. Dar nu vă prind.

Ea făcu cîţiva paşi spre uşă, apoi se întoarse brusc.

— Nici aici n-aţi nimerit-o ! Unele lucruri le ghiciţi foarte bine. Chiar mai bine decît ar trebui ! Dar la altele pur şi simplu nu vă pricepeţi. Iertaţi-mă, dar vorbiţi prea ca din carte ! Sînteţi aşa de bun să-mi împrumutaţi puţin batista dumneavoastră ?

Avakum i-o oferi şi, stînd calmă în faţa lui, nestînjenită şi fără să se grăbească, ea şterse micul cerc roşu de pe gît cu batista albă ca zăpada. În bluza ei împletită dintr-o lînă galben-aurie, părea exagerat de feminină pentru cei douăzeci de ani ai săi.

Jos, în salon, cei doi prieteni avură o întîlnire foarte cordială, dar reţinută, aşa cum le stă bine unor bărbaţi : o scurtă dar puternică strîngere de mînă, fiecare bătîndu-l pe celălalt pe umăr, bucuros. Locotenent-colonelul, alarmat de auzul acestui zgomot, se uită curios din biroul său, apoi rîse vesel şi dădu mulţumit din cap.

— Dacă n-ar fi fost moneda de la gîtul ei — zise Asen — n-ai fi ştiut că sînt aici. Recunoaşte şi tu că ea m-a trădat !

— Numai ea — răspunse indulgent Avakum şi se uită pe furiş la Violeta. Nu mai avea nici o urmă. Tăcu apoi, după care se întoarse spre Asen şi zise dînd din cap : În orice caz, ai pierdut pariul !

Asen era tot atît de înalt ca Avakum, dar mergea mai drept şi părea mai suplu. Cu părul creţ, cu fruntea înaltă, cu buze cărnoase şi senzuale, cu ochi inteligenţi a căror neagră strălucire scînteia din cînd în cînd, Asen era tipul de bărbat care cucereşte femeile uşor, fără să-şi dea prea multă osteneală.

— Da, fără îndoială ai pierdut pariul — repetă Avakum.

— Te bucuri cam repede de izbîndă, Cezare ! rîse Asen. Zîmbetul îi era puţin provocător şi încrezut. Asta ce este, rogu-te, o cunoşti ?

Ridică triumfător deasupra capului o batistă albă ca zăpada, cu o urmă roşie la unul din capete.

Violeta îşi apăsă mîinile pe piept şi se dădu înapoi tulburată.

— Bineînţeles, e batista mea — surîse Avakum. Zîmbetul îi era limpede şi vesel. Ai scos-o din buzunarul interior al sacoului meu acum cîteva minute, cînd m-ai îmbrăţişat ca un Iuda, şmechere!

Şi amîndoi izbucniră în hohote de rîs.

Pe urmă Asen se întunecă la faţă şi zise, cam pe gînduri, ţinînd batista în mînă:

— Dar văd aici nişte pete cu totul dubioase. Asta ce-o mai fi?

În aceeaşi clipă, Avakum îi întinse palma sub nas. Degetul mare şi arătătorul erau uşor murdare de roşu.

— Îmi ascuţeam creionul roşu — zise el — cînd logodnica ta a venit sus ca să mă cheme. Trebuia să-mi şterg degetele ca să dau mîna cu dînsa. Eşti mulţumit?

— Acum sîntem chit — zise Asen, dîndu-i batista. Ţi-aminteşti? Ultima oară tu ai cîştigat jocul. Acum sîntem chit.

Violeta se uită pe furiş la Avakum. În privirea ei era numai căldură şi gingăşie.

6

Cu un an şi jumătate în urmă, Institutul organizase mari săpături în împrejurimile unui sat îndepărtat din Tracia, undeva spre culmile de nord ale Rodopilor. La această campanie luase parte şi Avakum, în calitate de conducător de sector. Se aştepta la o bogată recoltă de materiale de origină traco-macedoneană şi pentru că se temea să nu fie chemat prea repede la Sofia în legătură cu activitatea sa secretă, făcea tot posibilul să urgenteze săpăturile, chiar cu preţul unei munci forţate şi supli-

mentare. Tocmai în timpul acela sosi acolo, cine ştie sub al cui îndemn, un grup de cineaşti de la jurnalele de actualităţi, sub conducerea regizorului Asen Kantargiev. Avakum îi întîmpină cam acru pe aceşti oaspeţi nepoftiţi. Nu-i plăcea din principiu să aibă de-a face cu oameni care umblau cu aparate de filmat. Cum zărea obiectivul aparatului, îşi punea de îndată mîna la faţă sau se dădea la o parte. De obicei se întorcea cu spatele. De astă dată însă proasta sa dispoziţie se datora şi încurcăturilor pe care i le provoca operatorul cinematografic. Căci cum venea acesta cu aparatul, toţi muncitorii de la săpături se transformau de îndată în artişti. Fiecare căuta să ia o „poză" cît mai favorabilă, încercînd să stea numai cu faţa spre obiectiv ; bineînţeles că toate acestea au dus de rîpă ritmul muncii la săpături. Dar răul abia începea; pentru că după aceea venea regizorul, care începea să arate fiecăruia ce să facă, încotro să privească şi cum anume... Iar vremea zbura, Avakum fuma ţigară după ţigară şi trebuia să rabde.

Cu cît Avakum devenea mai urîcios şi mai nervos, văzînd cum pierde vremea, cu atît regizorul îşi sporea răbdarea, se obişnuia cu cadrul înconjurător şi se arăta din zi în zi mai bine dispus. De altfel, din firea lui era un om vesel, acum însă buna lui dispoziţie era în floare. Cînd află că săpăturile aveau să dureze mai bine de o săptămînă şi cînd îşi dădu seama că avea în casetele de aluminiu toate fotografiile de care avea nevoie, fu fericit, şi, după cum ziceau muncitorii, „se puse pe trai bun". De fapt nu făcea nimic nelalocul lui. Ca orice om care nu din vina lui a rămas fără lucru, făcea tot ceea ce face un om căruia îi place viaţa. Hoinărea de-a lungul întregului şantier, se scălda în rîu, se întindea la umbra pomilor şi dormea. Nimic deosebit. Pe urmă

începu să umble cu o sticlă plată de rachiu, pe care o ţinea în buzunarul hainei sale sport, ducîndu-se cu cei care ieşeau din schimb, bînd şi cîntînd cu ei cîntece populare, vesele, pînă ce violetul apusului se stingea şi umbrele nopţii începeau să se lase asupra cîmpiei. Din această cauză, în cîteva zile deveni omul cel mai popular şi cel mai cunoscut de pe întregul şantier. Pe urmă aduse nişte cărţi de joc, tot felul de bucăţi de frînghie, beţe de chibrit, seminţe din conuri de brad şi prinse să facă şi să le arate cele mai interesante scamatorii, uluindu-şi spectatorii. Succesul fu atît de mare, încît în jurul lui începură să se strîngă pînă şi muncitorii din schimburile de lucru. Pe oriunde umbla, vedeai ţinîndu-se după el un grup pestriţ de curioşi şi gură-cască, rugîndu-l, cînd mai pe ocolite, cînd mai de-a dreptul, să le mai arate cîte ceva. Acest gen de distracţie ceva mai „neobişnuită" începu să stîrnească pînă şi curiozitatea oamenilor serioşi...

Din cauza acestor lucruri, disciplina în muncă la săpături începu să cam şchioapăte şi Avakum se încruntă. Intîlnindu-se o dată chipurile „întîmplător" cu regizorul, îi spuse :

— De ce nu vă duceţi să vă plimbaţi pe undeva mai departe de săpăturile noastre ? De pildă, să mai respiraţi puţin aer de munte, o zi-două ?

— Ştiţi — răspunse regizorul, zîmbindu-i amical, aşa ca unui vechi prieten — m-am gîndit şi eu la asta, pentru că încă din copilărie muntele m-a atras cu aerul său curat şi cu pădurile sale umbroase. Vă sînt foarte recunoscător pentru idee şi aş şterge-o cu plăcere de aici, însă tare mă tem să nu scap momentul sublim în care veţi descoperi primul obiect important din cadrul acestor săpături. Dacă scap momentul ăsta, îmi pierd de fapt

slujba, or, bănuiesc că nu v-a trecut prin cap un astfel de gînd rău.

Spre deosebire de alţi oameni, regizorul îi susţinea privirea. Nu numai atît, ci parcă încerca să-l străpungă cu privirile sale, care-l fixau cu intensitate. „Iată un om cu nervii tari, care ştie să mînuiască cuvintele, în spatele cărora se pricepe să se şi ascundă cum vrea“ — gîndi Avakum.

— De la cine aţi învăţat *prestidigitaţia*? îl întrebă el direct. După care adăugă, zîmbind uşor: Mă refer la cărţile de joc şi la bucăţelele de sfoară.

Abia acum Asen se tulbură puţin şi întoarse capul într-o parte.

— Am un văr iluzionist — zise el. Poate-l cunoaşteţi pe fachirul Rumi?

— Am auzit de el — făcu Avakum.

— E vărul meu — adăugă Asen.

— Mai plimbaţi-vă şi prin alte părţi o zi-două — vorbi încet, dar apăsat, Avakum. Iar în ceea ce priveşte momentul sublim, fiţi fără grijă, n-o să se întîmple nimic în următoarele trei zile.

Vremea era foarte caldă şi Avakum se întinse în iarbă.

— Trei zile aţi spus? întrebă Asen, urmîndu-i exemplul. Perfect! De altfel, cred că toată viaţa am visat la aceste trei zile. Am să mă duc undeva, fără îndoială. Dar uitaţi-vă şi dumneavoastră ce cer, ce splendoare! Nu e minunat?

— Eu mă minunez de altceva, şi anume mă întreb cum e posibil ca fachirul Rumi să fie văr cu dumneavoastră — zise Avakum, aruncînd o privire spre albastrul cerului, după care căscă. Fachirul Rumi e originar din Bulgaria de nord, din părţile Vidinului, iar dumneavoastră, după cum se vede, sînteţi din sudul ţării. Pot

să pariez că sînteţi de undeva de prin părţile Pazargikului sau Cirpanului. Şi ca înfăţişare şi ca grai se vede precis că sînteţi din sud. Aveţi un fel special de a pronunţa sunetul „ia" ; spuneţi, de pildă, „triiabva" în loc de „triabva". Iar în părţile Vidinului, cuvîntul se pronunţă „trebva". O să-mi spuneţi : „Dar eu vorbesc limba literară". Da. Dar în limba literară se pronunţă „triabva" şi nu „triiabva". Sunetul „i" dinaintea lui „ia" vă trădează. În afară de asta, cei din nordul ţării au de obicei părul castaniu, bătînd în blond, şi pielea albă, pe cînd părul dumneavoastră are culoarea celui mai pur catran, iar la faţă sînteţi oacheş. Ba chiar şi pielea mîinilor e neagră, ca a unui muncitor care face cărămizi, cu toate că, dacă ne referim la forma lor, sînt destul de subţiri şi fine. Aşa încît fachirul Rumi nu vă poate fi nicidecum văr.

Asen scuipă firul de iarbă pe care-l mestecase între dinţi şi oftă adînc.

— Asta cam aşa-i — zise el. Şi chiar dacă mi-ar fi văr, aş renunţa acum la rubedenia cu el, căci argumentaţia dumneavoastră este cît se poate de întemeiată. În orice caz, eu am folosit cuvîntul „văr" în sens figurat. Rumi e un băiat deştept şi sîntem foarte buni prieteni.

— „Băiatul" ăsta e cu cel puţin douăzeci de ani mai mare decît dumneavoastră — zise Avakum.

— Tocmai de aceea învăţ de la dînsul !

Avakum tăcu un moment.

— Aşa da ; acum aţi început să-mi placeţi — zise el.

— Sînt foarte măgulit — zîmbi Asen. Pe urmă îşi scoase carnetul din buzunar şi răsfoi cîteva pagini. Ţin foarte mult la cunoştinţa unor oameni ca dumneavoastră. Vă jur că încă din copilărie am avut cea mai sinceră admiraţie faţă de învăţaţi. Carnetul ăsta conţine numele

și adresa unui număr de douăzeci de învățați de seamă, pe care-i cunosc personal. Sînteți atît de amabil să-mi dați puțin stiloul dumneavoastră, ca să vă notez adresa ?

— Nu vă obosiți degeaba — zise Avakum. N-am nimic comun cu acești mari învățați.

— Totuși — insistă Asen. Așa, ca amintire.

Avakum căută stiloul, dar în mod cu totul neașteptat nu-l putu găsi la locul său obișnuit. Ridică mirat din umeri, după care începu să-l caute grăbit prin celelalte buzunare.

— Nu vă mai obosiți degeaba — zise Asen. Iată-l ! Nu e stiloul dumneavoastră ? și izbucni într-un rîs vesel și prietenos.

Bineînțeles, era stiloul lui Avakum. Acesta simți că-i ard obrajii, după care îl trecură niște fiori reci. Azurul cerului de deasupra, iarba, văzduhul transparent — totul deveni deodată cenușiu. Scrîșni din dinți, privi undeva înaintea sa și nu scoase nici o vorbă. Tăcu așa cîtva timp, dar pînă la urmă zîmbi și-i întinse mîna.

— Admirabil — zise el — vă felicit.

Asen îi strînse mîna și dădu din cap cu înțeles.

— Acum sîntem chit — zise el. Dumneavoastră m-ați încuiat pe tema verișorului ; înainte însă de asta ați făcut niște aluzii la prestidigitația mea. Iar eu vă dau stiloul înapoi. Sîntem chit, nu-i așa ?

— Deocamdată, da — zise Avakum.

— O, vorbiți de parc-ați vrea să continuăm jocul ! se miră Asen.

— Și de ce nu ? întrebă Avakum. Este interesant. Și-apoi mie nu-mi place un rezultat egal. Rezultatele de felul ăsta nu sînt pe gustul meu — adăugă el. Totuși ar fi bine să vă plimbați puțin și prin împrejurimi.

— O s-o fac, neapărat — zise Asen.

Aşa se termină prima lor întîlnire.

Pe cînd Asen se pregătea de drum, dinspre sud-vest se ridicară nori negri şi cerul se întunecă. Neguri albicioase se ridicară în valuri, acoperind muntele, şi orizontul se cufundă în beznă. Se porni o ploaie liniştită şi lungă de primăvară. Curînd, pămîntul din jurul săpăturilor se înmuie şi se făcu noroi. În două din corturi pătrunse apa, iar de aprins focul afară nici vorbă nu putea fi, din cauza vîntului şi a ploii care se dezlănţuise. Spre seară, toată lumea (cu excepţia lui Bai Stavri, magazionerul) luă pe umeri ce putu din bagaj şi, cu pas vioi, o porni spre Slavovţi, satul cel mai apropiat, aflat la poalele muntelui, la numai doi kilometri şi ceva de şantier. Pentru arheologi şi pentru cei trei inşi de la cinematografie, gazdele aduseră saltele de paie şi le aşternură în biblioteca de la Căminul cultural, iar muncitorii fură instalaţi în sala de festivităţi a şcolii.

Cel mai impresionat de atenţia şi bunăvoinţa celor din Slavovţi era Asen. Cu firea lui sensibilă şi expansivă, el mergea pretutindeni repetînd într-una :

— Trebuie să le mulţumim într-un fel oamenilor ăstora. Neapărat. Pentru că nu erau datori să facă nimic, dar, iată, au dat dovadă de atîta omenie şi amabilitate. Ne-au dat adăpost într-un loc cumsecade, ne-au pus la dispoziţie saltele groase de paie pentru spinările noastre de orăşeni, ne-au ospătat la cantină cu ciorbă de pasăre şi cu fasole prăjită, bine piparată. Ba ne-au dat şi vin. E adevărat că am plătit mîncarea şi băutura, dar oamenii au dat dovadă de multă bunăvoinţă şi au făcut totul ca să ne simţim bine. Şi această dorinţă a lor e lucrul cel mai important — elementul subiectiv. Adică dorinţa. E o cooperativă agricolă bogată. Se vede cît de colo, oamenii o duc bine. Aţi văzut că preşedintelui gos-

podăriei i-a părut rău cînd n-am vrut să-l lăsăm să ne plătească vinul ? L-am supărat atît de tare, încît pînă şi mustăţile i s-au pleoştit. Ascultaţi vorba mea : dacă o să le mulţumim şi noi într-un fel oarecare, or să ne conducă, atunci cînd vom pleca, cu damigene de vin şi cu purcei la tavă. Şi aţi văzut ce vin bun au ? După părerea mea, vinul de aici nu e cu nimic mai prejos decît vinul ăla de „Mosella" din viile de la Cirpan. Şi ca gust şi ca buchet nu-i este de loc inferior. Aţi aflat că au şi o pivniţă mare de vinuri ? Eu cred că dacă le-am organiza o mică distracţie, să zicem o serată culturală, de pildă, ne vor invita să le vizităm pivniţa. Şi băgaţi bine de seamă că ploile astea n-or să se termine cu una cu două. Cică directorul şcolii a auzit la radio că vremea rea o să ţină ceva mai mult. E deci în interesul nostru să ne împrietenim cu oamenii şi să-i cîştigăm. De altfel şi merită, pentru că sînt nişte gospodari ospitalieri şi bogaţi.

A doua zi dis-de-dimineaţă îşi luă trenciul şi dispăru. Plouase şi muntele era încă învăluit în neguri.

La prînz nu-l văzu nimeni în cîrciuma cooperativei şi abia spre seară apăru puţin în sala bibliotecii. Era ud, plin de noroi, dar ochii îi scînteiau.

— Trebuie să le mulţumim într-un fel oamenilor ăstora — începu el din nou. Nu ne erau datori cu nimic şi uite ce bine ne-au primit...

— Ia nu ne mai plictisi atîta — se întoarse spre el Avakum, lăsînd la o parte cartea pe care o citea. Pe urmă adăugă, uitîndu-se urît la el : Fă ce vrei şi nu ne mai sîcîi atîta — repetă el.

— Asta şi voiam ! rîse vesel Asen. Vă cunosc după ochi că sînteţi de părerea mea, dar vă supără grozav faptul că nu aveţi nici o idee. Pe cînd eu am atîtea

idei, încît aş putea să umplu cu ele un hambar. Dacă-mi acordaţi încredere şi-mi daţi mînă liberă, încep să acţionez imediat. Pentru că oamenii ăştia... — şi făcu un gest cu mîna spre Avakum. Noapte bună !

— Dracu să te ia ! mormăi acesta încet.

Era prost dispus, din cauza vremii.

Asen nu apăru nici la cină, ba salteaua sa de paie rămase neocupată toată noaptea. Abia a doua zi spre prînz îl văzu Avakum coborînd din camioneta gospodăriei. Fusese desigur la oraş, deoarece aducea la subsuoară două oglinzi lungi, fără rame. O oglindă asemănătoare, tot fără ramă, ducea şi ajutorul său — operatorul de la cinematografie.

— Amenajăm un salon de frizerie — făcu el cu ochiul către Avakum.

Dar Avakum nu-i răspunse.

Peste puţin, difuzoarele serviciului de radioficare anunţară că la orele opt seara avea să aibă loc o serată în sala Căminului cultural, cu „interesante numere de atracţie".

Cortina însă se ridică abia spre orele nouă.

Întîrziaseră cîţiva fruntaşi de seamă din sat, deoarece luaseră parte la şedinţa consiliului de conducere a gospodăriei. Ei intrară în sală vorbind tare, agitaţi şi puţin nervoşi — nu reuşiseră să ajungă la o înţelegere în ceea ce priveşte ultimul punct al ordinei de zi. Era vorba despre boronirea unor culturi de toamnă. Unii erau pentru, alţii contra. Cele două tabere îşi continuară discuţiile şi în sală, ba şi după ridicarea cortinei, încît cei mai nerăbdători dintre spectatori trebuiră să intervină. Din mai multe părţi ale sălii se auzi : ssst-ssst.

Serata fu deschisă de corul de fete al Căminului cultural. Erau îmbrăcate în costume naţionale şi de aceea micuţa scenă înflori deodată ca o grădină. Vedeai parcă bujori, maci, năsturaşi şi gălbenele, ba ici-colo şi cîte un trandafir bine înflorit. Prezentatoarea, o fată cu prestanţă, cu cozi blonde şi ochi scînteietori, anunţă programul, şi dirijorul — profesorul de muzică local — ridică bagheta. Concertul începu.

Faţa întunecată a lui Avakum începu încetul cu încetul să se destindă. Melodia limpede şi frumoasă îl transportă în spaţiile largi, argintate, scăldate în lumina blîndă a soarelui. Sunară clopoţei de aramă, se auziră tălăngile aducînd din depărtări zvonul turmelor de pe cîmpiile verzi. Şi prin lumea de sunete şi culori şerpuia un cîntec de caval — cînd săltăreţ ca un pîrîiaş, cînd potolit ca poveştile bunicului din vremuri de mult trecute.

Urmară solo-uri, duete, iar echipa de dansuri populare, formată din amatori, execută cu înfocare o horă de nuntă.

Avakum şi colegii săi aplaudară din toată inima, dar localnicii nu păreau prea însufleţiţi. Ei îşi cunoşteau oamenii şi repertoriul des repetat începuse să-i cam plictisească. De aceea toţi îşi ţinură răsuflarea şi holbară ochii la rampă cînd pe scenă apăru Asen. Avea în mînă o pălărie bărbătească veche, cu borurile vălurite şi de o culoare nedefinită gri-cafenie. Era o pălărie veche, uzată, care semăna într-adevăr foarte bine cu o gogoaşă mare şi bine prăjită. Asen o întoarse cu fundul spre public şi întrebă :

— Are ceva înăuntru ?

— N-are ! răspunseră aproape în acelaşi timp vreo cinci-şase glasuri de prin fundul sălii.

— Uitaţi-vă bine — îi sfătui Asen.

El bătu pălăria, o suci în jurul cotului său, după care o întoarse iar cu fundul spre public. Era absolut clar că în pălărie nu se găsea nimic. El însă mai întrebă o dată :

— E ceva înăuntru ?

— Păi ţi-am mai spus o dată că nu e nimic, de cîte ori ne întrebi ? strigă supărat, din mijlocul primului rînd, Mihal, brigadierul primei brigăzi de cîmp.

Era prost dispus, pentru că preşedintele gospodăriei încă nu voia să-i dea voie să boronească.

— Îmi pare foarte rău — zise Asen. Dumneavoastră nu vedeţi bine.

Şi, spunînd acestea, întoarse pălăria cu fundul în sus şi scoase din ea : o basma brodată, o căpăţînă de ceapă şi un ceas de mînă cu curea.

— Nu v-am spus eu ? se adresă el publicului, care amuţise. Nu vedeţi bine, asta-i ! Ba vă mai şi supăraţi...

Sala tună de strigăte, aplauze şi bătăi din picioare.

— Bis ! strigau cei din ultimele rînduri.

Brigadierul care conducea prima brigadă de cîmp zîmbi puţin vinovat şi se frecă la ochi.

Cortina se lăsă.

Cînd se ridică din nou, toţi văzură în mijlocul scenei celei mici o măsuţă înaltă, cu trei picioare. Apăru îndată şi Asen, ţinînd în mîini o ladă de lemn destul de mare şi de grea. Puse lada pe masă, răsuflă uşurat şi îşi şterse fruntea de năduşeală. Greutatea îl obosise.

Acum publicul putea să vadă că lada fusese aşezată cu capacul spre sală. Acesta era închis cu un foraibăr obişnuit, de fier. În general era o ladă cît se poate de obişnuită şi care nu făcea nici o impresie.

După ce se odihni puţin, Asen se adresă publicului :

— Tovarăşe şi tovarăşi — începu el — numărul care urmează este numai pentru spectatorii cu nervii tari.

Dacă printre dumneavoastră sînt şi firi sensibile, ar fi mai bine să părăsească sala pentru puţin timp. După cum vedeţi, am pus pe masă lada asta. Poate că n-o să mă credeţi de la început dacă am să vă spun că într-însa este un cap de om. Da ! Un cap de om, adevărat. Voi deschide capacul, pentru ca să vă încredinţaţi. Iată !

Elegant, cu un gest studiat, el întinse mîna dreaptă şi deschise capacul. Prin sală trecu un fior de groază. O femeie dete un ţipăt uşor, undeva prin rîndurile din mijloc se auzi un copil plîngînd.

Într-adevăr, în ladă se vedea un cap de om ! Un cap de bărbat, învineţit la faţă, cu ochii închişi, sinistru. Semăna întrucîtva cu chipul operatorului cinematografic. Dar el nu purta mustăţi, pe cînd capul avea unele răsucite puţin în sus, ca luptătorii de categoria grea de pe vremuri. În orice caz, capul era cît se poate de înfiorător.

— Poate că cineva dintre dumneavoastră crede că este un cap de ceară — zise Asen. Bineînţeles, fiecare poate să gîndească ce doreşte — continuă el — dar adevărul este unul singur : ceea ce vedeţi în faţa dumneavoastră este un cap viu, de om.

— Asta să i-o spui lui mutu ! strigă preşedintele gospodăriei.

Şi el era supărat, fiindcă brigadierul primei brigăzi de cîmp îl bîrîia necontenit cu boronitul ăla al lui.

— Vă rog — zise Asen — omul dumneavoastră de adineauri s-a grăbit să se pronunţe asupra pălăriei. De astă dată şi dumnevoastră vă grăbiţi în ceea ce priveşte capul.

— Omul meu se grăbeşte şi cu boronitul — oftă preşedintele — numai că de data asta nu mă mai iau eu după capul lui ! Asta s-o ştie !

— Mă grăbesc acum, ca să nu trebuiască să mă grăbesc mai tîrziu! interveni îndată brigadierul primei brigăzi de cîmp.

Asen ridică mîna:

— Vă rog! Dau cuvîntul capului din ladă. Eu, după cum vedeţi, mă dau la o parte.

În clipa aceea, capul deschise ochii, se uită spre sală cu o privire rece şi tuşi zdravăn.

— Mamă-ăăă! strigară în acelaşi timp vreo cîteva femei.

Se născu un vacarm îngrozitor şi sala începu să freamăte ca un stup. Capul însă îşi pironi ochii la o nevastă oacheşă şi pieptoasă din rîndul al doilea şi-i făcu cu ochiul fără să se jeneze cîtuşi de puţin.

— Fă, Radko, fă, ţie îţi face cu ochiul stafia asta! strigă la ea nevasta cea slăbuţă a brigadierului Mihal şi izbucni în hohote de rîs.

Vinele gîtului ei subţire se întinseseră ca nişte coarde albastre.

— Linişte, vă rog! strigă Asen. Vedeţi dumneavoastră, acest cap nu are trup, diafragmă şi celelalte organe necesare, cu toate astea poate să vorbească şi să cugete tot atît de bine ca şi dumneavoastră. De aceea, cei care mai cred încă în cine ştie ce înşelătorie, să-i pună orice fel de întrebări — capul va răspunde, tot atît de firesc cum ar răspunde orice alt cap viu.

— Hei, cum te cheamă? întrebă unul.

— Cel-fără-de-trup — răspunse liniştit capul.

— Văleu, mamă! se închină o băbuţă.

— Ia staţi puţin, fraţilor — se ridică brigadierul Mihal, dregîndu-şi glasul. Vreau să-i pun şi eu o întrebare. Ia spune-mi, fîrtate, a venit vremea boronitului sau trebuie să mai aşteptăm? Tu ce crezi?

— Nu lăsa pe mîine ce poţi face azi! răspunse, cu adîncă înţelepciune, capul.

— Ai văzut? triumfă cu plăcere brigadierul, aruncînd o privire foarte semnificativă preşedintelui. Ei, ai auzit?

— De auzit am auzit, numai că dumnealui de colo trăieşte în ladă şi nu merge la cîmp. Aşa că nu ştie că rădăcinile sînt subţiri acum ca un fir de aţă. Pe urmă, dacă le rupem, ce-o să facem?

— N-o să le facă nimic boroanele — zise capul. Rădăcinile, cît sînt ele de mici acum, o să trăiască pînă la adînci bătrîneţe. Ascultaţi vorba mea!

— Dacă ai fi om întreg poate te-aş crede — oftă preşedintele. Dar aşa, eşti doar un biet cap! Nu sînt de părerea ta.

În sală răsună un rîs vesel, bărbătesc, din toată inima. Rîdea Avakum. Şedea în primul rînd de bănci, cu mîinile pe genunchi, şi rîdea vesel.

— Păi nu vedeţi, măi oameni buni, că toate astea sînt şmecherii? se adresă el spectatorilor.

— Ba vedem noi — răspunse brigadierul Mihal. Că sînt şmecherii, şmecherii sînt, asta-i limpede. Dar eu aş vrea să ştiu, de pildă, cum de trăieşte capul ăsta fără trupul lui şi, de exemplu, unde i se află trupul acum? Pentru mine asta-i important, că tovarăşul preşedinte a declarat în mod public, în faţa acestei respectate adunări, că ar crede capul dacă ar vedea că are şi trup. Nu-i aşa, tovarăşe preşedinte?

— Este o lege în lumea asta — zise ceva mai încet preşedintele. Pe urmă tăcu puţin, se mai uită prin sală şi adăugă: Vorba-i vorbă, se pierde în vînt; ce-i scris, aia rămîne!

— Ei, vezi, ăsta-i preşedinte! se bucură brigadierul. Bravo!

— Bravo! izbucni în aplauze publicul.

— Dacă acestui cap îi va creşte un trup — continuă preşedintele — va ieşi din ladă, se va plimba pe scenă cu propriile lui picioare şi va aprinde o ţigară de la mine, atunci o să-i dau voie lui Mihal să boronească. Numai că mai întîi o să-l pun pe agronom să semneze ordinul.

— Sînt gata să semnez imediat — se ridică un tînăr din fundul sălii.

— Stai acolo — zise preşedintele. Nu te grăbi. Să vină întîi capul ăsta să fumeze o ţigară de la mine. Pe urmă poţi să vii.

Avakum îi făcu semn cu capul lui Asen, care în tot timpul acestei convorbiri stătuse pe scenă privind triumfător de parc-ar fi fost Napoleon Bonaparte.

— Porunceşte capului să iasă din ladă — zise el, zîmbind. Şi să fumeze o ţigară din ale preşedintelui.

Asen nu voia să-l supere pe preşedinte. De aceea îi făcu cu ochiul, pe furiş, de parcă-ar fi vrut să-i spună: „Nu te alarma, te înţeleg perfect şi sînt de partea ta", pe cînd la Avakum se uită duşmănos, încruntîndu-se.

— Ce trup vreţi de la mine ? Aici nu-i nici un fel de trup ! E doar un cap, un cap viu şi deştept, care vieţuieşte singuratic şi nemişcat în lada asta. Nu insistaţi, vă rog.

— Ei, lasă, tinere ! zise brigadierul Mihal, cu un glas ce semăna a rugăminte.

— Păi sigur, asta-i ! începu să se supere Asen. Şi acum lasaţi-mă în pace. Ceea ce trebuia să vă arăt v-am arătat. Fiţi mulţumiţi. Acum o să lăsăm cortina — şi o porni spre ieşirea din stînga, dînd să ocolească prin spatele măsuţei.

— Ia stai oleacă — îl opri Avakum. El se ridică de la locul său şi se îndreptă spre scenă. Ce te grăbeşti

așa ? Cum vrei să dispari, înainte de a mulțumi publicului !

Avea un glas tăios ca o lamă de cuțit. Nimeni nu-i putea vedea ochii în clipa asta, decît Asen. Regizorul rămase pe loc, încremenit și palid.

— Vino puțin încoace — zise Avakum, neslăbindu-l de loc din ochi. Încă puțin. Încă un pas. Stop !

Acum Asen se afla în partea dreaptă a mesei, între piciorul ei din față și cel din spate. El încercă să schițeze un fel de zîmbet jalnic, dar publicul aflat pe locurile din dreapta sălii începu deodată să bată din picioare, să fluiere, să urle și să strige. Numai băbuța care se închinase puțin mai înainte se uita mirată în jur, dar și pe fața ei înghețase un surîs ce exprima nedumerire și zăpăceală. Căci între piciorul dinainte al mesei, care se afla chiar în fața publicului, și piciorul de dindărăt din dreapta apăru o figură interesantă : era chiar trupul lui Asen, de la picioare pînă mai sus de mijloc. Și, bineînțeles, publicul își dădu seama imediat de toată șmecheria. Așadar, spațiul dintre picioarele măsuței, atît cel din stînga, cît și cel din dreapta, fusese dibaci acoperit cu oglinzi. Deoarece culisele din ambele părți și din fundul scenei erau vopsite în aceeași culoare verzuie, se crea iluzia că între picioarele mesei și sub ea nu era nimic, spectatorii văzînd reflectarea scîndurilor podelei din culisele laterale și din fundul scenei.

Publicul, ca să se răzbune pentru că fusese înșelat, striga și fluiera vesel. Atunci capul cel vînăt și mustăcios începu să coboare încet și să se afunde sub masă, de parcă s-ar fi rostogolit într-o groapă. Pînă la urmă se cufundă cu totul. După care, în lada acum goală apăru o mînă. Ea salută publicul, apoi, la rîndul său, dispăru și ea. Era foarte vesel. Fluierăturile încetară și sala

fremăta cutremurată de aplauze. Se bucura şi băbuţa, cu toate că nu ştia prea bine de ce.

Veselia atinse însă culmea atunci cînd capul cel mustăcios apăru din nou, dar de astă dată nu în ladă, ci alături. Acum însă avea şi gît, şi umeri, şi mîini, şi în general tot ceea ce era necesar unui cap de om adevărat. Cu toate că era grimat şi îşi pusese mustăţi, se vedea foarte bine că nu era altul decît operatorul. Ca orice om din mediul artiştilor, el se înclină ceremonios în faţa publicului, mai făcu o plecăciune, surîse amabil spre nevasta cea pieptoasă, după care îl luă de mînă pe regizor, care-şi pierduse buna dispoziţie, şi-l trase după sine în culise.

Spectatorii aplaudară furtunos.

Entuziasmul atinse punctul său culminant însă atunci cînd operatorul coborî vesel în sală, veni spre preşedinte, dădu mîna cu dînsul şi-i ceru o ţigară. Brigadierul Mihal dădu şi el fuga şi, cu faţa numai zîmbet, întinse un chibrit aprins.

Aşa luă sfîrşit această seară veselă.

Pe urmă, preşedintele dădu un ospăţ mare la cooperativă. Vinul era bun, puii fripţi la fel, aşa încît proasta dispoziţie a lui Asen dispăru repede.

— Recunoaşte că ştiai cum se execută numărul ăsta cu capul de om — îi spuse el lui Avakum, rupînd lacom din cea de a doua bucată de pui fript. Recunoaşte că numărul ăsta îl ştiai mai dinainte. Am prins oglinzile atît de dibaci, încît nici dracu nu le-ar fi observat. E clar ca lumina zilei că ştiai mai dinainte numărul ăsta. Recunoaşte !

Avakum mînca încet din bucata lui de pui şi tăcea. Înghiţi parcă în silă cîteva îmbucături, pe urmă dădu

uşor la o parte farfuria din faţa sa, îşi scoase pipa şi începu să fumeze.

— Ei, hai, răspunde-mi odată — insistă Asen. Sînt foarte curios.

— Eşti foarte curios, foarte lacom, foarte îndemînatic şi foarte şmecher — zise gînditor Avakum. Dădu drumul la cîţiva colaci de fum, zîmbi reţinut şi continuă : Toate aceste calităţi adunate la un loc, ca un buchet, nu duc la nimic bun.

Asen lăsă furculiţa şi cuţitul pe farfurie şi-l privi intrigat.

— Ce vrei să spui ? întrebă el. Tonul lui era rece, vădind parcă o jignire nemeritată. Nu înţeleg prea bine ce vrei să insinuezi — zise el.

— Să lăsăm asta — făcu Avakum şi bău o gură de vin din pahar. În ceea ce priveşte numărul cu capul de om, îmi pare foarte rău că trebuie să te dezamăgesc, dar jur că acum l-am văzut pentru prima oară. Sînt absolut ignorant în arta iluzionismului. De pildă, nici acum nu-mi pot explica cum şi de unde ai scos obiectele acelea din pălărie. Dar cu numărul cu capul fără trup e altceva. Ţi-aminteşti că ne-am întîlnit cînd coborai din camionetă cu oglinzile sub braţ ? Ei bine, lucrul ăsta mi s-a părut foarte ciudat. Să pleci la oraş cu camioneta gospodăriei şi să aduci nişte oglinzi de frizer — de ce ? Ce nevoie are de ele un regizor de la jurnalele de actualitate cinematografică care a venit să ia nişte vederi de la un şantier arheologic ? Cînd însă difuzoarele staţiei de radioficare au anunţat serata, am înţeles îndată că oglinzile cu care te văzusem îţi erau necesare, fără îndoială, în acest scop. Chiar şi tu însuţi ai dat de înţeles că vrei să faci ceva în genul ăsta. De aceea, cum a început programul, am urmărit cu atenţie să văd în

ce fel vei utiliza oglinzile. La un moment dat ai venit cu lădiţa. Drumul pe care trebuia să-l faci în mod normal de la intrarea în scenă şi pînă la măsuţa pe care voiai să laşi lada era o linie dreaptă — fireşte, drumul cel mai scurt. Dar, spre marea mea suprindere, tu nu te-ai apropiat de masă pe drumul firesc, ci ai făcut un ocol neaşteptat, apropiindu-te de masă dinspre fundul scenei. Această mişcare bătea la ochi tocmai prin faptul că nu era firească. Al doilea lucru care mi-a atras atenţia a fost felul în care te mişcai pe scenă. Mergeai încolo şi încoace, dar totdeauna dincolo de diagonala pe care o tăiau picioarele *din spate* ale măsuţei. N-ai călcat nici măcar cu un centimetru peste această diagonală. Şi iată — oglinzile cu care te-am văzut, comportarea de pe scenă, presupunerea că acel cap are un trup şi că faptul că nu se vede este în realitate doar o iluzie optică — toate acestea m-au condus la gîndul că spaţiul dintre picioarele mesei este închis cu oglinzi şi că între ele a îngenuncheat un om. Între altele trebuie să-ţi spun că omul tău nu se prea pricepe la grimă. Da... Odată îngenuncheat, trage scîndura care serveşte de suprafaţă mesei. După aceea împinge peretele mobil al lăzii şi numărul e gata. Lucrurile sînt foarte simple şi obişnuite chiar pentru un diletant ca mine.

Asen îl asculta în tăcere, încruntat, devorînd înverşunat, cu fălcile sale puternice, a treia porţie de pui. Pe urmă goli dintr-o dată paharul din faţa lui, după care răsuflă adînc şi dădu din cap.

— Am prezentat de multe ori numărul ăsta — zise el. Chiar şi în străinătate... Anul trecut, la festivalul de la Cannes... adică în timpul festivalului, la un local de surprize vesele, într-un cartier...

Îşi turnă încă un pahar de vin, bău jumătate şi tăcu.

— Ei şi ? întrebă Avakum.

— Nimic — zise Asen şi scutură din cap. Despre ce vorbeam ?

— Ar trebui să bei mai puţin — zîmbi Avakum. Era vorba de numărul făcut la Cannes.

— Aha ! Asen îşi aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Şi acolo, în localul ăla de surprize, multă vreme n-a simţit nimeni mecanismul... Tu eşti singurul care... Cred că şi dacă nu m-ai fi văzut cu oglinzile, tot ţi-ai fi dat seama, nu-i aşa ?

— Bineînţeles — aprobă Avakum.

Asen îşi goli din nou paharul, tot dintr-o singură înghiţitură.

— Acum nu mai sîntem „chit“ — zise Avakum.

Tăcură un timp.

— Da, acum ai un avans de un pas asupra mea — oftă Asen şi îşi lăsă trist capul în jos.

— Găsesc că e firesc aşa — zise Avakum — să am un mic avans. Căci îndemînării tale extraordinare, eu îi opun o calitate ceva mai modestă : puterea de observaţie. Datorită ei voi cîştiga întotdeauna.

— Nu fi chiar atît de sigur — se înfierbîntă Asen şi în ochi i se aprinse o licărire răutăcioasă. Am văzut eu cîte parale face puterea asta a ta de observaţie, cînd ţi-am luat stiloul de sub nas. Ai uitat ?

— A doua oară n-o să-ţi mai meargă — zîmbi Avakum.

Pe urmă nu mai spuse nimic. Mai tîrziu scoase din portofel o monedă de argint cu care începu să se joace, aruncînd-o şi prinzînd-o în palmă. Se vedea de departe că e o monedă veche, deoarece avea conturul neregulat, o strălucire mată şi o oarecare patină.

Asen observă imediat moneda şi licărirea răutăcioasă din ochi i se stinse pe dată. În locul ei apăru o expresie avidă, iar pe faţă i se citi o nesăţioasă curiozitate.

— Frumoasă monedă! zise el visător. Foarte frumoasă. De unde o ai?

— E o monedă grecească din veacul al patrulea dinaintea erei noastre — răspunse Avakum. Pe o parte are chipul lui Palas Atena, iar pe cealaltă, pe al marelui Pericle. A circulat în perioada în care statul atenian ajunsese la cea mai mare înflorire. A adus proprietarilor ei untdelemn şi sclave, fildeş şi hetaire[1], buletine de vot şi un loc de onoare la stadionul olimpic. Şi multe alte lucruri frumoase... Îţi place?

— O! zise Asen. Poartă desigur noroc celui care-o are. Minunată monedă!

„Foarte lacom, foarte amator de obiecte strălucitoare — Avakum îi completa portretul în conştiinţa sa. Rapace şi ambiţios — ce buchet, Doamne!" şi el rîse uşor.

— De ce rîzi? întrebă Asen, încruntîndu-se.

— Rîd de ceea ce spui, şi anume că moneda ar aduce fericire celui care o posedă. O am de trei ani.

— Eşti, deci, un om fericit — zise Asen.

— Foarte — aprobă din cap Avakum. Sînt într-adevăr un om fericit. Şi fiindcă se spune că oamenii fericiţi sînt generoşi — ceea ce se pare, de altfel, că este adevărat — îţi dăruiesc cu plăcere moneda. Ia-o, drept amintire de la mine. Să-ţi amintească de ceea ce ai învăţat astăzi, şi anume că un ochi foarte atent învinge totdeauna o mînă dibace. Ia-o!

Asen îi mulţumi şi strînse cordial mîna noului său prieten. Pe urmă spuse rîzînd zgomotos:

— Ai procedat cu mult tact dîndu-mi-o. Pentru că, oricum, eu tot ţi-o luam. Şi ţi-aş fi luat-o în aşa fel, încît nici n-ai fi simţit! Poate că tocmai de aceea mi-ai şi

[1] Curtezană, la vechii greci.

dat-o, ca să nu suferi vreo nouă înfrîngere în jocul nostru şi să nu fim din nou „chit".

„Pe deasupra e şi vulgar" — gîndi supărat Avakum.

— Ţi-am dăruit moneda din toată inima — zise Avakum — ca să-ţi amintească de ceva foarte important în viaţă. Aflu acum că aveai intenţia să ţi-o însuşeşti prin mijloace ilicite, profitînd de minunata îndemînare a mîinilor tale. Perfect! Dîndu-ţi moneda de bună voie, te-am scăpat de o încercare neplăcută, de o înfrîngere poate. Iar faptul că am un avans de un pas asupra ta în jocul nostru nu trebuie să te întristez: lumea nu-i chiar aşa de mare şi desigur, mai curînd sau mai tîrziu, tot o să ne mai întîlnim. Îţi doresc deci succes!

Asen îi mulţumi încă o dată cu multă politeţe şi-i strînse mîna.

„Ar fi în stare să-mi şterpelească şi inelul" — gîndi Avakum, dar nu spuse nimic.

— Cine ştie cînd voi avea ocazia să mă revanşez — zise Asen cu o mutră resemnată. Şi-apoi, de altfel... peste cîteva luni nu voi mai lucra la jurnalele de actualitate; mă transfer la secţia de desene animate. Acolo e locul meu, la filmele de desene animate, căci poţi da frîu liber fanteziei, ca şi tuturor iluziilor şi şmecheriilor ăstora nevinovate. Şi, după cum se ştie, filmele de desene animate nu au nimic comun cu săpăturile arheologice. Aşa încît drumurile noastre sînt foarte diferite... Şi pe urmă, chiar dacă ne-am întîlni vreodată întîmplător, n-ar fi cel mai potrivit lucru să mă gîndesc de îndată la revanşă. Totuşi, într-o oarecare măsură, mi-ai fost drag, ceea ce mă bucură.

— Spre regretul meu, nu pot să mă laud chiar cu astfel de sentimente — zise Avakum. Eşti însă un partener interesant, un adversar interesant în jocurile de ingeniozitate şi îndemînare. Şi să ai de-a face cu un

asemenea partener este totdeauna plăcut, totdeauna frumos. Umplu paharele şi zise zîmbind uşor: Să bem pentru tot ce-i frumos, vrei?

— *Avec plaisir*[1] *!* răspunse galant Asen.

7

Acum, întîmplarea îi adusese pe amîndoi în salonul locotenent-colonelului: Asen ceva mai plin la trup, proaspăt, cu un obraz de adolescent; Avakum nins uşor la tîmple, îmbătrînit. Pentru vîrsta lor, cel dintîi arăta ca un tînăr, al doilea — exagerat de bătrîn. Cazul de la Momcilovo şi afacerea cu febra aftoasă îl îmbătrîniseră la chip, dîndu-i expresia unui om cu multă experienţă. Semăna acum cu un călător care explorase ţări îndepărtate şi teritorii inaccesibile, ducînd o viaţă grea, plină de lipsuri şi aventuri. Cutele de pe frunte, cele două linii adînci din colţurile gurii, părul albit la tîmple, ochii — foarte obosiţi, dar văzînd şi cercetînd totul, pătrunzînd pretutindeni — îi dădeau o frumuseţe deosebită, nu sentimentală şi nu uşuratică, frumuseţea aceea ce radia experienţa amară a vieţii, izvorînd din înţelepciune şi din forţa neînfrîntă a spiritului.

În seara aceasta nu stătu mult în salonul locotenent-colonelului. Oare pentru că observase tulburarea din privirile Violetei, teama ciudată ce se citea în ochii ei atunci cînd îi îndrepta spre dînsul? Îl plictisea oare flecăreala zgomotoasă a lui Asen, sau voia să-i lase singuri pe cei doi amorezi? De cînd lumea, cei ce se iubesc urăsc a treia persoană, atunci cînd aceasta nu se simte

[1] Cu plăcere — în limba franceză în original.

destul de repede să plece de lîngă dînşii. Oricum ar fi fost, Avakum declară că avea nu ştiu ce treabă urgentă în oraş, le dori noapte bună şi se urcă încet în apartamentul său de la etaj.

Puse lemne în cămin şi focul se însufleţi din nou. Nu simţea însă dorinţa să stea în fotoliu şi să privească, nemişcat, la jocul capricios al flăcărilor. Ceva care-i păruse mort înviase parcă în inima lui şi, plimbîndu-se ca de obicei prin cameră, îşi dădu seama dintr-o dată că fluiera o melodie.

După afacerea de la Trigrad, era prima seară în care se simţea bine dispus. Nu-l încerca nici o remuşcare; continuă să fluiere şi să se plimbe. Pe urmă îşi puse halatul, îşi frecă mîinile şi deschise larg uşile spre verandă. Îşi umplu lacom plămînii cu aerul proaspăt şi ascultă: în întuneric, printre ramurile goale ale cireşului, ploaia cernea uşor.

Stătu aşa cîteva minute. Ceea ce murise în sufletul său respira parcă acum cu toată puterea. Închise uşile pe jumătate, zvîrli halatul de pe el şi îşi puse trenciul. Stinse lumina, pe urmă coborî aproape fără zgomot pe scară şi se strecură ca un hoţ afară.

Ploaia îi biciuia faţa, dar mîngîierea ei rece i se păru foarte plăcută. Traversă strada, intră în pădure şi, după o clipă, se cufundă în întunericul dens, ca de smoală. Se opri sub crăcile înalte ale unui brad şi aşteptă cu răbdare. Parcă îşi luase de pe umeri o imensă greutate. Era vesel, se simţea bine dispus.

După vreo douăzeci de minute, curtea locotenent-colonelului fu inundată de lumină. Fusese aprinsă lampa din grădină. Se vedeau firele subţiri ale ploii, lungi şi întrerupte. Coborau parcă din nefiinţă, luceau un moment, se împleteau printre ramurile cireşului, după care

dispăreau din nou. Era o linişte de vis şi se auzea doar plescăitul picăturilor de ploaie.

Poarta scîrţîi deschizîndu-se şi o siluetă înaltă trecu strada. Se vedea că omul cunoaşte bine locurile, deoarece făcu traversarea în locul cel mai potrivit, acolo unde la marginea trotuarului era mai puţină apă. Intră apoi în pădure şi se opri nu departe de Avakum.

Acesta îl recunoscuse pe regizor şi căuta acum să respire fără zgomot şi să nu facă nici o mişcare, pentru a nu se trăda. Stăteau tăcuţi şi nemişcaţi în această linişte perfectă, la cîţiva paşi unul de altul.

Becul din curtea locotenent-colonelului se stinse. Cîteva minute mai tîrziu pieri şi lumina galbenă de la ferestrele parterului. Acum toată casa era cufundată în întuneric. Întreaga stradă zăcea de altfel în beznă. Felinarul electric cel mai apropiat era la vreo cincizeci de paşi de ei şi abia se zărea în întuneric, neputincios ca o candelă de biserică.

Regizorul învie deodată, se strecură încet pînă la trotuar şi ieşi în stradă. Avakum respiră în voie şi abia acum se mută cu o jumătate de pas mai departe de tulpina copacului. Nu vedea silueta celuilalt, dar zgomotul paşilor îi indica direcţia în care se mişca.

Cînd regizorul traversă strada, Avakum ieşi lîngă trotuar. De aici auzi o clipă portiţa scîrţîind şi, după acest zgomot, îşi dădu seama că Asen se strecurase în curte. Se descălţă, îşi luă pantofii în mînă şi alergă pînă la gard. Îşi vîrî capul printre şipcile lui şi respiră cît mai încet cu putinţă. Asen se urca în cireş sprinten şi uşor, de parc-ar fi făcut-o de zeci de ori pînă acum. Cînd ajunse la verandă, se apucă de balustrada ei şi, fără greutate, trecu dincolo. Stătu puţin lîngă uşile întredeschise, de parcă ar fi şovăit să intre, pe urmă se strecură prudent înăuntru, cu paşi de pisică.

Avakum îşi puse pantofii şi, încruntîndu-se din cauza apei şi a noroiului care-i pătrunsese prin ciorapi, intră în curte pe poarta rămasă deschisă şi se opri sub cireş, cu spatele spre zidul casei.

„Ce-ar fi să se întoarcă pe acelaşi drum şi să dăm nas în nas ?" gîndi Avakum şi fu aproape să izbucnească în rîs. O asemenea întîlnire ar fi fost într-adevăr grozav de nostimă şi era de natură să-i stîrnească rîsul. „Am din nou un avans de un pas în jocul nostru" — i-ar fi spus Avakum, bătîndu-l indulgent pe umăr. Era însă vorba în realitate de un joc nevinovat sau de unul primejdios, de unul pe viaţă şi pe moarte ? Cu cine avea de-a face — cu un maniac pe teme de „iluzionism" sau cu un confrate de-al lui Icerenski şi Podgorov ? Ce-l făcuse pe tip să urce în apartamentul lui — o demonstraţie de dibăcie ? Sau merge cumva pe urmele cupei de argint ? Dacă mergea pe aceste urme, adică dacă avea drept scop demascarea lui Avakum, atunci întîlnirea de aici, de sub pom, era cu totul de nedorit. Omul ar fi înţeles îndată că este urmărit.

Nimic nu-l împiedica să se dea mai la o parte, să se ascundă undeva, la cîţiva paşi de pom. De pildă sub rampa boltită a intrării ce ducea la etaj. Era chiar mai bine şi mai comod, căci bolta îl apăra de ploaie ! Dar chiar în clipa în care luase hotărîrea să-şi schimbe locul, îşi dădu seama că Asen avea să treacă *neapărat* pe aici, căci în nici un caz nu va putea coborî prin cireş. Coborîrea cerea eforturi mai mari decît urcarea şi făcea zgomot, fiindcă se putea rupe oricînd vreo creangă mai subţire, iar o întîlnire neaşteptată ar fi dovedit în modul cel mai evident pătrunderea prin efracţiune la etaj. De ce ar fi ales această cale plină de riscuri, lăsînd urme compromiţătoare şi indiscutabile, cînd nimic nu-l împiedica să coboare comod şi liniştit pe scări ? Yale-le de

la uşi se deschideau din interior şi se închideau automat cînd cineva părăsea casa. Odată uşile trase şi broaştele închise, iluzia că în afara stăpînului casei n-a intrat şi nu a ieşit nimeni era perfectă. În cazul unei întîlniri neaşteptate în hol, se putea găsi uşor o explicaţie destul de verosimilă şi lesne de crezut — exista o uşă care ducea la apartamentul locotenent-colonelului şi care se găsea la doi paşi de dormitorul Violetei. Odinioară, casa alcătuise doar o singură locuinţă şi uşa aceasta ducea din sufrageria şi salonul aflate la parter la dormitoarele şi odăile de la etaj. „Ca să nu mă simtă vipera aia de Iordanka, mă strecor pe aici" — ar spune Asen, clipind uşor, aşa cum clipesc de obicei bărbaţii în asemenea cazuri. În astfel de împrejurări, ei se înţeleg doar dintr-o singură privire şi nu-şi mai pun întrebări de prisos. Se înţelege că Avakum nu s-ar sesiza şi n-ar face caz într-o asemenea situaţie, aşa încît avantajele coborîrii pe scară erau mai mult decît evidente. Era imposibil ca un om atît de inteligent şi de abil ca regizorul să nu-şi dea seama de avantaje atît de uşor de observat.

Ploaia continua să cearnă uşor.

Avakum se uită la ceas. Se scurseseră zece minute.

Cineva trecea pe trotuar. Paşii erau cînd mai deşi, cînd mai rari şi zgomotul lor se auzi din ce în ce mai tare, apoi se pierdu treptat în întuneric. „Un beţiv" — gîndi Avakum. Pe urmă, nici el nu-şi dădu seama în ce legătură de idei, îşi aminti de Violeta. Şi din nou comparaţia de care nu putea să scape îi veni în minte — fata i-o reamintea mereu pe Irina. Dar pe Irina aceea de la şaptesprezece ani, aşa cum arăta în fotografia făcută pe coverta vasului de pe Dunăre.

Beţivul se depărtase. Dacă n-ar fi fost zgomotul molcom al ploii, s-ar fi putut crede că lumea toată se prefăcuse într-un pustiu nemărginit, întunecat şi fără viaţă.

Bine că avea la mînă ceasul său cu cadran fosforescent. Oricît ar fi fost de experimentat în ceea ce priveşte aşteptarea, într-un cadru ca acesta minutele i-ar fi părut de zece ori mai lungi.

De fapt nu se scurseseră decît douăzeci de minute cînd la urechile lui ajunse deodată zgomotul metalic al broaştei. Nu vedea, dar simţea că regizorul stătea pe scările de ciment, scrutînd întunericul şi ascultînd atent, ca să prindă cel mai mic zgomot. Pe urmă se auziră paşi uşori pe lespezile de piatră. Părea că omul se oprise la poartă cîteva clipe. În aceste secunde, în timp ce Asen stătea în dreptul porţii, Avakum avu un sentiment straniu: parcă se găsea sub ameninţarea unei arme, sau sub o privire grea, aţintită asupra lui. Era o senzaţie foarte curioasă, mai ales că nu putea fi provocată în nici un caz de excitanţi exteriori, dat fiind întunericul de nepătruns. Era o beznă neagră, saturată parcă la maximum de ploaie şi umezeală.

Se scurseră astfel cîteva secunde chinuitoare. Nu putea să facă nici un pas în lături, deoarece celălalt, care rămăsese în poartă, ar fi putut să audă zgomotul. Cu toate că erau uzi, obrajii îi ardeau şi în faţa ochilor îi jucau lumini roşii şi verzi. Pentru prima oară în viaţa lui se simţea cu totul neputincios — parcă s-ar fi aflat undeva, cu mîinile şi picioarele legate.

Mai trecură cîteva secunde.

Pe urmă, dinspre poartă se auzi deodată rîsul unui bărbat, un rîs liniştit şi reţinut. Nu mai exista nici o îndoială, cel care rîdea era Asen.

Simţi un roi de ace subţiri înţepîndu-i umerii. Avakum băgă mîna instinctiv în căptuşeala impermeabilului, care în acest loc făcea o cută adîncă, de formă elipsoidală. Dar, vai, de o lună încoace nu se mai afla acolo

nimic alt decît o cutie de chibrituri, uitată şi umezită de ploaie.

În aceeaşi clipă, poarta scîrţîi şi pe trotuar răsunară paşi repezi ce aproape că alergau. Se pierdură îndată în direcţia pădurii de brad.

Avakum îşi frecă fruntea şi respiră adînc. O dată cu scîrţîitul porţii dispăruse şi senzaţia aceea că e luat drept ţintă sau că cineva îşi pironise ochii asupra lui. Dispăruse chiar din momentul în care-şi vîrîse mîna în căptuşeala impermeabilului. Răsuflă liniştit şi simţi parcă o plăcere să-şi lase faţa biciuită de picăturile de ploaie. Stătu aşa un timp, cu chipul ridicat şi îndreptat spre cerul invizibil. Apa începu să-i curgă pe faţă, pătrunzîndu-i pe lîngă guler sub cămaşă, udîndu-i pieptul. „Ca un băieţandru nefericit în dragoste" — gîndi el şi se întunecă. Era iritat şi rău chiar faţă de sine însuşi.

Pe urmă se îndreptă spre intrare, descuie uşa şi aprinse lumina. Pe mozaicul colorat al scării nu se vedeau nici un fel de urme. „Sau covorul a supt apa de pe tălpile încălţămintei lui, uscînd-o, sau a coborît de sus desculţ, doar în ciorapi" — trase concluzia Avakum aplecîndu-se şi cercetînd cu ochii scările. Intră în camera sa de lucru şi se uită în jur. Toate erau aşa cum le lăsase. Nici un scaun, nici un lucru nu fusese mişcat de la locul lui. Singura schimbare ce se putea observa era poziţia uşilor dinspre verandă : acestea erau acum închise.

Nepoftitul musafir închisese uşile, pe care el le lăsase adineauri înadins deschise. Uşile închise erau o dovadă evidentă şi indiscutabilă că în apartament se strecurase cineva ! De ce a fost însă necesar să-şi trădeze vizita în acest fel ? Era vorba oare de un lucru negîndit, de o greşeală elementară sau de o acţiune cugetată, cu substrat ascuns ?

Avakum surîse — oricare ar fi fost motivele, oricare ar fi fost urmările, a lupta cu un asemenea adversar era ceva interesant şi chiar mai mult decît plăcut. Semăna cu înţelegerea unei muzici simfonice, sau cu rezolvarea unei probleme grele şi complicate de algebră superioară.

Cu o nouă bună dispoziţie, luă de pe birou cîteva bucăţi de sugativă şi se aplecă asupra covorului. Începu să pipăie cu degetul ca să găsească locurile umede. Dar pretutindeni, şi în lung, şi în lat, şi lîngă uşă, covorul era la fel de uscat. „S-a descălţat, şmecherul, încă de pe verandă !" rîse vesel Avakum.

Cele două lacăte secrete ale cufărului cu incrustaţii de sidef păreau neatinse. El scoase dinăuntru cutiuţa cu praf de aluminiu, luă periuţa şi începu să cerceteze suprafeţele netede pe care presupunea că le-a atins cu mîna Asen : lacătele, capacul lăzii, clanţele uşilor, rezemătoarele scaunelor şi ale fotoliului. Nu era nevoie să mai utilizeze panglica de copiat : praful de aluminiu nu reuşi să descopere nicăieri urme de amprente. „E clar ca lumina zilei că a lucrat cu mănuşi !" oftă Avakum.

Cercetă în acelaşi fel şi odaia sa de dormit. Pe urmă îşi îmbrăcă halatul şi puse din nou lemne în cămin. Cînd focul se aprinse, se aşeză în fotoliu, îşi umplu luleaua şi începu să fumeze.

Înainte de toate era limpede că „jocul" n-avea nici pe departe un caracter nevinovat, că nu era vorba doar de o întrecere de observaţie şi de îndemînare iluzionistă. Cînd cineva se joacă doar de plăcere, pentru joc în sine, nu se strecoară aşa într-o casă străină ; dacă o face totuşi, nu-şi ascunde cu atîta grijă urmele, cu prevederea profesională a unui spion sau a unui răufăcător dibaci. Şi mai părea clar încă ceva — anume că omul

care făcea acest „joc" avea o viaţă dublă şi că acest joc va continua *neapărat.*

A doua zi, Avakum se trezi de dimineaţă — ceasul nu arăta încă orele opt. Cu toate că se culcase după miezul nopţii, se simţea vioi, cu forţele împrospătate — era starea lui de spirit cînd avea de rezolvat vreo problemă grea şi complicată.

Îşi bău obişnuita ceaşcă de cafea, pe care şi-o făcuse singur la maşina de spirt, chemă un taxi şi peste un sfert de oră cobora în centrul oraşului. Se înţelesese cu colonelul Manov ca — atunci cînd împrejurările ar cere neapărat acest lucru — să reia legătura cu Securitatea prin intermediul unuia din curierii Magazinului Universal. Trimise printr-un băiat o notă cifrată la serviciu, după care se îndreptă spre atelierul său şi se apucă de lucru. Acum nu-l mai interesau nici un fel de ferestre, şi nici un fel de ochi care lăcrăma nu părea să-l mai observe din bolta de piatră. Afară începuse iar să plouă, dar micile şiroaie de apă ce se scurgeau pe geam nu-i mai făceau acum nici o impresie. Începu să fluiere, dus puţin pe gînduri, şi de astă dată munca de restaurare a hidriei greceşti înaintă simţitor.

Spre prînz, curierul îi aduse o informaţie scrisă despre Asen Kantargiev. Regizorul era fiul unui avocat din Sofia lipsit de importanţă şi care murise la doi ani după 9 Septembrie. Maică-sa, profesoară de matematici la un liceu, acum pensionară, locuia la nişte rude, în oraşul Kalofer. Asen absolvise Institutul superior de teatru cu rezultate excelente, lucru de cîţiva ani în cinematografie şi se bucura de prestigiul unui muncitor talentat, original, dar nu prea disciplinat. Documentarul său „Motive din Rodope" obţinuse un premiu de încurajare la Fes-

tivalul cinematografic de la Cannes. Unchiul său, bătrînul Kiril Radicikov, profesor universitar de matematici, fusese cîţiva ani colaborator al Securităţii statului pentru descifrarea textelor cifrate. În prezent era pensionar. Asen Kantargiev locuia în vila acestuia, pe strada Nu-mă-uita, nr. 27.

Avakum citi de două ori nota informativă, ridică din umeri şi rupse hîrtia în bucăţele mici. Nu era nimic de reţinut în această informaţie. Matematica şi avocatura formau bineînţeles o bună combinaţie genealogică... Un singur fapt era interesant — cazul cu acest unchi. Avakum ştia că în cercurile Securităţii statului toţi aflaseră că profesorul excelase la vremea lui în descifrarea textelor cu cheie, că avea elevi talentaţi care lucrau şi acum cu bune rezultate la serviciul cifrului.

Fără îndoială, acest punct al notei informative merita o atenţie specială. Era interesantă şi adresa : strada Nu-mă-uita se găsea în acelaşi cartier şi la o distanţă de vreo douăzeci de minute de casa în care locuia Avakum... Şi totuşi, lucrurile păreau încă învăluite în ceaţă.

După ce prînzi cu multă poftă într-un restaurant de cartier, Avakum se întoarse acasă, făcu un foc bun şi începu să lucreze la primul capitol din „Monumentele şi mozaicurile antice". Norii începură să se adune din nou deasupra străzilor pline de noroi. Afară se întunecă şi începu o ploaie liniştită şi rece.

Aşa se scurseră cîteva ore. Pe seară, tocmai cînd se gîndea să-şi facă o cafea, soneria de la intrare sună puternic şi insistent. Lăsă creionul, ieşi în vestibul şi privi jos pe mica ferestruică. Pe scări, în faţa intrării, aşteptau vorbind veseli Violeta şi Asen.

— Nu te mai uita aşa şi coboară să ne deschizi, că stăm în ploaie — strigă de jos Asen.

„Halal băiat — rîse în sinea lui Avakum. Ghicește ce se petrece deasupra capului său fără măcar să-și ridice privirea. Bravo !". Și cu cea mai bună dispoziție coborî să le deschidă.

Violeta îl privea tot așa, pe furiș, cu ochi curioși, uneori mirați și puțin speriați. Dar el se păzea parcă înadins, se făcea că nu observă și răspundea sec și laconic la întrebările ei.

După ce se instalară comod în jurul căminului, Asen mai stătu puțin, apoi se adresă Violetei :

— Ce zici ? Ne faci o cafea ? o întrebă el.

Violeta, care ședea pe covorul moale și pestriț, de Kotel, cu picioarele strînse sub ea, se uită la el întrebătoare și surprinsă.

— Cafeaua, zaharnița și mașina de spirt le găsești pe măsuța cu rotițe din dormitor — zise Asen liniștit.

Violeta aruncă o privire rapidă spre Avakum, care zîmbi și-i făcu un semn aprobator cu capul.

Cînd rămaseră singuri, Avakum își întrebă oaspetele cu o voce liniștită și domoală :

— Poți să-mi spui și mie cum și de cînd ai aflat unde țin aceste lucruri ? După cîte știu, piciorul tău calcă pentru prima dată aici. N-ai vrea să-mi explici acest mic amănunt ?

— Oh — exclamă vesel Asen — greșești, dragă prietene ! Piciorul meu nu calcă pentru prima dată în apartamentul tău. Violeta nu ți-a spus nimic despre asta ? Asen rîse ușor. Știi — zise el — aseară, pe cînd îmi luam rămas bun de la dînsa, am privit spre verandă și-am observat că lăsaseși ușile deschise. Cum vîntul bătea dinspre nord-est, ploaia pătrundea chiar în cameră la tine prin ușile acelea deschise. M-am oprit puțin în pădure, sperînd totuși că blestemata asta de ploaie va sta sau că te vei întoarce tu din oraș. Cînd am văzut că nu se

întîmpla nici una nici alta, m-am hotărît să-ţi închid eu uşile, deoarece îmi eşti prieten şi m-ar durea dacă ai suferi stricăciuni şi pagube din cauza ploii. M-am urcat în cireş — ceea ce pentru mine nu reprezintă nici un fel de dificultate — şi am făcut totul foarte uşor. Şi la timp, căci ploaia se înteţise şi apa începuse să treacă de pragul uşii. Focul din cămin mai ardea încă şi căldura lui plăcută m-a făcut să rămîn cîteva minute lîngă el. Pe urmă am fost curios să văd şi eu cum te-ai instalat. Trebuie să-ţi spun, între altele, că aici, la tine, chiar dacă e modest, totul e aranjat cu gust, aş zice artistic. Aşa încît uitîndu-mă în dormitor, mînat, cum ţi-am spus, de cea mai nobilă curiozitate, am văzut pe măsuţa aceea cafeaua, zaharniţa şi maşina de spirt. Gata-gata să-mi fac şi o cafea ! Abia am rezistat ispitei de a rămîne... Era atît de plăcut aici ! Mi-am amintit însă că eram un musafir nepoftit şi că oaspeţii de felul ăsta nu trebuie să stea prea mult, mai ales atunci cînd stăpînul lipseşte de acasă. Am coborît pe scări... Iar cînd am ieşit în curte, mă aştepta, închipuie-ţi, o mare surpriză. Rîse vesel şi făcu şmechereşte cu ochiul către Avakum. Simpatica dumneavoastră persoană, stînd lîngă zid de parc-o proptise cineva să nu cadă, nu-i aşa ?

Avakum simţi că-i ard obrajii. Pentru o clipă, i se păru că înaintea lui se afla un om excepţional, extraordinar de puternic, inegalabil. Avu chiar un gust amar în gură. Asen îl văzuse deci, se uitase la el, îl contemplase în întuneric, în timp ce el semănase — aşa cum stătea, rezemat de perete — cu un biet orb neputincios.

— Ei da, sprijineai peretele şi visai de parcă erai o elevă de pension amorezată ! continuă să rîdă Asen.

Avakum roşi — pentru prima oară în viaţa lui roşea în faţa unui adversar — şi îşi privi mîinile. Nu ştia ce să răspundă. Pe urmă izbucni deodată într-un hohot de

rîs atît de puternic, încît Violeta îl privi mirată din dormitor şi-i surîse complice. „Te-am prins, escrocule — gîndea cu uşurare Avakum, nemaisimţind nici un fel de amărăciune în gură. O să-ţi văd eu „ochii", stai numai puţin !" şi continuă să rîdă ca un om care a scăpat dintr-o dată de orice fel de temeri şi îndoieli supărătoare şi care răsuflă uşurat.

Acum fu rîndul lui Asen să devină serios.

— Păreai foarte posomorît şi dus pe gînduri — zise el — de aceea m-am gîndit să nu te tulbur. Dar de ce rîzi ?

— Păi, îmi uitasem cheia de la intrare — zise Avakum. Mă întrebam şi eu cum am să intru. Dar tocmai cînd eram mai deznădăjduit, am scormonit pentru a zecea oară în buzunar şi am găsit-o.

— Într-adevăr, e nostim — dădu din cap Asen. Dar nu ţi-a dat prin cap că puteai ajunge în verandă urcîndu-te prin cireş ?

Avakum făcu semn că nu.

— Nu m-am căţărat niciodată în pomi — zise el. Un văr al meu mai de departe a căzut dintr-un păr şi şi-a frînt gîtul. E o întîmplare pe care o ţin bine minte.

— Dar sub veranda ta e un cireş, nu un păr — rîse Asen.

— Totuna — răsuflă Avakum. Şi cireşul tot pom e ca şi părul. De altfel eu sînt un om prudent, nu-mi plac riscurile.

— Sper însă că nu te superi pentru vizita mea de aseară ? întrebă Asen. Am intrat aici cu cele mai bune intenţii şi, după cîte cred, am făcut un lucru bun.

— Pentru care vei fi răsplătit aşa cum trebuie, la vremea cuvenită ! rîse Avakum şi se îndreptă repede spre Violeta, ca să-i ia din mînă tava cu cafele.

Pe urmă vorbiră de alte lucruri. Asen îl întrebă :

— Am văzut în colţul de lîngă dulapul cu cărţi un mic aparat de proiecţie. Ce faci cu el ?

Avakum povesti cum a primit în dar un aparat de filmat de la Slavi Kovacev, trecînd bineînţeles sub tăcere ceea ce regizorul nu trebuia să ştie. Scoase şi aparatul de filmat din sertarul biroului său şi Asen bătu din palme cu însufleţire :

— Să ai un asemenea tezaur şi să taci ! Să ţii comoara asta în mînă şi să nu profiţi de ea ! Asta-i nemaiauzit ! Te rog. Cercetă aparatul cu priceperea unui specialist şi dădu din cap mulţumit. Admirabilă jucărie ! Ştii să faci poze cu un aparat fotografic obişnuit ? Da ? Atunci în trei zile o să înveţi să lucrezi şi cu ăsta. Dacă prinzi uşor — şi am toate motivele să bănuiesc că eşti chiar *foarte* inteligent — peste o săptămînă, Violeta şi cu mine o să-ţi fim spectatori şi ne vei proiecta în această cameră plăcută şi ospitalieră filme lucrate cu propria ta mînă.

„Se poartă cu mine de parcă m-ar şi avea în gheare" — gîndi Avakum, aprinzîndu-şi pipa.

— Nu ştiu cum şi cînd o să-ţi pot mulţumi pentru totul — îi zîmbi Avakum prietenos. Dar dacă logodnica ta n-are nimic împotrivă, aş fi de acord să începem chiar acum prima lecţie.

— Dacă vă împiedic, cobor imediat — zise Violeta. Şi ea îl privi lung, întrebînd, cu sprîncenele încruntate : Să plec ?

— Dimpotrivă — răspunse Avakum. Întoarse capul ca să-i evite privirea, de parc-ar fi văzut ochii Irinei din acea fotografie. Dimpotrivă — repetă el — prezenţa dumneavoastră aici, lîngă noi, e mai mult decît dorită. Nici nu vă închipuiţi măcar cît de utilă e persoana dumneavoastră în mijlocul nostru !

Avakum rîse. Rîse şi Asen o dată cu el. Rîdeau amîndoi, sănătos, bărbăteşte, uitîndu-se din cînd în cînd unul la altul pe sub sprîncene. Violeta îi observa mirată. Erau nişte priviri rapide, fulgerătoare, interesante, semănînd cu nişte lovituri de sabie.

Petrecură o seară plăcută. Avakum le arătă cărţile lui mai valoroase, cîteva gravuri rare, şi în timp ce vorbeau de una şi de alta, el îl întrebă pe regizor, unde stă şi dacă are o locuinţă bună. Cine ştie de ce, Asen nu fu zgîrcit la vorbă şi Avakum află o mulţime de lucruri. Unchiul său avea un apartament în oraş, dar în fiecare toamnă, îndată ce începea să se strice vremea, se muta în vila lui, unde ocupa, la etajul întîi, un dormitor şi un birou. Îl servea o femeie în vîrstă, care venea în fiecare dimineaţă şi pleca seara. La parter se găseau sufrageria şi bucătăria. Însă aceste două încăperi nu mai aveau nimic comun cu destinaţia lor iniţială, deoarece nu gătea nimeni aici şi nici nu se servea vreo masă. Unchiului i se aducea de mîncare din oraş, căci pe lîngă astmul de care suferea, şchiopăta şi de piciorul drept, ca urmare a unei crize cardiace, fapt care îl făcea să coboare foarte rar la parter. Astfel că parterul era în întregime la dispoziţia lui Asen — bucătăria şi-o transformase în dormitor, iar sufrageria în birou şi odaie de primire. Unchiul intenţiona să se mute în zilele următoare în „reşedinţa" sa de toamnă şi atunci Asen avea să-l invite pe Avakum la el. Avakum trebuie neapărat să vadă ce om este acest unchi al lui, să se întreacă în rezolvarea problemelor şi a cuvintelor încrucişate, ca şi în jocul de şah, cu dînsul, căci era într-adevăr cineva. Avea să vadă Avakum ce înseamnă „maestru" şi ce înseamnă „inteligenţă".

Avakum mulţumi pentru invitaţie şi spuse că aştepta cu nerăbdare această întîlnire. În sinea lui, gîndea ast-

fel : sau Asen este o ciudată combinaţie de talent şi nechibzuinţă, şi cu toate că dă lovituri de maestru, îşi descoperă în acelaşi timp poziţiile, sau e convins că el, Avakum, este în general o persoană care nu prezintă nici o primejdie — dat fiind că nu a descoperit la el cupa de argint a lui Icerenski — sau e adînc convins că-l are în mînă şi-l poate lichida în orice clipă ar dori sau în orice clipă i s-ar ordona de către cei ce se află în spatele lui. Dintre aceste trei posibilităţi, ultima i se părea cea mai probabilă şi mai acceptabilă, anume că Asen socotea că-l are cu totul în mîinile lui, victimă sigură, posibilă oricînd de înlăturat. „De aceea trebuie în primul rînd să-i iau posibilitatea de a vedea în întuneric" — hotărî Avakum.

Înainte de a se despărţi, Avakum spuse :

— Dragi prieteni, daţi-mi voie să vă fac o propunere modestă. Sînt un flăcău tomnatic, după cum vedeţi, şi foarte singur. N-aţi vrea să-mi faceţi plăcerea de a merge împreună la teatru ? Joacă „Romeo şi Julieta", un spectacol minunat. Iau eu bilete şi vă aştept în faţa teatrului. De acord ?

— Oh ! înflori într-un zîmbet vesel Violeta. Şi înainte de a aştepta să audă părerea lui Asen în această privinţă, ea strigă bucuroasă : Bineînţeles că sîntem de acord. Neapărat ! Şi, lipindu-se de logodnicul ei, repetă : Mergem neapărat !

— Da, „Romeo şi Julieta" e un spectacol bun — îşi dădu Asen părerea în chip de specialist. Cu toate că mie, personal, piesele de felul ăsta nu-mi plac prea mult. Aş fi preferat de pildă „Macbeth". Asta este într-adevăr o piesă ! Dar ca să vă fac plăcerea, sînt de acord să merg şi la „Romeo şi Julieta". Îţi mulţumim !

8

În următoarele cîteva zile, Avakum progresă atît de mult în arta cinematografică, încît putea să filmeze de pildă un stol de vrăbii în zbor, cîteva frunze galbene duse de vînt, pe locotenent-colonelul de la parter cînd își cănea mustățile și vorbea entuziast despre corsetele femeilor de altădată, și deveni chiar atît de îndemînatic, încît reuși să pîndească și să înregistreze pe o peliculă de cîțiva metri o lungă sărutare dintre Violeta și Asen.

Era o nouă pasiune, care-l preocupa foarte mult. S-ar putea spune că în aceste zile lăsase aparatul din mînă doar atunci cînd luase masa sau dormise. Seara monta aparatul de proiectat și pe suprafața netedă a unuia dintre pereții camerei lui apărea deodată pădurea tristă, cu cerul întunecat atîrnînd mohorît deasupra ramurilor înnegrite, cu covorul de frunze galbene din jurul tulpinilor răscolit din cînd în cînd de cîte un vîrtej și risipit cu nepăsare în cele patru părți ale lumii... Avakum proiecta aceste filme de cîte două sau trei ori, privea peisajele încruntat, cufundîndu-se în nori albaștri de fum. Pe urmă punea alte role, și pe „ecran" apăreau diverse imagini, ceva mai puțin romantice, dar la care Avakum se uita cu mult interes. În mare parte erau figuri de oameni ce trecuseră întîmplător pe strada lor liniștită, sau curți, garduri și fațade de case.

În aceste zile, manuscrisul său despre „Monumentele și mozaicurile antice" nu înaintă nici măcar cu o pagină și cauza acestei inactivități trebuia căutată nu numai în noua sa pasiune sau în rarele crize temporare de proastă dispoziție. Pur și simplu nu-i mai rămînea timp de lucru — cînd nu filma undeva afară din casă sau nu

proiecta filmele făcute, atunci era împreună cu noii săi prieteni sau, dacă nu era în compania lor, se gîndea la ei. Cu Violeta vorbea puţin: ce putea să discute un flăcău tomnatic şi sceptic ca el cu o fată care abia absolvise liceul. Îi plăcea însă s-o simtă în jurul lui aşa cum dorea să privească tablouri pictate în culori vii sau să asculte cîntece de-ale copiilor, care îi aminteau de ceva frumos, de ceva ce a trecut prin viaţa lui, luminîndu-i-o ca o rază veselă de soare. Cu totul altfel stăteau lucrurile cu Asen. Erau momente cînd i se părea că acesta era de o abilitate supranaturală, că se putea strecura oriunde, că putea obţine orice şi că toate aceste calităţi erau comandate de o inteligenţă înclinată spre un aventurism primejdios. Era, în acelaşi timp, ciudat de provocător şi crud ca un copil rău. Prin atitudinea sa, prin aluziile pe care le făcea, prin expresiile şi cuvintele pe care le arunca aşa, ca într-o doară, părea că voia să spună: «După cum vezi, amice dragă, ştiu foarte bine cine eşti şi ce învîrteşti, te ţin, ca să zic aşa, sub un clopot de sticlă şi orice ai face nu poţi să-mi scapi din mînă. Dar cînd va bate ceasul, atunci o să ne jucăm puţin de-a „v-aţi ascunselea“, deoarece eşti totuşi un partener interesant şi, cu unul ca tine, jocul acesta e foarte plăcut». Orice s-ar spune, trebuia să recunoască faptul că regizorul era un adversar elegant, care avea simţul umorului.

Şi astfel, în faţa lui Avakum apărură deodată două probleme grele: să-şi apere pielea şi să dezlege cu succes acest nod numit „Asen“. Să ceară acum concursul colonelului Manov sau vreun ajutor ar fi fost prea devreme: nu avea nici un element concret care să dovedească o activitate criminală sau legături cu persoane care duc asemenea activităţi. Ştia foarte bine că şeful său, colonelul Manov, voia o argumentare pe bază de fapte, iar acestea, deocamdată, lipseau. Bineînţeles, co-

lonelul ar fi întreprins ceva, dar un lucru era în afară de orice îndoială : cercetarea ar fi fost încredinţată altcuiva, iar pe el, pe Avakum, l-ar ţine tot în rezervă, ducîndu-l de data asta peste şapte mări şi ţări... Şi atunci ? Cum rămînea cu „Monumentele şi mozaicurile antice" ? Dar cu filmarea unor peisaje romantice ? Faţă de plăcerea de a dezlega o enigmă şi de a suci gîtul unui adversar de clasă mare, compensaţia părea neînsemnată. Fără îndoială, perspectivele luptei care se anunţa erau cu mult mai frumoase.

În ziua în care trebuiau să vadă „Romeo şi Julieta", Avakum îşi aşteptă prietenii în faţa teatrului. Vorbiră de una şi de alta, fumară cîte o ţigară, şi cînd mai rămăseseră doar cîteva minute pînă la începerea spectacolului, el scoase biletele din portofel şi făcu o mutră tristă.

— Din nefericire, locul meu e sus, la balcon — zise el. Iar voi le aveţi în rîndul zece, la parter. N-am reuşit să găsesc alte locuri mai bune, ca să stăm cu toţii împreună, deoarece încă de alaltăieri aproape că nu mai erau bilete.

— Mai bine nu le luaţi — zise Violeta.

— E voia destinului ! rîse Avakum. După care adăugă : Cînd se va termina spectacolul, ne întîlnim tot aici, ca să mergem împreună spre casă.

Le ură vizionare plăcută şi le făcu vesel cu mîna.

Aşteptă ridicarea cortinei şi, cînd ochii tuturor erau aţintiţi spre scenă, se strecură fără zgomot afară. În apropiere de intrarea artiştilor se afla maşina institutului, cu şoferul de serviciu. Avakum îi întinse contramarca biletului său, îi luă locul la volan şi o porni în goană.

Vila „unchiului" era înconjurată de un zid scund, acoperit cu plăci de eternit. Poarta de fier sta deschisă

vraişte, şi asta îl scuti pe Avakum de un efort de prisos — acela de a sări gardul. Străbătu repede drumul pînă la intrarea principală, care era orientată spre pădure. Broasca de la uşă — studiată în prealabil — cedă uşor şi cîteva secunde mai tîrziu se afla într-un vestibul ai cărui pereţi erau acoperiţi pînă la jumătate cu plăci de marmură roşie. Un glasvand îl despărţea de încăperile parterului, iar în dreapta, o scară interioară, de lemn, acoperită cu mochetă galbenă, suia la primul etaj.

Avakum lăsă în jos butonul de la broasca Yale, astfel încît să nu se mai poată deschide dinafară, şi, luminînd cu lanterna, traversă holul, căruia nu-i dădu nici o atenţie. Se află deodată în faţa a două uşi vopsite în alb. Una dintre ele ducea la bucătărie — o încăpere lunguiaţă şi îngustă, complet goală, dacă facem excepţie pentru unica „mobilă" dintr-însa — un dulap mare de brad, cu rafturile goale. Cealaltă uşă dădea în sufragerie.

Avakum intră pe cea de a doua şi se încruntă : îl izbi un aer închis, care mirosea puternic a apă de colonie. Snopul de raze galbene ale lanternei sale dezvălui aici un haos de nedescris : patul nefăcut, pijamaua zăcînd aruncată pe covor, pe scaune haine trîntite în dezordine, biroul plin de farfurii, sticle şi cărţi. Pe pereţi, prinse în pioneze, fotografii de artiste şi tăieturi colorate din reviste. Avakum simţi pe frunte broboane reci de sudoare : în dezordinea de aici, greu putea găsi obiectul pe care-l căuta şi pentru care venise în mod special. Îi trebuia mult timp să se orienteze în acest interior, iar timpul de care dispunea era limitat.

După ce-şi reveni din prima impresie, care-l dusese cu gîndul la un posibil fiasco, şi îşi învinse dezgustul provocat de aerul închis, se gîndi : unde putea fi pus acel obiect tainic ? Ce fel de obiect anume nu ştia nici el, pentru că nu mai avusese prilejul să vadă aşa ceva, dar

bănuia cam ce mărime şi formă putea să aibă. În orice caz, mai mic decît o cutie de o sută de ţigări nu putea să fie.

Avakum se mai uită o dată prin odaie şi zîmbi : într-un asemenea haos, problema „unde putea fi" părea naivă. Mult mai la locul ei ar fi fost întrebarea „unde nu putea fi". Bineînţeles, nu putea fi în pat, nici în pijamaua şi nici în hainele azvîrlite pe scaune. Nu putea fi nici în soba în care nu era foc, nici în spatele capacului care dădea în coşul casei, nici pe masă, printre cărţi şi farfurii murdare. De altfel nu era de prisos să arunce o privire şi acolo, căci, ca toate mesele din lume, şi aceasta putea să-i dezvăluie şi să-i povestească ceva. Numai că povestea pe care o putea spune masa aceasta era scurtă şi simplă : două persoane mîncaseră nişte crenvurşti. Că fuseseră două, asta se vedea după tacîmuri : două farfurii, două cuţite şi două furculiţe. Gustarea fusese luată aproximativ la vremea prînzului. În nici un caz mai devreme — cojile crenvurştilor păreau încă proaspete, nu se încreţiseră. Pe deasupra, mai erau şi două sticle de bere, goale, şi două pahare. Pe unul dintre pahare se vedea bine urma unui ruj de culoare roşu-aprins. Violeta nu folosea această nuanţă. Prin urmare, comeseana nu fusese Violeta, ci o altă femeie, după toate probabilităţile, una mai brunetă. În farfuria ei mai erau resturi de mîncare, dar paharul respectiv era gol. Celălalt tacîm prezenta cu totul alt tablou : mîncarea fusese consumată pînă la ultima firimitură, dar paharul rămăsese pe jumătate plin. De aici se putea trage concluzia că femeia fusese mai emoţionată şi mai puţin flămîndă decît bărbatul. Asen, căruia îi plăcea să bea şi nu obişnuia să-şi lase paharul nebăut, de data asta procedase altfel — bineînţeles, pentru a-şi păstra toată vioiciunea şi mobili-

tatea gîndirii. Era clar că problema care se discutase la masă nu fusese simplă.

Se mai puteau înţelege şi alte lucruri de aici, dar vremea trecea, minutele se scurgeau, iar lumina lanternei pălea, pierzîndu-şi puterea. Trebuia să acţioneze repede şi în direcţia scopului principal. Dar şi amănuntele pe care le aflase din cele văzute pe masă aveau să-i fie, fără îndoială, de folos. Limba obiectelor nu-l inducea niciodată în eroare, spre deosebire de cea a oamenilor, căci era limpede şi sinceră.

Dar unde putea să fie obiectul pentru care venise ?

Cercetă sertarele mesei, ale biroului — rafturile lui erau pline pînă sus cu filme, caiete şi carnete de însemnări. Deschise la întîmplare pagina unui carnet şi rîse, cu toate că nu prea avea chef să rîdă : pe pagina liniată în pătrăţele erau desenate în creion, cu multă grijă, mai multe feluri de noduri marinăreşti complicate...

Dar nici urmă de ceea ce căuta.

Rămînea garderobul. Aici totuşi mai domnea puţină ordine. Umeraşele erau pline de costume noi şi vechi, de cravate şi cămăşi. Atît de multe, încît Avakum rămase surprins. Căci dacă el se considera, în această privinţă, un om bogat, regizorul îl depăşea însă considerabil, avînd şi multe costume şi cămăşi străine. Cravatele, cel puţin, erau toate din străinătate. Oricum ar fi fost, în garderob era ordine, iar conţinutul lui arăta limpede preocupările de „dandy" ale proprietarului. Sertarul de jos era plin cu tot felul de încălţăminte : pantofi vechi şi noi, de mare ţinută sau sport. Şi aici se vedeau destule modele străine — foarte ascuţiţi, cu botul în gondolă sau cu tălpi de masă plastică.

Dar obiectul — obiectul pentru care venise — nu era de găsit. Avakum se lăsă pe unul din scaune şi stinse lanterna. Stătu aşa nemişcat, în întuneric, cîteva minute.

Pe urmă se ridică, îşi desmorţi umerii şi trecu repede în bucătărie. Acolo plimbă snopul de raze al lanternei pe pereţi, căutînd atent locul prizei. Îl descoperi chiar lîngă fereastră — priza fiind vopsită în aceeaşi culoare cu pereţii şi bine ascunsă în zid, aşa încît un ochi neexperimentat greu o putea observa. Şnurul care ieşea din ştecher înconjura partea de sus a ferestrei, se ascundea apoi sub pervaz, după care dispărea deodată pe sub dulapul gol, de brad.

Avakum dădu dulapul la o parte. Spatele acestuia acoperea o uşă albă obişnuită — o uşă albă care dădea într-o cămară obişnuită, aşa cum au mai toate bucătăriile caselor vechi. Pe uşă se vedea ceva ca un fel de priză, de data asta din tablă albă. Şnurul electric care venea dinspre fereastră dispărea în cămară prin acest căpăcel rotund, tăiat grosolan în tablă albă.

Cămara fusese transformată de curînd — ceea ce se vedea cu uşurinţă — într-un laborator bine dotat. În afară de bazinele de spălat, pe o măsuţă rotundă, sprijinită de perete, se găsea un tablou electric de formă pătrată. La lumina lanternei, întrerupătorul şi contactele luciră ca argintul. În faţa tabloului, legat de conductori, se afla obiectul pe care-l căuta Avakum.

Era un mic aparat pentru privit în întuneric, care acţiona cu raze infraroşii. Semăna într-o oarecare măsură cu ochelarii de protecţie pe care-i poartă sudorii cînd lucrează cu oxigen. Numai că avea şi o cutiuţă elipsoidală deasupra, în care se găsea probabil sursa electrică. În momentul de faţă, aparatul era pus la încărcat. Avakum nu văzuse pînă atunci un astfel de aparat, dar ştia în mod teoretic în ce fel funcţionează şi şi-l închipuise aproximativ asemănător cu cel pe care-l avea acum în faţă : mai mic decît o cutie de o sută de ţigări, pliant,

uşor de purtat în buzunarul interior al unui sacou. Se părea că era, ca mărime, unul dintre cele mai mici.

Oricît se grăbea şi oricît de bine îşi dădea seama că fiecare minut pe care-l pierdea mărea posibilităţile de a-şi risca viaţa, nu putu să reziste ispitei — desfăcu contactele, puse aparatul la ochi şi stinse lanterna. Şi cu toate că era un om reţinut, stăpîn pe nervii săi, nu se putu abţine să nu fluiere uşor: avea senzaţia că se cufundase într-un adînc de mare şi că tot ce se găsea în jurul lui era scăldat într-o lumină difuză, moartă, gălbuie, transparentă, şi venind de undeva de departe. Era ceva ciudat şi tainic, dar frumos ca-n basme.

Dădu aparatul jos de la ochi şi aprinse din nou lanterna. Abia se stăpînea să nu-l ia cu sine — niciodată nu simţise o dorinţă atît de puternică de a avea ceva, de a-şi însuşi un obiect străin. Deschise cutiuţa de deasupra, luă o pensetă de pe masa alăturată şi întrerupse în cîteva locuri circuitul electric. Defecţiunile făcute erau mici şi aproape invizibile, dar suficiente ca să paralizeze întregul aparat. Erau atît de mici, încît nu puteau fi descoperite şi reparate decît de mîna unui specialist. „N-are decît să plece în Franţa şi să caute acolo un specialist!" rîse în sinea lui Avakum.

Se uită la ceas — era aproape opt.

După ce împinse la loc dulapul cel gol, ieşi repede afară. Lăsă uşa de la intrare în aceeaşi poziţie în care o găsise şi, gonit parcă din urmă, se aruncă în maşină. După numai cîţiva metri schimbă viteza, forţă motorul şi zbură pe strada plină de noroi. Simţul acela al său care-i spunea că-l pîndeşte o primejdie nu-l minţi: la întretăierea cu bulevardul Iavorov, la circa două sute de paşi înaintea lui ţîşni lumina galbenă a unor faruri. O clipă mai tîrziu, dinspre cotitură veni în goană o maşină

şi, mergînd aproape lipită de bordura din dreapta a străzii, îi ieşi în faţă. Farurile ei clipiră de cîteva ori — şoferul îl prevenea să reducă lumina. „Aici n-ai nimerit-o" — gîndi Avakum. Apăsă în acelaşi timp şi acceleratorul, şi butonul care schimba luminile. Puternicele faruri ale Fordului său de şase cilindri inundară Warszawa care zbura înspre el cu o lumină galbenă orbitoare. Neputincioasă, ea îşi reduse imediat viteza, făcu la dreapta şi se urcă pe bordura trotuarului. Avakum rîse vesel.

La ieşirea din teatru, lăsînd-o înainte pe Violeta, Avakum îl întrebă încet pe regizor :

— Ţi-a plăcut spectacolul ?

În clipa aceea, Asen îşi aprindea ţigara şi mîna lui se lumină pentru o secundă.

— Spectacolul ? Apoi aprinse un alt băţ de chibrit, deoarece primul se stinsese din cauza ploii. Da, a fost bun — zise el... Chiar foarte bun.

Violeta se întoarse.

— Aşa ? întrebă ea. În vocea ei se simţea supărarea şi o oarecare provocare. Cum poţi să-ţi formezi o părere asupra spectacolului, cînd n-ai văzut decît trei tablouri ?

Şi fata clătină din cap, pornind-o înainte cu paşi mărunţi. Tocurile ei răsunau ca nişte ciocănele pe trotuarul umed.

— De ce numai trei tablouri ? întrebă mirat Avakum.

— Ei, de ce ! Asen oftă şi făcu o grimasă dureroasă. Uite, să-ţi spun, poate că măcar tu o să mă înţelegi !

— Nu cumva ai adormit în timpul celorlalte tablouri ? întrebă Avakum.

— Mai rău — zise Asen. N-am dormit, ci pur şi simplu am plecat de la teatru. Am şters-o în modul cel mai

neruşinat, ca un adevărat bai Ganiu[1]. Şi nu pentru o sticluţă de parfum de trandafiri, căci dacă asta ar fi fost cauza, fii sigur că nu se supăra pe mine! Ci pentru un binoclu obişnuit. Înţelegi?

— Absolut nimic! dădu din cap Avakum. Ce binoclu?

Asen îl prvi cu coada ochiului şi tăcu.

Mergeau pe strada Rakovski, spre staţia de taxiuri din Piaţa Aksakov. Îşi croiră drum prin mulţimea care ieşea de la Teatrul Satiric şi se opriră la intrarea dinspre sud a grădiniţei, în faţa Librăriei Orbis. Trebuiau să mai aştepte, deoarece în staţie nu era nici un taxi. Şi în timp ce Violeta se uita în vitrina librăriei — voia să arate că era supărată — Asen povesti la repezeală ce i se întîmplase. Binoclul de care era vorba era prevăzut cu raze infraroşii şi îi fusese dăruit de un operator francez, pe care-l cunoscuse şi cu care se împrietenise la Festivalul cinematografic de la Cannes. Dar nu ăsta era esenţialul. Ceea ce era cu adevărat important în această tristă poveste era altceva, ceva de natură tehnică. Ca să poată fi utilizat, ca să poţi vedea cu el adică, binoclul trebuia încărcat cu curent electric. Şi Asen îl pusese la încărcat (avea un mic laborator în vila unchiului său), dar abia la teatru îşi amintise că trebuia să scoată aparatul din priză la ora opt seara. Se putea întîmpla să se ardă bobinele dacă nu-l scotea de la curent la ora opt, iar un asemenea binoclu nu se găseşte oricum şi oriunde. Ca să înlăture această eventuală stricăciune ireparabilă, plecase de la teatru, luase repede un taxi şi gonise spre

[1] Personaj din povestirea umoristică cu acelaşi nume a scriitorului clasic bulgar Aleko Konstantinov (1866—1897), în care acesta descrie cu mult spirit satiric pseudoaristocraţia bulgară şi corupţia politică a orînduirii bulgare.

vilă. La încrucişarea cu bulevardul Iavorov fusese cît pe-aci să se ciocnească cu un idiot, care, în ciuda regulamentelor, îl orbise cu farurile lui puternice. I-ar suci cu plăcere gîtul individului aceluia dacă întîmplarea l-ar ajuta vreodată să-l descopere printre miile de alţi nemernici care populează lumea asta plină de ticăloşi. „Uite aşa i-l-aş suci !" îi arătă el lui Avakum. Dar cum Avakum remarcă prudent că într-o întîlnire cu un asemenea „nemernic" s-ar putea întîmpla şi pe dos, adică gîtul lui Asen să fie cel sucit, regizorul izbucni în hohote de rîs, după care-i ceru scuze Violetei. Oricum, povestea cu binoclul se sfîrşise prost : cînd ajunsese în laborator, ireparabilul, din nefericire, se produsese. Cu toate astea avea conştiinţa împăcată : făcuse tot ce era posibil, chiar cu riscul de a fi fost strivit de idiotul ăla.

— „Idiotul" ăsta te-a supărat cam tare, după cîte văd ! interveni Avakum.

Asen nu răspunse.

— Pentru un lucru atît de preţios, şi eu mi-aş fi riscat capul— zise Avakum. Ba aş fi dat dracului nu numai cîteva tablouri, ci tot spectacolul, dacă ar fi fost necesar.

— Auzi ? Asen o trase pe Violeta de mînă. El zice că ar fi dat dracului tot spectacolul, iar tu faci scandal doar pentru cîteva tablouri !

— Dar el nu şi-ar fi părăsit logodnica ! răspunse înţepat Violeta, smulgîndu-se cu brutalitate de la braţul lui.

Asen se încruntă, dar tăcu.

Sosi un taxi şi Avakum se aşeză lîngă şofer. Tăcură tot drumul.

Înainte de a se despărţi, Avakum zise :

— Îmi pare tare rău de binoclu. Ca şi de mica discuţie dintre voi, din cauza acestuia. Mă simt vinovat, pentru că eu v-am invitat la teatru.

— Ba simte-te bine şi dormi sănătos ! rîse Asen. Eu am şi uitat fleacul ăsta. Mîine îi voi scrie prietenului meu de la Cannes să-mi trimită două bucăţi. Unul am să ţi-l dăruiesc neapărat ţie, ca amintire. Cînd vei privi prin el, îţi vei aminti pentru o clipă de lumea umbrelor, şi o să-ţi facă plăcere. În ceea ce-o priveşte pe Violeta, ea m-a şi iertat, căci asta-i datoria ei, să ierte. Nu-i aşa, dragă ?

— Ba greşeşti — zise Violeta cu o voce liniştită, dar neaşteptat de fermă. Deocamdată n-am nici un fel de datorii faţă de tine.

Ea dădu din cap în chip de rămas bun şi împinse portiţa ca să intre în curte. Aceasta scîrţîi uşor.

— Somn uşor şi vise plăcute ! rosti în urma ei Asen.

Apoi se pierdu în întuneric, dispărînd după perdeaua deasă a ploii, fără să-şi mai ia rămas bun de la Avakum.

— Poftiţi puţin la noi — îl invită Violeta, oprindu-se în faţa intrării de la parter. Am să vă tratez cu o cafea şi cu un coniac. Acum ştiu că vă place cafeaua. Dacă bunicul nu s-a culcat încă, o să jucăm cărţi. Dacă doarme, o să vă cînt la pian. Sînt o pianistă slabă şi unde mai pui că nici pianul bunicului nu-i cine ştie ce : e ceva aşa, între pian şi clavecin. Veniţi ?

Avakum mulţumi şi, cîteva minute mai tîrziu, şedea în salon, odihnindu-se pe un biet fotoliu cu rotile care fusese desigur nou pe vremea războaielor balcanice. Iordanka, femeia de serviciu, care părea de aceeaşi vîrstă cu fotoliul, numai că era mai colţuroasă şi mai ascuţită decît el, aprinse toate becurile şi lumina lor puternică făcu să pară şi mai rece în salon.

Violeta se întoarse îmbrăcată într-o rochiţă scurtă de casă, cu guleraş, semănînd perfect cu o fetiţă.

— Bunicul doarme — zise ea, înclinîndu-şi capul spre umărul stîng — aşa că partida noastră de cărţi se amînă pentru altă dată.

— Nu-i nimic — răspunse Avakum. Nu-i nici o nenorocire.

— O, nu vă grăbiţi ! surîse şireată Violeta. Dumneavoastră nu ştiţi încă ce vă aşteaptă.

— Sînt gata la orice — răspunse resemnat Avakum. Pe urmă întrebă : Dar unde-i pianul ? Parcă era vorba să-mi cîntaţi ceva ?

— E în camera mea — zise Violeta. Şi iar înclină capul, privindu-l parcă ştrengăreşte pe sub genele ei lungi şi arătînd spre uşă : Dacă nu vă e teamă să intraţi în camera unei fete, atunci, vă rog, poftiţi !

— Sînt destul de călit — oftă Avakum şi se ridică. Mulţumesc.

Ea îndoi braţul şi-i arătă cu ochii că dorea s-o conducă. Iordanka, care trebăluia ceva prin vestibul, rămase cu gura căscată, apoi se încruntă în mod vizibil. Bărbia-i ascuţită începu să tremure de parc-ar fi scuturat-o frigurile. Violeta însă rîse veselă, din toată inima, şi strînse uşor, pe ascuns, mîna lui Avakum. El simţi deasupra cotului freamătul sînului ei tare şi-şi dădu seama că avea mîna umedă.

— Fac repetiţie, lele Iordanko — spuse Violeta silabisind — nu te teme, nu-i nimic serios !

— Repetiţie ! Mai încet că-l trezeşti pe bunicul ! şuieră printre dinţi, cu asprime, lelea Iordanka. Cît e ceasul ştii ?

Violeta nu-i răspunse. Ea împinse uşa camerei sale cu vîrful pantofului şi-l lăsă pe Avakum să intre primul, desfăcîndu-şi parcă cu greu mîna dintr-a lui.

Aici era cald şi bine, soba de teracotă verde, din colţul camerei, duduia plăcut. Un abajur galben înconjura

becul, şi toată odaia părea cufundată într-o lumină aurie. În stînga, lîngă fereastră, se afla un pat scund, ademenitor. Era pregătit pentru noapte, şi atlazul albastru al plapumei, ca şi feţele albe ca zăpada ale pernelor de puf te încălzeau şi te îmbiau parcă. Probabil că patul acesta făcut pentru noapte reţinuse mai mult decît trebuia privirea lui Avakum, deoarece Violeta începu îndată să se scuze. Aşa era lelea Iordanka, mereu grăbită şi cu obiceiul ăsta rău de a face paturile pentru noapte încă pe lumină.

După aceea îl pofti să ia loc lîngă soba de teracotă verde, punîndu-i pe scaun repede şi cu îndemînare o pernă împletită din lînă. Dinspre sobă venea un miros de lemn ars, şi asta îi plăcu mult lui Avakum. Atît de mult, încît răsuflă adînc, puţin dus pe gînduri şi, distrat, îşi aprinse luleaua.

Instrumentul de care vorbise Violeta semăna cu o bancă de şcoală, cojită şi roasă după decenii de întrebuinţare. Fata se aşeză în faţa lui, deschise capacul şi îşi trecu degetele pe clapele puţin înnegrite. Se auzi un fel de oftat suav, scos parcă de coardele de-argint.

— Ceva vesel sau trist ? întrebă Violeta.

— Şi vesel, şi trist — zîmbi Avakum.

Fata se gîndi puţin, cu privirea aplecată spre clape, iar el se simţi învăluit deodată de căldura intimă şi de liniştea plăcută a acestei odăiţe modeste, făcîndu-l în acelaşi timp şi trist şi nespus de fericit. Pe urmă, degetele ei subţiri şi lungi alunecară pe clape, şi cu toate că nu era o pianistă de mare clasă, încă de la primele măsuri odăiţa păru că se estompează şi în ochii lui Avakum totul se transformă într-o minunată gamă de culori, de la cele mai luminoase pînă la cele mai pale. Cu încetul, înaripate de presto-ul pianului, cele luminoase dominară totul. Şi totuşi nu erau culori, ci bucuria lumi-

noasă împletită cu tristețea, melancolia cu dorința de frumos... Această nostalgie a frumuseții își desfăcea aripile făgăduind fericirea pe care niciodată nu o poți atinge. Dar ce înseamnă viața fără acest vis ?

Avakum nu era specialist în muzică, nu era nici măcar un prea mare pasionat, dar încă de la primele acorduri ale adagio-ului simți un fior scuturîndu-i umerii, de parcă un curent electric i-ar fi străbătut tot trupul, și sufletul îi fu năpădit deodată de o lumină transparentă venind de undeva de departe, de la un soare nevăzut. Era, bineînțeles, Sonata Kreutzer, a lui Beethoven — una din puținele lucrări muzicale care-i plăceau foarte mult și pe care ar fi dorit mereu s-o asculte. Și în cadrul acela plăcut și liniștit, scăldat în lumina aurie și jucăușă a abajurului galben, își simțea inima strîngîndu-se de o durere mută și mîinile chemînd parcă dureros pe cineva care lipsea, ceva ce nu fusese niciciînd.

Abia începuseră variațiile din andante, cînd lelea Iordanka intră în odaie cu o mică tavă de metal în mîna stîngă. Puse tava cu coniac și cafea pe măsuța rotundă de lîngă pat, stătu o vreme așa tăcută și îmbufnată, dar pentru că nimeni nu-i adresă nici o vorbă, dădu din umeri și se strecură afară fără zgomot. Violeta întoarse încet capul după ea, își ridică mîinile de pe clape și, în clipa cînd o văzu închizînd ușa, rîse copilărește și îi făcu amenințător cu pumnul.

— Ce grijă îmi poartă, sărăcuța ! zise ea. Se răsuci pe scaunul pianului și, cu fața spre Avakum, adăugă : Ați observat ? Nici n-a bătut la ușă !

— Nu — zise Avakum — n-am observat nimic.

— Doamne Dumnezeule ! exclamă Violeta. V-am torturat desigur cumplit cu zdrăngănitul meu. Păreți grozav de nefericit. V-am chinuit oare atît de mult ?

— Dimpotrivă — răspunse Avakum — tot timpul cît aţi cîntat m-am simţit foarte fericit. Aş spune chiar mult prea fericit.

Violeta tăcu puţin, după care vorbi:

— Sînteţi un om tare ciudat. Aveţi o asemenea înfăţişare cînd sînteţi fericit, încît s-ar crede că vă doare o măsea. Pe cînd Asen al meu, cînd e fericit, ştiţi cum arată? Ca o lună aproape plină, cam ca o lună ajunsă în al treilea pătrar!

— Asen al dumneavoastră... — rosti Avakum. Tăcu cîteva clipe, apoi reluă: Asen al dumneavoastră are şi el ciudăţeniile lui, dar, bineînţeles, dumneavoastră sînteţi îndrăgostită şi nu le puteţi observa. Cel puţin aşa mi se pare.

Ea tresări, îşi încruntă uşor sprîncenele, păru că vrea să spună ceva, dar se mulţumi doar să clatine din cap. Rămase puţin dusă pe gînduri pe scaunul de la pian, după care, ca şi cum i-ar fi trecut deodată ceva prin minte, sări vioaie în picioare.

— Se răceşte cafeaua — zise ea — şi vremea trece, iar dumneavoastră vă e probabil somn, pentru că sînt o gazdă plicticoasă şi, după cîte se pare, nu mă prea pricep să-mi întreţin oaspeţii aşa cum trebuie. Vă rog, veniţi mai încoace, mai aproape, uite, staţi aici, pe pat. Cred că nu vi se întîmplă prea des să staţi pe patul unei fete, nu-i aşa? Bine. Citesc pe faţa dumneavoastră că sînteţi foarte nefericit, pentru că zîmbiţi. Căci la dumneavoastră expresia feţei arată contrariul sentimentelor, după cum am aflat acum cîteva minute chiar de la dumneavoastră personal. Noroc!

Ea ciocni păhărelul de-al lui şi-i zîmbi.

— Noroc! răspunse Avakum şi sorbi paharul dintr-o dată. Îl iubiţi mult pe Asen al dumneavoastră?

Rosti asta cu totul indiferent, pe cînd își pregătea meticulos luleaua.

Întrebarea era cu totul neobișnuită, de aceea fata tresări și se trase brusc spre spate. Mișcarea îi descoperi puțin genunchii — niște genunchi de fată pe cale de a deveni din ce în ce mai mult femeie.

— Mi se pare că nu prea-l iubesc — zise ea și se uită speriată în ochii lui.

— Am bănuit eu — zîmbi Avakum. Lansă un colac de fum și întrebă din nou, cu aceeași indiferență, ca și cum ar fi fost vorba de ceva cu totul lipsit de importanță : Atunci de ce v-ați logodit cu el ? Ce v-a determinat să faceți acest lucru ?

Obrajii ei se colorară ușor. Lăsă capul în jos și în clipa aceea își observă genunchii dezgoliți. Fața i se împurpură atunci de-a binelea.

— S-a întîmplat, cum să vă spun, parcă dintr-o glumă — zise ea, trăgîndu-și rochia peste genunchi. Ne întîlneam aproape în fiecare dimineață, avînd același drum pînă la stația de tramvai. Îmi plăcea să fim împreună — e frumos, știe să spună o grămadă de lucruri interesante, femeile se uitau la el în tramvai, se uitau apoi la mine invidioase, și eu le înțelegeam. Odată m-a luat de braț, iar eu i-am spus că așa merg doar cei logodiți. Atunci mi-a propus să ne logodim, și eu am fost de acord — credeam că-l iubesc. Tăcu, după care adăugă foarte încet, silindu-se vizibil să pară liniștită : Pînă de curînd am crezut că într-adevăr îl iubesc.

— I-ați spus cumva că tatăl dumneavoastră este silvicultor raional la Plovdiv ? o întrebă Avakum, scoțînd leneș colaci de fum din luleaua sa.

Părea a nu se interesa prea mult de sentimentele ei. Violeta îl privi mirată.

— Ce legătură are tata cu istoria asta ? Pentru o clipă, ochii ei limpezi se întunecară şi în glas îi răsună o notă de enervare : Nu cumva veţi fi gîndind că...

— Eu nu gîndesc nimic rău — o întrerupse Avakum. Credeţi-mă, vă rog din suflet să mă credeţi. Într-o seară v-aţi destăinuit în faţa mea — vă amintiţi ? — şi eu v-am salvat dintr-o situaţie neplăcută. Aşadar, cînd i-aţi spus că tatăl dumneavoastră este silvicultor la Plovdiv ? Înainte sau după logodnă ? Cred că i-aţi spus-o înainte de logodnă. Pe urmă i-aţi făcut o vizită tatălui dumneavoastră, şi el, ca să spunem aşa, „a fost de acord" ca să vă căsătoriţi cu acest tînăr. Ba l-a plăcut chiar mult — Asen e un om de societate, ştie o mulţime de şmecherii şi se pricepe să se facă plăcut. Pe urmă a plecat la vînătoare o zi-două prin pădurile supravegheate de tatăl dumneavoastră. Dacă a vînat ceva sau nu, asta nu ştiu. Poate că o să-mi spuneţi dumneavoastră, dacă nu e secret.

Ea nu-şi mai putea desprinde ochii de pe chipul lui. Era uluită şi puţin speriată. Arăta ca un copil care vede pentru prima dată trenul.

— Dacă am greşit undeva cu ceva, corectaţi-mă — rosti el fraza lui favorită, zîmbind vesel. E omenesc să greşeşti.

Violeta nu spuse nimic cîtăva vreme.

— Ştiţi — vorbi apoi şi clipi şireată — dacă nu m-aş teme că aţi putea dispărea din odaie fără să vă fi băut cafeaua în întregime, m-aş închina, cu toate că niciodată n-am făcut asta. Pentru că am auzit-o pe bunica spunînd că diavolii dispar îndată, dacă-ţi faci cruce în faţa lor. Ia aplecaţi-vă să văd dacă nu aveţi cumva corniţe sub păr !

Avakum aplecă liniştit capul şi ea îşi trecu mîna prin părul lui. Gîtul ei alb, ca de puf, se afla acum chiar sub

buzele lui. Din decolteul frumos adia un miros îmbătător de trup tînăr şi cald. Ea nu-şi retrăgea mîna de pe capul lui, nu se grăbea, continuînd să-i caute cornițele. El se aplecă încă puțin — i se păru că însăşi mîna aceea pe care o simțea deasupra îl invita — şi-şi atinse buzele de gîtul ei. Cîtă vreme să fi durat asta ? Ea se îndepărtă uşor, cu fața roşie ca focul. Îl amenință cu degetul.

— Şi dac-ar fi intrat acum lelea Iordanka ? şopti ea. Ce-ar fi crezut ? Pe urmă spuse tare şi calm, ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic : Da, într-adevăr, nu aveți cornițe. Ceea ce nu înseamnă însă că nu sînteți trimis la mine de către tartorul dracilor. Poate că sînteți trimisul special al lui Lucifer şi ați venit aici ca să mă atrageți într-un păcat strigător la cer. Recunoaşteți !

— Recunosc — zise Avakum.

— Biata de mine ! oftă cu aparentă durere Violeta.

Rîse ştrengăreşte şi nu mai vorbi nimic, ci îl privi doar veselă şi încrezătoare, înclinîndu-şi capul spre el.

— Ei, şi cum o să se termine toată istoria ? întrebă Avakum.

— Ce anume ? se miră ea.

— Istoria cu Asen — zise Avakum.

Ea ridică din umeri.

— Învățați-mă dumneavoastră. Nu sînteți oare vrăjitor ? Văd că totul vă stă în putință.

— Dar mă veți asculta ?

— Bunicul zice că sînt încă o fetiță. Iar fetițele sînt cuminți şi ascultătoare. O să vă asculte, uite — şi aproape că-şi lipi urechea de buzele lui.

— Păziți-vă de omul ăsta — şopti încet Avakum.

Şuvițe din părul ei moale îi gîdilau fața.

— Altceva ? întrebă ea abia şoptind.

El îi puse mîna pe umăr, o sărută ca mai înainte, dar puţin mai apăsat, apoi se ridică în picioare.

— Şi dac-ar fi intrat lelea Iordanka ? îl ameninţă ea cu degetul. Ce-ar fi gîndit ?

Dar de data asta, în ochii ei nu mai era nici un fel de teamă.

9

În continuare, evenimentele se desfăşurară astfel :

În dimineaţa următoare, cînd încă nici nu se luminase bine de ziuă, soneria de la intrare zbîrnîi insistent de cîteva ori. Avakum citise pînă tîrziu, adormise abia în zori, dar cum auzi soneria se ridică imediat în capul oaselor şi începu să asculte cu ochii închişi. Soneria zbîrnîi iarăşi de trei ori prelung, cu întreruperi mici. Pe urmă, după puţin, aceasta se repetă pentru a treia oară. «Trei liniuţe — gîndi Avakum. Litera „o" din alfabetul Morse.» Semnul convenţional prin care-l anunţau că cei ce vin la el sînt colegi de la Securitate. Cum îşi dădu seama de acest lucru, simţi că-l inundă o bucurie parcă uitată. Alergă imediat la fereastra vestibulului şi se uită — prudenţa nu era totuşi inutilă, în ciuda semnalului cunoscut. Jos se afla un bărbat de talie mijlocie, îmbrăcat cu un loden cenuşiu şi purtînd o pălărie cu bor moale. Din cauza gulerului ridicat şi a pălăriei cu borurile lăsate, care îi acoperea chiar şi o parte din umeri, Avakum nu putu să-i vadă faţa. De altfel şi dimineaţa era ceţoasă, cenuşie, iar ploaia măruntă cernea picături foarte fine.

Cînd Avakum se aplecă pe fereastră, omul de jos tresări instinctiv şi-şi ridică privirea. Nici el nu putea

să vadă faţa lui Avakum, din cauza ceţei, dar ştia că este privit de sus şi că cel ce se apleca peste pervaz nu era nimeni altul decît cel care şedea la etaj. De aceea strigă nu prea tare, dar suficient ca Avakum să-l poată auzi :

— Cît ai de gînd să mă ţii în ploaie ?

Avakum sări ca ars, trînti fereastra, se îmbrăcă într-o clipă şi zbură pe scări în jos. Inima bătea să-i spargă pieptul de bucurie. Dar cînd puse mîna pe clanţa uşii, figura i se răci dintr-o dată şi arboră obişnuita ei grimasă veselă, uşor indulgentă.

În pragul uşii se afla colonelul Manov. Stătea puţin adus de spate şi părea prost dispus, dar cînd dădu cu ochii de favoritul său, nu reuşi să-şi ascundă surîsul cald, care lunecă uşor, ca o rază de lumină, pe buzele lui şi-i luci în ochi, trădîndu-i sentimentele. Intră repede în hol, aşteptă ca Avakum să încuie şi abia atunci îi întinse mîna. Poate că l-ar fi îmbrăţişat sau l-ar fi bătut pe umăr, deoarece aici nu erau la serviciu şi nu era nimeni de faţă. Dar Avakum zise rece :

— Vă rog să mă scuzaţi — şi îşi înclină capul cu un respect reţinut, abia atingîndu-i mîna.

— Nu-i nimic, nu te alarma — răsuflă colonelul Manov, atîrnîndu-şi în cuier lodenul ud. Eu trebuie să mă scuz, pentru că te-am sculat la ora asta din somn, nu tu.

Avakum îl invită printr-un semn cu mîna şi colonelul începu să urce încet scara în spirală.

Cînd intrară în salonaş, Avakum îl rugă să se instaleze în fotoliu, lîngă căminul care încă nu se răcise, şi ceru voie să facă o cafea. În timp ce cafeaua fierbea, colonelul cercetă plin de curiozitate locuinţa, privi prin portalul verandei şi se întoarse iar la locul său de lîngă sobă.

— E mai mult decît frumos la tine ! zise el, dînd bucuros din cap. Ai cumva o ţigară ? Mulţumesc. Te-ai

aranjat frumos aici. O casă de intelectual, se vede după cărţi. Parc-ar fi locuinţa unui profesor. Scrii ceva ? Vorbisem noi parcă de o lucrare. Monumente vechi sau aşa ceva. Merge ?

— Nu prea — răspunse Avakum din cealaltă odaie.

— Aşa ? Colonelul se miră sincer. Păi ai aici condiţii ideale de lucru. Ce te împiedică ?

Avakum nu răspunse. Turna cafeaua în ceşti şi tăcea.

— Nu cumva e de vină nepoata bătrînului ! şi colonelul bătu uşor cu piciorul în podea.

Avakum aduse tava cu cafelele şi puse o ceaşcă în faţa colonelului. Pe urmă se aşeză şi el şi începu să-şi umple pipa cu tutun.

— Nepoata e logodită — zise el. Cu un regizor de la cinematografie, Asen Kantargiev.

Colonelul Manov îl privi cu înţeles şi tăcu cîteva clipe.

— Îmi pare foarte rău, nu ştiam — zise colonelul. Regret grozav. Nepoata e o fată drăguţă şi de familie bună. Îl cunosc bine pe taică-său.

— Dar pe logodnic ? întrebă Avakum. Pe logodnic îl cunoaşteţi cumva ?

Colonelul clătină din cap.

Pe urmă vorbiră despre starea timpului, despre reumatism, despre iarna care începuse să bată la uşă. Colonelul mai ceru o ţigară, începu să fumeze şi tăcu.

Avakum ştia prea bine că şeful său aştepta să-i pună el acea întrebare pentru care de fapt venise, de aceea începu :

— Dar dumneavoastră ce mai faceţi ? E mult de lucru ? Aveţi probleme multe ?

Grozav om colonelul ! Aşteptase cu stoicism cincizeci de minute pentru ca în sfîrşit convorbirea să ajungă şi la această întrebare.

— Oh — zise el, şi oboseala care începuse să-i tulbure privirea dispăru dintr-o dată. La noi sînt toate cum le ştii, ca de obicei — încordare şi muncă. Pe frontul ăsta nu e niciodată linişte. E destul de mult de lucru, mai ales în timpul din urmă. N-a fost săptămînă fără zile de alarmă.

— Cred — zise Avakum. Se vede şi după faţa dumneavoastră. Aveţi ochii foarte obosiţi : desigur, n-aţi prea dormit în ultimele două-trei nopţi.

Colonelul ridică din umeri şi oftă uşor.

— Aveţi vreun caz mai complicat ?

— Te interesează ?

— Totdeauna mi-au stîrnit curiozitatea cazurile complicate — zîmbi aproape imperceptibil Avakum.

De data asta, colonelul îşi luă singur o ţigară din cutie, o aprinse şi trase de cîteva ori cu sete din ea.

— De cîtva timp — începu colonelul, uitîndu-se gînditor la ţigară, de parcă s-ar fi aflat scris pe ea rezumatul succintei sale povestiri — de cîtăva vreme, un post străin de radio — la circa cincizeci de kilometri de locurile pe care le ştii — ţine o legătură regulată, secretă, bineînţeles, cu un om al său, care, după toate probabilităţile, se află la Sofia. Spun „după toate probabilităţile" deoarece omul constituie deocamdată pentru noi o enigmă. N-am reuşit pînă acum să-l prindem, căci amicul e foarte şmecher : primeşte doar radiogramele de la centru, fără însă a transmite nimic. E foarte posibil că trimite răspunsurile prin intermediul unui curier, printr-un trimis tainic undeva în apropierea graniţei. O să mă întrebi : de unde ştie însă centrul, ce siguranţă are el că agentul său ascultă, că, în momentul cînd transmite, un post secret de recepţie de pe teritoriul nostru recepţionează radiograma sa cifrată. Sînt posibile, după mine, două răspunsuri : sau

centrul transmite „pe încredere", potrivit unui program dinainte stabilit şi permanent precizat, sau agentul său o înştiinţează cu un anumit timp înainte de emisie că o va asculta la nu ştiu ce oră şi pe cutare lungime de undă. În ce mod anume se realizează această înştiinţare, dacă ea există în realitate, asta n-o ştim. Personal bănuiesc că se utilizează mijloacele şi posibilităţile vreuneia dintre legaţii. Nu este exclusă însă nici legătura directă, prin intermediul unor scrisori, telegrame, convorbiri telefonice şi altele, pe baza unui cod de expresii simbolice, stabilite în prealabil. După cum se ştie, în această privinţă posibilităţile sînt largi şi bogate. Dar, oricum ar fi, încă nu ştim cine este acest „prieten", care, personal sau prin intermediul altei persoane, primeşte radiogramele din străinătate emise de postul de radio secret.

Ce ştim pînă acum în legătură cu acest nou caz ? Ştim totuşi ceva şi nu puţin. Am reuşit să descoperim cheia cifrogramelor şi să prindem şi să descifrăm, în decurs de două luni, patru dintre ele. În primele două texte cifrate se dau îndrumări persoanei în chestiune să fotografieze sau să descrie „obiectivele L—Z din sectorul de graniţă A". Nu ştim ce înţelege precis partea adversă prin aceste iniţiale „L—Z" şi „A", dar presupunem. Este vorba aproape sigur de importante instalaţii ale sistemului nostru defensiv de pe graniţă. Dacă descrierea şi coordonatele lor cad în mîna duşmanului, nu va fi, bineînţeles, o pierdere ireparabilă, dar ne va crea destule neplăceri. Într-un cuvînt, e lucru cu totul de nedorit.

În cel de al treilea text cifrat, centrul dă dispoziţie agentului său să pregătească amănunţit datele şi să fie gata de a le preda. Se poate conchide de aici că ticălosul a pus mîna pe ceva... A patra cifrogramă dă însă alarma. Am prins-o alaltăseară, la orele unsprezece şi jumătate.

Ea sună textual astfel: „Trimitem un om special pentru date. Va fi adus de Nina. Data, locul şi ora vor fi comunicate mîine cu cheia numărul treisprezece". Şi iată, aseară, la orele douăsprezece fără un sfert, posturile noastre au prins şi au înregistrat o scurtă radiogramă. Cu toate că a fost transmisă pe lungimi de undă puţin schimbate, se pare că este vorba de cea anunţată în radiograma de alaltăieri seara. Ea precizează data, locul şi ora întîlnirii. Prin ea se fixează întîlnirea la care trimisul special adus de această Nina va primi datele despre sectoarele „L—Z" din regiunea „A" de la graniţa noastră. Descifratorii noştri au radiograma, au lucrat toată noaptea la ea, lucrează şi în clipa de faţă, dar nu i-au putut găsi încă cheia. Şi lucrul acesta nu prevesteşte nimic bun. Gîndeşte-te: dacă întîlnirea e fixată, să zicem, pentru astăzi, iar noi găsim cheia cifrului mîine? Ce folos? Vom reuşi oare să descifrăm documentul la timp? Aceasta este prima mea teamă. Dar dacă textul cifrat are un cod convenţional şi semnificaţii convenţionale? Dacă e scris, să zicem, aşa: „Nina va aduce omul la zece noiembrie — de exemplu — în Parcul Libertăţii, la ora opt seara, în faţa bustului lui Rakovski". În primul rînd: nu ştim cine este Nina, dacă sub numele respectiv trebuie să înţelegem şi să căutăm o femeie, sau, poate, un bărbat. În al doilea rînd: tot restul radiogramei poate avea tot atîta legătură cu instrucţiunile reale ale centrului cîtă am eu, să zicem, cu avionul TU-114. Parcul Libertăţii poate să însemne „piaţa din faţa gării", iar bustul lui Rakovski — „Vama centrală". Treaba asta, după cum vezi, e foarte complicată, îngrozitor de complicată. Şi principala greutate vine din faptul că nu sîntem deocamdată pe urma nici unui om. Şi chiar dacă am

avea vreun indiciu oarecare, ceea ce urmează e aşa de abil calculat, încît te trec fiorii.

Mă întrebai ce probleme am şi dacă sînt multe. Iată, în cîteva cuvinte, pe cea mai complicată dintre ele.

Atît mă frămîntă afacerea asta, încît în ultimile nopţi n-am putut pur şi simplu să închid ochii. Parcă mă înăbuşeam. De aceea, azi de dimineaţă am ieşit ceva mai devreme, cu gîndul să mă plimb puţin, să-mi limpezesc oleacă minţile la aer curat. Am lăsat şoferul să mă aştepte lîngă staţia de autobuz şi am pornit-o încoace... Şi deodată mi-am adus aminte : ia stai, mi-am zis, să văd eu ce face, cum s-a aranjat în noua sa locuinţă şi cum o duce căpitanul Avakum Zahov din serviciul de contrainformaţii, căpitan care, de altfel, va fi făcut zilele acestea maior.

Avakum îşi scutură pipa, ciocăni de cîteva ori cu ea în scrumieră şi începu s-o umple din nou. Vestea că avea să fie avansat la gradul de maior nici nu-l emoţiona şi nici nu-l interesa în mod deosebit. Încă de acum două luni, cînd depusese la minister raportul referitor la afacerea cu epizootia de febră aftoasă, ministrul adjunct făcuse aluzie la o „iminentă" înaintare, dar Avakum uitase chiar de atunci de asta. Acum vestea îl făcu să se simtă prost, şi el se încruntă. Nu cumva omul acesta drag, care şedea în faţa lui, avea să creadă oare că gradul de maior îl va determina acum să acţioneze ?

În alte împrejurări, în situaţii obişnuite, s-ar fi supărat într-adevăr, acum însă se încruntă doar şi tăcu. Pe urmă, învingîndu-şi proasta dispoziţie, se uită în ochii colonelului, pe care-l înţelegea atît de bine, dar nu spuse nimic, ci ridică doar din umeri şi lansă spre tavan un nor de fum albăstrui.

— Ai observat ceva deosebit în jurul tău ? întrebă colonelul. Semne că te urmăreşte cineva, de pildă ?

Avakum nu răspunse îndată, ci se ridică şi începu, după obiceiul său, să măsoare odaia în lung şi în lat. Ştia foarte bine că acest „dacă îl urmăreşte cineva" nu era o problemă lipsită de importanţă şi care-l privea doar pe el. Îşi dădea seama însă, în acelaşi timp, că o recunoaştere categorică a adevărului îl va condamna la o inevitabilă pasivitate, chiar dacă ar fi fost numai preventivă. Iar să nu facă nimic, atunci cînd de fapt intrase în joc nu din propria sa voinţă şi nici din iniţiativa lui, cînd mănuşa îi fusese aruncată şi înaintea lui se deschideau perspectivele ademenitoare ale unei „vînători" excepţionale, cînd, în sfîrşit, avea în faţa sa un adversar cel puţin egal, ca Asen — să se condamne deci la o pasivitate voluntară i se părea şi nedemn, şi înjositor, şi prostesc, chiar şi din punctul de vedere, pur profesional, al unui „detectiv". Şi cunoscînd bunăvoinţa colonelului faţă de el, bunăvoinţă ce ajungea pînă la sentimentalism, îşi permise să nu răspundă direct la întrebarea acestuia, ci să pună el însuşi o întrebare. De aceea îşi reluă locul şi vorbi privind în cenuşa caldă încă a căminului :

— Spuneaţi că serviciul nostru de radio-ascultare a înregistrat aseară respectiva radiogramă alcătuită pe baza unei chei cifrate cu numărul treisprezece. La ce oră a început să transmită postul străin ?

— Oamenii noştri au prins transmisia la orele douăzeci fără un sfert. Colonelul tăcu. Ai vreo idee ?

— Am — rîse vesel Avakum. Vă propun să-mi înmînaţi ordinul pe care-l aveţi în portofel. Asta-i ideea pe care o am.

Figura colonelului se lumină dintr-o dată. El îşi puse mîinile pe genunchi şi se aplecă puţin înainte.

— Propui să te însărcinez cu ordinul de acţiune — aşa trebuie să înţeleg, nu ?

— De ce s-o mai lungim — se încruntă Avakum.

Colonelul se dădu înapoi puţin încurcat şi cîteva clipe tăcu. Pe urmă scoase ordinul din portofel, îl citi — ca şi cum îl vedea pentru prima oară acum — tuşi dregîndu-şi glasul şi i-l întinse.

— Contez pe siguranţa ta că terenul din jurul tău e curat — îi aminti el.

Avakum luă ordinul şi zîmbi şiret.

— Te aştept în biroul meu pe la orele nouă — zise colonelul.

Avakum se uită la ceas — era aproape opt.

— Din nefericire, asta nu se va putea întîmpla — zise el. Vă rog din suflet să nu insistaţi. Şi deoarece colonelul începuse să se încrunte, el adăugă : Să amînăm întîlnirea pentru o oră mai potrivită. Căci, spre deosebire de dumneavoastră, eu am *o urmă* şi trebuie să iau imediat startul, ca să n-o pierd. Nu vă uitaţi aşa mirat la mine. Am într-adevăr *o urmă*. Privi din nou la ceas : Cei de-acolo or fi şi început să alcătuiască radiograma.

În timp ce vorbea şi se plimba prin odaie, degetele lui lungi se agitau nervos, iar ochii îi rîdeau visători. Pe urmă se opri deodată, pielea feţei i se întinse pe obraji şi în clipa aceea figura lui deveni mai ascuţită şi mai slabă. Surîsul visător dispăru, pupilele i se micşorară.

— Întîi — zise el, privindu-l în ochi pe colonel — aş vrea foarte mult să ştiu ce persoane din interiorul ţării au vizitat raioanele de graniţă în ultimile două luni. Voi primi un mare ajutor, dacă mi se vor da aceste date pînă diseară. Pot spera ? Al doilea, e liber locotenentul Markov ? Da ? O să aveţi amabilitatea să mi-l trimiteţi, dar în aşa fel încît să fie aici cel tîrziu într-o jumătate de

oră ? Şi, ca să nu pierdem timp, daţi-i, vă rog, încă trei ajutoare, un post de radio pe unde ultrascurte şi puneţi la dispoziţia lui trei maşini cu posturi de radio. Astea sînt deocamdată cererile mele. V-am obosit ? Să vă dau un coniac ?

Abia terminase cu bărbieritul, tocmai îşi dădea cu colonie pe faţă, cînd sosi locotenentul Markov. Tînărul veni gîfîind agitat, cu ochii scăpărînd de bucurie, de parcă îl aştepta o petrecere de nuntă. Avakum îi strînse mîna cu căldură, îi oferi o ţigară şi-l invită să ia loc. Nu se mai văzuseră de pe timpul afacerii cu epizootia de febră aftoasă.

— Ei — îi zîmbi Avakum — cum mai merge treaba ? Cum mai stăm cu cunoaşterea oamenilor şi cu experienţa de viaţă ? Om, cuvîntul ăsta sună frumos, nu-i aşa ? Tăcu puţin, apoi întrebă : Vă mai amintiţi de Irina Teofilova ?

Era o întrebare neaşteptată : cuvîntul om care sună frumos şi Irina Teofilova !? Locotenentul ridică din umeri, nedumerit.

— Mai ţineţi minte cînd ne-aţi urmărit cu motocicleta pînă în satul Iordankino ?

— Cum să nu-mi amintesc, tovarăşe căpitan, parcă ieri a fost — zise locotenentul şi oftă.

„Eu ar fi trebuit să oftez, nu el" — gîndi Avakum.

— Şi mie-mi pare c-a fost ieri — zise Avakum. Vă amintiţi ce rochie purta Irina Teofilova ?

— Una albă, tovarăşe căpitan. Avea şi o panglică albă pe cap. Ţiu minte fiindcă era brunetă, avea ochii negri şi de aceea îi şedea tare bine în alb. În ziua aia semăna foarte bine cu o mireasă, tovarăşe căpitan.

— Locotenent Markov — zise Avakum umplînd două păhărele cu coniac — să bem pentru albul din viaţă, de-

oarece se pare că lui îi aparţine viitorul. Culorii alb. Dar deocamdată v-aş sfătui să nu-i acordaţi toată încrederea ; puteţi să iubiţi culoarea alb, dar nu vă încredeţi cu totul în ea. Bucuraţi-vă de ea, aşa, de departe. Să bem deci pentru culoarea alb !

Ciocni paharul cu locotenentul, îşi bău coniacul dintr-o înghiţitură şi se ridică. Deschise micul post de radio pe care locotenentul îl lăsase pe biroul său şi-l pregăti pentru acţiune cu mîini dibace şi experimentate. Pe urmă scoase din sertarul mesei cîteva fotografii şi veni cu ele sub lampa ce atîrna din tavan — afară era ceaţă şi de aceea becurile erau aprinse.

— Omul se numeşte Asen Kantargiev — zise Avakum. L-am fotografiat în diverse feluri. Frumos, bine făcut şi elegant ca un dandy. Dar deştept, spre deosebire de alţii de teapa lui. E regizor la cinematografie şi stă aici aproape. Locuieşte pe strada Nu-mă-uita la nr. 27. Aţi reţinut ?

— Strada Nu-mă-uita, nr. 27 — repetă locotenentul. Am reţinut.

— Unde vă sînt oamenii ? întrebă Avakum.

Locotenentul răspunse că oamenii erau în maşini şi că acestea se aflau parcate pe străzile din apropiere, avînd tot timpul legătura cu ele prin intermediul postului său de radio. Îi dădu un cartonaş pe care era notat semnul convenţional al chemării.

— Dumneavoastră sînteţi „Daud", iar eu sînt „Rakip" — explică locotenentul.

— Nu vă mai iese de loc din minte afacerea cu febra aftoasă — se încruntă Avakum. Bine. Acum „Rakip" să asculte monologul lui „Daud" şi să fie atent, deoarece nu avem timp să repetăm : minutele ne sînt numărate. Ţineţi acest pacheţel. Înăuntru se află praf de vanilie şi praf de

cărbune de lemn — ca să nu se vadă culoarea albă a v. niliei. Veţi trece pe lîngă casa în care locuieşte prietenu. nostru regizorul şi veţi presăra praful în faţa porţii. E noroi şi de aceea o mică parte din amestec se va lua şi pe pantofii lui, neapărat. Afară e ceaţă şi nu vă va observa nimeni. L-am urmărit şi ştiu că iese dimineaţa cam între zece şi zece jumătate. Aveţi la dispoziţie patruzeci şi cinci de minute bune. Timp suficient să trimiteţi pe cineva după un cîine, pentru ca să-i luăm urma. Cînd îl vor aduce, să-l luaţi cu dumneavoastră în maşină. Ţineţi seama că omul pe care-l veţi urmări e foarte perspicace şi de o rară dibăcie. E un artist înnăscut. Probabil bănuieşte că poate fi obiectul atenţiei noastre şi de aceea e cu ochii în patru. Aşa încît sarcina nu este de loc uşoară — nici pentru dumneavoastră, nici pentru ajutoarele pe care le aveţi. Se va întîlni astăzi, şi foarte probabil chiar acum de dimineaţă, cu o tînără femeie. Ca să fim bine crescuţi, hai să însemnăm numele femeii cu „x", deoarece încă nu ştim cum o cheamă. Şi nici care este adevăratul ei nume. Nu o cunosc, n-am văzut-o, dar bănuiesc că e brunetă şi sînt sigur că rujul pe care-l utilizează are culoarea zmeurei. Nu e nici prea elegantă, dar nici prea modestă. E de talie mijlocie şi exteriorul ei nu bate la ochi. Dar preveniţi-vă oamenii să n-o confunde cumva cu tînăra asta — şi Avakum scoate din portofel cîteva fotografii ale Violetei şi i le dădu — fiindcă şi ea e brunetă şi, din nefericire, întrebuinţează şi ea un ruj destul de viu colorat. Locuieşte aici, în casă cu mine, e prietena regizorului şi se întîlneşte des cu el. Însă nu are nimic comun cu femeia „x".

Aşadar, în linii mari, sarcina dumneavoastră se reduce la aceasta : să daţi de urma brunetei de care v-am vorbit. Urmărindu-l pe regizor, veţi ajunge sigur şi la bru-

netă. Bineînţeles, cu o singură condiţie, şi anume să nu fiţi observaţi. Căci dacă regizorul observă că e urmărit, dacă are cea mai mică bănuială măcar, puteţi considera sarcina compromisă. Dacă simte că sînteţi pe urmele lui, chiar de v-aţi pune pe cap nişte pălării care v-ar face invizibili, şi tot ar fi în zadar. Aşa încît trebuie să vă păziţi cu toţii ca de foc să nu fiţi remarcaţi! Procedaţi ca şi cum omul acesta ar avea patru ochi şi patru urechi! Parcaţi una dintre maşini în apropiere de staţia de autobuz. În momentul cînd prietenul nostru se va urca în autobuz, să pornească după el. Mai departe păstraţi legătura cu mine, ca să vă spun ce aveţi de făcut în cursul urmăririi.

Locotenentul ieşi şi Avakum stinse lumina. În odaie se făcu întuneric. Era o dimineaţă atît de ceţoasă, încît prin ferestrele largi ale portalului verandei nu se vedea nimic. Parapetul ei, ramurile negre ale cireşului, totul părea cufundat în adîncimile unei mări albicioase-cenuşii, în care ochiul nu putea pătrunde.

Acţiunea luă sfîrşit către orele unsprezece. În linii mari, ea se desfăşură astfel: la orele zece, „Rakip" îl chemă pe „Daud" şi-l informă că regizorul ieşise din casă şi se îndrepta spre staţia de autobuz. Cîteva minute mai tîrziu, „Rakip" comunică direcţia pe care o luase autobuzul: regizorul se îndrepta spre clădirea postului de radio Sofia. „Daud" îi ordonă lui „Rakip" să depăşească autobuzul şi să transmită urmărirea maşinii care venea după el. În faţa intrării principale a stadionului, cea de a doua maşină anunţă că regizorul a coborît la staţie. «Porniţi încet pe strada Gurko şi opriţi la întretăierea cu bulevardul Tolbuhin — dispuse „Daud" — şi comunicaţi lui „Rakip" să vă urmărească mai de departe.» Pe urmă „Daud" întrebă dacă negura împiedică vizibili-

tatea. Primi răspunsul că într-adevăr era o vizibilitate scăzută. „Observatorul să coboare, să taie bulevardul şi să-şi cumpere un ziar de la chioşcul din colţ, iar maşina să meargă mai departe pe strada Gurko" — ordonă „Daud". Un minut mai tîrziu, „Rakip" anunţă că a intrat în legătură cu cea de a doua maşină. Urmă un timp de tăcere şi Avakum simţi că i se opreşte inima. „Dacă îl scapă din ochi, s-a dus dracului totul" — gîndi el şi se uită la ceas. Era zece şi jumătate.

Trecură aşa cîteva minute chinuitoare, şi tocmai cînd îşi pierduse răbdarea şi se pregătea să ceară legătura, „Rakip" începu să emită din nou. El comunica : regizorul a urcat pe scara „B" la cea de a şaptea casă pe stînga ; s-a oprit la etajul al doilea şi a rămas două minute în apartamentul aflat pe partea dreaptă cum priveşti din stradă ; în clipa de faţă îşi continuă drumul pe strada Gurko spre centrul oraşului ; pe urmele lui merg doi oameni din cea de a doua maşină. „Puneţi sub supraveghere etajul al doilea — ordonă Avakum — şi cercetaţi personal cine locuieşte acolo, de cînd şi ce fel de oameni sînt." Aprinse o ţigară şi începu să se plimbe nervos prin odaie. Privi pe geam spre verandă : ceaţa se ridica şi începuse să plouă mărunt.

„Rakip" sună din nou la unsprezece şi un sfert. Acţiunea care începuse cu atîta succes se terminase cu un fiasco total : la întretăierea cu strada Rakovski, regizorul sărise într-un taxi care-l aştepta la colţ, lîngă birourile lui „Balkanturist". Urmăritorii se repeziră după el cu cea de a doua maşină, dar taxiul apucase să se depărteze, oprind în faţa marelui Magazin Universal cu douăzeci de secunde înaintea lor. Regizorul dispăruse în masa cumpărătorilor care se revărsa ca un torent de la raioanele parterului. După toate probabilităţile, se strecurase

afară pe una din ieşirile ce dau în bulevardul Gheorghi Dimitrov sau în mica piaţă din faţa Băii. Taxiul fusese chemat din Piaţa Aksakov. I se dăduse dispoziţie să aştepte în faţa intrării la „Balkanturist". Aşa se terminase istoria cu regizorul.

În cea ce priveşte locuinţa de pe strada Gurko, informaţiile erau următoarele : apartamentul din dreapta de la etajul al doilea era compus dintr-o cameră şi o bucătărie. Locuinţa figura pe numele unui oarecare Naiden Stamov, medic, plecat in Guineea pe doi ani. Temporar locuia acolo verişoara lui, Liliana Stamova, instructoare la un Club de radio din raionul zece. Liliana Stamova plecase de cu seară în provincie, iar în dimineaţa aceea sosise aici maică-sa — fusese observată între orele opt şi nouă de chiriaşul de la parter, un profesor pensionar, administratorul blocului. Stoimenka Krăsteva Stamova — aşa se numea mama — fusese zărită şi de locotenentul Markov. Acesta o văzuse ieşind pe intrarea „B" la un minut după regizor. Bineînţeles, atunci nu ştiuse cine e. Femeia venea destul de des la Sofia, avea fişă de flotant şi era chiar înregistrată în lista locatarilor blocului. În afară de faptul că era surdă, suferea şi de reumatism, aşa că venea în fiecare primăvară şi toamnă ca să facă băi la Ovceakupel [1].

Acestea erau informaţiile date de „Rakip".

— Nouăzeci la sută insucces — zise încet Avakum.

Dădu să închidă telefonul, dar la cealălat capăt al firului glasul locotenentului peroră agitat :

— Totuşi am făcut tot ce-a fost posibil !

— Dumneavoastră nu aveţi nici o vină — surîse indulgent Avakum. Îşi dădea seama că jocul era pierdut.

[1] Suburbie a Sofiei, devenită staţiune balneară datorită izvoarelor sale termale.

Simţea în gură un gust amar de tutun. Receptorul atîrna greu în mîna lui, de parc-ar fi fost de plumb. Dumneavoastră nu aveţi nici o vină — repetă el. V-aţi îndeplinit sarcina foarte bine, vă felicit din toată inima.

— Vă mulţumesc cu respect — răspunse cu glas stins locotenentul.

După o scurtă pauză întrebă dacă e liber.

— Mai aşteptaţi încă cinci minute — zise Avakum. Cinci minute trec repede, nu vă pierdeţi răbdarea. Pe urmă vorbi ceva mai apăsat : Sunaţi-mă după cinci minute şi o să vă spun atunci dacă sînteţi liber — şi închise telefonul.

Era posibil oare ca în aceste cinci minute „să se mai întoarcă" lucrurile ? Iar înfrîngerea să se transforme în victorie ? Trebuia să se mai gîndească.

Focul pe care-l aprinsese în cămin duduia acum vesel. Avakum se instală comod în fotoliu, îşi întinse picioarele şi început să fumeze. Afară cădea o ploaie liniştită, rece, adormitoare, şi picăturile formau şiroaie mici pe sticla geamurilor.

10

Exact după cinci minute, telefonul sună.

— Aştept ordinele dumneavoastră — zise locotenentul.

— Mai aveţi de lucru încă puţin — zîmbi Avakum. Glasul îi suna vioi şi în pupilele-i dilatate sclipeau lumini reci. Mi-aţi spus adineauri — începu el — că Liliana Stamova, instructoarea de la Clubul de radio, a plecat aseară în provincie. Nu-i aşa ? V-aş ruga să intraţi în le-

gătură cu conducerea clubului şi să vă interesaţi unde a plecat Liliana Stamova, cînd şi pentru ce anume. M-aş bucura foarte mult dacă aţi afla ora exactă a plecării ei.

— Pot să vă dau chiar acum informaţiile — zise locotenentul. Am vorbit între timp cu conducerea clubului şi cu tehnicianul de serviciu. Liliana Stamova este o foarte bună radiofonistă, a cîştigat acum două săptămîni un concurs şi a primit ca premiu un bilet în circuit prin ţară. Îl va utiliza făcînd cîteva întreruperi. Aseară a plecat la Plovdiv. A fost condusă la gară de radiotehnicianul de serviciu.

— Chiar cu el aţi vorbit ?

— Da, şi de la el am aflat toate astea, despre concurs şi despre bilet. El însuşi i-a urcat valiza în tren.

— Perfect ! exclamă Avakum. Informaţiile sînt grozave. Nici nu aveţi idee cît de grozave sînt ! Acum mai am încă o rugăminte. Telefonaţi imediat la Kula şi întrebaţi la ce oră a plecat mama Lilianei către Sofia. Asta se poate afla uşor de la cei din casă.

— Păi, dacă a sosit azi-dimineaţă la Sofia, atunci e natural să fi călătorit astă-noapte ! nu se putu abţine să nu-i dea răspuns locotenentul.

— Vă rog lăsaţi ceea ce este natural la o parte — se încruntă Avakum deasupra receptorului. Aş vrea foarte mult să ştiu cînd a plecat spre Sofia, mă înţelegeţi ?

— Vă înţeleg ! Doriţi să ştiţi cînd a plecat mama Lilianei spre Sofia — îi răspunse milităreşte locotenentul.

— Exact — aprobă Avakum. Şi peste un sfert de oră, cînd veţi veni la mine cu această informaţie, să nu uitaţi, tovarăşe locotenent, să-mi aduceţi şi o fotografie de-a Lilianei. Mă interesează cum arată la chip această radiofonistă. Aţi reţinut ?

— Da, informaţia şi o fotografie a Lilianei — repetă locotenentul Markov.

Tăcu apoi, în aşteptarea unui nou ordin.

— Executarea ! zise surîzînd Avakum.

Lăsă apoi receptorul şi îşi reluă locul în fotoliu.

După-amiaza se dovedea plină de surprize.

Locotenentul Markov sosi după o jumătate de oră. Fotografia pe care o aducea era mică — o fotografie de serviciu — şi Avakum trebui să se servească de lupă ca să poată vedea mai bine. Prin sticla lupei îl privea o femeie tînără, slăbuţă, blonzie, cu pieptănătură aproape băieţească. Ochii ei mari, larg deschişi, priveau ferm, dîrz, hotărît. Avea o frunte înaltă, frumos boltită, şi sprîncene subţiri, aproape unite deasupra nasului. Şi buzele-i erau tot subţiri, drepte, uşor întredeschise — semn al unei sensibilităţi ascuţite, morbide. Buzele de neurastenică, ochii nefiresc de mari şi privirea prea fixă dădeau impresia unei firi înclinate spre exaltare. Dar, în general, fotografia trăda o persoană cultă.

— Ei — întrebă Avakum, arătînd spre portret — ce părere aveţi despre această persoană ?

— O femeie delicată — zise locotenentul.

Avakum zîmbi enigmatic şi dădu din cap. Pe urmă întrebă de mama Lilianei. Locotenentul îşi lăsă privirile în jos ruşinat.

— Direcţia miliţiei afirmă că a plecat astăzi de dimineaţă la Vidin, cu cursa obişnuită de autobuze, care pleacă la orele cinci şi patruzeci de minute.

— Asta e imposibil ! rîse Avakum. Vă amintiţi ce mi-aţi spus puţin mai înainte ? Aţi afirmat că mama Lilianei a plecat spre Sofia cu trenul de seară. Dar trenul pleacă de la Vidin spre Sofia la orele opt seara. Iată

mersul trenurilor, uitaţi-vă şi dumneavoastră! Ca să poată lua trenul de seară, nu e de loc necesar să se plece de la Kula încă din zori. Nu-i aşa ? Cel care vrea să plece la Sofia cu trenul de seară va prefera să ia de la Kula unul din autobuzele de după-masă, fie pe cel de la orele paisprezece şi treizeci şi cinci, fie pe cel de la cincisprezece şi treizeci şi şapte de minute. Cum vă explicaţi acest lucru ?

— Există o singură explicaţie logică — zise locotenentul. Şi cred că foarte simplă : oamenii noştri greşesc. Afirmaţia că mama Lilianei a plecat azi-dimineaţă de la Kula nu corespunde adevărului. Mama Lilianei a plecat de la Kula ieri după-amiază şi a călătorit de la Vidin la Sofia cu trenul de seară. Dacă ea ar fi plecat *azi*-dimineaţă din Kula, s-ar fi aflat în momentul de faţă încă în gara Vidin, deoarece trenul spre Sofia pleacă din gara Vidin la ora treisprezece şi treizeci şi patru. Dar în clipa de faţă, după cum se ştie, mama Lilianei face baie la Ovceakupel sau se plimbă pe undeva pe străzile Sofiei. Prin urmare, în informarea oamenilor noştri de la Kula este o greşeală. Dacă ţineţi la acest amănunt, o să cer încă o convorbire cu cei de la Kula şi o să-i fac pe oamenii noştri de la miliţie să-şi dea seama că au greşit.

În timp ce locotenentul vorbea înfierbîntîndu-se tot mai mult, Avakum tăcea şi privea distrat pe fereastră. Afară, ploaia continua să cearnă liniştit.

Cîtva timp tăcură amîndoi.

— Aţi terminat ? întrebă Avakum.

— Dacă ţineţi, pot să mai cer o convorbire cu cei de la Kula — repetă locotenentul.

Avakum făcu un gest plictisit cu mîna.

— Inutil — vorbi el. Oamenii noştri de la miliţia din Kula au perfectă dreptate.

Pe figura locotenentului apăru o expresie de mirare şi spaimă.

— Nu vă înţeleg — zise el. Cum o să aibă dreptate, cînd femeia se află aici ? Doar am văzut-o cu ochii mei !

Avakum se uită la ceas. Era aproape două.

— Locotenent Markov — zise el — n-aţi luat masa. Din nefericire, eu nu vă pot oferi nimic. Zîmbi : Casa mea e casă de flăcău, săracă. Nu găseşti aici decît coniac şi cafea. De aceea mergeţi repede şi luaţi masa la vreun restaurant oarecare. Mîncaţi ceva mai bine, fiindcă s-ar părea că va fi cazul să lucrăm pînă tîrziu. Continuaţi să ţineţi sub observaţie locuinţa de pe strada Gurko. O să ţinem legătura între noi — cînd va fi nevoie — prin acelaşi cod. Aşa încît... poftă bună !

Cînd locotenentul plecă, Avakum îşi dezmorţi umerii şi zîmbi vesel. Pe urmă îşi turnă un păhărel de coniac, dar bău foarte puţin — abia îşi muie buzele. Se aşeză la masă, luă un creion şi făcu, după obiceiul său, „ecuaţia" de încheiere : bilanţul cunoscutelor şi necunoscutelor problemei pînă în acest moment.

LILIANA STAMOVA	*STAMENKA STAMOVA*
a. A primit ca premiu un bilet în circuit de cale ferată — *acum* două săptămîni.	a. Azi-dimineaţă la orele zece a fost în locuinţa fiicei sale, de pe strada Gurko.
b. Declară dinainte că va folosi biletul făcînd unele *întreruperi*.	b. Ca să fie *azi*-dimineaţă în apartamentul din strada Gurko, a călătorit cu trenul de seară Vidin-Sofia.

c. Îşi *amînă* plecarea cu două săptămîni. (De ce ? Ca să aştepte „vreme frumoasă" în luna noiembrie ?)

d. Pleacă la Plovdiv *însoţită* pînă la gară. Şi asta cu cîteva ore *înainte* de a emite postul de radio secret. (Întîmplare... ?)

e. Dar aseară ea a primit la Clubul de radio cifrograma postului de radio-secret. La orele douăzeci şi trei şi jumătate.

f. *După* orele douăzeci şi trei şi jumătate *nu mai* este nici un tren spre Plovdiv şi nici în alte direcţii.

Deci : „plecarea" spre Plovdiv e înscenată. Se asigură un eventual alibi sau este o măsură pentru inducerea în eroare a serviciului de contrainformaţii.
Deci : Liliana Stamova e *aici.*

c. Ca să ia trenul de seară Vidin-Sofia, a plecat de la Kula la Vidin ieri *după-amiază.*

d. Dar Direcţia miliţiei afirmă că ea a plecat din oraşul Kula cu autobuzul de la orele cinci şi patruzeci de minute *dimineaţa.*

e. Trenul Vidin-Sofia pleacă din gara Vidin la orele treisprezece şi treizeci şi patru de minute după-amiază.

f. Deci ea călătoreşte cu trenul de zi şi va sosi azi la orele douăzeci şi două *seara.*

Deci : femeia care a fost observată către ora zece în apartamentul din strada Gurko, cu toate că seamănă cu *Stamenka*, nu a fost Stamenka Stamova.

Că Liliana era una şi aceeaşi persoană cu Nina despre care era vorba în cifrograma postului secret de radio nu mai putea fi nici o îndoială. Sigură era şi presupunerea că Liliana-Nina se afla aici. Că exista o legătură bine gîndită şi calculată între „plecarea" Lilianei şi sosirea mamei ei surde de la Kula — nici asupra acestei probleme nu putea să mai încapă vreo discuţie.

Dar unde se afla în acest moment Liliana-Nina ? Şi cine era femeia care o dubla pe maică-sa, femeia ce fusese observată azi-dimineaţă în apartamentul din strada Gurko ?

În mintea sa, Avakum avea gata răspunsurile la aceste două întrebări. Le extrăsese teoretic din ecuaţii, făcînd bilanţul datelor cunoscute şi necunoscute. Acum trebuia să acţioneze — se apropia ora fixată pentru întîlnirea dintre Asen şi trimisul special al centrului de peste graniţă.

Înainte de a ieşi din casă, îl întrebă la telefon pe colonelul Manov dacă avea vreun rezultat în legătură cu descifrarea radiogramei. Colonelul răspunse negativ. Bineînţeles, această scurtă convorbire fusese purtată într-un limbaj convenţional.

Maşina îl duse pînă la întretăierea bulevardului Tolbuhin cu strada Gurko. Cînd coborî pe trotuar, Avakum îşi deschise umbrela, o aplecă în aşa fel încît să-i ascundă faţa şi porni grăbit în direcţia casei în care locuia Liliana. Urcă liniştit scările, se opri în faţa apartamentului din dreapta de la etajul al doilea şi în timp ce-şi închidea umbrela examină broasca „Luznik" — lucru simplu, care ceda fără nici un fel de efort în faţa cheii lui universale, în tot atîta timp cît era necesar pentru a deschide cu o cheie obişnuită. Descuie liniştit, fără zgomot, şi fără nici un fel de semne care ar fi trădat graba — ca

omul care intra obosit şi puţin plictisit în propria lui casă.

Închise uşa după sine şi lăsă în jos butonul de siguranţă al broaştei. Cîtva timp stătu nemişcat, ţinîndu-şi respiraţia şi fiind tot numai urechi. Se afla într-un mic antreu de formă pătrată, aproape gol ; doar cu cuier vechi era aşezat în stînga uşii. De cîrligele lui nu atîrna nimic şi lipsa unor lucruri obişnuite dădeau un sentiment de solitudine, de singurătate tristă, de pustiu.

În obscuritatea rece se vedeau două uşi : una la stînga şi cealaltă în faţa uşii de la intrare, amîndouă vopsite în cafeniu de foarte multă vreme, aşa încît se cam înălbiseră. Avakum îşi aminti descrierea casei : uşa din faţa intrării dădea în odaia dinspre stradă. Deoarece apartamentul nu se mai compunea şi din altele, se putea deduce lesne că uşa cealaltă ducea în interior — după toate probabilităţile, la bucătărie.

Umblînd cu toată atenţia, pentru a nu face nici un zgomot, el crăpă puţin uşa ce dădea în cameră. Pe urmă ciocăni foarte încet. Nu răspunse nimeni. Atunci deschise uşa larg : înăuntru era întuneric ca şi în antreu, din cauza storurilor lăsate. În obscuritatea camerei se zărea un pat, desfăcut pentru culcare, un şifonier — care astupa colţul dintre peretele de răsărit şi cel dinspre nord — şi o măsuţă de toaletă situată în faţa şifonierului. Pe măsuţă se afla o oglindă înaltă, cu o ramă înflorată. Dacă mai adăugăm şi cele două taburete de lîngă pat, am isprăvit întregul mobilier. În acest cadru modest, un singur lucru atrase atenţia lui Avakum : pe aşternutul alb al patului zăceau aruncate o mulţime de obiecte de îmbrăcăminte. Toate aparţinînd unei femei. Totuşi, un lucru te izbea imediat : alături de o fustă neagră de şiac, de o bluză de lînă şi de un ilic de şiac — alături deci de

atributele vestimentare firești ale unei femei bătrîne de la țară — se vedeau obiecte de lenjerie fină și delicată, aparținînd unei fete de oraș. Pe covorașul din fața patului zăceau alături două perechi de ciorapi : unii împletiți din lînă neagră și aspră ; alții de mătase, fini, aproape aerieni.

Avakum surîse și dădu din cap. Ieși în vîrful picioarelor din odaie și-și lipi urechea de cealaltă ușă, aceea care se afla în stînga intrării. Dinăuntru nu se auzea nimic și nici nu era necesar să se audă. Dar prin crăpături, prin gaura cheii ieșeau aburi, care se vedeau bine în atmosfera rece a antreului. Mirosea vag a săpun parfumat și a apă fierbinte. Avakum ridică din umeri : dincolo de bucătărie era desigur baia și prin ușa deschisă ieșeau aburii calzi. Bineînțeles, cineva făcea baie. Și acest „cineva" era, firește, proprietarul veșmintelor care zăceau grămadă pe pat.

Avakum deveni vesel ; îi venea chiar să fredoneze. De mult, încă de pe timpul cazului de la Momcilovo nu mai încercase o asemenea bucurie. Era același imn de victorie și satisfacție care-i răsunase în minte pentru prima oară atunci cînd deasupra Karabairului apăruse avionul dorit. Aceste cîteva secunde de însorită bucurie compensau nesfîrșita mare de neplăceri și amărăciuni. Îl atrăgeau irezistibil, iar aspirația, ca și dorința de a le trăi, îi dominau întreaga viață...

Și astfel, se întoarse în odaie și căută din ochi un loc în care să se poată ascunde. Colțul din spatele șifonierului reprezenta o poziție excelentă, dar numai pentru adăpost. El deschise repede una din uși, împinse în dreapta și în stînga rochiile atîrnate acolo și pentru a doua oară simți dorința să fredoneze ceva : printre scîndurile subțiri care formau spatele acestei vechi mobile

erau crăpături destul de mari ca să se poată zări printre ele, măcar cu un singur ochi. Răsuci uşor cheia pentru ca uşa să nu se poată încuia din nou şi aranjă rochiile aproape în acelaşi fel în care le găsise. Pe urmă împinse garderobul atît cît fu necesar ca să se strecoare în colţ, privi prin „ambrazură" şi dădu din cap mulţumit.

Era o acţiune gîndită din toate punctele de vedere şi de aceea întîmplarea nu mai juca aici nici un rol. Dacă cineva l-ar fi observat în momentul cînd intra, ar fi afirmat că a sunat şi că uşa fusese descuiată. Şi-ar fi arătat legitimaţia sa de inspector al serviciului de pompieri şi tot ar fi reuşit să cerceteze fiecare colţişor al apartamentului. Dacă după garderob nu ar fi fost un loc bun de observat, s-ar fi ascuns după pat sau s-ar fi vîrît sub pat — clasica manevră a amanţilor surprinşi asupra faptului... Sau nu s-ar mai fi ascuns de loc. Şi în acest caz şi-ar fi atins scopul, dar, bineînţeles, cu preţul, fireşte nedorit, al demascării sale. Şi, în sfîrşit, dacă evenimentele nu s-ar fi precipitat atît de repede şi nu s-ar fi dus o luptă pentru cîştigarea fiecărui minut, ar fi putut să-şi schimbe înfăţişarea, să ia chipul pe care l-ar fi dorit, şi atunci tot jocul acesta de-a v-aţi ascunselea ar fi fost de prisos. În orice caz, în această vizită nedorită întîmplarea nu juca nici un rol. El nu făcea altceva decît să verifice concluziile la care mintea sa ajunsese pe cale teoretică şi acţiona acum după împrejurări, potrivit cu avantajele pe care i le ofereau obiectele şi locul.

La cîteva minute după ce-şi ocupase poziţia sa din colţ, uşa se deschise şi în odaie intră o siluetă înfăşurată într-un halat şi cu o bonetă de baie pe cap. Din cauza semiobscurităţii care începuse să fie tot mai densă şi pe cale să se transforme în întuneric, faţa nu i se putea dis-

tinge bine şi Avakum regreta că se ascunsese în colţul acela blestemat, înjurînd în gînd norocul său spart în fund, în imposibilitate acum de a-şi mai schimba cîtuşi de puţin poziţia.

În acest timp, silueta se aşezase pe colţul patului şi aştepta desigur ca halatul să-i absoarbă apa de pe trup. Pe urmă se ridică, se duse la fereastră şi verifică dacă perdelele erau trase perfect. După aceea traversă camera, întinse mîna şi suci comutatorul electric. Fără să se grăbească, îşi scoase boneta, desfăcu halatul şi îşi scutură umerii. Halatul roz şi pufos căzu singur la picioarele ei. În mijlocul camerei strălucea acum pielea albă ca laptele de pe trupul unei tinere femei. Ovalul feţei era prelung, fruntea înaltă, ochii căprui, mari, larg deschişi. Era încă o fetişcană — se vedea după sînii puternici şi după talia aproape băieţească, ca şi după pîntecele foarte supt.

Avakum nu se miră — se aşteptase la asta. În cameră se afla Liliana Stamova, radiofonista. El nu fu surprins nici de metamorfoza ce începu să se desfăşoare sub ochii săi. Ştia dinainte că trebuie să existe o asemenea metamorfoză şi o aştepta.

Ea îşi puse mai întîi ciorapii de mătase, îi întinse bine pe picior şi îi netezi cu mîna. Pe urmă trase peste ei ciorapii cei groşi de lînă, îi fixă deasupra genunchilor cu jartiere, aşa cum făceau femeile mai în vîrstă de la ţară, după care se ridică. Semăna acum cu o pasăre albă ca zăpada, dar care îşi pusese cizme. Îşi îmbrăcă lenjeria ei fină, iar peste ea îşi trase fusta neagră de şiac, bluza de lînă şi ilicul cel negru. Astfel îmbrăcată, se uită în oglindă, se aşeză pe un scăunel în faţa ei, deschise cîteva borcănele şi, cu o artă pe care merita s-o aplaude pînă şi Avakum, începu cu răbdare să-şi compună o faţă bă-

trînă. Puntea care unea sprîncenele dispăru. Pe frunte şi la tîmple, părul deveni cărunt. O mulţime de cute mărunte îi brăzdară obrajii în jurul ochilor. Nişte bucăţi de gumă lipite sub buze îi lungiră gura şi formară zbîrcituri lungi şi adînci de ambele părţi ale bărbiei ei ascuţite. În sfîrşit, îşi înfăşură capul într-o basma mare, neagră. Acum, în faţa oglinzii se afla o femeie bătrînă de la ţară, dreaptă şi subţire, păstrînd încă urme ale frumuseţii ei de altădată şi pe faţă şi în ţinută. Se încălţă cu nişte pantofi negri obişnuiţi, cu tălpi de cauciuc, îşi puse pe ea un cojocel scurt, pe care-l scoase din şifonier, oftă din greu — cine ştie de ce — şi părăsi încăperea parcă în silă.

Cîteva secunde după ea coborî şi Avakum. La intrare fu cît p-aci să dea nas în nas cu locotenentul Markov.

— Începusem să fiu îngrijat. Nu ştiam ce-i cu dumneavoastră — zise locotenentul. Mă gîndeam să intru cu forţa în apartament.

— Mulţumesc — îi zîmbi Avakum. Am petrecut destul de bine sus. Şi, arătînd cu ochii după femeia în vîrstă care se afla la douăzeci de paşi înaintea lor, îl întrebă : O cunoaşteţi pe doamna ?

— Păi, asta e mama Lilianei — răspunse locotenentul mirat.

— Nu e mama Lilianei, ci e chiar Liliana în persoană — şuieră aproape printre dinţi Avakum. Pe urmă adăugă : Haideţi cu mine. Dar veniţi mai aproape, vă rog, să nu vă ude ploaia. Văd de altfel că basca dumneavoastră e pe cale să semene cu o gogoaşă. Haide, luaţi-mă de braţ.

Merseră împreună pînă în bulevard. La încrucişare se despărţiră. Avakum făcu semn maşinii care-l adusese, iar locotenentul îşi continuă drumul pe urmele Lilianei.

Întors acasă, Avakum făcu un foc bun în cămin, după care aduse în faţa lui, pe masă, un vraf întreg de cărţi. Avea intenţia să scrie ceva din primul capitol al lucrării sale despre „Monumentele şi mozaicurile antice" şi trebuia să consulte toată această literatură. Deoarece se simţea puţin obosit, se lăsă în fotoliul care era tras la gura sobei, se instală comod în el şi închise ochii. După cîteva minute era cufundat într-un somn adînc — tot atît de liniştit ca şi ploaia care cernea monoton afară. Îl trezi soneria stridentă a telefonului. Se întunecase de-a binelea. Aprinse lumina. În receptor răsună vocea puternică, de bas, a colonelului Manov. Şeful său îl ruga să-şi pună casca postului său de radio. „O să-ţi comunic o noutate interesantă" — zise el. Lui Avakum i se păru că vocea colonelului era înecată de emoţie.

După semnalul convenţional, urmă convorbirea :

— „Rakip".

— „Daud" — răspunse Avakum.

— Îl felicit pe „Daud" pentru marele său succes — anunţă colonelul. Chiar acum mi s-a anunţat arestarea Lilianei Stamova, a lui Asen Kantargiev şi a unei persoane din serviciul unei legaţii străine. În mîinile noastre se află şi pachetul respectiv. Întîlnirea celor trei a avut loc în sala de aşteptare a gării Poduene [1].

— Locul întîlnirii l-aţi aflat din cifrogramă ? întrebă Avakum.

— Cifrograma n-a fost încă descifrată — răspunse colonelul. Meritul e al tău.

— Greşiţi — protestă Avakum. Părticica mea la această afacere e cu totul neînsemnată. Meritul cel mare

[1] Cartier din Sofia.

revine ajutorului meu. Pe el trebuie să-l felicitaţi, nu pe mine !

Colonelul voi să mai spună ceva, dar Avakum transmise semnalul de sfîrşit al emisiei şi îşi scoase căştile. Se uită la ceas — era aproape nouă. Îşi aminti că de aseară nu pusese nimic în gură şi zîmbi. Surîsul acesta săpă două dungi amare în jurul buzelor lui. Un sentiment de solitudine, de tristeţe vagă şi inexplicabilă îi împresură din nou inima.

Îşi puse trenciul şi ieşi afară. Abia făcuse cîţiva paşi, cînd uşa de la apartamentul doctorului se deschise uşor în urma lui. Pe potecuţa galbenă, marcată de lumina ferestrelor, alerga Violeta, cu o haină de ploaie pe umeri. Veni repede spre el, aşa încît acum îi simţea în obraji respiraţia precipitată. Ea îi întinse mîna cu căldură, ca unui vechi şi bun prieten.

— Mai ţineţi minte discuţia noastră de aseară ? îl întrebă ea.

Avakum dădu din cap afirmativ.

— Ştiţi — zise ea venind şi mai aproape de el — astăzi i-am trimis medalionul înapoi. Şi i-am scris să nu mă mai considere logodnica lui. Că totul între noi a luat sfîrşit. Ce spuneţi de asta ?

— Mă bucur foarte mult ! rîse Avakum. E minunat.

Ea tăcu.

— Veniţi la noi — îl rugă ea. Bunicul se simte foarte fericit cînd veniţi la noi în vizită. Şi pe urmă, cînd s-o duce la culcare, am să vă mai cînt la pian, ca aseară. Fata îl privi ţintă în ochii. Vreţi ?

— Mulţumesc — zise Avakum. Îşi ridică gulerul trenciului şi tuşi, dregîndu-şi glasul. Vă mulţumesc foarte mult. Dar astă-seară sînt ocupat, iau masa cu fosta mea soţie...

— Fosta dumneavoastră soţie ? silabisi în şoaptă Violeta.

De după perdelele salonului se zări o siluetă alungită : lelea Iordanka umbla agitată. „Pregăteşte o cină ca-n zilele de sărbătoare“ — gîndi Avakum.

— ...şi cu cei doi copii — completă el. O dată pe lună iau masa împreună cu fosta mea nevastă şi cu cei doi copii.

Violeta se strînse în haina ei de ploaie şi dădu din cap.

— Poftă bună — rosti ea.

Se întoarse şi o porni repede înapoi. Tocurile pantofilor ei ţăcăneau mărunt pe poteca galbenă.

Avakum ieşi în stradă. Era surdă şi pustie. Ploua încet, şi felinarul din depărtare, aflat dincolo de întretăierea străzilor, semăna cu un ochi uriaş ce lăcrima pierdut într-o ceaţă aurie.

*

* *

Iar eu ? O fi observat oare cineva că lipsesc din această a treia parte a „aventurilor“ ? Dacă da, mulţumesc atunci acestui suflet bun, care şi-a amintit de mine. Dar aşa au fost împrejurările, fiind într-adevăr extrem de ocupat în perioada respectivă : le-am ajutat lui moş Regep şi celorlalţi buni gospodari din Vidla să facă tot ceea ce trebuia pentru iernarea viţelor cooperativei. Este adevărat că şi Fatme făcea tot ce îi sta în putere, dar lucrul mergea destul de încet, deoarece viţele erau multe şi mîna de lucru puţină. Unde mai pui că Fatme rîdea mereu, şi aşa, nu ştiu cum, cam fără motiv, iar mărgelele îi săltau jucăuşe pe piept — şi, bineînţeles, asta cam ţinea munca în loc.

Peste iarnă veni şi Avakum. Rămase la mine zece zile. Zăpada era mare, ningea mereu şi nămeţii astupaseră drumurile. Eu coceam, după obiceiul meu, cartofi în spuza fierbinte din vatră. Iar el îşi fuma luleaua, tăcea şi privea distrat jocul flăcărilor. Totuşi, mai reuşeam din cînd în cînd să-i scot cîte o vorbă din gură şi, cu toate că erau cam puţine, mi-era de ajuns ca să le pot înţelege şi pe cele pe care nu le spunea.

Aşa am strîns materialul pentru această a treia parte a aventurilor lui Avakum.

PARTEA A PATRA

FRUMOASA ADORMITA

1

Într-o seară, pe cînd mă întorceam de la ferma de vaci, n-am mai luat-o pe drumul obişnuit ce duce prin mahalaua lui Daud, ci am pornit-o, nici eu nu ştiu de ce, de-a dreptul peste fîneţe şi am ieşit curînd la cişmeaua de piatră a lui Halil. De aici începe drumul cel mare care străbate satul şi, ţinînd-o tot spre răsărit, se uneşte, dincolo de podul de peste rîul Dospat, cu şoseaua naţională.

Aici, la cişmeaua de piatră a lui Halil, m-a prins ploaia. Burase toată după-amiaza, cînd mai tare, cînd mai încet, iar acum, cînd începuse să se întunece, se dezlănţui dintr-o dată. De fapt mă aşteptam să-mi joace festa asta, simţisem eu că mă pîndea, de aceea şi scurtasem drumul trecînd de-a dreptul prin fîneţe şi nu prin mahalaua lui Daud. Numai aşa, ca să vadă şi ploaia că nu sînt dintre aceia cărora li se pot face figuri d-astea neplăcute !

În faţa cişmelei lui Halil se află o casă albă, de piatră, cu etaj. Locuinţe asemănătoare, cu ceardacuri din lemn de stejar, cu balcoanele pline de muşcate şi cu iederă în jurul stîlpilor vechi care le susţin, sînt, slavă Domnului, o grămadă pe aici. Faptul că la etaj locuia o cunoscută de-a mea, o prietenă bună, nu o făcea să se deosebească cu nimic de celelalte case. Cu toate că amica mea avea un păr blond ca aurul, nişte ochi minunat de albaştri şi că era învăţătoare în primul său an de slujbă, locuinţa ei era cît se poate de obişnuită şi eu m-am adăpostit sub streaşina ei nu pentru că ar fi fost o casă cu totul de-

osebită, ci pentru că începuse deodată să toarne cu găleata. Şi n-aveam chef să las ploaia să-şi bată joc de mine, mi-era ciudă, de aceea m-am oprit aici, în faţa cişmelei lui Halil.

Era bine, era chiar plăcut sub acest acoperiş de olane, cu o streaşină atît de mare. Şi nu aveam nici un motiv să încerc vreun sentiment neplăcut. Ba chiar mă îndîrjisem, aşa cum se întîmplă de obicei cu un bărbat adevărat, atunci cînd soarta îl provoacă. Şi începui să fluier melodia aceea veselă pe care-o cînta cu atîta plăcere cunoscuta mea, acompaniindu-se la chitară, cu capul uşor aplecat într-o parte.

Bineînţeles, melodia îmi venise pe buze absolut întîmplător, dar cînd am început s-o fluier, devenisem grozav de atent la ceva şi ciuleam mereu urechile. Ploaia răpăia pe olanele streaşinei şi eu eram numai urechi — doar aşa, ca să ascult ropotul acela neplăcut.

Se stîrni un vînt uşor, care smulse cîteva frunze îngălbenite din tufele de lîngă gard şi le risipi la întîmplare la picioarele mele. În aceeaşi clipă am auzit un rîs foarte neplăcut care venea de sus, din ceardac. Rîdea aşa... pe unde scurte, un glas plin, de bariton, şi imediat mi-am dat seama cine era neruşinatul său posesor. Era dentistul nostru, un tînăr destul de neobrăzat, cu mîini de călău şi umeri de toreador. Omul ăsta antipatic rîdea acolo sus, vesel şi fără griji, şi nici că-i păsa că afară se pornise o ploaie melancolică de toamnă şi că vîntul rece risipise în toate zările lumii frunzele galbene, moarte.

Mi-am dat seama cît de mult trebuie s-o plictisească un om grosolan ca el, cu rîsul şi buna lui dispoziţie nestăpînită, pe prietena mea cu ochi albaştri şi cît trebuie că-i era de silă, aşteptînd cu nerăbdare momentul salvator cînd, în sfîrşit, avea să-l vadă plecînd. Îmi şi închipuiam

cum mă voi urca eu sus în ceardac, aruncîndu-i de acolo o privire dispreţuitoare şi distrugătoare, şi ce efect grozav va produce apariţia mea neaşteptată şi binevenită !

Putea el oare să se compare cu mine ? Ce altceva ştia el decît să scoată şi să plombeze dinţi, pe cînd eu sînt medic veterinar şi am în spatele meu trei ani lungi de serviciu, cu o activitate complexă şi multilaterală. S-o întrebe, dacă vrea să ştie cine sînt eu, pe Balabaniţa — şefa fermei de vaci de la Momcilovo — sau să se ducă s-o vadă pe vaca Raşka cum umple singură două vedre de lapte dintr-o dată, şi pe urmă să stea de vorbă cu mine ! Iar dacă i-o trece prin minte să se laude cu cleştele de dentist, simbolul profesiei lui, şi mi-l va băga sub nas rînjind răutăcios, am să rîd şi eu în aşa fel, încît o să-i îngheţe sîngele în vine. Da, căci am să scot din geantă cleştele meu de dentist, care seamănă cu instrumentele medievale de tortură cu care-ţi spărgeau oasele — cleşte de scos dinţii la cai şi la măgari —, şi am să-l deschid sub ochii lui cu o expresie atît de hotărîtă, de parcă-l şi văd cum o să se îngălbenească la faţă ca un condamnat la moarte şi o să recunoască pe dată, tremurînd din tot trupul, neîndoielnica şi multilaterala mea superioritate. Da, aşa are să se întîmple cînd o să-i arăt cleştele cu care scot eu dinţi ! Iar prietena mea cu ochi albaştri va bate entuziasmată din palme şi-mi va surîde cu zîmbetul cel mai fermecător. Eu îi voi spune atunci că am instrumente cu mult mai interesante şi că acest cleşte face parte doar din mărunţişurile neînsemnate ale ambulatoriului meu.

Ce fel de rival îmi poate fi omul ăsta care rîde atît de neruşinat acolo sus, în ceardac ?

Îmi ajunseseră şi mie la urechi diferite zvonuri : că ar fi un mare cunoscător de vinuri, un bun jucător de cărţi, un admirabil om de societate şi de petreceri şi că în ches-

tiuni băneşti ar avea o mînă foarte generoasă. Bine ! Să zicem că ar fi aşa şi că dumnealui posedă într-adevăr aceste calităţi deosebite. Cu atît mai rău pentru dînsul ! Pentru că, dacă exceptăm generozitatea, celelalte calităţi sînt destul de neplăcute pentru o femeie tînără şi romantică aşa cum este cunoscuta mea. Şi pe urmă, mai mult ca sigur că nu ştie nici o poezie, pe cînd eu pot să spun pe dinafară şi fără să mă poticnesc cel puţin vreo douăzeci ; mai mult ca sigur că nu poate arăta pe cer nici măcar o constelaţie, pe cînd eu pot citi pe bolta cerească aşa cum citesc într-o carte. Aşa încît s-o lase mai moale cu aşa-zisa lui superioritate !

Şi, gîndind astfel, simţeam că în inima mea creşte o hotărîre din ce în ce mai fermă. Trebuia să-mi scap prietena de acest musafir nepoftit, de acest intrus. Făcui un pas spre poarta nouă, ca să bat, aşa cum se cuvine, cu bara mică de fier prinsă de inelul ei, dar în aceeaşi clipă am simţit că mi se taie genunchii. Umblasem foarte mult şi nu era de loc de mirare că simţeam această slăbiciune în picioare.

Deasupra capului meu, sus în ceardac, se auzeau alte hohote de rîs — parcă se scuturau o duzină de clopoţei de argint, parcă susurau toate pîrîiaşele de munte care se varsă în Dospat. Rîsul acesta feciorelnic era foarte vesel — prietena mea cu ochi albaştri hohotea din toată inima. Iar alături de rîsul ei argintiu se auzea cel de bariton al celuilalt. Şi cu toate că suna îngrozitor, totuşi clopoţeii de argint se auzeau din ce în ce mai tare.

Niciodată în viaţa mea n-am auzit un duet mai neplăcut. Da, bătusem drumuri prea lungi în acea zi. Iată pentru ce simţeam o asemenea slăbiciune în picioare şi eram cuprins de dorinţa arzătoare de a pleca de acolo cît mai repede. De altfel, cişmeaua lui Halil nu avea ni-

mic aparte, ca să mă rețină ; era simplă, de piatră, cu două guri şi cu un jgheab pentru adăpatul viţelor. Mai erau şi prin alte locuri astfel de cişmele, ba unele aveau chiar şi cîte trei şipote. Aşa încît nu mai avea nici un sens să rămîn. Mai mult chiar, începui să mă compătimesc singur, gîndindu-mă de cîte ori am pierdut vremea sub streaşina asta ca să observ o creaţie cu totul obişnuită a mîinilor omeneşti !

Ploaia mai stătuse puţin, dar chiar dacă n-ar fi fost aşa, tot aş fi pornit-o. Totdeauna mi-a plăcut teribil de mult să mă întorc acasă pe ploaie. De felul meu sînt un om care ştie să înfrunte orice şi găsesc că este pur şi simplu sentimental să-ţi adăposteşti capul sub o streaşină oarecare atunci cînd plouă.

Mi-am încheiat haina de vînt pînă la nasturele de sus şi am pornit-o pe drumul noroios. Nu mă grăbeam. Las' să vadă prietena mea de sus, din ceardac, că pînă şi pe o vreme ca asta eu nu mă opresc sub streaşina casei cu acoperiş de olane şi nu găsesc necesar să bat la uşile ei. Las' să vadă că nici nu m-am gîndit măcar la ea. Ce, puţine griji are un medic veterinar, ca să se abată din drumul său oricînd şi oricum şi pentru mai ştiu eu ce nimicuri la fiecare casă ?

Ah, ştiu eu că va da fuga la fereastră, îşi va vîrî căpşorul printre zăbrele şi mă va striga cu glas ademenitor, dar o să mă fac că n-aud. Numai cînd mă va striga de mai multe ori şi cînd chemarea ei va fi deznădăjduită, abia atunci o să mă întorc ; ba şi atunci o să-i fac doar un semn cu mîna, aşa... nepăsător.

Da ! Aşa o să procedez. O să-i fac un semn cu mîna, indiferent, şi o să-mi continui drumul. Să văd eu ce dispoziţie o să mai aibă să rîdă şi să se distreze cu musafirul ei !

Mergeam încet. Apa îmi şiroia de pe cap, strecurîndu-mi-se pe sub haina de vînt şi alunecîndu-mi neplăcut pe spate. Dar nu voiam să arăt că n-am curaj să merg prin ploaie şi continuam să păşesc liniştit, aşa cum îi stă bine unui adevărat bărbat.

Pe urmă, după ce străbătusem vreo treizeci de metri fără să aud nimic alt în jurul meu în afară de plescăitul picăturilor de ploaie pe uliţa noroioasă, m-am hotărît deodată s-o iau la picior. De altfel nu mi-a plăcut niciodată să merg prea încet şi flegmatic. Şi aşa, fără să mă mai uit pe unde merg, călcînd de-a dreptul prin băltoace şi simţind în piept un pustiu cumplit, am ajuns în sfîrşit la casa mătuşii Panteleeviţa. O căsuţă mică, cuibărită ca o cloşcă în spatele gărduţului de mărăcini. Mătuşa Panteleeviţa locuia acum la fecioru-său, într-o casă nouă, de piatră, în mijlocul satului, iar în vechitura asta de chirpici şi olane acoperite de muşchi eram stăpîn eu. Şi cu toate că nu corespundea întru totul situaţiei mele sociale, domneam într-însa fericit şi-i compătimeam indulgent pe toţi cei care locuiau în case moderne, cu verande acoperite.

În clipa de faţă avea într-adevăr un aspect jalnic, cum sta aşa udă şi dărăpănată, ascunsă pe jumătate după gărduţul scund de nuiele şi mărăcini muraţi de ploaie. Desigur, toată vina o purta însă blestemata asta de vreme. Chiar şi-un palat de-ar fi fost, cred că nici el n-ar fi arătat mai frumos şi mai vesel sub cerul încruntat şi posomorît de noiembrie.

De fapt nici nu mă gîndeam la asta cînd am băgat cheia în broasca veche şi ruginită. Îmi era perfect egal dacă intram într-un palat sau într-o colibă, dacă îndată ce voi deschide uşa voi pătrunde într-un hol splendid de marmură, cu colonade, sau dacă voi păşi pe podeaua

de pămînt a unei camere întunecoase, cu o vatră afumată, de cărămidă, aşa cum se făcea pe vremuri.

E de la sine înţeles că nu mă aştepta nici o surpriză şi nu putea fi vorba de nici un fel de hol de marmură. Parcă mă afundasem într-un lac adînc, atît de liniştit şi de tăcut era totul în jurul meu. Rareori se auzea ceva sfîrîind o clipă, dar eu ştiam că era o picătură de ploaie ce căzuse pe cenuşa fierbinte din vatră. Mirosea a butuci arşi, a aşchii de brad, la care se mai adăuga şi altceva, abia simţit, şi pe care puteai să-l defineşti cu mult mai greu — era parcă suflul vremurilor de-altădată, pe care-l respirau toate lucrurile din odaie ; căpisterele, care mai miroseau încă a făină, oalele afumate de pe laviţă, în care se făcuse ciorbă de fasole dreasă cu corcoduşe îngălbenite, tigva retezată de la jumătate, în care se ţineau lingurile de lemn — toate îşi aveau aroma lor străveche, izul lor deosebit. Iată dar ce mă întîmpină în palatul meu cînd deschisei uşa.

Am mers dibuind prin întuneric pînă la locul cunoscut, unde ştiam că se afla lampa de gaz, i-am scos sticla şi-am aprins fitilul. Pe urmă am intrat în odaia alăturată, care se deosebea de cealaltă numai prin aceea că era mai mică şi nu avea vatră. Aici mi-am schimbat hainele ude de ploaie cu altele uscate.

Cînd am isprăvit totul, am simţit însă atîta pustiu în mine şi în jurul meu, încît m-am speriat. Parcă ceea ce se numea viaţă pierise cu totul din mine şi mă mişcam acum ca un automat, făcut din oase şi muşchi, într-un fel de mormînt întunecat şi uitat de toţi. Nu-mi venea să fac nimic, nici să gîndesc măcar.

Am stat aşa cîteva minute, pe pragul dintre cele două odăi. Şi cine ştie cît aş mai fi rămas în această stare prostească de moliciune, dacă privirea nu mi s-ar fi

oprit întîmplător la umbra ce se proiecta pe peretele din faţă. Mă uitam la ea şi-mi dădeam seama din ce în ce mai mult că era umbra *mea*. Cînd am înţeles lucrul acesta simplu, am început să observ cu mai multă atenţie forma şi conturul ei, dat fiind că era umbra mea şi mă interesa să ştiu cum apăream în realitate, aşa, ca siluetă. Trebuie să recunosc că n-am rămas prea încîntat, deoarece pe perete se contura acum o siluetă abătută, cu capul plecat şi mîinile atîrnînd pe lîngă trup, parcă fără viaţă. Am avut o senzaţie teribil de neplăcută, ba m-am simţit chiar foarte prost, pentru că aveam cu totul altă impresie despre persoana mea. Mă consideram un bărbat cu ţinută statuară, cu umeri largi şi puternici, cu braţe vînjoase ca acelea ale aruncătorilor de suliţe (tare mi-a mai plăcut istoria antică). Or, silueta de pe peretele din faţa mea arăta parcă tocmai contrariul.

Am fost extrem de indignat. Am agitat mîinile şi mi-am înălţat capul sus. Nu mai rămînea nici o îndoială : jalnica mea siluetă de pe perete reflecta oboseala de care eram cuprins, deoarece bătusem toată ziua drumurile şi numai prin noroi. Ei, şi ce ? Asta i se poate întîmpla şi celui mai bun aruncător de suliţă.

Am întors spatele umbrei şi m-am apucat cu stăruinţă să dreg focul, care aproape se stinsese. Sub cenuşa fierbinte luceau tăciuni mari, roşii ca rubinele. Am pus deasupra nişte surcele, am suflat puţin şi îndată flăcările au ţîşnit, înălţîndu-se pînă aproape de lanţul plin de funingine care atîrna deasupra vetrei. Uneori, cînd mi-era lene să mai merg pînă la prăvălia din sat, atîrnam de lanţul ăsta o căldăruşă mică de aramă, fierbeam nişte cartofi sau îmi făceam o mămăliguţă. În seara asta n-aveam de fel poftă de mîncare, ba îmi era silă să mă şi gîndesc

la masă. Şi asta, desigur, tot din cauza timpului — afară turna acum cu găleata.

Am pus un butuc pe foc, ca să ţină mai mult, am tras un scăunaş cu trei picioare şi m-am aşezat lîngă vatră.

Era frumos şi plăcut. Dar era şi trist. În inimă mi se furişa iarăşi sentimentul acela de singurătate. Ştiam că nu aveam nici un motiv să fiu trist, deoarece toate treburile mele erau în cea mai perfectă ordine. Darea de seamă lunară era făcută, vitele gospodăriei se bucurau de o sănătate înfloritoare, producţia de lapte din raionul nostru creştea încet, dar necontenit, iar vaca Raşka începuse să fie cunoscută şi numele ei citat pe întreg raionul. De ce-aş fi fost deci trist? Măseaua nu mă durea, iar la săritura în înălţime şi în lungime mă puteam măsura cu oricare dintre sportivii locali.

În general, deci, nu aveam nici un motiv să fiu trist, şi cu atît mai puţin să mă simt singur. Curios, într-adevăr! Dimineaţa dădeam consultaţii pacienţilor mei cornuţi, după-amiaza mă duceam pe la ferme, luam parte la conferinţe şi consfătuiri — atunci, de ce singurătate putea fi vorba? Că doar seara abia, rămîneam singur.

Îmi venea să rîd de mine însumi, atît de neîntemeiată, din punctul de vedere al cauzelor, era această proastă dispoziţie.

Pe urmă, cînd flăcările din vatră începură să se mai domolească şi cînd m-am săturat să tot scociorăsc cu nuiaua prin cenuşă, mi-am adus aminte deodată — nici eu nu ştiu în ce legătură de idei — că a trecut mai bine de un an de cînd nu mai ieşisem nicăieri în afara raionului meu veterinar. Mi-am adus aminte de acest fapt şi, fără vreo explicaţie logică, m-am înve-

selit deodată şi am zîmbit. Da, un an întreg nu părăsisem pustietăţile verzi dintre Kesten şi Trigrad...

De fiecare dată cînd mă gîndeam la concediu, simţeam în piept o ciudată nelinişte. Şi-mi ziceam : „Uite, de mîine, să zicem, încep zilele de odihnă, cînd nu mai ai nici un fel de obligaţii de serviciu. Minunat ! Şi pe urmă ?“ Dar atîtea lucruri plăcute ar fi putut umple acest „pe urmă“, încît nu ştiam niciodată ce să aleg, ce să prefer, ca să nu rămîn înşelat. Puteam, de pildă, să hoinăresc prin păduri, la vînătoare de lupi, sau să mă reped pînă în satul Lăkite, la doctoriţa Naceva, unde să-l întîlnesc în fiecare zi pe bărbatu-său şi să-l măsor cu o privire de sus, cît mai provocătoare. Şi lupii, şi aventura din satul Lăkite îmi păreau destul de atrăgătoare. Nu mai puţin plăcută îmi apărea posibilitatea de a-mi cumpăra de la Smolian vreo zece romane, după care să mă închid în casă şi să citesc de dimineaţă pînă seara după pofta inimii. Şi asta ar fi fost, se înţelege, foarte bine. Sau ce m-ar împiedica, de pildă, să mă duc în fiecare după-masă în vizită la cunoscuta mea cu ochi albaştri ? S-o ajut să corecteze caietele elevilor, în timp ce individul ăla antipatic ar turba de gelozie jos, sub streaşina acoperişului cu olane. Să mai contemple şi el puţin faimoasa cişmea a lui Halil. Şi cîte alte lucruri interesante nu puteam să fac !

Numai că în seara asta nu-mi dădea inima ghes la nimic.Orice gînd îmi venea, n-o puteam scoate din apatia ei. Rămînea mută şi n-o interesa nimic. O cuprinsese aşa, un fel de melancolie, şi de ce, dracu ştie !

Atunci am încetat să mă mai gîndesc la lucrurile plăcute şi dragi cu caracter local. Pînă şi uciderea lupilor am exclus-o din planurile mele. Pentru o asemenea vînătoare, pentru o asemenea iniţiativă eroică, se

cerea o condiţie elementară: să ai o puşcă, şi, dacă era posibil, chiar cu două ţevi. Pe cînd eu aveam doar o plasă de prins fluturi şi nu dispuneam nicidecum de o armă cu două ţevi. De aceea am încetat să mă mai gîndesc la lupi.

În ciuda tuturor legilor ce consfinţesc legăturile asociative şi consecutive ale gîndirii, mi-am amintit brusc de un restaurant din Sofia unde luasem masa cu Avakum anul trecut. Amintirea ţîşni dintr-o dată din cine ştie ce colţ ascuns al conştiinţei, dar era atît de plăcută, încît nu m-am putut stăpîni să nu izbucnesc în rîs. Era ca şi cum, stînd aşa, lîngă vatră, şi întorcînd întîmplător capul, aş fi văzut-o aplecată peste vechile noastre căpistere pe Balabaniţa cea frumoasă din Momcilovo... Atît de fermecătoare, încît merita să se bucure omul.

Într-adevăr, amintirea acestui restaurant nu avea, după cum se zice „nici în clin, nici în mînecă" cu mine, deoarece mie nici nu-mi place să beau şi nici nu sînt omul căruia astfel de localuri să-i facă o impresie deosebită. La Avakum însă, trebuie să recunosc, mă gîndeam adesea — ba chiar rareori trecea o zi fără să-mi amintesc de el. Dacă treceam pe lîngă „Zmeiţa", în drum spre Momcilovo, îndată statura lui înaltă, puţin adusă de spate, îmi flutura ca o umbră prin faţa ochilor, dispărînd printre stîncile ascuţite. Dacă mă abăteam un pic pe la cîrciuma lui Ilcio, ca să mă odihnesc şi să beau, după obicei, un pahar de vin acrişor, mă năpădea un roi de amintiri foarte vii: întreaga afacere de la Momcilovo sau numai unele din scene reînviau în ochii mei de parcă s-ar fi petrecut ieri. Iar dacă treceam pe lîngă tîrla lui Daud, ascunsă în pustietatea pădurii, parcă mi se punea un nod în gît şi, fără să vreau,

oftam încet. Căci aici își adusese Avakum iubita, ca s-o arunce în brațele morții — în numele acelei dreptăți care-l urmărea necontenit, așa cum săgeata de pe cana lui de faianță zbura veșnic după căprioara pe care n-o putea ajunge niciodată.

Cam toate locurile de pe-aici erau legate de faptele lui, de momente importante din viața lui atît de agitată, dominată de geniul său analitic. Aici ne-am întîlnit pentru prima oară și aici s-a născut prietenia noastră, dacă poate exista, în general, o prietenie între un ales al zeilor și un om total obișnuit, chiar dacă este el medic veterinar de importanță raională...

Iar afară ploaia nu mai contenește. Vîntul fluieră pe horn, picăturile de ploaie sfîrîie din cînd în cînd pe jarul încă dogoritor, ușa scîrțîie și geme de parc-ar vrea să se smulgă din țîțînele ei slăbite.

Era o noapte neplăcută. Prin crăpăturile tavanului pătrundea umezeala, o dată cu suflarea rece a vîntului, și flacăra galbenă a lămpii tremura speriată.

Ședeam lîngă focul din vatră și mă gîndeam la Avakum — sau poate, cine știe, mă gîndeam mai mult la mine însumi. Fitilul lămpii începu să fumege, mica flacără galbenă era pe cale să-și dea duhul, în schimb în capul meu crescuse puternic o fermă hotărîre. Am zîmbit vesel și noaptea ploioasă de-afară nu mi s-a mai părut de loc îngrozitoare.

Am pus o mulțime de vreascuri pe foc și l-am aprins din nou. Flăcări mari începură să dănțuie în vatră. Am turnat gaz în lampă și în jur se răspîndi o lumină aurie. Vîntul cînta pe horn, iar ușa flecărea ceva vesel cu balamalele-i ruginite.

Am tras valiza afară de sub pat și am început să mă pregătesc de drum.

În definitiv, prietena mea n-are decît să verse mîine cîte lacrimi o pofti. Aşa-i trebuie... Bărbatul se cade să fie mîndru.

2

Am stat un ceas întreg sub duşul fierbinte, lăsînd apa să curgă în voie pe mine, dînd din mîini şi fluierînd vesel. Tare-mi plăcea să mă uit la oglinda mare, la mînerele nichelate ale robinetelor, la suportul de sticlă al savonierei — într-un cuvînt, mă bucuram de toate şi eram tare fericit. Atît de fericit cît poate fi un om care a stat un an de zile sau chiar mai mult numai prin pădurile prin care am stat eu. E drept că şi peacolo găseam unde să fac baie — bineînţeles, nu în rîul Dospat, a cărui apă era rece ca gheaţa. Uneori săreau şi păstrăvi — nu, nu era plăcut ! Îmi alegeam eu alte locuri, aşa, mai adînci, din rîuşoarele mici, mă lăsam în genunchi şi, luînd apa în pumni, mă bălăceam cît îmi poftea inima. Era foarte bine, cu toate că uneori mai ajungeam cu mîinile şi la nisip sau la firele verzui de mătasea broaştei. Aici însă erau robinete pentru apă rece şi caldă şi nu era de loc necesar să stau în genunchi. Ba şi apa era limpede ca lacrima.

Pe urmă m-am îmbrăcat, am ieşit afară şi am luat un taxi.

— Strada Cicoarei — am spus şoferului.

Şi pentru că eram într-o dispoziţie bună, m-am pregătit să-i explic, cu lux de amănunte, unde se găseşte strada care avea un nume atît de neobişnuit ; dar el, se pare, era supărat de ceva, căci mi-a făcut semn cu mîna să tac.

Ei, lasă-l atunci să bîjbîie — mi-am zis — cu toate că asta mă costa pe mine ceva mai mult. Cînd are să piardă orice speranţă de a se descurca singur, are să se uite vinovat la mine şi are să mă roage să-l ajut, dar eu am să ridic nepăsător din umeri. Ei bine, experienţa asta amară are să-l înveţe că proasta dispoziţie nu duce la nimic bun.

În general, mă simţeam foarte bine şi eram vesel. Bani aveam, timp la dispoziţie cît voiam, grijile şi bătăile de cap pe care le are un veterinar le lăsasem departe în urma mea, parcă peste şapte mări şi ţări.

— Opreşte puţin — l-am rugat pe şofer — să-mi iau nişte ţigări. Aici, la chioşcul ăsta, se vînd ţigările mele preferate.

Aşa i-am spus şoferului, cu toate că, de fapt, nu eram, ca să zic aşa, un fumător. Rareori aprindeam şi eu cîte o ţigară. Îmi plăcea să intru însă în acest magazin luxos şi să casc gura pe la vitrine. Adineauri, ieşind de la hotel, îmi cumpărasem un ziar străin. N-aveam de gînd să-l citesc, în primul rînd pentru că aveam cunoştinţe total insuficiente de limba în care era tipărit. Am spus însă cu un ton sigur „vă rog" şi am arătat vînzătoarei, cu capul, ziarul dorit. Ea m-a înţeles îndată şi, după cum mi s-a părut, mi-a zîmbit chiar. A fost foarte plăcut.

Pe urmă ne-am continuat drumul. Se vede că şoferul şi-a muncit bine mintea tot timpul cît mi-am cumpărat eu una-alta, fiindcă a reuşit să găsească foarte repede cartierul în care se afla strada Cicoarei.

Şi astfel am cotit pe după turnul televiziunii şi, două minute mai tîrziu, opream în faţa casei în care locuia Avakum.

Ceasul era aproape nouă.

În timp ce-i plăteam şoferului, am simţit că cineva mă privea de pe verandă. O privire care mă străbătea din creştet pînă-n tălpi şi pe care o simţeam în fiecare fibră a trupului — parcă mă apăsa, pur şi simplu. Am scrîşnit însă din dinţi şi n-am ridicat capul.

Maşina plecă. Am împins portiţa şi am pătruns în curte. Mă despărţeau de casă vreo zece paşi, pe care urma să-i fac pe o alee îngustă, pavată cu plăci de piatră. Abia intrasem, cînd l-am auzit strigînd de sus, de la verandă :

— Dar valiza cui o laşi ?

Ah, glasul ăsta ! Eram gata-gata să mă împiedic. Tot sîngele îmi năvăli în obraji.

— Nu eram sigur că te găsesc acasă — am minţit eu — de aceea mi-am lăsat bagajul în stradă.

Oricum, făcusem şi eu ceva şcoală la el, aşa că ştiam cum să mă strecor şi să ies din situaţii neplăcute !

— Aşa ? făcu el, neascunzîndu-şi prefăcuta mirare. Păi, dacă nu erai sigur că mă găseşti, atunci de ce-ai dat drumul maşinii ?

Şi rîse încet cu rîsul său lipsit de răutate şi puţin trist.

Mă îmbrăţişă, mă bătu pe umăr cu mîna sa grea, aşa cum făcea totdeauna, se uită o clipă în ochii mei şi dădu încurajator din cap. Pe urmă mă instală în uriaşul său fotoliu de piele, întors cu faţa spre cămin, iar el îşi trase alături un taburet scund şi se aşeză. Aşa schimbarăm cîteva vorbe banale despre treburile mele, despre cunoscuţii noştri comuni (despre Balabaniţa nu scăpă însă nici o vorbă !) şi despre mersul vremii în părţile Trigradului. Toate astea nu ţinură mai mult de cinci minute. În timpul cît am vorbit, el s-a uitat la mine o singură dată — atunci cînd am scos cutia cu ţigări. În restul timpului şi-a tot

scobit şi curăţat luleaua. Asta mi-a dat posibilitatea să-mi opresc mai mult privirea asupra chipului său, fără să mă tem că voi întîlni ochii aceia teribili. Spun „teribili" nu pentru efect şi nu pentru faptul că în ochii lui ar fi fost ceva teribil. Dimpotrivă, avea ochi frumoşi, mari, de o culoare albastră-cenuşie, liniştiţi şi pătrunzători. Dar pentru oamenii ambiţioşi, cum sînt eu, erau greu de suportat. Cînd priveau pe cineva, acesta se simţea imediat ca un şcolar de clasa întîi în faţa profesorului său. Erau nişte ochi grei, care-ţi pătrundeau adînc în creier, cîntărindu-ţi gîndurile în nişte balanţe ultrasensibile şi invizibile. De aceea mi se păreau uneori teribili.

Faţa lui de pictor de modă veche, de artist care a părăsit scena, de flăcău tomnatic cu multe aventuri în spatele său — faţa aceasta mi se părea acum mai trasă decît altă dată. Cutele care-i brăzdau fruntea şi obrajii se adînciseră şi se alungiseră, bărbia era mai ascuţită, maxilarele mai proeminente. Tîmplele erau mai argintate, mărul lui Adam şi mai ieşit în afară. Toate acestea dădeau chipului său un aer citadin evident, aş spune desprins din lumea saloanelor, încît cine-l vedea ar fi putut crede că niciodată în venele lui, nici chiar într-ale strămoşilor lui, n-a curs vreo picătură de sînge ţărănesc. Asta, bineînţeles, dacă nu ţineai socoteală de mîini! Căci mîinile lui aveau nişte încheieturi puternic dezvoltate, degete lungi, venele ieşite mult în relief, trădînd o forţă primară şi o îndemînare înnăscută, încît totdeauna am crezut că unul din strămoşii lui a fost constructor de poduri sau case, de tipul celor din Plevna sau din Koprivştiţa, de pildă.

După ce am terminat cu frazele banale, Avakum m-a întrebat de ce m-am dus mai întîi la hotel şi n-am tras

direct la el — ştiam doar că dispune de o locuinţă bună, unde m-aş fi putut simţi ca la mine acasă.

— Dar poate că am venit direct la tine — am spus eu arătînd foarte semnificativ spre valiză.

El clătină din cap, zîmbind acru. În ochi i se zăreau scînteierile pe care i le cunoşteam atît de bine — ceea ce însemna că se pregăteşte, aşa cum făcea totdeauna cînd nu ne vedeam mult timp, pentru mica şi obişnuita sa vînătoare. Era capriciul lui, un fel „studiu didactic", jocul ăsta de-a ghicitul, dar care se părea că-i face multă plăcere, deoarece îl repeta de fiecare dată cînd ne întîlneam.

— Poate că am venit direct la tine — am repetat eu, ca să-i dau prilej să înceapă „vînătoarea".

Scînteierile din ochii lui se stinseră şi el căscă.

— De data asta, problema e mult prea simplă, dar fiindcă te încăpăţînezi, o să restabilesc adevărul fără nici un fel de dificultate. Dragă prietene Anastasi, ai tras la hotelul „Bulgaria", dar în valiză ai un dar, un dar original, din Rodope, pe care mi l-ai adus probabil mie. Sînt foarte emoţionat. O să-mi amintească de frumoasele clipe petrecute prin acele locuri.

Îşi umplu luleaua, o aprinse şi scoase din ea cîţiva nori albăstrii de fum. Părea dus pe gînduri.

Ştiam din experienţă că asta era mania şi jocul lui preferat : să-şi uimească oaspeţii, ghicind unele mici întîmplări şi evenimente din viaţa lor de fiecare zi. Aşa îşi demonstra el simţul ascuţit de observaţie şi, cu toate că făcea pe indiferentul, eram absolut sigur că bucuria lui era dublă : pe de-o parte datorită efectului pe care-l făcea „descoperirea" sa, pe de alta datorită forţei lui de a conduce un joc riscant şi periculos pentru ambiţia lui. Cît priveşte hotelul, bănuiam că o să-şi dea

seama într-un fel sau altul, dar cînd mi-a vorbit de dar, am rămas într-adevăr uluit. M-am mai uitat o dată la valiză : era bine închisă şi n-avea nici o gaură sau crăpătură prin care să se vadă ce era înăuntru.

Avakum mai scoase cîţiva colaci de fum, după care ridică indulgent din umeri.

— E atît de simplă toată treaba, încît în locul tău aş fi roşit de ruşine, ca un şcolar care nu şi-a învăţat lecţia. A venit timpul să fii şi tu mai perspicace ! Ce e aşa greu de ghicit aici ? La gară ai luat un taxi şi i-ai spus şoferului : hotel „Bulgaria". De ce tocmai acest hotel „Bulgaria" ? Pentru că te-ai obişnuit să tragi acolo ! E un lucru care există în instinctul tuturor călătorilor din lume — să se ducă la hotelurile pe care le cunosc. Da, omul poate indica un anume hotel, să zicem de exemplu cutare sau cutare hotel, dar să ajungă pînă la urmă în cu totul alt loc, deoarece nu sînt camere libere. În orice caz, din cauza sezonului care nu e potrivit pentru turism sau pentru că te-ai născut tu sub o stea fericită, ai avut noroc : portarul hotelului „Bulgaria" ţi-a înscris amabil numele în registrul călătorilor. Ai obţinut astfel o cameră. O să mă întrebi : de unde ştii ? Da, însă ar fi timpul să nu mai întrebi — de cîte ori te-am învăţat cum să faci o asemenea analiză ! Întîi : din buzunarul stîng al hainei tale se vede un colţ din ziarul „L'Humanité". Foarte bine. Să citeşti „L'Humanité" şi, în general, presa străină este un lucru lăudabil. Dar presa străină se vinde numai la cîteva chioşcuri, şi singurul care se găseşte în imediata apropiere a unui hotel este acela de lîngă „Bulgaria". Al doilea, ai scos adineauri un pachet de ţigări şi ai început să fumezi. Un pachet învelit în celofan şi cu o dungă roşie deasupra. Sînt ţigările de lux „Filtru", care, din nefericire, se vînd nu-

mai la un singur magazin, şi anume la cel special, cu firma „Tutunuri bulgare". Unde se află acesta ? La cîţiva paşi de hotelul „Bulgaria"... Al treilea : ai sosit aici cu un taxi vechi, marca „Warszawa", purtînd numărul 5874. Cunosc maşina, îl cunosc şi pe şofer, m-a adus deseori pînă aici. Maşina are staţia pe strada Slavianska — cea mai apropiată staţie de maşini de hotelul „Bulgaria". Ziarul, ţigările, maşina — continuă Avakum — şi faptul că ai avut timp să faci o baie, să te bărbiereşti, să-ţi schimbi hainele şi să-ţi pui o cămaşă proaspăt călcată arată fără nici un pic de îndoială, dragul meu Anastasi, că nu ai tras în altă parte, ci chiar la hotelul „Bulgaria". După ce tăcu puţin, adăugă : Cît despre dar... Ai reţinut faptul că eu ţi-am adus valiza aici în cameră, în timp ce tu îţi scoteai paltonul în vestibul. Mi s-a părut foarte uşoară şi pe jumătate goală. Or, cînd vine omul de la Trigrad la Sofia ca să-şi petreacă zilele de concediu, bineînţeles că nu vine cu valiza goală... Şi-a lăsat deci într-altă parte bagajul — am stabilit adineauri unde... Dar ce să fie înăuntru ? Ceva voluminos, dar nu greu, fără margini dure, fără să fie înfăşurat în ceva tare, care să facă zgomot la clătinare. Cînd cineva a tras la un hotel de lux, nu se duce în vizită la un prieten cu lenjerie în valiză. Dacă n-ar fi fost anumite urme, aş fi stabilit doar categoria acestui „ceva" — şi anume piele. Dar din fericire a lăsat nişte urme pe tine, şi-a scris numele foarte elocvent. Priveşte-ţi, te rog, mîneca hainei, uite aici. Ce vezi ? Cîteva fire albe, aspre, lungi cam de patru centimetri. Fire de păr de capră. Cînd lucrul e nou, unele din firele mai slab prinse cad. Azi-dimineaţă, cînd ţi-ai desfăcut bagajul, ai îndoit carpeta ca s-o vîri în valiză şi ea şi-a înscris numele

pe mînecile tale. A fost nevoie doar de ceva mai multă atenţie ca să poată fi citit!

Ochii îi scînteiară, dar numai pentru o fracţiune de secundă, stingîndu-se iarăşi. Nici un muşchi nu tremura pe faţa lui osoasă. Dădea impresia unui om plictisit.

Eu însă m-am ridicat din fotoliu şi-am dat din mîini neputincios. Ce puteam să-i mai spun? Am deschis valiza, am scos carpeta şi am întins-o la picioarele lui fără nici o vorbă. El o privi puţin, şi în clipa aceea am observat în colţul buzelor lui un surîs amar, dar reţinut.

Cît timp s-a îmbrăcat şi a făcut o cafea în camera alăturată, m-am uitat curios prin biroul lui; n-am observat nimic deosebit, decît un aparat de proiecţie, pe care nu-l mai văzusem la el pînă acum. Cărţile, multe, aranjate unele lîngă altele pe rafturile bibliotecii, vechiul divan cu cuvertura de pluş cam roasă, lampa înaltă de birou şi fotoliul de piele din faţa căminului îmi erau cunoscute şi stăteau neclintite la locurile lor, dînd impresia, nu ştiu cum să spun, parcă de un fel de stranie oboseală... Părea că fiecare lucru din cameră împrumutase cîte ceva din expresia sceptică a proprietarului lor şi că fiecare îşi luase definitiv gîndul că va mai fi vreodată reînnoit sau mutat măcar cu un centimetru într-o parte sau alta. Numai aparatul de proiecţie părea bine dispus şi strălucea oarecum exagerat cu lentilele lui de sticlă.

Ca niciodată pînă acum, biroul la care lucra era plin de o mulţime de hîrtii, ghiduri, reviste ilustrate şi ziare. Era singurul loc din cameră unde ordinea, atît de obişnuită aici, îşi pierduse orice putere. Cărţi deschise, cu semne în ele, reviste răspîndite peste tot, diferite tăieturi cu titluri şi pasaje subliniate — o dezordine care dovedea că stăpînul casei nu stătea prea mult la biroul său de lucru, că interesele lui erau îndreptate în altă parte, mai ales în

afară, sau că-şi petrecea multe din ceasurile libere în fotoliul lui preferat, stînd cu picioarele întinse, cu ochii închişi şi ascultînd parcă un zgomot ce se aude greu, venind de undeva de departe. Aşa l-am văzut în cele mai rele zile ale lui, îndată după afacerea aceea cu epizootia de febră aftoasă şi sinuciderea Irinei — şi tabloul ăsta întunecat mi-a rămas pentru totdeauna în minte.

Dar observaţiile mele nu se dovediră întru totul exacte.

— Te-ai uitat prin fototeca mea ? mă întrebă Avakum.

Lăsă pe masă tava cu cafele. Era îmbrăcat într-un costum elegant, cafeniu-închis.

— Ce fototecă ? am întrebat eu, uitîndu-mă în jur curios.

El rîse binevoitor şi blînd, îmi puse mîna pe umăr şi mă duse lîngă bibliotecă. Din acelaşi lemn ca aceasta şi în acelaşi stil, îşi făcuse aici un dulap îngust, care ajungea pînă la înălţimea celui mai înalt raft al bibliotecii. Sertarele lui erau cu geam şi de aceea fototeca părea o prelungire firească a acesteia.

Totuşi, cum eu călătorisem toată noaptea, era şi normal să-mi scape din vedere unele lucruri mărunte.

Avakum începu să tragă sertăraşele. Unele din ele erau pline cu fotografii, altele cu role de filme, şi această lume tăcută era însemnată cu signaturi alcătuite din litere, cifre şi alte semne care aduceau cu literele alfabetului grecesc.

Îmi propuse să-mi aleg o literă oarecare, care mi-o veni în gînd, şi eu am spus „f". Probabil că-mi trecuse întîmplător prin minte noţiunea de „fantezie", de aceea, fără să-mi dau prea bine seama de ce, am ales litera „f".

— Admirabil — rosti Avakum, dînd din cap.

După toate probabilităţile părea mulţumit sau mai bine zis deosebit de muţumit de alegerea mea întîmplătoare.

„Cu ce fel de lucruri îşi mai pierd vremea oamenii ăştia excepţionali“ — m-am gîndit eu şi în clipa aceea am simţit o adîncă mulţumire şi satisfacţie în legătură cu caracterul meu atît de stabil. Aveam şi eu în sat la mine o plasă de fluturi, da' una e să prinzi asemenea flori înaripate şi cu totul altceva să te ocupi cu fotografii de-astea.

— Aici sînt fotografiile persoanelor sau obiectelor ale căror nume încep cu litera „f“. Bineînţeles, sînt personalităţi sau lucruri faţă de care nutresc un interes, ca să zic aşa, profesional. Iată, de pildă, fotografia pistolului „FR-59“, care trage fără zgomot... Şi un os de craniu perforat de glontele cu totul special al acestui pistol... Vezi cît de mică şi de netedă e spărtura ?... Iar filmul acesta cuprinde ceva deosebit, ceva care o să-ţi facă o reală plăcere. Un moment !

Începu să fixeze filmul în aparatul de proiecţie, iar eu strînsei din dinţi. Aveam să văd desigur şi alte blestemăţii ale aceluiaşi glonţ special — cine ştie ce os găurit, sau poate vreun stomac, vreun şold sau mai ştiu eu ce. Era, desigur, ceva curios. Am strîns iarăşi din dinţi.

În timp ce aşteptam, Avakum lăsă perdelele peste ferestrele ce dădeau spre verandă şi în cameră se făcu întuneric. Pe urmă scoase din dulapul bibliotecii o mică valiză în care se afla un magnetofon şi-l puse în funcţiune.

„Poate că voi auzi şi zgomotul specific pe care-l face glontele cînd sparge osul şoldului“ — m-am gîndit eu. Era totuşi vorba de un glonte special. Am oftat încet şi m-am pregătit să ascult.

S-a auzit mai întîi bîzîitul uşor al aparatului de proiecţie ; pe urmă, în cameră au răsunat nişte sunete care

veneau parcă din adîncurile unor păduri din basme, străbătute de o lumină fermecată, diafană... În aceeaşi clipă, pe peretele căminului, care servea de ecran, apărură stînci şi arbori seculari, într-un peisaj tainic de munte... Cu paşi de dans, se iviră, ca din neant, vrăjitoare şi diavoli. Între ei se vedeau Ariel şi Oberon, Puc şi Zîna cea frumoasă...

Începu Noaptea Valpurgiei.

Ce frumos era ! Aş fi putut să ascult şi să văd o veşnicie. Retrăiam anii mei de studenţie, locurile de la balconul al doilea, primele îndoieli şi primele avînturi. Da, era tinereţea mea, vremea cînd nu avusesem nici o grijă, cu lumea pe care mă pregăteam s-o străbat în lung şi-n lat... cu primele bucle blonde, primul surîs, prima noapte în care n-am dormit de fericire...

Ţăcăni nu ştiu ce mecanism şi din toată Noaptea Valpurgiei rămase doar o pată gri. Încetă şi muzica aceea minunată. Iar glasul rece al lui Avakum zise :

— Litera „F". Faust. Intermezzo din balet.

Trase perdelele şi camera apăru din nou în lumina ceţoasă a zilei ploioase.

— Acum am să ţi-o arăt pe „Frumoasa adormită". Iat-o — şi îmi întinse o fotografie lunguiaţă. La litera „M". Maria Maximova. Ai auzit de numele ei ?

Am recunoscut că auzeam pentru prima oară numele ăsta. Nu toate numele ajung atît de uşor pînă în regiunea noastră, pînă la Trigrad, şi eu nu aveam nici radio ca să ascult noutăţile culturale. Bineînţeles, nu regretam prea mult ignoranţa mea privitoare la această stea a baletului din capitală, dar am tăcut. Cînd am văzut însă fotografia, nu m-am putut stăpîni.

— Ce frumuseţe ! am exclamat.

Zîna cea frumoasă avea într-adevăr ceva de-a dreptul valpurgic. Şi în primul rînd ochii ei, care erau extraordinar de frumoşi, dar cu o privire cam îndrăzneaţă. Se vedeau că sînt tineri, dar trădau experienţa unei femei mature.

— Îţi place ? surîse indulgent Avakum, punînd fotografia la locul ei.

Reuşisem să-mi stăpînesc entuziasmul iniţial. Mi-am vîrît mîinile în buzunare şi am ridicat din umeri.

— Are trăsături frumoase — am spus.

Pe urmă am încetat să mai vorbim de Zîna cea frumoasă.

Avakum mă duse la muzeu, unde continua încă să lucreze, în calitate de colaborator extern, la restaurarea monumentelor vechi. Prin fereastra gotică a atelierului pătrundea o lumină rece şi tristă. Nu mai văzusem niciodată pînă acum atîta ciobărie în jurul lui — amfore sparte, vase şi hidrii, statuete, toate în bucăţi, plăci de marmură cu inscripţii şterse — pur şi simplu abia te puteai mişca prin acest cimitir al gloriei antice.

— Chiar atît ai de lucru ? m-am mirat eu.

El zîmbi, dar nu răspunse. Îmi arătă două hidrii pe care le restaurase de curînd şi o statuetă de marmură albă, reprezentînd o femeie fără cap şi fără braţe, înaltă de vreo treizeci de centimetri. Şi îmi explică cu o voce atît de emoţionată, încît parcă era vorba de ceva de care ar fi depins soarta celei mai mari părţi a omenirii :

— Artemis !

Eu am dat din cap aprobator, cu toate că aş fi putut să fac anumite obiecţii. Căci statueta putea tot atît de bine s-o reprezinte şi pe Afrodita, pe Atena, sau vreo hetairă mai cunoscută, cu un trup mai frumos, din ve-

chea Grecie. Nu avea cap, nu avea nici mîini, iar în rest, după cum se ştie, cele mai multe dintre femei sînt la fel...

— Se cunoaşte după tunică şi după poziţie — zîmbi reţinut Avakum. Uite, în locul ăsta, pe coapsa stîngă, tunica nu are cute şi marmura e aspră. Fără îndoială, aici se afla tolba cu săgeţi. Tunica e scurtă, deasupra genunchilor, iar umărul şi piciorul drept sînt uşor împinse înainte, ca la o femeie care aleargă sau urmăreşte ceva. Mîna dreaptă purta o lance, iar cea stîngă era îndoită din cot. De aceea cutele de pe coapsa dreaptă sînt mai largi...

El continuă să-mi explice, în timp ce eu gîndeam: «Va să zică de asta e plin atelierul pînă peste cap de atîtea bucăţele! Trebuie să analizeze, să presupună, să emită ipoteze şi — în final — să restabilească adevărul. Securitatea statului îl trecuse în rezervă pentru un anumit timp, îl rupsese temporar de viaţa „vie" şi iată de ce era în stare maestrul — aici, pe aripile vechii sale profesii, ghicea şi restaura rămăşiţele unei lumi moarte!»

Înainte de a ne despărţi, Avakum îmi spuse:

— Diseară, dragul meu Anastasi, vom merge în vizită la nişte oameni foarte simpatici şi plăcuţi. Acolo ai s-o vezi pe „Zîna cea frumoasă". Este o făptură încîntătoare şi ştiu precis că te vei amoreza de ea. Te rog să nu fii însă exagerat de expansiv, deoarece e logodită, iar logodnicul ei e un tip foarte gelos şi brutal.

Aşa mi-a spus Avakum, şi atunci m-am grăbit să mă duc să-mi cumpăr o cravată nouă. De mult voiam să fac asta, căci aceea pe care o purtam era prea deschisă pentru costumul meu negru.

3

Acestea au fost împrejurările prin care am ajuns în casa lui Naiden Naidenov, fost profesor la Universitate, doctor în ştiinţele fizico-matematice.

Nu bănuiam cîtuşi de puţin pe atunci că soarta mă făcea martorul pasiv al unei drame îngrozitoare! Dacă aş fi putut prevedea acest lucru, aş fi rămas, fireşte, la Trigrad şi m-aş fi dus la vînătoare de lupi — o vînătoare grandioasă şi care cere o mare dibăcie. De altfel de mult visam eu o şubă de blană de lup. Aş fi întîlnit-o, de pildă, pe prietena mea cu ochi albaştri, şi cînd ea m-ar fi privit cu uimire în ochi, i-aş fi spus: „Te uiţi la şuba mea? E un fleac fără importanţă. Am ucis atîtea fiare în iarna asta, încît mă întreb şi eu ce să fac cu pieile. Pur şi simplu nu mai am unde să le ţin! Dacă vrei, am să-ţi aduc cîteva bucăţi ca să-ţi faci o carpetă frumoasă — am auzit că în blana de lup nu stau puricii. Sînt foarte bune". Aşa i-aş fi spus, dacă aş fi rămas la Trigrad.

Şi cum ziceam, nefericitul doctor în ştiinţele matematice se apropia de şaizeci de ani, era văduv, pensionar şi singuratic, nu avea copii. Aproape că nu ieşea din casă — suferea de o paralizie parţială a picioarelor şi boala asta îngrozitoare îl silea să ducă o viaţă sedentară şi aproape de pustnic.

Casa lui, care semăna mai mult cu o mică vilă, era chiar în buza pădurii şi privea spre stradă. Parterul se compunea dintr-un hol mare şi o bucătărie. Din hol pornea o scară în arc, care ducea la etajul de sus, unde se afla biroul doctorului. De fapt era un etaj mansardat, deoarece numai cabinetul profesorului era larg şi comod pentru lucru, cu o uriaşă vitrină de sticlă, în loc de fereastră. Celelalte două odăiţe mici priveau spre

pădure prin nişte ferestruici rotunde, cu rame de metal.
În bucătărie locuia o rudă depărtată a doctorului, care fusese pe vremuri bucătar-şef pe vapoarele companiei de navigaţie dunăreană. Odinioară un om vesel şi petrecăreţ, era acum un flăcău tomnatic, cu chelie şi pungi creţe sub ochi. Era un fel de infirmier şi bucătar al doctorului, primind în acelaşi timp şi un mic venit din provincie — o chirie de la nu ştiu ce casă, lăsată moştenire. Acest rubicond bonom ducea şi acum o viaţă lipsită de griji şi toată ziua fredona şlagăre vechi şi şansonete vieneze de acum treizeci de ani.

Nepotul doctorului — Haralambi Naidenov, sau Harry, cum îi ziceau toţi — avea nişte mîini de artist. Din cîteva fire de paie putea să-ţi facă nişte mandarini chinezi, un elefant sau un măgar, un cocor sau mai ştiu eu ce pasăre. Urmase secţia de Artă decorativă a Academiei de Belle-Arte şi era bine cunoscut ca un neîntrecut maestru în aranjarea vitrinelor model şi a standurilor de mostre. Înalt şi subţire, elastic şi foarte vioi, făcea parte din oamenii aceia despre care se spune că pur şi simplu „clocotesc de energie". Oriunde s-ar fi aflat, trebuia neapărat să „facă ceva", chiar dacă asta părea de prisos sau, uneori, fără rost : ba muta un scaun, ba îndrepta faţa de masă, sau se apuca să aranjeze cărţile dacă în faţa lui era vreo bibliotecă sau vreun dulap cu cărţi. Dacă era silit să stea pe loc, îşi scotea îndată carnetul de schiţe şi se apuca să deseneze sau să facă pe genunchiul său diferite figuri cu un lănţişor subţire de dublé. Cînd se ridica de la masă, în vreun restaurant unde prînzise, chelnerul rămînea mirat de omuleţii sau de cocoşeii pe care degetele clientului îi făcuse din miezul de pîine, cu o negrăită măiestrie, din obişnuinţă, în timp ce aşteptase să i se aducă desertul.

Cîştiga bine, îşi cheltuia banii cu foarte multă grijă, era chiar zgîrcit şi părea că nu are decît o singură pasiune: cărţile de joc. Ele erau însă o adevărată nenorocire pentru el, şi nu pentru că i-ar fi plăcut grozav să joace, ci pentru că obişnuia să trişeze, fapt condamnat cu severitate de morala jucătorilor de cărţi. Cînd era descoperit — şi asta se întîmpla adesea — totul se termina, bineînţeles, cu scandaluri foarte neplăcute pentru el.

Trişarea era la el o manie, expresia unei necesităţi interioare. De altfel, puţin maniac era şi unchiul, respectatul doctor în ştiinţe fizico-matematice. Cum avea un minut liber, se apuca să rezolve rebusuri matematice. Cînd nu scria articole şi nu făcea manuale, atunci dezlega rebusuri. Îşi procura reviste speciale din străinătate şi ducea cu redacţiile acestora o corespondenţă regulată şi foarte activă. Uneori alcătuia el însuşi rebusuri cu ecuaţii integrale şi liniare, pe care nici Avakum nu putea întotdeauna să le descifreze.

În general, cam toţi din familia lor aveau cîte o manie. Răposatul tată al lui Harry fusese ihtiolog, un cercetător ştiinţific cunoscut şi serios, dar şi el avusese o mică manie printre trăsăturile sale de caracter. În zilele de sărbătoare sau cum lua concediu, îşi punea raniţa în spate şi o pornea, dar nu de-a lungul rîurilor sau pe ţărmul mării, cum ar fi fost firesc la un om cu preocupările lui ştiinţifice, ci rătăcea prin cine ştie ce păduri, pe la mănăstiri şi paraclise părăsite, ca să caute fel de fel de sfeşnice de bronz, broaşte ruginite sau fragmente putrede de iconostase. Aşa îşi găsise şi moartea, în timpul unei excursii prin munţii Strangea, unde fusese muşcat de o viperă. De aceea cred eu că în neamul ăsta unele lucruri de natură psihologică nu erau cu totul în ordine. Căci una e să fii medic veterinar şef de raion şi în timpul tău liber să prinzi fluturi coloraţi, şi cu totul

altceva să fii ihtiolog şi să umbli, să zicem, după broaşte vechi... Aşa cred eu. Acum însă vreau să vă spun cîteva cuvinte şi despre Zîna cea frumoasă. Nu sînt o fire romantică, dar în mod excepţional, sau mai bine zis pentru că este necesar, o să-mi permit o comparaţie poetică. Zîna cea frumoasă putea fi asemănată ca gingăşie cu un nufăr, iar ca vioiciune şi agilitate, cu căpriţa cea albă şi încăpăţînată a prietenului meu, moş Regep. Era un fel de floare minunată a raiului credincioşilor lui Mohamed, creată de negrăita fantezie a poeţilor orientali întru slava voluptosului Alah. Aşa era Zîna cea frumoasă — şi nufăr şi căpriţă în acelaşi timp, dar mai presus de orice — femeie.

Nu ştiu de ce avusese parte în viaţa ei de atîta durere. Prima nenorocire i se întîmplase la vîrsta de optsprezece ani. Abia fusese numită balerină stagiară la Operetă şi nu ştiu ce dirijor adjunct îi propusese să facă o plimbare cu maşina pînă la „Podurile de Aur“ [1]. Chipurile acest adjunct se pretindea a fi un şofer grozav, dar, distrat un moment — cu gîndul la cine ştie ce contrapuncte — a avut un grav accident. A fi distrat e un viciu mare şi, cîteodată, fatal pentru conducătorii mijloacelor de transport. Cînd conduci maşina nu trebuie să te mai gîndeşti la game, măsuri şi contrapuncte.

Iar cînd împlini douăzeci de ani, Zîna cea frumoasă se căsători cu un cunoscut inginer — directorul unui mare şantier. Avea treizeci de ani mai mult decît ea şi era impresionant şi înduioşător să vezi tinereţea şi maturitatea braţ la braţ ca o pereche de îndrăgostiţi. Dar la puţină vreme după nuntă, directorul muri şi el pe neaşteptate. Aşa că drumul în viaţă al Zînei celei frumoase

[1] Cunoscut loc de excursie în parcul naţional de pe muntele Vitoşa.

nu părea presărat cu trandafiri. Ea însă se ţinea tare. Niciodată n-am văzut-o lăsîndu-se pradă mîhnirii, deznădejdii sau îmbrăcîndu-se în negru. Dimpotrivă, strălucea în culori vesele şi insista ca Harry să poarte sacou galben.

Iată în ce lume stranie mă dusese Avakum. Între oamenii aceştia cu obişnuinţe ciudate, păream teribil de prozaic. Şi aşa şi era, căci altfel nici n-aş fi putut progresa pe tărîm veterinar. Un om cu obişnuinţe ciudate ar fi dobîndit foarte greu succese în lupta pentru o cît mai mare producţie de lapte.

Noaptea aceea, în care Avakum m-a dus în vizită la profesor, acea primă noapte a decurs într-adevăr ca visul unei nopţi de vară, cu toate că octombrie trecuse şi afară cernea o ploaie nesuferită.

Fostul bucătar-şef ne pregăti nişte şniţele minunate, iar Harry scoase din adîncile buzunare ale trenciului său două sticle de vin roşu, vechi. Pe urmă, împreună cu Avakum, îl aduseră pe braţe pe respectabilul profesor pînă jos, în holul ce servea de sufragerie — lucru care nu era de loc greu, deoarece bătrînul nu cîntărea mai mult de cincizeci de kilograme. Zîna cea frumoasă îl sărută pe amîndoi obrajii şi tot timpul mesei îl servi numai ea, avînd grijă de bătrîn ca o adevărată fiică. Cu toate că era infirm, unchiul se arătă a fi un om vesel şi plăcut, povesti anecdote vechi şi, într-un moment de mare înduioşare bătrînească, dărui viitoarei sale nore un minunat inel de aur, împodobit cu un smarald. Am aplaudat cu toţii. Zîna cea frumoasă îl îmbrăţişă şi suspină de bucurie la pieptul lui, iar fostul bucătar-şef al flotei fluviale ne cîntă din vechea sa armonică un marş marinăresc, solemn şi triumfal.

Pe urmă ne-am suit la etaj şi ne-am aşezat comod. Zîna cea frumoasă îşi puse un şorţ alb plisat şi se apucă

să facă nişte cafele, Avakum şi profesorul îşi băgară nasurile în cel mai nou rebus algebric, iar Harry îşi suflecă mînecile şi se apucă să lucreze la scaunul special, la acel „scaun minune“ la care meşterea de multă vreme, pentru unchiul său. Da, era într-adevăr o minune : scaun şi fotoliu de odihnă, masă de scris şi pat, pe deasupra şi mobil, avînd şasiul montat pe rotile !

Fostul bucătar ne trată cu biscuiţi cu cremă, băurăm lichior şi cafea, după care Harry propuse să ne jucăm de-a... „v-aţi ascunselea“. Eu am holbat ochii, deoarece mi s-a părut că n-am auzit bine şi atunci au izbucnit cu toţii în rîs. Dar Zîna cea frumoasă bătu din picioruş şi, pe dată, feţele tuturor celor care-şi băteau joc de mine luară o mutră foarte serioasă. Ea mă privi drăgălaş, ba chiar îmi zîmbi uşor. Şi cînd logodnica unuia se uită la altcineva cu drag şi-i zîmbeşte, aceasta — aşa am auzit vorbindu-se — poate servi drept început unui mic roman. Probabil de aceea mi s-a părut că temperatura camerei s-a ridicat deodată cu cel puţin douăzeci de grade. De altfel, băusem şi un pahar plin de lichior.

Profesorul, absorbit de rebusurile lui, nu ne dădea nici o atenţie. Am părăsit biroul lui şi el nici n-a observat măcar. Pe urmă Harry a stins luminile şi jocul a început — un joc simplu, dar foarte atrăgător, deoarece totul se petrecea pe întuneric. Fiecare dintre noi se putea ascunde prin toată casa, după dorinţă — de la parter şi pînă în pod. Numai biroul profesorului era „tabu“. Bineînţeles, la joc lua parte, şi încă foarte activ, şi fostul bucătar al flotei. În ciuda celor nouăzeci de kilograme ale sale cobora scările fără zgomot şi se strecura prin colţuri sprinten ca un rîs. Iar cînd vreunul dintre noi îl găsea, bătea din palme, se îneca în hohote de rîs şi scotea nişte sunete din gît de parcă era o navă fluvială. În tot acest

timp am avut impresia că mă aflam sub permanenta privire a lui Avakum. Că el ştia foarte bine şi în orice moment cine dintre noi s-a ascuns şi unde anume şi că se prefăcea doar, jucînd total conştient rolul unui căutător neputincios, rătăcit prin întuneric. Dar îşi juca rolul ca un artist profesionist cu multă experienţă.

Am multe amintiri din seara aceea, însă una anume mi-a rămas întipărită adînc în memorie. Mă ascunsesem în cămară, în spatele bucătăriei, şi stăteam pitulat în întuneric, cînd deodată am auzit apropiindu-se de uşă nişte paşi uşori, grăbiţi şi nerăbdători. Pe urmă uşiţa s-a deschis şi în aceeaşi clipă am simţit parfumul puternic şi îmbătător al Zînei celei frumoase. În atmosfera îngustei cămări, această mireasmă a acţionat asupra mea ca un tampon de cloroform — parcă tot aerul dispăruse deodată, încît am început să respir puternic şi cu gura deschisă. Atunci, Zîna cea frumoasă închise cu multă atenţie uşa, veni pe dibuite lîngă mine şi mă cuprinse cu mîna pe după gît. Ah, i-am simţit cosiţele pe obraz, şi rotunzimea pieptului, şi respiraţia arzătoare ! Era atît de plăcut, încît am închis ochii.

Da, faptul că adineauri îmi zîmbise şi mă privise clipind din ochi nu fusese întîmplător — lucru de care îmi dădeam seama abia acum, văzînd cum sufletul ei năzuieşte spre mine. Dar poate oare ghici cineva capriciile dragostei ?

Şi în timp ce mă gîndeam ce să-i spun, cu ce cuvinte alese să-mi exprim bucuria, am auzit-o şoptindu-mi ceva la ureche, dar nu înţelegeam de ce nu-mi spunea pe nume, ci îmi zicea mereu Avakum... Şi deodată totul mi-a devenit necruţător de clar, aşa cum a spus într-o poezie de-a sa marele Alexandr Blok.

Ca s-o scot pe Zîna cea frumoasă dintr-o situaţie neplăcută, m-am desprins din îmbrăţişările ei şi, fără a

pronunţa vreun cuvînt, m-am strecurat repede afară. Pe urmă am căzut dintr-o dată ca un proiectil pe ceva mare şi mişcător, care a scos pe dată un strigăt groaznic şi deznădăjduit. Era fostul bucătar al flotei. De bucurie că mă găsise, sau de spaimă — asta nu ştiu — însă urla ca un taur înjunghiat. Atunci, o mînă i-a astupat gura şi l-am auzit pe adevăratul Avakum spunîndu-i cu note destul de ameninţătoare în glas :

— Încetează odată cu urlatul, nătărăule, sau îţi înfund gîtlejul cu mătura de la bucătărie ! Ai înţeles ?

Aşa a luat sfîrşit scena.

Am mai continuat jocul încă puţin, dar acum luam parte la el fără prea mult chef şi fără entuziasmul de la început. Bănuiam oare ce mi se mai putea întîmpla ? În orice caz, jocul ăsta conţine prin natura lui toate surprizele posibile. Dar şi Zîna cea frumoasă mă fulgera din cînd în cînd cu nişte priviri răutăcioase şi pline de mînie.

4

În aceeaşi seară, la 27 noiembrie — vă rog reţineţi data ! — în timp ce noi ne jucam de-a v-aţi ascunselea cu Zîna cea frumoasă, în sectorul L—Z al frontierei de sud se dăduse alarma.

Se nimerise şi un timp rău : de cîteva zile ploua necontenit, cerul întunecat atîrna deasupra munţilor, iar acum, în urmă, se lăsase şi mai jos, sprijinindu-se cu pieptul de coroanele mai înalte ale pinilor. O negură deasă coborîse în văile adînci şi muiate de ploaie, lunecînd în valuri spre poale şi bulucindu-se deasupra pădu-

rilor din fundul văgăunelor pustii. Era o ceaţă atît de deasă, încît nu puteai deosebi un brad uriaş de un alun, un mal rupt de nişte stînci colţuroase.

În această amestecătură de ploaie şi ceaţă, chiar şi văzul cel mai ascuţit nu conta — ochiul străbătea bezna doar un pas, doi, iar lumina lanternei electrice, şi ea neputincioasă, risipea obscuritatea doar la un metru de mîna care o ţinea. Acum patrulele de pe graniţă îşi găseau drumul numai cu ajutorul busolei, se ajutau de simţul fără greş al cîinilor, nimerind la locul căutat doar prin obişnuinţa şi instinctul înrădăcinat în omul ce trăieşte mult timp în mijlocul naturii. Acest om înţelegea glasul pămîntului. Căci într-un fel îi vorbea atunci cînd piciorul călca pe frunze putrede şi într-altfel cînd păşea pe ace de brad sau pe iarba udă. Într-un fel diferit îl prevenea cînd drumul urca sau cobora, într-altfel cînd se termina brusc în cine ştie ce vîlcea. Omul de la paza frontierei înţelegea şi glasul liniştii. Căci altul era glasul ei iarna sau vara, în poiana de unde vedeai înaltul necuprins al cerului sau în pădurea surdă şi amuţită ; altul îi era glasul pe ceaţă sau cînd cerul era senin, în miez de noapte sau în zori de zi, în umbra umedă a fagilor sau în desişul brazilor. Era mereu altul, dar totdeauna avea un grai limpede şi desluşit.

Zilele şi nopţile erau ploioase, umede, lumea părea că a devenit fundul unei mări de ceaţă, fără capăt, căzută de ani şi ani în locurile astea sălbatice. Pentru omul lipsit de experienţă era cu totul firesc să creadă că pe o astfel de vreme *oricine* ar fi putut trece graniţa. Că era de ajuns doar să dorească acest lucru : pe ceaţa asta groasă şi lipicioasă, nu puteai vedea un elefant, darmite un om ! Trebuia doar să calce un pic mai prudent, dacă avea bocanci de munte, să nu facă zgomot, să nu tuşească,

să nu fumeze şi să nu cadă întîmplător în mîinile vreunui grănicer ce-ar fi trecut prin apropierea lui.

Cei care aveau însă experienţă ştiau că problema *trecerii peste graniţă* e cu mult mai grea. Grănicerii îşi aveau posturile, patrulele şi locurile lor tainice de pîndă, aveau cîini ce adulmecau urmele, telefoane şi semnale, iar mai presus de toate — experienţă acumulată, puterea de a vedea prin ceaţă şi a înţelege limba acestei tăceri care te făcea să-ţi ţii răsuflarea.

Cu toate acestea, zilele şi nopţile ceţoase care prevesteau prima zăpadă erau întotdeauna cele mai grele: ploaia spăla urmele, înlătura mirosurile, ceaţa înlesnea apropierea de linia frontierei şi pîndirea patrulei care trece.

La 27 noiembrie, către orele şase seara, în cel de-al treilea raion al sectorului de graniţă L-Z se dăduse deodată alarma.

Sectorul L-Z formează un arc cu curbura spre sud-est, iar cel de al treilea raion se află în punctul cel mai înalt al acestui arc. Pe cele două flancuri ale raionului erau aşezate posturile 178 şi 179, iar în adîncime, spre mijlocul coardei, se găsea dispozitivul de apărare „Momcil-2". Terenul pe care-l ocupa raionul era împădurit şi brăzdat de văi adînci, pline de frunziş. Două din aceste văi ale sectorului postului 178 tăiau linia de frontieră şi se lăsau uşor spre sud-vest. Ele formau o ieşire naturală spre cîmpiile dinspre sud-est, închisă geometric de linia de frontieră. Alarma fusese dată în acest punct. În fundul văii care se afla mai spre răsărit, năpădită de ceaţă şi întunecată ca noaptea, grănicerii surprinseseră un zgomot neobişnuit, suspect. Se auziseră cîteva vreascuri pocnind, iar alunii uscaţi şi dezgoliţi de frunze tresăriseră, fremătînd uşor. În aceste luni ale anului nu mai umblau pe aici urşi, şi dacă totuşi treceau,

călcau uşor de parc-ar fi purtat botfori de catifea ; în nici un caz nu făceau să pocnească crengile uscate căzute pe pămînt. Pentru lupi era încă devreme. Dar chiar dacă ar fi ieşit, s-ar fi mişcat fără zgomot, după obiceiul lor, aşa încît să nu-i simtă cîinii-lupi ai grănicerilor. Căprioarele evitau din instinct văile şi locurile închise. Iar cînd văzduhul e liniştit, vîntul nu adie şi deasupra tuturor apasă o ceaţă deasă, ramurile, bineînţeles, nu pot fremăta singure.

Era limpede că prin vale treceau oameni, şi anume pătrundeau dinspre sud, adică dinafara graniţei. Păreau lipsiţi de experienţă, deoarece călcau pe crengile uscate, iar umerii lor mişcau ramurile desfrunzite ale copacilor. Oamenii cu experienţă se tîrăsc pe pămînt chiar şi atunci cînd e noapte şi cînd în văi apasă ceaţa deasă şi opacă de noiembrie. Poate că erau nişte oameni cutezători, care nu chibzuiau prea mult, încrezîndu-se cu totul în propria lor putere şi mai ales într-o stea norocoasă. Oricum ar fi fost, era clar că se strecurau acum cu forţa într-o casă străină.

Cei doi ostaşi de la postul 178 se lungiră la pămînt în calea lor, la cîţiva paşi de linia frontierei. Luară legătura cu postul secret. Acesta din urmă telefonă la postul de serviciu, după care, şi cei de aici se culcară la pămînt ca şi primii, dar ceva mai sus decît tovarăşii lor. În acest fel, cei patru formară o linie de apărare de forma unei potcoave în drumul oaspeţilor nepoftiţi.

Toate acestea — din momentul sesizării primului zgomot şi pînă la închiderea lanţului — nu durară mai mult de zece minute.

Cădea o ploaie măruntă, cu picături aproape microscopice, dar reci ca gheaţa. De fapt, nici nu-ţi puteai da seama prea bine dacă era chiar ploaie sau ceaţa care se condensa în picături mici. De vizibilitate nici vorbă, şi

soldaţii se orientau orbecăind şi din instinct. Cunoşteau locurile cum îşi cunoşteau degetele de la mînă şi învăţaseră să ducă un dialog mut şi rapid cu pămîntul.

Comandantul postului dădu alarma şi ordonă ca întregul efectiv să fie gata de luptă. El telefonă postului 179, prezentă în cîteva cuvinte situaţia şi ceru comandantului să-i acopere flancul dinspre sud-vest. Pe urmă ordonă telefonistului să comunice totul postului de frontieră raional şi ieşi repede afară. Dar înainte de a trece pragul odăii, telefonul sună din nou. Acum trimitea veşti postul secret din cealaltă vale : şi acolo persoane necunoscute concentrate pe teritoriul străin încercau să treacă frontiera. Comandantul dădu ordin pazei să ocupe poziţia necesară în cea mai strîmtă parte a văii şi să nu deschidă focul pînă ce inamicul nu pătrundea aici. Pe urmă îşi împărţi soldaţii în trei grupe. Primele două primiră ordinul să se înşiruie pe înălţimile care încadrau cele două văi, dinspre sud-est şi sud-vest, iar cea de a treia, avînd la dispoziţie două mitraliere uşoare, formă frontul ce închidea aceste strîmte intrînduri. Astfel, nepoftiţii oaspeţi erau prinşi din trei părţi ca într-o potcoavă.

Cînd grupele porniră la drum, dinspre văi răsunau de cîteva minute focuri dese de puşcă.

Comandantul sectorului L-Z, înştiinţat de atac de către şeful celui de al treilea raion de graniţă, ordonă starea de alarmă în întregul sector şi trimise spre locurile ameninţate unităţi de întărire. Iar cînd, după douăzeci de minute, fu înştiinţat că inamicul trăgea cu automate şi mitraliere uşoare, ordonă starea de alarmă şi în unităţile de rezervă din preajma graniţei şi intră în legătură radiofonică directă cu punctul central de pază a frontierei.

La puţin timp după ce în gura văilor se dezlănţuise focul, se auzi zburînd un avion pe deasupra dispozitivului defensiv „Momcil-2“. Acesta lansă două rachete luminoase, făcu un viraj în formă de arc şi dispăru îndată, amuţind, în spatele frontierei. Şeful dispozitivului ordonă pazei să ocupe poziţia necesară — măsură utilă pentru a face inofensivi orice oaspeţi nepoftiţi.

Toată această acţiune, însoţită de focul secerător al mitralierelor şi automatelor, ţinu circa douăzeci şi cinci de minute. Şi tot aşa de neaşteptat cum începuse se şi termină. Peste cele două văi se aşternu din nou aceeaşi linişte netulburată. Doar ceaţa mai mirosi cîtăva vreme, acru şi înţepător, a praf de puşcă.

Era un singur mort. Îi găsiră cadavrul dincoace de graniţă la cîţiva paşi, pe teritoriul nostru. Comandantul postului 178, îndreptînd lumina lanternei asupra feţei lui pline de sînge, îl recunoscu îndată : era faimosul Hasan Rafiev din satul Barutin, fugit din ţară acum doi ani, ruda cunoscutului diversionist Şucri Iliazov.

La puţină vreme după ce se crăpă de ziuă, comandantul celui de al treilea raion de frontieră avu o convorbire de cîteva minute cu ofiţerul care comanda unităţile de grăniceri din ţara străină. Discuţia se duse la mijlocul fîşiei arate care marchează linia de graniţă. Vîntul care adia uşor risipise puţin ceaţa, dar, în schimb, din cerul întunecat cădea o adevărată ploaie de noiembrie.

— Afacerea asta — spuse în franţuzeşte ofiţerul străin, dînd din umeri şi rîzînd de parc-ar fi fost vorba de o poveste obişnuită cu vreo fetişcană prostuţă de prin partea locului — afacerea asta, după cum v-aţi putut convinge şi singuri, este opera fugarilor dumneavoastră, a emigranţilor politici. Regret profund.

— Da — răspunse comandantul celui de al treilea raion de graniţă. Îşi privi colegul străin cu o expresie

care trăda şi o tristeţe sinceră, dar şi un oarecare dispreţ. Ca să vă spălaţi pe mîini, ne-aţi lăsat aici cadavrul, nu-i aşa, domnule ?

— Este trofeul dumneavoastră, domnule. Dumneavoastră l-aţi ucis. Sau, mai bine zis, vreunul dintre puşcaşii dumneavoastră.

— Puşcaşii mei ucid pe cei ce trec graniţa trăgînd împotriva lor din faţă. Omul acesta a fost omorît însă pe la spate ; s-a tras în el de la o foarte mică distanţă.

— Ce să facem, domnule ? Şi ofiţerul străin oftă ca şi cum fetişcana ar fi trecut pe lîngă el fără să-i dea bună ziua. Are oare vreo importanţă pentru omul care a murit modul în care a fost ucis ? Ce nu se poate întîmpla într-un război ? (Fetişcana se ivi parcă din nou în faţa lui.) Zise surîzînd : Fumaţi o ţigară, domnule ?

Comandantul celui de al treilea raion de graniţă îi oferi ţigările lui.

Se salutară reciproc, după cum cerea protocolul, şi întîlnirea luă sfîrşit.

Ploaia continua să cadă peste fîşia de pămînt arată şi pustie ce marca frontiera.

Spre prînz însă se observă o oarecare agitaţie în raionul dispozitivului defensiv „Momcil-2". N-ski, ofiţer din serviciul de contrainformaţii, reuşi să descopere în imediata vecinătate a sectorului un obiect curios, care, ca formă, semăna foarte mult cu caseta unui aparat de filmat. Obiectul zăcea pe şasiul căruţei cu care se transportau produsele de la magazia de alimente a artelnicilor pînă în încăperile bucătăriei. Odăile artelnicilor se găseau în partea cea mai dinspre nord a locului pe care se afla plasat dispozitivul — în apropierea drumului care ducea spre Momcilovo, prin satul Teşel.

N-ski era un adevărat maestru în profesia sa. Îşi puse mănuşile, apucă obiectul de capete şi mîrîi de plăcere — şi pe faţă şi pe spate, caseta era uscată. Eventualele urme de amprente nu erau şterse. Îl împachetă ca pe o adevărată comoară, ceru ajutoarelor sale să cerceteze dacă printre oamenii subunităţii exista vreunul care să aibă vreun asemenea aparat, iar el însuşi se apucă imediat să studieze terenul din jurul magaziei artelnicilor.

Ar fi fost o mare prostie să cauţi urme pe pămînt atîta vreme cît ploaia nu încetase nici o clipă. Aceste locuri, năpădite de ierburi, semănau acum cu o adevărată mocirlă. Pretutindeni numai băltoace mai mici sau mai mari, în care ploaia cădea făcînd băşici, de parcă fierbeau. Nu avea nici un sens să cercetezi pămîntul. Atunci trecu în spatele magaziei artelnicilor şi începu să cerceteze gardul de sîrmă, pas cu pas. Amplasamentul fusese înconjurat cu două rînduri de sîrmă ghimpată. Între ele se căsca un şanţ adînc de circa un metru, umplut pînă la jumătate de apa murdară a ploii. Chiar în spatele magaziei artelnicilor, firele de sîrmă din apropierea pămîntului fuseseră tăiate la ambele garduri, iar capetele lor atîrnau deasupra şanţurilor.

O persoană necunoscută, din Momcilovo sau Teşel, sau una care trecuse prin vreunul din cele două sate, reuşise să scape de patrule şi să se strecoare în regiunea zonei păzite, profitînd de noaptea ceţoasă şi ploioasă. Poate că făcuse asta tocmai în timpul cînd oamenii de pază ocupaseră poziţia în formă de arc, cu vîrful spre sud. După toate probabilităţile, persoana în chestiune era şi proprietarul casetei pierdute.

O oră mai tîrziu, ofiţerul N-ski se îndrepta cu un Jeep spre cel mai apropiat aerodrom militar. El plecă la Sofia cu un avion special şi pe la orele trei după-amiază

raporta colonelului Manov — şef de secţie al Securităţii statului — despre descoperirea pe care o făcuse în zona dispozitivului defensiv „Momcil-2".

Şi astfel, drumurile noastre cu cele ale lui Avakum se întîlniră din nou — dacă îngusta cărăruie pe care şerpuieşte viaţa mea poate, în general, semăna cu un drum oarecare.

Mă întreb uneori : oare toate astea s-au petrecut aşa, din simplă întîmplare ? Întîmplător am apărut eu pe ţărmul înalt pe sub care trece impetuos fluviul cu ape bogate al vieţii lui Avakum ? Sau este vorba aici de vreo potriveală anume din partea mea, pentru ca în lumina aceea străină să par şi eu un tip interesant ? Sau pur şi simplu, făcînd fără voia mea această descoperire, vreau să profit de curiozitatea pe care o va trezi în public ?

Să ştiţi că nu sînt chiar atît de romantic din fire ca să-mi imaginez asemenea chestii poetice ! Cu simţul meu practic de medic veterinar, eu gîndesc aşa : să zicem, de pildă, că unuia i-a dat prin cap să viziteze o galerie de artă, să se uite la tablourile unor pictori renumiţi. Le priveşte, se desfată şi pleacă acasă fără să se mai întoarcă a doua oară. Părerea mea este că respectiva persoană a venit întîmplător la această galerie de artă, că drumul său a trecut fără voia lui pe aici. Altul însă vine şi a doua oară şi a treia oară, şi, cu interes demn de laudă, priveşte *tot* ce este expus şi se bucură de tablouri în modul cel mai sincer. După mine, omul acesta nu a venit întîmplător la galeria de artă, dar interesele sale au un caracter general, el semănînd foarte bine cu acel şcolar care obţine la toate materiile nota zece. Al treilea cetăţean vizitează des galeria, dar este un om ceva mai ciudat : trece mai mult sau mai puţin

atent pe lîngă cele mai multe tablouri, își aruncă ochii întîmplător încolo și încoace, pentru a se opri îndelungă vreme ca să contemple unele și aceleași tablouri, de unii și aceiași mari pictori. Ca și cum pînzele ar radia ceva care l-ar atrage — și se vede că aceste tablouri și nu altele îi dau acea satisfacție, îi potolesc acea sete lăuntrică pe care o are mereu. De aceea și vine atît de des la galeria noastră, oprindu-se mereu în fața acelorași picturi. El nu se desfată, ci trăiește alături de operele de artă îndrăgite. Se mai poate spune atunci că acest om este un vizitator întîmplător ?

Uite așa judec eu cînd e vorba de momentele din viața mea în care drumul meu s-a întîlnit „întîmplător" cu acela al lui Avakum.

Iar acum, cînd toate evenimentele de care e vorba aici aparțin trecutului, eu trebuie să le povestesc, bineînțeles, ca spectator, la persoana „a treia". Dar ca acel spectator care vine mereu la galeria de artă să contemple pînzele maeștrilor favoriți.

Înainte de a intra în conținutul acestei istorii, cred că trebuie să reamintesc pe scurt unele lucruri mai vechi. Pentru că acum, cînd privesc mai de departe la tot ceea ce s-a petrecut, am destule de adăugat ca să redau cît mai clar momentele din viața lui Avakum care au precedat data de 27 noiembrie din povestirea de față.

Avakum continua să locuiască în casa locotenent-colonelului doctor Svintila Savov de pe strada Cicoarei. Îi plăcea liniștea acestei străzi singuratice, care se mărginea înspre răsărit cu pădurea de brad a parcului, precum și apartamentul pe care-l ocupa la etaj, cu veranda lui deschisă și cu vechiul cămin, care corespundea întru totul intențiilor lui de a se dedica unei munci liniștite și creatoare.

După cazul de la Momcilovo şi zgomotoasa afacere a epidemiei de febră aftoasă, conducerea Securităţii statului hotărîse ca, temporar, colaboratorul ei secret să fie ţinut „în rezervă" — să rămînă în umbră, fără o legătură directă cu serviciul şi în afara muncii operative. Această temporară „păstrare în rezervă" era o necesitate absolut reală — greu de suportat pentru Avakum, dar foarte utilă ca manevră tactică.

La toate acestea se adăugase şi povestea, pînă la un punct de operetă, cu Violeta — nepoata gazdei lui, Svintila Savov. El privise dragostea ei aşa cum spectatorul contemporan priveşte de pildă vreuna din operetele lui Kalman sau Strauss — într-adevăr, muzica te transportă, îţi aduce aminte de tinereţe şi de nopţile de primăvară, totul este minunat, însă tunicile cu epoleţi şi nasturi sclipitori, crinolinele, naivele recitative de dragoste, această lume strălucitoare şi de efect ieftin este în realitate definitiv moartă şi cu totul străină spectatorului contemporan. Graţia primadonei, farmecul fără seamăn al tinereţii, cu limpezimea privirii, cu ţinuta dreaptă, umerii largi şi pieptul puternic — asta era muzica ce te transporta pe valuri de vis, muzica bunei şi vechii operete clasice. Ce minunat era să asculţi această muzică, să te bucuri de ea, dar ca să joci rolul amorezului în tunică cu epoleţi care promite căsătoria, asta părea imposibil şi caraghios. Cu Balabaniţa de la Momcilovo şi cu ospătăriţa de la bufetul de lîngă gara de mărfuri, lucrurile stăteau puţin altfel — ele doreau o plăcere în schimbul altei plăceri şi nimic mai mult.

Poate că Violeta ar fi dorit „ceva" mai mult de la el — era prea romantică şi din partea ei te puteai aştepta la aşa ceva. Dar avea el dreptul — el, care era mai matur, mai în vîrstă, care cunoştea viaţa pînă la fund —

avea el dreptul să răspundă acestei uşurinţe cu una la fel, şi fără nici o răspundere ?

Lucrurile s-au desfăşurat mai departe exact aşa cum le prevăzuse el. Cîteva luni mai tîrziu, cînd afacerea cu regizorul de la cinematografie s-a mai uitat, nepoata lui Svintila Savov şi-a recăpătat dorinţa de viaţă — fapt cu totul firesc pentru cei douăzeci de ani ai ei. Pe urmă se amoreză de nu ştiu ce tînăr inginer de la uzina de apă — cu mult mai tînăr decît Avakum — părăsi Academia de Belle-Arte, se căsători şi se stabili alături de el, undeva în jurul unor cascade din Rodope.

Cînd veni la Avakum ca să-şi ia rămas bun, ochii ei erau veseli. Şi el trebui să recunoască în sinea lui, dar cu o mută tristeţe, că veselia ei era sinceră, că fata nu-şi amintea şi nici nu dorea să-şi amintească de nimic. În ceea ce-o privea pe ea, totul se aranjase cît se poate de bine. Era fericită.

Avakum îi dori drum bun, pe urmă şezu multă vreme în faţa căminului, nemişcat şi cu gîndurile lui.

5

Şi astfel, după plecarea Violetei, în casa de pe strada Cicoarei rămăseseră parcă să locuiască nu făpturi vii, ci nişte umbre ieşite de undeva din împărăţia subpămînteană a lui Hades. Doctorul Svintila Savov aproape că nu mai scotea nasul din biroul său — se grăbea să-şi termine memoriile, care pînă în momentul acela se învîrteau încă în jurul anilor primului război mondial. De altfel, evenimentele politice îl preocupau foarte puţin, dînd cea mai mare atenţie unor probleme referitoare la

moravurile şi modul de viaţă al epocii. Slăbiciunea lui erau balurile de la curte, intrigile amoroase din sînul ofiţerimii, valsurile, mazurcile şi splendoarea, pentru acea vreme, a toaletelor feminine. Ceea ce era, bineînţeles, foarte plăcut, căci în ele se reflecta aspectul veşnic tînăr al vieţii, dar locotenent-colonelul însuşi îşi pierdea pe zi ce trecea şi îngrozitor de repede forţele pe care le mai avea — şi asta mai ales după plecarea Violetei. Faţa lui căpăta din ce în ce mai mult o culoare pămîntie, iar cînd ieşea întîmplător în curte, ca să respire puţin aer curat sau să se încălzească la soarele tîrziu al toamnei, era trist şi jalnic să-l vezi cum îşi tîrăşte picioarele, în pantofii moi de casă, pe caldarîmul stricat.

A doua umbră a acestei locuinţe era bătrîna şi neschimbata slujnică a casei doctorului, lelea Iordanka. Biata bătrînă nu-şi găsea odihnă cît era ziua de mare. Se temea poate că dacă s-ar fi aşezat jos, chiar şi numai pentru un minut, i-ar fi lipsit dorinţa să se mai ridice din nou în picioare. Şi nu pentru că nu mai avea puteri, ci pentru că simţea că trecuse de mult peste pragul acelor lucruri pentru care merită să mai trăieşti. Şi dacă, în ciuda tuturor, se mai mişca şi făcea ceea ce trebuia făcut — şi încă foarte bine — le făcea în mod mecanic, ca un automat neînsufleţit, dar extrem de bine instruit. Mătura curtea, ştergea praful de pe vechile mobile, gătea supă de cartofi şi morcovi şi nu scotea nici o vorbă, de parcă nu mai avea limbă, iar buzele-i subţiri şi învineţite i s-ar fi lipit.

Cea de a treia umbră era Avakum. Dis-de-dimineaţă ieşea din apartamentul său de la etaj, coborînd treptele fără zgomot. Înalt, cu pălăria sa cu boruri mari, cu pardesiul negru şi larg, slab şi posomorît, dar cu ochi ce aruncau văpăi, semăna în această perioadă cu ciu-

datul mesager care-i ceruse odinioară lui Mozart bolnav să compună ultimul său Requiem. Aşa îşi părăsea Avakum locuinţa, pornind spre pădure cu paşi mari şi rari. Colinda aleile ţinîndu-şi mîinile încrucişate la spate, puţin gîrbov, dar cu capul sus. De altfel nu semăna de loc cu omul care ieşise să se bucure de frumuseţea pădurii şi să-şi liniştească ochii şi creierul în singurătatea ei, deoarece nu se uita la nimic şi parcă nici nu observa ceea ce se petrecea în jurul lui. Nu semăna de loc cu acel Avakum care putea soluţiona din gînd probleme de algebră, elaborînd ipoteze din cele mai complexe, ţinînd seama de toate condiţiile şi de toate împrejurările, deoarece nu părea nici preocupat şi nici concentrat asupra unui caz bine determinat. Aducea mai repede cu un meşter pe care l-au gonit din atelierul lui, ca să se odihnească şi să mai respire puţin aer curat, în ciuda faptului că el însuşi nu se simţea absolut de loc obosit şi nici nu dorea să respire alt aer decît acela din atelierul său. Meşterul nu ştia cum să-şi potolească veşnica sete de lucru, cu care i se obişnuiseră mîinile. Se simţea prost şi nelalocul său oriunde s-ar fi dus, ba chiar suferea de parc-ar fi fost bolnav. Ceva asemănător i se întîmplase şi lui Avakum. Cazul său era mai grav, deoarece aici nu mai era vorba de obişnuinţa *mîinilor*, ci de faptul că i se luase posibilitatea de a lucra cu *mintea* în sfera sa obişnuită de acţiune.

Această stare maladivă era agravată şi de izolarea lui. Sociabil din fire, trăia acum singuratic, fapt care constituia un paradox ciudat şi greu explicabil. Avea mulţi cunoscuţi — îndeosebi printre pictori şi muzeografi — şi toţi pînă la unul îi apreciau cultura vastă, calităţile-i multiple, dar mai ales faptul că era, ca om, un tip foarte

interesant şi plăcut. Era oaspetele dorit în orice societate, era căutat, se bucurau toţi cînd şedeau la „un pahar de vin“ cu el, deoarece ştiau că o dată cu apariţia lui convorbirea devenea spirituală şi discuţia curgea pe nesimţite pînă tîrziu după miezul nopţii. Se pricepea la tot felul de jocuri de societate, cu beţe de chibrituri, cu monede mărunte, cu cărţi de joc ; povestea o mulţime de anecdote, care de care mai interesante ; putea vorbi cu aceeaşi uşurinţă şi pricepere despre impresionişti (pe care îi adora) şi despre rolul cîmpurilor de gravitaţie din teoria relativităţii. Într-un cuvînt, era ceea ce francezii numesc un *animateur* — sufletul grupurilor restrînse, formate din oameni de cultură aleasă.

Şi cu toate acestea nu avea prieteni. Avea mulţi cunoscuţi, dar trăia singuratic. Cauzele acestei situaţii ciudate şi paradoxale constituii un complex foarte greu de explicat, însă de unele dintre ele merită să vorbim — bineînţeles, în măsura în care le-am putut cunoaşte şi explica.

Avakum era un interlocutor amabil şi atent, care însă nu admitea în nici un caz să fie „încuiat“. Avea cunoştinţe uriaşe, o minte elastică şi în toate discuţiile în contradictoriu îşi biruia net adversarul. Bineînţeles, nu făcea paradă de loc de aceste cunoştinţe, deoarece îngîmfarea era cu totul străină caracterului său. Dacă polemiza şi dacă-şi impunea părerea, o făcea numai din cauza acelei fanatice devoţiuni faţă de adevăr, faţă de „soluţia justă“ a unei probleme. Se ştie însă că majoritatea oamenilor suportă greu personificarea superiorităţii şi că nu le place să o simtă asupra lor direct. Pot să-l respecte pe acest „om superior“, să-l asculte, să-l aplaude, dar rar pot să-l iubească.

Posibilitatea lui de a-şi da seama, după semne exterioare abia vizibile, de ceea ce se întîmplase în realitate cu unul sau altul dintre cunoscuţii săi provoca nu numai uimire, dar şi nelinişte, ba chiar o oarecare spaimă. Orice muritor îşi are tainele lui, mai mici sau mai mari, pe care nu doreşte să le dea în vileag şi deci nu are intenţia de a le mărturisi cuiva. Şi atunci cînd simte sau vede că o mînă străină se pricepe să înlăture vălul ce le acoperă, are toată dreptatea să se teamă, mai ales pentru ceea ce păstrează „cît mai ascuns" în sufletul său. De obicei, oamenii fug din faţa ochilor pe care natura i-a înzestrat cu darul de a pătrunde prea adînc în sufletul lor.

Şi în alte părţi ale acestor însemnări a venit vorba de ochii lui Avakum. Erau nişte „ferestre" cu totul deosebite, prin care se putea privi numai dinăuntru în afară : privirile străine nu puteau străbate prin ele şi nimeni nu reuşea să vadă ce se află dincolo, în spatele lor. Nu numai că erau însă opace pentru orice privire străină, dar ochii lui înşişi îl sfredeleau pe celălalt, îl cercetau şi vedeau ce se petrece acolo, ajungînd să descopere, chiar dacă era vorba doar de o glumă, anumite lucruri ascunse. De aceea, într-un anumit sens, ochii lui erau mai curînd un fel de vînători care prindeau gîndurile ascunse sau intenţiile şi sentimentele învăluite în vorbe meşteşugite. Iar oamenii, după cum ştim, nu vor să se afle în situaţia unui vînat hăituit, chiar atunci cînd vînătoarea nu e decît un joc sau o glumă.

Acest vast complex de cauze care determinau solitudinea lui Avakum se poate explica, printr-un exemplu cu totul simplu, în felul următor : să zicem, de pildă, că un iscusit dresor îmblînzeşte un leopard într-un asemenea

grad, încît sălbatica fiară ajunge să semene încetul cu încetul cu o pisică blîndă, căreia îi place să fie alintată. Această „pisică" se joacă foarte frumos, toarce, face tot felul de „numere", se tăvăleşte pe spate — totul cu cele mai bune şi mai sincere intenţii : acelea de a face plăcere musafirilor, pentru ca şi aceştia, la rîndul lor, să ia parte la jocurile ei şi să se hîrjonească cu ea pe covor. Musafirii însă privesc pisica asta frumoasă şi elastică, sînt în culmea admiraţiei, nu mai găsesc cuvinte de laudă, dar caută totuşi să nu se apropie prea mult de ea, stînd cît mai departe cu putinţă. Nimănui nu-i convine să stea jos pe covor lîngă ea şi s-o tragă de urechi. În sinea lui, fiecare se teme, deoarece „pisica" are în muşchii şi în fălcile ei o forţă extraordinară. Nimeni nu vrea să aibă de-a face, aşa, mai de aproape, cu o asemenea forţă. Sînt gata să se apropie de ea doar oamenii exagerat de buni şi de încrezători sau aceia cărora le este indiferent dacă trăiesc sau dacă mor. Aceştia însă constituie cazuri excepţionale. Oamenii obişnuiţi evită să tragă de urechi un leopard, fie chiar îmblînzit.

Oricum ar fi fost, Avakum era un om singuratic. Suferea din cauza acestei solitudini şi se lupta cu ea, iar cînd depresiunile sufleteşti îl apăsau prea mult, semăna cu un înotător aflat în primejdie care-şi încordează toate forţele ca să ajungă la mal. Aşa era şi în zilele ce urmară după terminarea afacerii cu regizorul de la cinematografie şi după plecarea Violetei ; în ceasurile triste cînd rătăcea fără ţel prin pădure, mintea lui căuta necontenit un răspuns la următoarea întrebare : cum să se mintă şi cum să iasă din mlaştina acestei inacţiuni care i se impunea. Că era vorba doar de o amăgire şi nu de un nou caz — în această privinţă, lucrurile erau

foarte clare. Dar şi amăgirea juca uneori rolul unui colac de salvare.

De două lucruri nu se putea ţine de fel : de munca de la muzeu, adică de restaurarea vaselor antice, şi de manuscrisul lucrării sale asupra mozaicurilor din aceeaşi perioadă. Nu avea pur şi simplu chef să se apuce de aceste lucrări, deoarece i se părea jignitor — şi pentru ele, dar şi pentru el — dacă le-ar considera nişte distracţii, nişte amăgeli salvatoare. Îşi aminti însă de aparatul de filmat — ceea ce era minunat şi pica la momentul potrivit. Îşi scoase culegerile sale de probleme de algebră superioară — şi ele erau un mijloc vechi şi des încercat în lupta lui cu singurătatea şi lipsa de activitate. Îşi găsi carnetele de schiţe — de mult nu mai desenase ceva din memorie. Îi veni în minte să afle unele lucruri despre oamenii care locuiau pe aceeaşi stradă cu el — fără să-i urmărească însă şi fără să aibă la dispoziţie dosare gata întocmite. Fără să meargă chiar la şedinţele de stradă şi de cartier, căci şi acestea îi fuseseră interzise. Într-adevăr, iată cu cîte lucruri se putea amăgi ! Şi tocmai cînd începuse să i se pară că se afundase foarte adînc în mlaştina asta, că intrase în mocirlă pînă-n gît şi că pînă la pămîntul ferm ar fi avut de parcurs un drum nemărginit şi imposibil de făcut...

De fapt, lucrurile porniră repede să se îndrepte. La început, aceasta semăna cu starea unui bolnav a cărui temperatură este foarte ridicată. Omul face ceva, se simte foarte iritat şi i se pare că tot ceea ce făptuieşte se petrece într-o lume de vis, într-o lume ireală. Aşa erau primii săi paşi în lumea amăgirilor.

Pe urmă, înşelarea începu încetul cu încetul să se transforme în realitate. Developarea filmelor şi proiectarea lor, chipurile pe care le vedea pe peretele ce-i

servea de ecran erau o pură realitate, chiar dacă venea dinafară, ceea ce îl satisfăcea într-o oarecare măsură. Dar cînd mintea sa începu să intervină în acest haos, să înlăture ceea ce era întîmplător şi să caute o legătură între diferitele momente prinse pe peliculă, atunci iluzia încetă să mai fie reflectare şi se transformă în viaţă reală.

Aşa cel puţin voia el să fie.

Odată rezolva o ecuaţie liniară — căuta expresia spaţiului vectorial, dar soluţia nu apărea. Spaţiul se transforma într-un fel de junglă abstractă, pe care coordonatele cifrice nu o puteau determina. Atunci, cine ştie pe ce cale asociativă, în jungla asta îşi făcu apariţia faţada unei case şi în locul spaţiului vectorial se ivi o mică vilă albă, acoperită cu olane roşii, vesele. La etaj, în loc de fereastră, era un fel de vitrină, în întregime de sticlă, în spatele căreia se vedea capul unui om în vîrstă — sau mai curînd capul unui manechin de ceară. Şedea aşa, cu faţa sprijinită în mîini, cu coatele pe masă, îmbrăcat într-un halat cafeniu, purtînd totdeauna la gît un fular de lînă de culoare gălbuie. Semăna foarte bine cu pielea galbenă a feţei lui, numai că părea mai viu decît aceasta. La intrare se vedea o plăcuţă de alamă pe care scria cu litere înnegrite de vreme, aşa încît se putea citi fără nici o greutate :

Profesor NAIDEN NAIDENOV
Doctor în ştiinţe fizico-matematice

Fusese bătută aici acum vreo două-trei decenii — se vedea bine după ortografie şi după scrisul caligrafic.

Iniţialele erau împodobite cu tot felul de linii curbe, semănînd cînd cu conturul unor nori rotunzi, cînd cu nişte bucle din coafura unei elegante.

Vila se afla la capătul dinspre sud al străzii Cicoarei, la circa cinci sute de metri de casa în care locuia Avakum. Aici, pădurea de brad se termina, iar strada ieşea într-un cîmp deschis şi vălurit, tăiat spre răsărit de şoseaua ce ducea la satele din jurul muntelui Vitoşa [1]. Locul era expus vînturilor. În timpul nopţii, din cauza felinarelor slabe ce luceau în depărtare, întunericul părea şi mai adînc, bezna şi mai de nepătruns, iar iarna zăpada îngrămădită aici de vîntul ce bătea dinspre munte se aduna în troiene ce-ţi treceau pe alocuri de brîu.

De casa asta singuratică îşi aminti atunci Avakum; acolo locuia profesorul de matematică şi fizică care putea, bineînţeles, să-i arate calea cea mai scurtă pentru rezolvarea ecuaţiei liniare. Fie că era prea distrat, fie că problema era prea complicată, dar spaţiul vectorial se ascundea tot mai mult într-o ceaţă groasă care-l învăluia mereu.

De fapt, cazul acestei probleme se prezenta ceva mai aparte. Cunoştinţele sale în domeniul algebrei superioare nu erau de natură să-l pună în situaţia de a capitula uşor în faţa unei ecuaţii liniare, oricît ar fi fost ea de complicată şi de greu de rezolvat, căci în caietul său se găseau altele cu mult mai dificile, cărora le găsise totuşi soluţiile.

Oricum ar fi, cînd gîndurile lui fură reţinute din ce în ce mai greu de ecuaţie şi cînd ele dădură tot mai des tîrcoale vilei singuratice, învîrtindu-se în jurul omu-

[1] Munte situat în imediata apropiere a Sofiei.

lui cu cap de ceară şi cu fular galben în jurul gîtului, Avakum lăsă la o parte caietul din faţa sa şi îşi frecă vesel mîinile. Ecuaţia liniară îl adusese pe un drum bun... Cu atît mai bine că spaţiul vectorial părea învăluit în ceaţă.

După ce apăsă a doua oară butonul soneriei, uşa se deschise încet şi în cadrul ei apăru fostul bucătar al flotei. Statura lui uriaşă, rotundă şi grăsulie umplu tot spaţiul dintre pragul de jos şi cel de sus. Pe deasupra tunicii militare, de un gri-verzui, de mult decolorată, tunică a cărei apartenenţă şi naţionalitate era greu de ghicit, purta un şorţ alb destul de murdar şi plin de pete de grăsime. Sub tunica descheiată se vedea o flanelă albastră de marinar, ascunzînd un păr stufos şi cîrlionţat ca la oile de prăsilă.

— Aş vrea să vorbesc cu profesorul — zise Avakum. Privirea lui rapidă se opri în treacăt pe mîinile bucătarului, late ca nişte lopeţi şi grele ca nişte ciocane de fierar.

Bucătarul îl privi indiferent cu ochii lui rotunzi şi bulbucaţi, dar nu păru să se grăbească.

— Trebuie să vorbesc cu profesorul — repetă Avakum. Şi îşi zise în gînd, uitîndu-se la bucătar: „A fost petrecăreţ şi scandalagiu la viaţa lui; acum nu mai e decît lacom şi şmecher". Îi puse sub nas cartea sa de vizită, pe urmă i-o vîrî în buzunarul şorţului murdar şi-l dădu la o parte uşor, fără nici un efort deosebit. Această mişcare a mîinii fu abia vizibilă, dar suficient de puternică pentru a da la o parte trupul burduhănos al bucătarului, care făcu un pas înapoi din pragul uşii.

De astă dată, fără vreo explicaţie, faţa cărnoasă a bucătarului înflori dintr-o dată într-un surîs amabil şi servil. Chicoti de parcă l-ar fi gîdilat cineva, îşi dădu boneta albă pe ceafă şi, cu un gest larg, arătă cu mîna dreaptă spre scara ce ducea la etaj.

— Puteţi să vă lăsaţi pardesiul aici — mormăi el, arătînd spre cuier. Şi luaţi loc pe scaunul acesta, vă rog, pînă ce-l voi anunţa pe profesor că doriţi să-l vedeţi.

Surîse cu buzele lui groase, dădu din cap şi se retrase cu spatele spre scară.

În atitudinea lui era o amabilitate forţată, servilă şi Avakum se încruntă. Era caraghios să vezi un buldog dînd umil din coadă şi izmenindu-se ca un căţelandru.

Cuierul şi taburetul de sub el erau singurele mobile din holul acela spaţios. Dar mozaicul colorat al podelei, scara în spirală din lemn roşu şi cornişele de ghips ale tavanului încălzeau privirea, şi dacă un miros greu de varză acră ce fierbea n-ar fi plutit pretutindeni, s-ar fi putut crede că în casă domnea într-adevăr atmosfera exigentă a unui interior artistic. Numai mirosul de varză acră şi bucătarul acela burduhănos, cu şorţul lui murdar, erau în totală discordanţă cu minunatele arabescuri ale mozaicului şi cu ornamentele de ghips de pe pereţi.

Examinînd din obişnuinţă acest interior, Avakum tresări deodată şi se întoarse : în spatele său se afla, observîndu-l în tăcere, fostul bucătar al flotei.

— Ei — întrebă Avakum — ce zice profesorul, mă primeşte ?

Îşi învinse cu greu tulburarea. Sau auzul său se tocise cu totul, sau omul acesta nici nu călcase măcar pe treptele scării de lemn roşu.

— Puteţi urca — îl pofti, făcîndu-i semn cu capul său masiv, bucătarul. Iar în colţurile gurii, pe buzele-i cărnoase, mai stăruia parcă ceva din surîsul de adineauri. Ochii lui priveau acum liniştiţi şi parcă mai concentraţi. Profesorul vă aşteaptă — adăugă el.

Spuse aceasta, dar cu atenţia îndreptată într-altă parte : simţea în aer mirosul alarmant al unei mîncări ce începuse să se ardă.

Scara ducea într-un salon dreptunghiular, boltit şi care cotea în unghi drept, la stînga, spre răsărit. La doi paşi de colţ se vedea deschisă o uşă mare de stejar, tapisată pe dinafară cu piele roşie. Clanţa de bronz, purtînd încrustaţii fine, strălucea. În acest loc, pe covorul îngust de pluş cafeniu lucea o pată galbenă — prin uşa deschisă se revărsa un mănunchi de raze de un galben palid, provenind de la becul electric. În salon era aproape întuneric, pluşul covorului înăbuşea zgomotul paşilor şi totul părea cufundat într-o linişte severă şi ireală.

Avakum se opri în faţa uşii mari de stejar, se aplecă şi privi spre stînga. Profesorul aduna nişte cifre la un Facit învechit, bolborosea ceva printre dinţi şi dădea din cap îngrijat. Avakum aşteptă să-l vadă învîrtind mînerul maşinii, şi cînd aceasta semnaliză printr-un clinchet uşor că a executat calculul, făcu un pas înainte şi se înclină respectuos.

— Îmi permiteţi — zise Avakum, şi-şi pronunţă numele.

— Oh — dădu din cap profesorul, privindu-l cîtva timp cu nişte ochi care aproape că nu se vedeau.

Se gîndea probabil încă la calculele sale, deoarece îşi întoarse privirea spre maşină şi plescăi nemulţumit din limbă. Rămase aşa pe gînduri, tăcut, după care, cu o

mişcare bruscă, îşi întoarse capul spre Avakum şi-l întrebă mirat:

— Dar de ce nu luaţi loc, pentru Dumnezeu?

Din cauza mişcării cam repezite, fularul care-i spînzura pe umeri îi alunecă şi căzu jos.

— Sînteţi amabil să mi-l daţi? îl rugă profesorul fără prea multă delicateţe, întinzînd mîna spre grămada de creioane ascuţite. Şi în timp ce Avakum se aplecase ca să-i ridice fularul, el adăugă, învîrtind mînerul maşinii pentru a anula rezultatul obţinut: Mă mişc greu, ştiţi, am piciorul drept paralizat. Ba, de la o vreme încoace, nici stîngul nu mai merge cum trebuie. Scuzaţi-mă!

— Vă rog — dădu din cap Avakum.

Omuleţul acela cu faţa gălbejită, cu ochii vii şi cu glasul viguros ştia să se poarte ca un bărbat adevărat.

Se lăsă în fotoliul de piele de lîngă bibliotecă şi scoase o ţigară. Aici se putea fuma: scrumiera din faţa profesorului era plină de mucuri şi ţigări care se stinseseră fără a fi fumate pînă la capăt — „semn că ceva nu merge în calculele sale". Avakum ştia asta din propria-i experienţă.

Biroul profesorului era foarte spaţios — semăna, ca dimensiuni, cu un mic salon. Peretele dinspre răsărit, la jumătate de metru de la podea în sus, era tot numai sticlă, ca o fereastră imensă privind spre pădure. Se vedea şi o parte din cîmpia năpădită de ceaţă, pustie şi sălbatică. Pe jos era aşternut un covor persan gros, de o vîrstă venerabilă, deoarece culorile sale îşi pierduseră de mult strălucirea iniţială. De altfel, aici nimic nu mai avea strălucire, nici dulapul bibliotecii, făcut dintr-un lemn roşu, nici uriaşul birou al profesorului şi nici pielea roşie a fotoliilor. Dar nimic nu părea uzat şi înve-

chit, în afară doar de stăpînul casei, cu şalul său ros atîrnat pe umeri. Era un bătrînel total sleit de puteri.

— Ei, ia spuneţi — începu profesorul, dînd la o parte maşina din faţa sa — cu ce vă pot fi de folos ? Ce vă aduce la mine ? Dumneavoastră, după cîte am văzut din cartea de vizită, sînteţi arheolog. Eu sînt matematician şi, chiar dacă sînt pensionar, coordonatele noastre, iertaţi-mi exprimarea matematică, în general nu se întîlnesc. Nu închiriez camere mobilate, nu mă pricep de loc la arheologie şi sînt foarte capricios din fire — şi din cauza bolii, şi din cauza bătrîneţii.

— Şi din cauza singurătăţii — surîse uşor Avakum.

Deasupra capului profesorului, pe peretele din spatele său, se vedea un portret mare, pictat în ulei. Era o femeie în floarea vîrstei, dar încă frumoasă, vaporoasă, cu umeri frumoşi, acoperiţi de dantele. Era de mult dusă, părăsise pentru totdeauna lumea celor vii. Se simţea în totul — şi în lipsa acelor lucruri mărunte care dau intimitate unui interior, şi în liniştea groaznic de apăsătoare, amintind de o casă luxoasă, dar goală. Avakum înţelegea limba acestei linişti, care îi era şi lui foarte cunoscută.

— Da, şi din cauza singurătăţii, dacă vreţi — dădu din cap profesorul. Tăcu apoi cîtăva vreme. Pe urmă, privindu-şi oaspetele nepoftit cu ceva mai mult interes, adăugă : Omul devine capricios şi dificil sau din prea multă singurătate, sau pentru că nu poate rămîne niciodată singur. A fost un timp cînd devenisem un om greu de suportat tocmai din această a doua cauză. Mă consideram atunci foarte nefericit. Nevastă-mea era o femeie foarte sociabilă, foarte veselă, deseori casa noastră era plină de prieteni şi cunoscuţi, patefonul nu se mai oprea, dansurile nu mai încetau, parcă erai la balamuc

aici. Nu-mi plăcea de loc, nu se potrivea cu firea mea şi mi se părea — vorbesc foarte serios — că sînt cel mai nefericit om din lume. Mă îmbufnam, aveam o mutră acră şi devenisem de-a dreptul violent. Îmi sărea ţandăra din nimica toată şi-mi descărcam furia pe studenţi, dînd note proaste mai mult decît ar fi trebuit. În general... mă înţelegeţi, nu-i aşa?

— Pe deplin — aprobă Avakum.

El zîmbi înţelegător, dar în sinea lui îşi zise că profesorul nu avea dreptate, deoarece gălăgia, chiar atunci cînd este exagerată şi supărătoare, este totuşi de preferat unei linişti de moarte.

— Ba nu înţelegeţi de loc — oftă profesorul. Dumneavoastră ştiţi ce este singurătatea, ca să zicem aşa, doar în mod teoretic, deoarece sînteţi, relativ, încă foarte tînăr. De fapt, prin ce-aţi trecut dumneavoastră? Aţi citit doar despre una sau alta. Adevărata cunoaştere a vieţii vine din experienţă, din practică. Cînd m-a părăsit nevasta — de fapt era o femeie prostuţă şi uşuratică — ca să cadă în braţele unui muzicant, mie, vă rog să mă credeţi, îmi venea nu ştiu ce să fac de bucurie. Aş fi nechezat ca un cal ce zburdă în libertate, atît de fericit mă simţeam. A fost vremea cînd am dat studenţilor mei note foarte mari şi, bineînţeles, uneori nemeritate. Dar eram teribil de generos şi puneam doar nouă şi zece, pentru că eram vesel şi-mi simţeam sufletul uşurat. Aveam pe atunci patruzeci şi cinci de ani. Am aruncat afară din casa mea patefonul, discurile, oglinzile, parfumurile. Ba am scos şi florile şi tablourile cu tot felul de naturi moarte, mobilele poleite cu aur, goblenurile, pernele brodate. Tot ceea ce îmi amintea de gălăgia aceea nesuferită, de viaţa aceea uşuratică. Şi atunci casa mea a devenit plăcută, liniştită. M-am con-

sacrat muncii ştiinţifice: am scris cărţi, am elaborat manuale, am intrat în legătură şi am corespondat cu universităţile şi academiile din străinătate. Adică am trăit, în general, aşa cum visasem să trăiesc, înainte de a mă despărţi de nevastă-mea. Profesorul se opri o clipă. Poate vă plictisesc?

— Dimpotrivă! protestă Avakum, făcînd un gest cu ambele mîini. Continuaţi, vă rog! şi se gîndi în sinea lui: „Oamenii solitari vorbesc totdeauna mult cînd le face cineva o vizită, smulgîndu-i din singurătatea lor". El însuşi nu făcuse oare la fel, atunci cînd găsise pe cineva care să-l asculte cu plăcere? Numai că nu vorbise despre sine însuşi — despre el şi viaţa lui personală nu spusese niciodată şi nimănui nimic. Iar cînd trebuia sau cînd situaţia îi impunea să povestească ceva, atunci compunea povestirea, improviza, transformîndu-se într-o „a treia" persoană, imaginară. De obicei, această a treia persoană săvîrşise lucruri pe care el, personal, nu le-ar fi făcut niciodată.

— Vă povestesc aceste întîmplări de demult pentru binele dumneavoastră — continuă profesorul, strîngîndu-şi şalul pe lîngă gît de parcă i-ar fi fost frig. De altfel sînteţi arheolog, deci v-aţi obişnuit cu povestiri despre lucruri care au fost. Vă spuneam, aşadar, de vremea aceea fericită cînd, în sfîrşit, am putut să rămîn singur. Cît a durat oare — un an, doi? Să zicem chiar că a ţinut cinci ani. S-a întîmplat însă că odată, pe cînd scriam un articol pentru anuarul Academiei, am simţit că mă strînge ceva la inimă — nu mă durea, aveam însă senzaţia că parcă m-ar durea. Am lăsat condeiul din mînă şi am început să mă plimb încoace şi încolo prin cameră — după cum vedeţi şi dumneavoastră, este spaţiu destul şi poţi să te plimbi în voie. M-am oprit în faţa ferestrei şi atunci am văzut că afară era ceaţă, că ploua

mărunt, iar pe stradă nu era ţipenie de om. Mi-am dat seama că e toamnă şi că vîntul a îngrămădit peste pămîntul muiat de ploaie grămezi de frunze galbene. Mi s-a făcut frig, cu toate că şi atunci, ca şi acum, colo, în colţ, ardea soba aceea electrică de trei mii de waţi. Şi nu ştiu nici eu de unde mi-a venit ideea prostească să cobor în pivniţă unde aruncasem toate lucrurile de care vă spuneam. Am scormonit printre ele şi am adus aici sus — oare o să ghiciţi ce? întrebă profesorul, după care tăcu.

— Portretul — zise încet Avakum.

Profesorul tresări vizibil, iar şalul fu gata să-i cadă iarăşi de pe umeri. Acum holbase ochii la Avakum şi rămăsese cu gura întredeschisă.

— Nu-i nimic curios în faptul că am ghicit de îndată — surîse modest Avakum. De fapt, acum regreta că răspunsese atît de direct la întrebarea gazdei. O lipsise de o mică satisfacţie: de plăcerea unei eventuale surprize şi regreta în mod sincer. E uşor de ghicit — continuă Avakum — oricine ar fi putut-o face. Partea de jos şi cea din stînga a ramei este roasă puternic şi brutal pe o lungime de vreo zece centimetri, ca şi cum lemnul ar fi fost frecat cu o pilă. Fireşte însă că nu poate fi vorba de aşa ceva — cine s-ar apuca să pilească şi să strice o ramă atît de frumoasă a unui tablou? E logic atunci să se presupună că e o treabă făcută de un rozător oarecare. După toate probabilităţile, un guzgan, unul sau chiar mai mulţi. Şi cum şobolanii stau şi se înmulţesc prin pivniţe, e firesc ca obiectul acesta să fi fost aruncat acolo un timp oarecare, pe urmă scos şi pus din nou la locul cuvenit. Asta este cu totul evident.

Profesorul tăcu şi clătină din cap.

— Da, dar cel de-al doilea obiect n-o să-l ghiciţi în nici un caz. Pot să pariez că n-o să vă puteţi da seama despre ce e vorba — repetă el cu o îndîrjire aproape copilărească — cu toate că păreţi de o perspicacitate, aş zice, drăcească. Totuşi nu veţi ghici acest obiect.

— Mă predau — zîmbi Avakum.

— Acest gest vă face onoare — surîse acum, pentru prima oară de la începutul întrevederii lor, profesorul. Dar zîmbetul său era forţat şi parcă dureros. Trase spre sine sertarul mesei şi scoase de-acolo o sticluţă de al cărei gît era legată o panglică roz, decolorată de vreme — una din sticluţele acelea de budoar, în care se păstrează parfumurile scumpe.

— Iată — zise profesorul — şi cel de al doilea obiect despre care era vorba. O sticlă de parfum. Am scos-o dintre celelalte vechituri şi am adus-o aici, împreună cu portretul. O prostie, bineînţeles. Dar afară ploua şi pentru prima dată observam că pe stradă nu era nici ţipenie de om. Rareori mă uit afară, pe geam. Nu obişnuiesc să stau şi să ascult tăcerea. Dar în clipele acelea a bubuit dintr-o dată — da, a bubuit în urechile mele mai puternic şi mai insuportabil decît cele mai îngrozitoare şlagăre de jaz cu care mă otrăvise EA cît timp fusese aici... Şi, cum îţi spun, am aşezat portretul în locul ăsta, m-am dat cîţiva paşi înapoi şi i-am zîmbit. Sticluţa cu parfum era aproape plină. Am destupat-o, mi-am turnat cîteva picături în palmă, mi-am frecat mîinile şi le-am mirosit. Şi ştiţi, aşa dintr-o dată, n-am mai simţit durerea aceea în inimă. Parcă nu mai eram singur. E drept, durerea se stinsese, dar în pieptul meu se frînsese totuşi ceva şi simţeam ca o greutate. Cum să-ţi spun : se strînsese parcă aici toată tăcerea îngrozitoare din casa mea, tot pustiul odăilor, toată singurătatea străzii pline

de noroi şi a frigului ăstuia nesuferit din zilele reci de toamnă... Da, de atunci am neîncetat senzaţia asta — uite, aici, în piept.

Puse apoi sticluţa la locul ei de mai înainte şi închise sertarul.

— Au mai rămas doar cîteva picături — reluă el. Uneori îi scot dopul şi, ştiţi, parcă totul devine dintr-o dată mai vesel. A ce miroase, Dumnezeu ştie. Niciodată nu m-am priceput la parfumuri. Să nu trageţi însă concluzii greşite. Nu o regret pe nevastă-mea. Nu tînjesc după ea, personal. Nici vorbă de aşa ceva. De altfel, a părăsit de mult lumea noastră. Nu m-am dus nici măcar la înmormîntare. A fost o femeie uşuratică şi proastă... Altceva am vrut să-ţi spun: nebuniile şi prostiile ei m-au făcut capricios şi nervos, dar după ce a plecat de aici am devenit şi mai rău. Bineînţeles, n-am regretat niciodată că m-am despărţit de dînsa. Mi-am văzut de cursurile de la Universitate, am scris cîteva lucrări şi, slavă Domnului, lucrez şi astăzi. La o singură întrebare n-am putut să-mi răspund pînă acum: ce este de fapt mai puţin rău în viaţa noastră — zgomotul şi deşertăciunea zilnică, sau liniştea asta „înţeleaptă", cum s-ar zice, dar ucigătoare ? Dumneavoastră cum vedeţi problema ?

Avakum ridică din umeri. Se vedea clar că profesorul tăcuse vreme îndelungată şi în sufletul lui se acumulase prea multă dorinţă de a sta de vorbă cu cineva, de a găsi interlocutori care să-l asculte cu răbdare. Părea un om singuratic şi în această privinţă semănau unul cu altul, cu singura deosebire că Avakum nu vorbea niciodată de singurătatea sa şi nu recunoştea în ruptul capului, în faţa altora, această adîncă nefericire a sa.

— N-am nici o părere în privinţa asta — zise Avakum. Pe urmă, uitîndu-se la chipul deziluzionat al profesorului, încercă acea tristeţe singulară pe care o simţi atunci cînd eşti silit să minţi un bolnav incurabil şi adăugă : Este o problemă foarte subiectivă, după părerea mea. Pentru unii, gălăgia este aceea ce aduce nefericirea, pentru alţii — liniştea. Depinde de caracterul omului, de natura preocupărilor lui, de munca pe care o face. Gălăgia şi liniştea sînt lucruri relative.

Profesorul dădu din cap şi tăcu.

— Răspunsul dumneavoastră nu este de loc original — zise el. Adineauri, cu portretul, aţi dat dovadă de multă perspicacitate, pe cînd acum răspundeţi în stilul manualelor din cursul superior de liceu. Dar, de fapt, ce vă aduce la mine ?

— O consultaţie — surîse Avakum.

Întinse foaia de hîrtie cu problema nerezolvată, spunîndu-i profesorului că se ocupă de matematici ca amator şi că problema l-a pus la grea încercare, mai ales că nu-şi poate da seama unde a greşit. Locuieşte pe aceeaşi stradă şi, în numele bunei vecinătăţi, s-a hotărît să recurgă la ajutorul lui, la ajutorul marelui specialist.

— Şi cine v-a spus că sînt specialist ? întrebă profesorul.

— Plăcuţa de alamă de la intrare — răspunse Avakum.

— Cu alte cuvinte, vă cam place să adulmecaţi pe la uşile oamenilor ?

— Păi, eu cred că de aceea aţi pus plăcuţa de alamă, ca să se citească ! rîse Avakum. De altfel este unică pe toată strada noastră şi de aceea bate la ochi.

— Poate — dădu din cap, distrat, profesorul. Ridică apoi ochii de pe foaia de hîrtie şi arătă cu degetul: Aici, transformarea liniară a spaţiului e bine construită, dar la deschiderea parantezelor aţi făcut o greşeală copilărească : aţi uitat să înmulţiţi al doilea înmulţitor din partea dreaptă a egalităţii cu vectorul... Vedeţi ? dădu din cap, tăcu şi reluă după puţin : Şi mai afirmaţi că ar fi de preferat zgomotul în locul tăcerii... La dracu cu zgomotul ăsta al dumneavoastră ! Iată, faptele vă dezmint. Cînd aţi rezolvat problema, desigur că în odaia alăturată prietenele soţiei dumneavoastră beau un lichior cam tare, dansînd twist sau cine ştie ce alt dans din astea sălbatice. Cred că n-o să negaţi.

— Nu sînt căsătorit — rosti cu un zîmbet Avakum.

Camera alăturată era goală şi tot atît de liniştită ca şi aceea în care lucra. Intra acolo, se izbea de aceeaşi tăcere şi avea senzaţia că se cufundă într-un lac adînc, negru şi îngheţat.

— N-are importanţă — zise profesorul. Şi parcă începu să se supere. Atunci probabil că tînăra dumneavoastră gazdă a avut oaspeţi, picup-ul sau magnetofonul a cîntat de zor şi tînăra generaţie a dat din copite ca o turmă de berbeci apucaţi de streche. Iar dumneavoastră aţi uitat să înmulţiţi cel de al doilea termen al egalităţii cu vectorul. Este foarte firesc, vă înţeleg şi vă compătimesc, deoarece am trecut şi eu prin asemenea întîmplări. Apropo, vă ocupaţi şi de dezlegarea rebusurilor ?

— Uneori — zise Avakum.

Era un bătrînel capricios, cu care era bine să fie foarte prudent.

— Deocamdată le soluţionaţi *uneori* — remarcă profesorul — dar va sosi vremea cînd vor deveni şi pen-

tru dumneavoastră o pasiune. Cu o condiţie însă : să nu vă căsătoriţi. Şi cu alte două subcondiţii : să nu vă apucaţi de băutură şi de jocuri de noroc.

— Daţi-mi voie — zise Avakum. Nu-i plăcea să lase loc concluziilor superficiale. Dumneavoastră ajungeţi la soluţii destul de arbitrare, ţinînd seama, probabil, numai de experienţa dumneavoastră personală.

Profesorul îl privi puţin în tăcere şi pe buzele lui vinete apăru un surîs vinovat. Pe urmă zise cu glas domol :

— N-am vrut să vă jignesc !

— Dar n-aţi spus nimic jignitor ! protestă Avakum. Şi sentimentul acela, că se afla în faţa unui om incurabil bolnav, îl cuprinse din nou. Mi-au plăcut totdeauna rebusurile şi am impresia că încetul cu încetul vor deveni o pasiune permanentă. Nu sînt însurat, nu beau şi nu simt nici un fel de atracţie pentru jocurile de noroc. Rămîn, bineînţeles, rebusurile. Ce aş putea să fac altceva ?

— Dacă e aşa, între noi, vecine, se vor stabili legături trainice şi creatoare ! Acum buzele lui se destinseră într-un zîmbet fericit, chiar dacă profesorul nu era cu totul convins de afirmaţia lui Avakum. Mă gîndesc la rebusurile serioase, împletite cu transpuneri algebrice, cu ecuaţii ciclice şi liniare. Cu astea merită să-ţi baţi capul. Ce credeţi ?

— Sînt de aceeaşi părere cu dumneavoastră — zîmbi Avakum.

Îi plăcea să privească cele două pîlpîiri care licăreau în ochii acestui om paralizat.

— Atunci, vecine, consideraţi întîlnirea noastră drept un fericit eveniment în biografia dumneavoastră de burlac. Posed revistele străine cu cele mai bogate cu-

legeri de rebusuri matematice. Apropo, o să-mi faceţi plăcerea să cinaţi cu mine astă-seară ?

Înainte de a aştepta răspunsul lui Avakum, profesorul se grăbi să apese pe butonul unei mici sonerii, care se afla lîngă firul telefonului.

— Păcat însă — continuă el, fără să-şi întrerupă firul expunerii — că, uneori, rebusurile sînt împletite cu tot felul de prostii, de pildă cu elemente de ordin literar sau muzical. O dată a trebuit să cer de la Filarmonica noastră partitura unui concert de Mozart, ca să-mi dau seama de proporţia dintre notele întregi şi pătrimi.

Fostul bucătar al flotei luă poziţie de drepţi în pragul uşii. Parcă nici nu remarcase prezenţa lui Avakum, sau se făcea că n-o observă. Stătea ca o santinelă la uşă şi aştepta în tăcere.

— Astă-seară pui două tacîmuri la masă — zise profesorul făcînd uşor cu ochiul spre Avakum.

— Patru tacîmuri, domnule profesor ! îl corectă fostul bucătar al flotei cu un ton destul de obraznic. Şi pentru că profesorul îl privi mirat, el adăugă, însoţindu-şi vorbele cu un surîs tot atît de impertinent: Dar nepotul dumneavoastră cu logodnica ?

Atitudinea lui familiară nu-l supără pe profesor.

— Bine, atunci patru tacîmuri ! Apoi făcu un gest cu mîna şi silueta uriaşă a bucătarului dispăru din cadrul uşii. Scuzaţi întreruperea — zise el. Tăcu puţin, după care continuă cu aceeaşi volubilitate. În ceea ce priveşte dificultăţile pe care le-aş putea întîmpina cu probleme din domeniul literaturii, am întreprins ceva şi veţi fi şi dumneavoastră de acord că un asemenea instrument este foarte practic. Am întocmit o listă alfabetică cu toţi scriitorii mai importanţi şi cu toate operele lor — bineînţeles, cu ajutorul Institutului de bibliografie, de-

oarece în domeniul literaturii sînt cu totul profan. Acum am aici, în cartoteca mea, în perfectă ordine alfabetică, pe toţi scriitorii care au lăsat o urmă oarecare în literatura universală. De asemenea, o listă alfabetică de titlurile celor mai cunoscute lucrări pe care le-au scris. Acum sînt pe cale de a alcătui o cartotecă în care să am, tot în ordine alfabetică, numele eroilor principali care apar în aceste lucrări. Fără îndoială, este vorba de un volum destul de mare de muncă, dar trebuie să fiţi de acord cu mine că lucrul este foarte util. Şi iată de ce. Acum cîtăva vreme am avut ocazia să descifrez un rebus a cărui cheie consta în soluţia unei ecuaţii de gradul al patrulea. Bineînţeles că lucrul nu reprezenta nici un fel de dificultate pentru mine — cred că vă daţi seama şi dumneavoastră — cu o singură condiţie însă, şi anume ca nici una din valorile cifrice să nu fie cifrată pe baza unor elemente luate din literatură. Aici era vorba de o cifră a cărei rădăcină pătrată arăta locul de ordine al unei litere din alfabetul latin cu care începea numele autorului unui cunoscut roman. Titlul respectivului roman avea iniţiala „E". La prima vedere, cifrarea pare a fi elementară, dar ia încercaţi s-o dezlegaţi ?

— Într-adevăr — zise Avakum. Îşi aprinse o ţigară şi trase cu sete din ea. Şi aţi reuşit să descoperiţi cifra secretă ?

— Oh — dădu din cap profesorul, şi în ochii lui luciră scînteile victoriei şi ale mulţumirii de sine. Aşa cum licăreau pe faţa de ceară a bătrînului, semănau cu două candele de mormînt. Am amintit doar adineauri, mi se pare, că pînă acum nu mi-a putut rezista nici un rebus. În cazul de faţă m-au ajutat cartotecile mele. Cea referitoare la operele literare o am gata pînă la litera „E" inclusiv.

— Şi aţi stabilit că cifra de care era vorba este „4" — zise Avakum, scuturînd scrumul ţigării. Deşi vorbise împotriva voinţei şi regreta acum, nu se putuse însă abţine. Autorul este Balzac, iar lucrarea se intitulează „Eugenie Grandet", dacă nu mă înşel.

Cele două candele de pe figura de ceară a profesorului pîlpîiră puternic, ca nişte felinare, după care se stinseră dintr-o dată. Faţa bătrînului deveni parcă mai slabă şi mai trasă.

— Cum adică ? exclamă profesorul, după care rămase puţin aşa, cu gura întredeschisă. Dinţii lui falşi luciră şi albul lor bătu uşor în albăstrui — poate din cauza culorii buzelor, care deveniseră acum aproape vinete. Aţi rezolvat cumva şi dumneavoastră acest rebus ? Sînteţi abonat la revista „Énigmes Mathématiques" ?

Mai avea încă o mică nădejde, mai spera încă în ceva.

Avakum clătină din cap. Apoi se întoarse spre fereastra aceea mare care dădea spre stradă — afară începuse să se întunece. Ploua.

— Mă mir cum aţi putut face greşeala aceea, cînd aţi deschis parantezele — zise încet profesorul.

— Desigur întîmplător, cu totul întîmplător — rîse reţinut Avakum.

Jos, la intrare, se auzi soneria. Fostul bucătar al flotei întîmpina pe cineva rîzînd zgomotos.

6

Aşa intră Avakum în casa profesorului Naiden Naidenov, doctor în matematici. La prima vedere, lucrul părea nepremeditat, întrucît însă trebuia să aibă

o cauză, era probabil a fi fost lipsită de importanţă. În viaţă, asemenea cauze se află doar cu o treaptă mai sus decît întîmplarea.

O dată, aproximativ cam cu o lună înainte de prima sa întîlnire cu profesorul, venind spre casă din direcţia pădurii, i se păruse că din casa profesorului ieşise cineva cunoscut. Nu putuse să-i vadă bine figura din cauza întunericului, mai ales că şi omul îşi trăsese bine pălăria pe ochi. Parcursese repede distanţa pînă la prima intretăiere de străzi, unde-l aşteptase o maşină cu farurile stinse. Dar luminile roşii din spate erau aprinse. Cînd omul se apropiase, şoferul pornise motorul şi deschisese portiera. Maşina demarase îndată, înainte ca omul ce intrase într-însa să se aşeze bine pe scaun.

Avakum nu putuse să-i vadă bine nici faţa şi nici nu reuşise să zărească numărul vehiculului. Dar statura omului, modul în care îşi purta pălăria, mersul lui — toate acestea parcă — îi erau cunoscute. Maşina fusese o Tatra — asta văzuse bine după forma caroseriei şi după zgomotul motorului.

Omul pe care bănuia el că l-ar fi cunoscut după unele detalii ale îmbrăcămintii şi după mers nu putea să aibă nimic comun cu profesorul pensionar fixat în scaunul său de paralitic. Ba o asemenea posibilitate părea ciudată şi mai mult decît stranie. Chiar şi Tatra, maşina cu care venise, parcă nu-şi avea locul aici. Era greu să şi-l închipuie folosind o Tatra pe omul acela cunoscut.

Şi Avakum încetă să se mai gîndească la acest caz. Sau cel puţin hotărî să o facă. În definitiv, fusese scos din munca operativă şi nu trebuia să se ocupe, nici chiar în chip de amator, de astfel de probleme ce-i fuseseră interzise. Respecta disciplina, cu toate că în

fundul sufletului său păstra o ironie sceptică față de unele dispoziții formale decurgînd din ea.

Oricum ar fi fost, era greu de presupus că tocmai cazul cu această „cunoștință“ stătea la baza întîlnirii sale cu profesorul. Ba chiar și greșeala comisă la deschiderea parantezelor, putem crede că fusese doar o „pură“ întîmplare? Premeditat sau nu, din această seară Avakum deveni un oaspete regulat al casei cu geam mare de sticlă — al ultimei case de pe strada Cicoarei.

Iar ea, Zîna cea frumoasă, parcă bănuise că avea să întîlnească în seara aceea un om neobișnuit. Își pusese o rochie de mătase de culoarea cerului senin, deoarece se potrivea cel mai bine cu părul ei blond auriu, ca acela al rășinei. Nu era decoltată, dar se mula foarte bine pe trupul ei subțire, scoțînd în relief, fără ostentație, formele lui perfecte. De altfel, ea își dădea bine seama de farmecul ei și, ca orice tînără femeie, simțea nevoia să-l exercite. Brațele ei, goale pînă la umeri, erau delicate, poate chiar prea subțiri și, spre deosebire de ceea ce voia să evidențieze rochia, nu străluceau prin acea captivantă feminitate la care te-ai fi așteptat. Păreau liniștite și reținute, de parcă ar fi socotit bine mișcările pe care le aveau de făcu. Își pusese în piept un mic trandafir alb, răspîndea un parfum foarte suav și parcă nici nu dăduse cu ruj pe buzele care și fără el aveau culoarea garoafelor înflorite.

Încă înainte de a-i fi auzit numele din gura profesorului, Avakum își dădu seama de cine era vorba. O recunoscu de îndată ce-și făcuse apariția în cadrul ușii.

— Oh — zise el, ridicîndu-se de pe scaun — admiratoarea Prinţului de Lemn! Ce surpriză! şi îi întinse cît se poate de familiar mîna.

Făcea parte din acea categorie de femei care nu-i predispun pe bărbaţi să se poarte cu ele reţinut şi oficial.

O văzuse în rolul Prinţesei din baletul lui Bartok „Prinţul de Lemn". Juca rolul fetei frumoase, uşuratice şi superficiale care preferase să iubească un om fie el şi de lemn, dar cu coroană şi mantie de prinţ. Muritorii de rînd nu o interesau — aveau, ce-i drept, tinereţea, dar ce conta ea în faţa unei coroane şi a mantiei de prinţ? Era un lucru posibil şi pentru ea — aşa cum i se înfăţişa, cu trandafirul acela alb la piept şi în rochia de tafta care atrăgea privirile asupra coapselor ei.

— Da — zise ea, întinzîndu-i mîna tînără şi delicată, fără prea multă grabă — admiratoarea Prinţului de Lemn, e adevărat. Eu sînt prostuţa aceea.

Şi, cine ştie de ce, nu se grăbi să-şi retragă mîna dintr-a lui. Parcă îi era de mult cunoscută.

Profesorul tuşi.

— Iar acesta este nepotul meu, Harry — zise el, făcînd un semn spre omul care stătea puţin mai departe de Zîna cea frumoasă.

De fapt, el privea spre fereastră şi încă foarte concentrat, de parc-ar fi aşteptat să vadă apărînd în orice moment dincolo de geamul ei ceva foarte interesant şi important. Dar *dincolo* era întuneric — geamul ferestrei se sprijinea de zidul impenetrabil al nopţii.

— Harry — repetă profesorul. Haralambi Naidenov, pictor.

— Decorator — îl corectă Harry, fără să-şi ia ochii de la fereastră.

— Totuna. Este nepotul meu. Iar dînsa, frumuseţea asta, este logodnica lui. Faceţi cunoştinţă!

Cei doi bărbaţi îşi strînseră mîinile. Cea a lui Harry era moale şi umedă.

— Numele dumneavoastră îmi este cunoscut — zise Avakum.

Harry clătină din cap. Vorbele lui Avakum păreau că nu-l interesează prea mult.

— Iar noua noastră cunoştinţă este arheolog — zise profesorul. Arheolog şi matematician amator.

— Oh — exclamă Zîna cea frumoasă — nu vă invidiez pentru profesiunea pe care v-aţi ales-o. Să scormoneşti tot timpul printre antichităţi, să ai de-a face cu tot felul de schelete nu vă provoacă oare repulsie ?

— Dumneavoastră confundaţi arheologia cu antropologia — zise Avakum. Antropologia este aceea care se ocupă cu tot felul de schelete.

— Am greşit ! rîse vesel Zîna cea frumoasă. Nu părea de loc tulburată de greşeala făcută. Pardon, e adevărat că antropologia e cea care se ocupă de schelete. Ei şi ? Noi, la şcoala de balet, n-am învăţat asemenea lucruri. Şi, în general, nu ne-am ocupat de nici un fel de schelete.

— Şi, slavă Domnului, aţi făcut foarte bine ! încuviinţă încurajator Avakum.

Era foarte frumoasă, cu toate că amesteca ştiinţa care se ocupa de antichităţi cu aceea care cerceta scheletele oamenilor morţi de milenii. Ochii ei, care nu cunoşteau desigur ruşinea, priveau deschis, ca aceia ai sălbaticei care nu înţelege a se ruşina atunci cînd se arată goală în faţa bărbaţilor.

— Parcă dumneavoastră ştiţi, de exemplu, ce înseamnă „Pas de trois" şi „Pas de six" ? continuă să ciripească Zîna cea frumoasă. De unde să ştiţi ! Ochii puternici, severi şi parcă atoatevăzători ai lui Avakum

stîrniseră în ea o veselie stranie. Dar o piruetă ştiţi ce înseamnă ?

— Aud pentru prima oară cuvîntul ăsta ! rîse Avakum.

— Ce ignoranţă ! se miră ea. Şi rîdeţi de mine că nu ştiu ce este antropologia. Iată, o să vă arăt ce este aceea o piruetă. Uitaţi-vă şi învăţaţi !

Se îndreptă spre mijlocul camerei, îşi prinse cu mîna poalele rochiei, ridicînd-o puţin deasupra genunchilor ; în aceeaşi clipă, se înălţă în vîrful picioarelor şi se învîrti în jurul ei. Era atît de frumos, încît Avakum uită să numere de cîte ori se învîrtise logodnica lui Harry. Picioarele ei arătau ca nişte strune încordate şi strălucitoare datorită ciorapilor de culoarea pielii. Iar rochia ei albastră sporea toată această strălucire.

— Minunat ! exclamă profesorul, cu un patos nereţinut. Minunat, fata mea ! repetă el. Eu pot să explic matematic cum se petrece acest lucru.

— Oh, unchiule, te rog ! şi Zîna cea frumoasă întinse mîinile spre el. Nu-ţi mai da osteneala !

Se duse apoi spre el şi-l sărută cu gingăşie pe obraz.

— Şi eu pot să explic matematic cum se desfăşoară aceasta — zise Avakum.

Glumea, bineînţeles.

Ochii lor se întîlniră. Ai ei nu se supărară, ci îl mustrau doar uşor. Oricum, logodnicul ei era de faţă şi aluzia la sărutare nu era cîtuşi de puţin potrivită.

„Ia gluma în serios" — gîndi Avakum, dar confuzia nu-i displăcu. Privi spre logodnic. Harry şedea liniştit la locul său şi se juca cu un lănţişor de aur, făcînd cu el diferite figuri pe genunchi. Jocul îl absorbise cu totul. Poate că nici nu observase pirueta logodnicii sale : faţa lui palidă şi puţin buhăită nu exprima ni-

mic — nici gelozie, nici admiraţie. „Se pare că doarme prea puţin" — gîndi Avakum.

— Acum o să vă arate şi logodnicul meu ce poate — zise Zîna cea frumoasă. Era neobosită în seara aceea. O să vedeţi ce vrăjitor neîntrecut este! Nu-i aşa, Harry? Îl luă de după gît şi îşi apăsă uşor sînul drept pe umărul lui. Făcînd asta, îşi îndreptă pentru o clipă ochii spre Avakum. Nu-i aşa, Harry? repetă ea. Hai, arată-ne ce poţi!

Parcă ar fi vrut să împace un copilaş supărat.

— Fie! zise Harry. Se desprinse din îmbrăţişarea ei şi răsuflă plictisit. Privi spre Avakum, voind parcă să-i spună: „Nu-i da prea multă atenţie, că nu face!" după care întrebă: Ce vrei să fac?

— Omuleţi.

El ridică din umeri. Zîna cea frumoasă dădu fuga la biroul profesorului şi apăsă pe butonul soneriei.

— Astă-seară o să vă uluim — zise ea, întorcîndu-se spre Avakum. Ochii ei scînteiau provocători. Şi nici habar nu aveţi ce veţi vedea! Habar nu aveţi!

— Niciodată nu e prea tîrziu să mai înveţi ceva — zise împăciuitor Avakum.

Fostul bucătar al flotei fluviale apăru din nou în cadrul uşii. Îşi scosese şorţul şi se umfla dîndu-şi importanţă în vechea sa tunică de husar de pe vremea lui Frantz Iosif, fără epoleţi, cu găitanele roase, dar cu nasturi strălucitori, frecaţi desigur cu praf de curăţat de la bucătărie. Stătea acum lîngă uşă, ca un soldat în poziţie de drepţi, şi nu-şi dezlipea ochii săi rotunzi de la Zîna cea frumoasă.

— Ascultă, şef de echipaj — strigă ea, punîndu-şi mîinile în şolduri — nici nu mi-ai dat încă onorul!

— Sînt cu totul la dispoziţia înălţimii voastre ! dădu onorul cu glas tare fostul bucătar al flotei.

Faţa lui cărnoasă luă dintr-o dată o expresie severă, ba chiar sălbatică.

— Şef de echipaj — adăugă ea, arătînd cu capul spre Avakum — dacă-ţi ordon să-l legi de catargul cel mare al vasului o vei face ?

— Voi executa ordinul, înălţimea voastră ! răspunse apăsat „şeful de echipaj". Se vedea bine că era omul care ştia ce vorbeşte şi făcea ceea ce zicea. Dar cînd privi cu coada ochiului spre Avakum, adăugă : Numai că aş ruga-o pe înălţimea voastră să nu-mi dea un asemenea ordin, deoarece dumnealui ne-ar putea arunca pe toţi peste bord ! Pe cuvîntul meu de marinar !

— Chiar aşa ? făcu pe mirata Zîna cea frumoasă. Şi, rostind acestea, în glasul ei răsunară notele unei adevărate plăceri. E oare atît de cumplit omul ăsta ?

— E un lup de mare — zise cu convingere „şeful de echipaj". Eu, înălţimea voastră, am un ochi format şi cunosc oamenii de la prima privire. Am avut de-a face cu tot felul de indivizi la vremea mea !

— Bine atunci ! făcu ea un gest cu mîna. Nu-l vei mai lega de catarg, pentru că, drept să-ţi spun, nu am de loc chef să fiu aruncată peste bord. Zîmbi apoi şi tăcu cîteva clipe. Dar dumneata, şef de echipaj, nici nu mi-ai spus încă în ce fel îţi vei exprima stima şi admiraţia în astă-seară ?

— Printr-un excelent şniţel, înălţimea voastră ! Auriu, fraged, cu garnitură de cartofi prăjiţi numai în unt proaspăt !

— Sînt mulţumită — dădu din cap Zîna cea frumoasă. Accept această dovadă de respect, şef de echipaj, cu cea mai mare poftă. În seara asta mi-e o foame

de lup. Iar acum du-te repede jos şi adu-ne nişte miez de pîine.

Cînd porunca fu îndeplinită, Harry se apucă să-şi arate măiestria. Din cîteva beţe de chibrit şi din miezul acela moale făcu, în mai puţin de cinci minute, două figurine. Una dintre ele reprezenta o balerină care-şi ridicase destul de sus fusta, executînd o piruetă. Chiar dacă era mai grosolană, semăna totuşi în bună măsură cu Zîna cea frumoasă. Cealaltă figurină, pe care o înnegri cu mină de creion, reprezenta un bărbat înalt, purtînd o pălărie cu boruri largi şi un pardesiu ce cădea în falduri. Stătea puţin adus de umeri, dar îşi ţinea capul sus şi privea întunecat în faţa sa. Era, în general, o figură sumbră şi se putea spune, fără greş, că nu prevestea nimănui nimic bun.

— Balerina sînt eu, bineînţeles! zise Zîna cea frumoasă. Luase figurina în palmă şi o admira cu sinceră plăcere. Era evident că fusta ridicată puţin prea sus nu-i făcea absolut nici o impresie. Nici nu remarcase acest lucru. Seamănă foarte bine cu mine! rîdea ea, învîrtind miniatura în mîini. M-a prins foarte bine. Un adevărat bibelou.

Pe urmă îşi opri privirea la omuleţul cel întunecat şi cîtăva vreme tăcu.

— Persoana asta nu pare prea fericită — vorbi profesorul.

— Fericită? Zîna cea frumoasă bătu din palme. Ar fi vrut să spună ceva foarte serios şi de aceea semăna cu un elev care se pregăteşte să-şi uluiască profesorul cu un răspuns neaşteptat de inteligent. Numai că nu-i venea în minte un asemenea răspuns şi ea dădu din mîini neputincioasă. Nu ştiu — oftă ea. Dacă ar avea pe umeri o mantie neagră în loc de pardesiu şi ar purta pe cap

un coif, o cască sau pur şi simplu o basma neagră, s-ar putea crede că este Vestitorul morţii din cine ştie ce balet. Nu credeţi ?

În clipa aceea, Avakum izbucni într-un rîs vesel. Da, era într-adevăr un rîs vesel, dar oarecum nelalocul lui. Logodnica lui Harry îl privi mirată. Ar fi trebuit poate să se supere, deoarece nu era de loc firesc ca o prinţesă, fie şi a Prinţului de Lemn, să fie întreruptă în felul acesta. Oricum ai fi luat-o, rîsul era deplasat. Dar Zîna cea frumoasă nu mai apucă să-şi ducă pînă la capăt gîndul dacă era sau nu cazul să se supere, căci dintr-o dată îşi schimbă hotărîrea. Privi spre Avakum şi faţa i se învioră din ce în ce mai mult. În sfîrşit răspunsul inteligent se precizase în mintea ei.

— Dar acesta sînteţi dumneavoastră ! exclamă Zîna cea frumoasă. Bucuria descoperirii era atît de mare, încît ea bătu din palme privind mereu cînd la profesor, cînd la logodnicul său. Dumnealui este, numai dumnealui, nu-i aşa ? Ia ridicaţi-vă, vă rog ! Veni repede spre el şi-i puse mîinile pe umeri : Haide, ridicaţi-vă ! îşi repetă ea rugămintea.

Avakum nu avu încotro şi-i îndeplini dorinţa. Simţi un parfum suav, zări în apropiere trandafirul strălucind la pieptul ei şi gîtul alb şi delicat.

— Dînsul e ! rosti şi profesorul. Harry l-a prins foarte bine. Seamănă. Dar de ce l-ai făcut cu pardesiul ăsta şi cu o pălărie cu boruri atît de largi ?

— De ce ? zise Avakum, aşezîndu-se iarăşi la locul său. Fără să vrea atinse cu mîna braţul Zînei, mai sus de cot. Ea nu remarcă acest lucru şi nu se trase înapoi. De ce ? repetă Avakum. Foarte simplu ! Pentru că lucrurile acestea se află jos, la cuier, unde le-am lăsat chiar eu cînd am intrat aici.

— Întocmai — aprobă Harry, căscînd larg şi zgomotos. Acolo le-am văzut — zise el, frecîndu-se la ochi. Nu e timpul să ne aşezăm la masă ?

Parcă nimeni n-ar fi auzit întrebarea lui. Profesorul întrebă :

— Dar de ce — se adresă el Zînei celei frumoase — de ce l-ai numit Vestitorul morţii ? Are într-adevăr ceva sumbru în figură, care vine desigur de la cutele din jurul gurii şi de pe frunte, ca şi de la tîmplele albite. Dar altceva care să-l asemene cîtuşi de puţin cu un Vestitor al lumii de dincolo de mormînt, eu nu prea văd. Dimpotrivă, arheologul nostru îmi pare un om plin de energie şi care se bucură de viaţă.

— De — dădu din cap gînditoare Zîna cea frumoasă — asta aşa-i. Şi totuşi... Din nou simţi dorinţa de a spune ceva serios şi bine cugetat, dar de data asta nici nu mai încercă să se gîndească, ci făcu doar un gest cu mîna.

Mai e necesar să spun oare că oamenii aceştia aduseseră o variaţie, o lumină în viaţa de fiecare zi a lui Avakum, atît de cenuşie şi de monotonă ? Cred că nu e nevoie, căci oriunde apărea Zîna cea frumoasă, între orice fel de oameni s-ar fi aflat, împrăştia întotdeauna bucurie în juru-i — bucuria tinereţii, a încîntării faţă de orice lucru cît de simplu, a celor ce nu-şi bat prea mult capul, bucuria nealterată de nici o şiretenie, cea care decurge din desfătarea de a trăi şi din conştiinţa că viaţa e frumoasă.

Bineînţeles, nu făcea parte dintre acele femei de care Avakum s-ar fi putut amoreza. Dar de ce trebuie neapărat să se amestece aici dragostea ? Chiar dacă nu era amorezat, începu să meargă la toate spectacolele în care

apărea, participînd uneori la repetiţiile generale, ba chiar şi la cele obişnuite, făcute fără decor. Prezenta un fel de legitimaţie de ziarist şi portarii îl lăsau să intre, după care, din sală, o filma cu aparatul său, în timp ce Zîna cea frumoasă îi zîmbea drăgălaş de pe scenă. Astfel, timp de cîteva luni, el o văzu în diferite roluri — şi în prinţesa cea uşuratică din „Prinţul de Lemn", şi în „Frumoasa adormită", deşteptîndu-se sub sărutarea înflăcăratului Desiré. Îi plăcea mai mult în rolul seducător al Zînei celei frumoase din Noaptea Valpurgiei, decît în Giselle: romantica şi sentimentala Giselle nu se potrivea cu firea ei.

Avakum — scos din munca operativă, „lăsat în rezervă" — avea acum cu ce să-şi omoare timpul. Se ducea pe la spectacole şi repetiţii, filma, developa, tăia şi lipea diferite secvenţe, ca să facă un film „artistic". Se transformă rînd pe rînd în operator, regizor, făcu montaj de film — şi acest lucru nou îl atrăgea.

Seara, uneori, se întîlneau şi în casa profesorului. Zînea cea frumoasă făcea parcă totul ca Avakum să nu-şi desprindă ochii de la ea, să se afle totdeauna în cîmpul lui vizual. Îşi dădea probabil seama de ceea ce trezea în sufletul bărbatului, şi asta o făcea şi mai veselă. Nu căuta să-i apară ca o încarnare a virtuţii — dimpotrivă, îi dădea a înţelege că se putea apropia de ea, de aceea găsea cele mai abile soluţii ca să rămînă singuri în timpul jocurilor. Totuşi, îndată ce nu mai era nimeni prin preajmă, căuta să reducă totul la o sărutare, dată în glumă şi la repezeală. Se pricepea să transforme jocul acesta primejdios într-o glumă uşoară şi plăcută.

Harry părea că nu observă nimic. Afişa o indiferenţă aproape ostentativă faţă de nebuniile logodnicei lui, ca şi cum totul se datora unui joc nevinovat, explicabil prin

fireasca ei zburdălnicie. Sau poate că-l considera pe Avakum o cantitate neglijabilă. Şi asta era posibil ! Era un decorator cunoscut, un maestru al magazinelor unde se organizau expoziţii cu vînzare, al pavilioanelor de la tîrgurile de mostre, cîştiga bani grei şi era totdeauna foarte solicitat. Ce importanţă putea să aibă — în comparaţie cu faima şi bogăţia sa — un biet arheolog!

Omul acesta merita să fie înşelat. Şi totuşi, dacă n-ar fi fost imperturbabila lui indiferenţă, Avakum nu şi-ar fi permis niciodată să-i privească logodnica cu ochii unui bărbat. Dacă l-ar fi observat măcar o dată în stare de alarmă, dacă ar fi simţit cel mai mic semn de îngrijorare din partea lui, n-ar mai fi călcat niciodată în casa aceea sau s-ar fi uitat la Zîna cea frumoasă ca la un obiect neînsufleţit.

Oricum ar fi fost, atitudinea lui Harry era rezervată. Vorbea puţin, preferînd să stea la locul său şi să meşterească ceva, fie din miez de pîine, fie din beţişoare de chibrit. Uneori se aşeza turceşte pe covor, retrăgîndu-se din cercul celorlalţi şi făcînd cu mărgele colorate tot felul de arabescuri şi mozaicuri. Făcea impresia unui om liniştit, extrem de ocupat şi de obosit. Dacă îl invitau să ia însă parte la cine ştie ce joc zgomotos, nu refuza. Atunci pe buzele lui luneca un surîs ironic şi puţin trist. Un surîs fugar, care trecea ca umbra unei pasări în zbor. Nu puteai să-ţi dai seama pentru ce anume era trist şi nici ce-l înveselea. Se ridica de la locul său ca un elev nu prea sigur pe cunoştinţele lui, dar foarte hotărît să arate tot ceea ce ştia, pentru ca să nu-şi dezamăgească profesorul. Dacă nu punea pasiune în jocurile celorlalţi, îşi dădea în orice caz silinţa să nu le fie o piedică.

O singură distracţie îl pasiona şi-l făcea să participe din toată inima : jocul de cărţi. Cum lua cărţile în mînă, cum le pipăia, devenea dintr-o dată alt om. Oboseala de pe faţă îi dispărea într-o secundă, iar ochii lui verzi scînteiau ca apele mării cînd se reflectă în ele azurul cerului. Buna dispoziţie făcea muşchii feţei să întindă pielea obrajilor buhăiţi, unele din cute dispăreau, trăsăturile deveneau energice, bărbia i se ascuţea şi întreaga figură căpăta o expresie fermă, severă, plină de voinţă. În asemenea clipe se putea vedea că este un bărbat frumos sau, mai bine zis, că a fost un bărbat frumos.

De cele mai multe ori, partenerul său la jocul de cărţi era fostul bucătar al flotei. Avakum evita să joace cu el, deoarece chiar din primele zile îi surprinsese o slăbiciune respingătoare : plăcerea de a trişa. Cum nu putea suporta astfel de oameni şi cum nu voia să-l demaşte în faţa Zînei celei frumoase, se declară îndată un jucător slab şi nepriceput, scăpînd astfel dintr-o situaţie neplăcută. „Şeful de echipaj", dimpotrivă, nu observa nimic. Se arunca cu înverşunare împotriva adversarului său, lupta din răsputeri, iar cînd pînă la urmă cădea jertfă trucului întins cu dibăcie, striga deznădăjduit ca un naufragiat, urla înfiorător, scrîşnea din dinţi şi, dacă Zîna cea frumoasă nu era de faţă, dădea drumul unui torent de înjurături învăţate prin diversele porturi pe unde trecuse.

Aşa încît, la urma urmelor, şi cu Harry era veselie în casa profesorului.

De altfel, şi „şeful de echipaj" contribuia la această atmosferă voioasă. Cînta minunat la chitară, la ocarină, ştia o mulţime de cînteoe, în toate limbile, cu tot soiul de marinari şi piraţi, şi povestea tot felul de aventuri care de care mai interesantă şi mai plină de grozăvii. Ba

despre lupte cu rechini, de naufragii prin recifele de corali ale Polineziei, de încăierări cu canibalii, de rătăciri pe nesfîrşitele întinderi ale Oceanului Pacific cu cine ştie ce plută făcută la repezeală din cîteva grinzi, ba despre aventuri romantice cu havaiene oacheşe ; dar despre astea vorbea ceva mai puţin. Ceea ce nu putea spune cu vorbe exprima prin gesturi înflăcărate, şi atunci şeful de echipaj se încrunta, se aprindea agitîndu-şi mîinile uriaşe şi pumnii săi grei ca nişte buzdugane. Era foarte convingător. Tot atît de convingătoare îi era şi biografia. Începea în Argentina, unde familia lui se refugiase după evenimentele din timpul răscoalei de la sfîntul Ilie [1]. Hoinărise douăzeci-treizeci de ani pe tot felul de vapoare fluviale şi maritime, iar perioada în care ancorase la Societatea austriacă de navigaţie dunăreană cuprindea ultimii ani ai vieţii sale de vagabond. În ceea ce priveşte propria sa carieră — spre deosebire de nesfîrşitele născociri cu care-şi îmbogăţea aventurile, bucătarul era mult mai modest şi exagerat de laconic. Cariera sa de „lup de mare" începea de pe vremea cînd fusese mus [2] şi mînuise doar mătura şi se termina atunci cînd ajunsese bucătar şi mînuise cuţitul, curăţînd cartofi lîngă cazanele bucătăriei de pe vas. Bineînţeles, o carieră foarte puţin strălucită şi de loc romantică. Dar din vorbele pe care le scăpa uneori cînd povestea, se putea observa că acumulase o experienţă de viaţă şi unele cunoştinţe cu totul străine şi improprii profesiei de bucătar, chiar dacă aceasta fusese exercitată pe un vapor de Dunăre, model. Aşa, de pildă, ve-

[1] Răscoală bulgară din Macedonia, împotriva stăpînirii otomane, care a avut loc la 20 iulie 1903, din care cauză poartă acest nume.

[2] Elev de marină, pe un vas.

nind o dată vorba de valoarea lirei egiptene (profesorul dezlega un rebus din domeniul calculelor valutare), fostul bucătar socoti dintr-o dată valoarea ei în franci elveţieni, în lire sterline, în dolari şi în coroane suedeze, cu o uşurinţă impresionantă, de parcă n-ar fi calculat nişte valori, ci le-ar fi citit într-un buletin special al vreunei bănci. Altă dată, vorbind cu Avakum despre Viena (Avakum stătuse la Viena mai bine de un an de zile), se dovedi că bucătarul cunoştea Ringstrasse, strada comercială a oraşului, ca pe cele cinci degete de la mîna sa, şi în orice caz cu mult mai bine decît Nachmarkt, unde se aflau depozitele de aprovizionare a vapoarelor, cu carne conservată şi varză roşie. Cunoaşterea atît de perfectă a schimburilor valutare şi a prăvăliilor de pe Ringstrasse depăşea obligaţiile profesionale ale unui om care-şi petrecuse cea mai mare parte a existenţei lîngă cazanele bucătăriei.

Acum însă, fostul bucătar servea în casa profesorului în calitate de camerist, infirmier şi intendent. Rudă depărtată, pe linia unei şi mai depărtate mătuşi, el se simţea şi se considera totuşi mai mult stăpîn decît slugă. Obişnuit cu disciplina, stătea şi aici în poziţie de drepţi în faţa superiorului, asculta ceea ce i se spunea cu mîinile lipite de vipuşca pantalonilor, dar executa ordinele ţinînd seama mai ales de gusturile sale şi adaptîndu-le totdeauna la interesele şi părerile lui. Această atitudine îl supăra uneori pe profesor, dar în acelaşi timp îl şi înduioşa : faptul că bucătarul îşi impunea uneori părerea îl socotea, în felul cel mai naiv, ca o dovadă de grija unei rude, ca o manifestare de dragoste faţă de dînsul. Aşa, de pildă, plăcîndu-i vinul alb tămîios, profesorul cerea „şefului de echipaj“ să-i aducă la fiecare masă, înainte de cafea, cîte un pahar din acest vin. Îl bea încet şi îşi amintea de unele lucruri

agreabile petrecute în anii tinereţii lui. Dar fostul bucătar al flotei îi aducea de cele mai multe ori un pahar cu vin roşu, ieftin, „Gămza“ [1]. „De ce mă torturezi cu vinul ăsta prost? se supăra profesorul. De cîte ori trebuie să-ţi spun că nu-mi place?“ „Să trăiţi, înălţimea voastră — răspundea şeful de echipaj, căruia-i plăcea grozav asemenea formule vechi de exprimare — dumneavoastră mi-aţi poruncit să vă aduc un pahar de vin tămîios, e adevărat, şi aş fi măgar dac-aş spune că nu v-am înţeles. Dar vinul alb tămîios, înălţimea voastră, face aciditate, pe cînd cel roşu conţine tanin şi e cu mult mai sănătos. Şi avînd în vedere sănătatea dumneavoastră, cumpăr vin roşu. Altfel, pe Dumnezeul meu, şi mie îmi place mai mult vinul alb, tămîios!“ Aici minţea, căci prefera vinul roşu celui alb. Unde mai pui că fiind mai ieftin, cumpăra cu aceeaşi bani cîteva kilograme mai mult, îl bea singur şi astfel cîştigul era dublu.

Profesorului însă, din cauza singurătăţii, îi plăcea să cugete mult asupra vieţii şi oamenilor şi gîndea astfel: „Vezi — exclama el în sinea lui — un biet marinar şi uite-l capabil de sentimente adînci şi înalte! Nevastă-mea — fie-i ţărîna uşoară — că-mi era nevastă, nu voia să renunţe nici la cele mai mici capricii ale ei, pe cînd omul ăsta, aventurier şi vagabond, face, în fiecare zi, de bună voia lui şi fără măcar să bănuiesc, tot felul de sacrificii pentru mine!“

Înduioşat şi emoţionat de această descoperire — i se păruse că rezolvase un rebus foarte complicat — într-o bună zi trimise după notar şi, în prezenţa „şefului de echipaj“ şi a altor doi martori, îşi dictă testamentul.

[1] Cunoscută specialitate de vin din Bulgaria.

Parterul şi primul etaj al casei fu lăsat lui Harry, iar partea de la mansardă — fostului bucătar al flotei.

„Şeful de echipaj", de felul lui o fire veselă, deveni, după întîmplarea cu testamentul, şi mai vesel. Tot mai des încînta auzul nepretenţios al profesorului cu sunetul dulce al ocarinei, cîntînd cu o expresie sălbatică pe faţă cîntece piratereşti şi marinăreşti, şi lua parte din toată inima la jocurile pe care le organiza seara Zîna cea frumoasă.

Aşa încît şi fostul bucătar al flotei contribuia, în felul lui, la înviorarea care se simţea în această timpurie primăvară în viaţa lui Avakum.

7

Veniră apoi zilele schimbătoare ale adevăratei primăveri. Uneori, nori deşi şi negri, trecînd peste culmile înalte ale Vitoşei, acopereau cerul şi revărsau asupra oraşului o ploaie torenţială, neaşteptată. Tot atît de neaşteptat, şi tot dinspre sud, de pe cîmpiile Traciei, se pornea să bată vîntul cald. Se năpustea dintr-o dată, ca un armăsar neînvăţat cu frîul, şi cu coama-i răsfirată gonea pîlcurile de nori dincolo de culmile albastre ale Balcanilor. În cartierele mărginaşe ale oraşului mirosea a primăvară, a muguri verzi care se desfăceau.

Acum, Avakum se plimba mai rar prin pădure. Dimineaţa lucra aplecat asupra manuscriselor neglijate pînă de curînd sau developa filme. Pe urmă se ducea la atelier, îşi îmbrăca halatul de lucru şi, fredonînd valsuri vechi, se ocupa de amforele şi hidriile sfărîmate sau de restaurarea unor picturi aproape şterse. Lucrul sporea

şi nici nu simţea cum trec orele, cufundat în lumea moartă a fragmentelor de marmură şi a cioburilor de lut scoase din pămînt. Parcă se reîntorseseră zilele lipsite de griji de altădată : acum, fereastra boltei de deasupra capului său semăna cu un ochi de azur care rîdea.

O dată veni la muzeu un grup de elevi din ultimele clase ale unui liceu. Nu-i însoţea nimeni, erau curioşi să afle cît mai multe şi el se oferi cu mare plăcere să-i conducă. Cînd ajunseră în sfîrşit la ultimul exponat, vremea prînzului trecuse de mult. Una din fete respiră adînc. Avea, se vede, oarecare înclinaţie spre matematică, deoarece zise :

— Nu vi s-a părut, tovarăşi, că vremea curge aici ca pe o navă cosmică ? Atît de repede, de parcă am trecut prin sălile astea cu viteza unei rachete fotonice !

— Da-a-a — răspunse un băiat, ca după o cugetare adîncă — a trecut şi ziua de azi ! Nici n-am simţit cînd ! Dar dacă ar fi fost ore de algebră sau trigonometrie ? Veacuri ni s-ar fi părut, dacă nu şi mai mult !

Avakum rîse. În ultima vreme rîdea tot mai des, ca odinioară — înainte de a se duce pentru prima oară la Momcilovo. Şi în ciuda rîsului şi a bunei dispoziţii care-l cuprinsese, simţi dintr-o dată şi cu totul pe neaşteptate un fel de frică, o spaimă abia perceptibilă. Totdeauna i se întîmpla aşa : ceea ce era furmos în viaţa lui dispărea dintr-o dată — ca dîra aurie a unui meteor. Venea încet ca o pasăre plutind în zbor fără grabă şi-l părăsea într-o clipă, cu o iuţeală îngrozitoare.

De fapt, în viaţa altora şi în viaţă, în general se întîmpla tocmai pe dos : lucrurile frumoase veneau repede, aproape fără să-ţi dai seama cînd, şi rămîneau să dăinuiască destulă vreme, fără ca vreo forţă oarecare

să le poată înlătura. Oraşul avea bulevarde, complexe de locuinţe, uzine şi teatre noi, făcute de curînd. Toate apăruseră cu o repeziciune uluitoare. Oamenii se bucurau de ele, călătoreau cu autobuze noi şi îşi cumpărau maşini noi. Se duceau la teatru, vedeau „Prinţul de Lemn" şi o aplaudau pe prinţesa cea uşuratică. Într-un fel, şi ea era a lor, aşa cum ale lor erau şi noile complexe de locuinţe, şi autobuzele, şi plimbările pînă la „Copită" [1], şi toate relativ permanente, de loc asemănătoare cu dîra aurie a meteorului care apărea din cînd în cînd în viaţa lui.

Faptul că ceea ce era frumos în viaţa lui se transforma într-o dîră aurie ce dispărea curînd se datora, bineînţeles, unor cauze ce se aflau în el însuşi, în caracterul său, dar se explica în acelaşi timp în destul de mare măsură şi prin existenţa unor forţe care nu influenţau direct asupra celorlalţi oameni, a celor mai mulţi, a celor cu uzine noi, minunate, cu complexe de locuinţe şi cu prinţese uşuratice...

Dar, oricum ar fi fost, dîra aceasta aurie avea să dispară şi ea într-o tîrzie zi de noiembrie.

Douăzeci şi opt noiembrie se dovedi a fi o zi grea pentru colonelul Manov. Neplăcerile începură încă de dimineaţă. În primul rînd avu o discuţie destul de aprinsă cu nevastă-sa, care dorea neapărat să meargă în seara aceea la premiera unei noi opere bulgare. Nu reuşi s-o facă să renunţe la această dorinţă, aşa că-i făgădui că se va îngriji de bilete, cu toate că în sinea

[1] O parte a muntelui Vitoşa, avînd această formă.

lui era ferm convins că nici de astă dată nu va putea să meargă la operă. Nu ştia nici el ce-l întrista mai mult : faptul că o minţea fără pic de ruşine sau pur şi simplu mila pentru el însuşi. Orele astea dintre şase şi opt seara erau totdeauna ocupate cu tot felul de rapoarte şi şedinţe, ale căror termene şi date nu puteau fi amînate.

Mai tîrziu, tocmai cînd se pregătea să ia o linguriţă de bicarbonat — vechiul său ulcer duodenal începuse din nou să-l supere — sosi o alarmantă radiogramă, cu un conţinut şi mai alarmant, despre evenimentele petrecute în cursul nopţii în sectorul de graniţă L-Z. Lua-l-ar dracu pe Hasan Rafiev ăsta ! Ce tot voiau *ăia* ? Îşi uciseseră omul şi pe urmă îi aruncaseră cadavrul pe teritoriul nostru, la trei paşi de linia frontierei. Ce urmăriseră cu asta ? Foarte simplu ! Cazul cu un atac dublu este o manevră diversionistă obişnuită, cu toate că era organizată şi condusă pe o scară mai mare. Oare nu e clar ? Dacă la faţa locului a fost ucis un diversionist, este vorba, fireşte, de o diversiune... sau cel puţin acesta este sensul pe care vor să-l imprime *ăia*. De fapt însă nu e vorba de nici un fel de diversiune şi iată de ce. În primul rînd, nici unul dintre atacatori nu a făcut vreo încercare să treacă graniţa nici măcar cu un centimetru. Hasan Rafiev a fost ucis în spatele liniei de frontieră, de aproape, după care cadavrul său a fost tîrît peste fîşia de pămînt arat şi azvîrlit spre noi. În al doilea rînd adevăraţii diversionişti nu trec peste graniţă în grupuri mari şi cu gălăgie multă ca nişte nuntaşi beţi. Diversioniştii procedează cu toată grija, în linişte, păşind în aşa fel încît să nu fie simţiţi. Uneori petrec o zi întreagă în cine ştie ce văgăună, pîndind momentul cel mai potrivit pentru această operaţie. În al treilea rînd, atunci cînd trec pe furiş frontiera nu au la ei mitraliere grele.

Mitralierele sînt bune doar în cazul unui atac, dar în seara precedentă nu s-a făcut *nici un fel de încercare* de acest fel. Totuşi s-a tras cu mitraliere grele: dincoace de frontieră, în gura văilor, se văd tulpini de copaci retezate, ca şi cum ar fi fost tăiate cu un fierăstrău bine ascuţit. O asemenea treabă o pot face numai mitralierele grele, atunci cînd trag de departe. Aşa încît nu numai că nu a fost o diversiune, dar nici măcar nu s-au gîndit la asta. Cazul cu Hasan Rafiev este un bluf obişnuit. Înspre gura celor două văi au fost trimise unităţi mici, dar obişnuite, ale forţelor de grăniceri, susţinute de un foc puternic. Li s-a ordonat să facă gălăgie cît mai multă, pentru a da impresia unui adevărat atac. Pe urmă, după ce scopul (adică zgomotul) a fost atins, l-au ucis pe omul „lor“ şi i-au azvîrlit cadavrul pe teritoriul nostru — asta pentru a dovedi că au acţionat diversioniştii şi nu trupe regulate ale forţelor grănicereşti.

Ajungînd la această concluzie, colonelul Manov îşi frecă bucuros mîinile. Înghiţi linguriţa de bicarbonat şi peste un minut se simţi din nou bine dispus. El nu se putea duce la premieră, dar de ce să nu-i propună soţiei sale să se ducă singură? Era sigur că avea să-i răspundă însă că, slavă Domnului, încă nu este văduvă şi că, din nefericire, a trecut cam de mult vremea cînd asemenea propuneri frumoase ar fi avantajat-o. Şi pentru că-i cunoştea dinainte răspunsul, fiindcă i-l dăduse de multe ori, socoti că era mai bine să nu-i dea nici un telefon.

Dar în realitate ce scop avea acest bluf? Căci dacă cineva procedează astfel, e clar că urmăreşte un anumit scop. Nimeni nu face un bluf doar de dragul lui. Să aduci pe poziţie mitraliere grele şi să simulezi un atac, fără

să te mişti de la locul tău, este o mişcare, o acţiune chibzuită şi nu ceva ce-i trece întîmplător prin cap unui ofiţer de grăniceri care se plictiseşte.

Faptul că-şi dădu seama de adevăratul caracter al acţiunii îl socoti un succes serios. Chiar dacă nevastă-sa avea să se supere din cauza premierei la care nu putea să ia parte, colonelul încerca în continuare să descurce iţele acelea încîlcite pe baza gîndirii sale de o logică perfectă.

Acum trebuia să facă încă un pas înainte. Va să zică, inamicul făcuse un bluf. Dar, la naiba, pentru ce oare ?

Răbdare. Ce să însemne asta : zgomot mare, gălăgie multă, dar zadarnică ? Concentrare a forţelor de foc şi, în acelaşi timp, „atac“ în două puncte ? Putea să însemne doar un lucru, bineînţeles : concentrarea atenţiei străine în primul rînd asupra acestor două puncte, *abaterea atenţiei de la alte* locuri, o *diversiune* şi nimic altceva...

Nu întîmplător Avakum Zahov fusese elevul său ! Acum putea să fumeze o ţigară. Elevul său făcuse un salt înainte, un salt foarte mare, dar a cui era şcoala ? Cine îi dăduse primele lecţii ?

Tutunul te ameţeşte atunci cînd fumezi rar. Bicarbonatul face bine, dar e doar un paleativ, deoarece acţiunea lui e temporară. Simţea că înţepăturile vor începe din nou, iar gîndul la blestemata de premieră i se tot răsucea prin cap. E adevărat că în urmă cu vreo zece ani nu i-ar fi propus, ferească Dumnezeu, nevesti-si să se ducă singură la operă. Nici nu i-ar fi trăsnit prin cap să se gîndească la aşa ceva. Iar acum lucrul ăsta i se părea naiv şi caraghios.

Nu-şi terminase încă ţigara, cînd în biroul lui dădu buzna şeful secţiei de radio-ascultare. Era un omuleţ

scund şi îndesat, rotofei şi plinuţ, încît parcă nu mergea, ci se rostogolea împins de la spate de o forţă irezistibilă şi care acţiona numai asupra lui. Agita în mînă o hîrtie pe care sta scris ceva şi ochii lui priveau veseli şi provocători.

— Pregăteşte-te, colega — strigă el aproape răcnind, cu un glas neaşteptat de puternic pentru figura lui buhăită — a ieşit o încurcătură acolo... clasa întîi. Parcă-i făcută special pentru tine !

— Unde ? întrebă liniştit colonelul. După care adăugă: M-am obişnuit cu încurcăturile astea !

— Cum unde ? Ei, vorbeşti de parc-ai fi căzut din lună ! Ce, nu ştii ? În sectorul L-Z ! În sectorul ăsta faimos şi remarcabil din toate punctele de vedere.

Era un om sănătos şi vesel ; colonelul Manov îl invidia uneori pentru buna lui dispoziţie. Se vedea cît de colo că nu-l sîcîia nimeni pentru tot felul de bilete la premiere de operă şi concerte.

— Sînt gata — zise colonelul Manov. Să începem. Te ascult.

Şefului staţiei de radio-ascultare îi era greu să stea locului şi de aceea îşi începu expunerea umblînd de colo pînă colo prin cameră. El vorbi despre „Hermes" — numele unei staţii de radio care transmitea de obicei pe unde ultrascurte şi se afla la vreo cincizeci de kilometri sud de graniţă. O caracteristică a acestui post de radio, cunoscut sub numele de „Hermes", era că de obicei doar transmitea şi numai în cazuri foarte rare recepţiona. Nu-i plăcea să stea de vorbă, ci să dea dispoziţii. O altă caracteristică o constituia variaţia sistemelor de cifru pe care le utiliza şi întrebuinţarea unor coduri speciale, cu expresii cifrate. Cei ce se ocupau cu descifrarea o mai scoteau la capăt cu sistemele de cifru, chiar dacă uneori

înregistrau insuccese destul de mari. Să descifrezi o radiogramă a lui „Hermes" — fără să depăşeşti orele admise pentru acest lucru — însemna un succes extraordinar, similar descoperirii unui post de radio secret sau a unui spion dintre cei mai bine camuflaţi. Dacă totuşi, cu preţul unor ore de muncă grea — şi în multe cazuri a unor zile întregi — unele din aceste radiograme erau descifrate, tălmăcirea codurilor convenţionale era de cele mai multe ori imposibilă. La începutul lunii septembrie, „Hermes" transmisese necunoscutului şi tăcutului său agent o cifrogramă extrem de scurtă, în limba latină. Cu eforturi extraordinare, ea fusese tradusă după patruzeci şi opt de ore de muncă, dar sensul ei nu putuse să fie lămurit — şi din cauza greşelilor de gramatică, făcute înadins, în special la terminaţia cazurilor, dar şi din cauză că termenii utilizaţi aveau semnificaţii figurate, după cum era uşor de bănuit. Traducerea cuvînt cu cuvînt putea fi transcrisă în două feluri, şi anume: A) „Profesorul să ia măsuri pentru a termina lucrul de pe Vitoşa"; B) „Vitoşa să ia măsuri pentru a termina munca profesorului" — ceea ce, bineînţeles, era lipsit de orice sens. Şi într-un caz şi în celălalt, descifrarea începea şi se termina fără a se şti însă despre ce era vorba. Cine era profesorul? Ce avea el comun cu Vitoşa? De ce muncă era vorba? La aceste întrebări putea răspunde doar omul care cunoştea în prealabil semnificaţia convenţională a cuvintelor şi jocul greşelilor de gramatică, în special al cazurilor. Ar fi putut să răspundă şi contrainformaţiile, dacă ar fi avut în dosarele lor măcar identificarea uneia dintre persoanele de care era vorba în numirile amintite mai sus. Dacă s-ar fi ştiut, de pildă, ce persoană se ascunde sub cuvîntul „profesor", adică dacă serviciul de contrainformaţii ar mai fi avut de-a

face cu această persoană sau ar mai fi întîlnit-o într-un fel oarecare în sistemul oricărui alt spionaj străin, atunci ar fi dat de un fir care putea duce la dezlegarea cifrogramei secrete. Dar în dosarele contrainformaţiilor nu figura pînă acum nici un „profesor". În ele figurau lemnari, ciobani, ingineri, geologi şi doctori, dar profesorii, în general, lipseau.

De aceea colonelul Manov tresări involuntar cînd auzi de „Hermes". Dădu să ia o ţigară, cu toate că doctorul îi interzisese fumatul, dar îşi reaminti de tot felul de bilete şi de premiere pe care le scăpase şi-şi încruntă sprîncenele. Nu-i plăceau expresiile codificate, iar limba latină o socotea ca pe „un lucru mort".

Iată însă că blestematul ăsta de „Hermes" apărea din nou la orizont. Se ivise aseară în tabelele de coordonate ale celor de la posturile de radio-ascultare. Şi nu din iniţiativa sa, ci pentru că fusese chemat, prin intermediul unui post secret de radio de unde ultrascurte, de un oarecare ce-şi zicea „Isker".

«„Hermes", „Hermes", aici „Isker", aici „Isker", mă auzi ?»

Semnalul fusese repetat de cîteva ori timp de cinci minute şi de aceea posturile de radio-ascultare din zona „Smolian-Devin" reuşiseră să-l audă şi să-i stabilească locul.

„Ascult" — răspunsese laconic „Hermes".

Acest „Hermes" se purta foarte îngîmfat, de parc-ar fi fost un zeu. Iar „Isker" îşi dezlegase cu umilinţă limba :

„Ordinul a fost îndeplinit". (Lipsea doar cuvîntul „stăpîne", dar se subînţelegea în text). „Aştept îndrumări cui trebuie să-l transmit". (Adică ordinul sau comanda.)

La care „Hermes“ răspunsese foarte distant :

„Ascultă-mă mîine la ora fixată. Şi ia neîntîrziat măsurile prealabile“.

„Sfîrşitul emisiunii !“ anunţase „Isker“.

Convorbirea dintre „Hermes“ şi „Isker“ nu durase mai mult de zece minute, dar fuseseră suficiente pentru a se determina cu aproximaţie minimă locul de unde emitea „Isker“. Postul pe unde ultrascurte se găsea, în momentul terminării convorbirii, la nord de zona L-Z, la circa trei kilometri vest de Smolian. El se mişca în direcţia Smolian cu şaizeci de kilometri pe oră.

Drumurile spre oraş şi acelea care ieşeau din oraş fură imediat blocate. Jeep-uri cu posturi de radio-recepţie zburară pretutindeni pe unde, în general, se putea merge cu maşina.

Era aproape şapte seara. Deasupra drumurilor, văilor şi depresiunilor se lăsase o ceaţă deasă. Împreună cu întunericul serii, făcea un corp atît de dens şi de compact, încît nu lăsa să străbată nici o licărire de lumină. Numai un localnic cu multă experienţă şi care cunoştea perfect drumurile putea călători pe o vreme ca asta cu şaizeci de kilometri pe oră.

Oricum ar fi fost, „Isker“ reuşise totuşi să se strecoare prin blocadă.

— Presupun — zise şeful secţiei de radio-ascultare, încheindu-şi expunerea — că şmecherul ăsta nici n-a făcut încercarea de a ieşi din oraş. A avut timp să ajungă la Smolian înainte ca primele noastre maşini să-i fi ieşit în întîmpinare. Trebuie să fie un localnic, care şi-a garat maşina în curte, a ascuns frumos într-un loc tainic postul de radio-emisie, după care s-a dus la restaurantul Balkanturist, a luat loc la o masă mai retrasă şi a strigat chelnerului : „Ascultă, băiete, nu vezi că moţăi aici

de un ceas ? Cînd o să vii şi la mine ?" În felul ăsta a avut grijă să-şi stabilească chiar şi un alibi.

— Deştept — oftă colonelul Manov. Dar poveştile astea cu „Hermes" te privesc mai mult pe tine, după cît se pare.

Căută ţigările pe care le ascunsese cu grijă în sertarul biroului său, aprinse una şi trase cu sete din ea.

— Aşa ? Şeful secţiei de radio-ascultare se opri o clipă locului şi ridică nervos mîinile. Ia te uită ? Treaba mea, drăguţule, este următoarea : să prind radiograma, să o descifrez — şi, slavă Domnului, de data asta descifratorul meu şef a reuşit să dezlege cifrul la timp ! — şi să stabilesc locul de unde acţionează postul de radio care emite pe unde ultrascurte. De aici încolo, dragul meu, tu ai cuvîntul !

— Nu te înfuria degeaba — zise blînd colonelul Manov. Am glumit şi eu. Treaba asta cu „Hermes" ne priveşte pe amîndoi şi, poate, în egală măsură. Citi apoi textul radiogramei, aşa cum fusese descifrat şi nu spuse nimic cîtăva vreme. Acum îi pierise din minte pînă şi gîndul la biletele de operă. Nu mai simţea nici arsurile, cu toate că vechiul său ulcer, nelecuit la timp, începuse să-l supere din nou. Pe urmă zise, trăgînd lacom din ţigară : Vezi, aici e vorba de un ordin care a fost executat. Dar, de ce nu iei loc ? E vorba deci de un ordin care a şi fost *executat.*

— Întocmai — aprobă, dînd din cap, şeful secţiei de radio-ascultare. Despre ce ordin care a fost executat. Asta-i !

Se uită spre fotoliul de piele, foarte adînc, şi se încruntă. Ştia că dacă se aşază în el o să-l înghită cu totul şi va părea prea mic şi lipsit de importanţă, fapt pentru care preferă să rămînă în picioare.

Ţigara ardea singură între degetele colonelului.

— Şi oare în ce-o fi constat ordinul care a fost îndeplinit ? Iar noi ce-am păzit, de i-am lăsat să-l îndeplinească ?

Tăcură amîndoi. Fiecare privea într-altă parte, căutînd cu tot dinadinsul să nu întîlnească privirea celuilalt.

— Nu ne-a asigurat nimeni împotriva unor insuccese — zise şeful secţiei de radio-ascultare.

Era un om veşnic bine dispus şi, ca un încercat înotător, nu se lăsa dus aşa, dintr-o dată, de torentele unor gînduri negre.

— Dar dacă am permis să fie executat acest ordin, adică această comandă, cum i se spune în radiogramă, avem posibilitatea să nu o lăsăm să fie trecută peste graniţă. Colonelul îşi opri iar privirea asupra radiogramei. Azi se aşteaptă instrucţiuni cui să fie predat.

Acum, cei doi se priviră în ochi şi, cine ştie de ce, figurile lor se încordară.

— Orice-ai zice, sectorul L-Z a devenit simpatic din toate punctele de vedere ! zîmbi sarcastic şeful secţiei de radio-ascultare.

Nici unul din ei nu mai scoase apoi vreo vorbă.

Cînd rămase singur, colonelul Manov îşi dezmorţi umerii de parcă i-ar fi fost frig şi abia atunci simţi arsurile provocate de aciditatea din stomac. «Trebuie să mai iau o linguriţă de bicarbonat — gîndi el. Asta-i din cauza tutunului. Şi, iată, colonelul Lenkov e sănătos tun. O să dau ordin ca întreaga grupă a descrifratorilor să fie mobilizată astăzi şi mîine toată ziua. Numai de nu s-ar servi iarăşi de vreun cod convenţional blestematul ăsta de „Hermes" !» Deschise pacheţelul cu bicarbonat, dar chiar în clipa aceea sună telefonul direct cu oraşul. „Na, că am uitat de diversiunea din raionul al

treilea al sectorului L-Z — gîndi el, în timpul ce ridica receptorul. Ministrul o să-mi ceară părerea şi eu..."

— Ai aranjat ceva cu biletele ? întrebă un glas de altistă, puternic şi impunător.

— ...încă sînt la prima treaptă — îşi termină gîndul, vorbind singur, colonelul şi puse receptorul în furcă cu un gest obişnuit.

În aceeaşi clipă îşi reveni. Glasul de alto, impunător şi energic, răsuna acum în urechile lui cu o forţă înzecită — ca ecoul unei trîmbiţe uriaşe ce răsuna undeva în pustiu.

Stătea în picioare în spatele biroului, străduindu-se să se concentreze. Dar nu reuşea decît să-şi chinuiască faţa, pe care se zugrăvise încordarea, în timp ce în mintea sa se întinse dintr-o dată un fel de pustiu ciudat. Un cîmp nesfîrşit, unde nu se vedea nimic, nici un om, nici o plantă, nici o înălţime, nimic care să-i ademenească ochiul, nici măcar un fir de iarbă. Totul era acoperit cu o ceaţă albicioasă, care, rărindu-se ici-colo, dădea la iveală locuri albe şi goale. În aceste spărturi apăreau în dezordine şi fără nici o legătură între ele frînturi de tablouri sau fapte izolate : mici flăcări galbene-albăstrii care pîlpîiră o clipă, o maşină străbătînd cîmpia cufundată în ceaţă, un cadavru zăcînd cu faţa îngropată în noroi, un Jeep ieşindu-i înainte cu farurile aprinse, după care dispăru repede, un cadavru verzui, presărat cu cifre şi împărţit în pătrate mai mici şi mai mari, lucind uşor, un fir subţire ce luneca pe cadran în dreapta şi în stînga, căutînd parcă să prindă o fiinţă nevăzută, microscopică. Totul se topi însă curînd, şi în locul cadranului, Jeep-ului şi cadavrului ce zăcea nemişcat la pămînt, luciră doi ochi, bine cunoscuţi, ba chiar prea bine ştiuţi, în care se citea un reproş mut şi amar.

Ridică receptorul telefonului interior şi rugă secretara să nu-i dea un timp nici o legătură telefonică.

Oricum ar fi, orice s-ar întîmpla, la anul avea să-şi ia neapărat concediu. Oboseala asta nervoasă trebuie înlăturată într-un fel, căci iată, îl împiedică să lucreze. Şi ar fi destul de simplu: să meargă undeva unde să nu aibă telefon. Dar locul acela trebuia să se afle cel puţin la o mie de kilometri de orice fel de agenţii care vînd bilete pentru reprezentanţii de operă şi concerte.

Desigur, un loc ideal ca acesta nu e uşor de găsit, dar ce-l costă pe om să viseze! În ceea ce priveşte diversiunea din raionul trei al sectorului L-Z, era cusută cu aţă albă. Tendinţa ca într-un asemenea caz să se caute *cu orice preţ* o acţiune mare şi importantă duce uneori la concluzii false, duce la risipă de eforturi şi de timp preţios. Da, e o tendinţă dăunătoare. Să pornim mai bine pe celălalt drum şi să ţinem seamă de faptele simple, obişnuite! Va să zică, inamicul atacă în acelaşi timp în două puncte — şi anume în cele mai nevralgice ale sistemului nostru de apărare. Concentrează o importantă forţă de foc. Dă a înţelege că se pregăteşte să dea o luptă serioasă. Acţionează prin surprindere. Şi în ce împrejurări meteorologice face toate acestea? În cadrul unor condiţii atmosferice îngrozitoare: întuneric, ceaţă de nepătruns, ploaie. Inamicul vrea să încerce *cum* acţionează apărarea noastră la o lovitură dată prin surprindere şi în cele mai grele condiţii atmosferice posibile — asta este cheia diversiunii. Limpede ca lumina zilei!

Această înviorare temporară nu ţinu însă mult. Cheia diversiunii împotriva sectorului L-Z o fi fost ea găsită, dar ce însemna această simplă diversiune în comparaţie cu tainicul „Hermes“?

Ceru din nou dosarul centrului radiofonic şi revăzu încă o dată radiogramele descifrate. Radiogramele nu conţineau nimic comun, fiecare din ele se referea parcă la altceva, la un fapt care nu era menţionat în celelalte. Iar expresiile simbolice codificate puteau să ducă la disperare şi pe cel mai capabil şi mai ingenios descifrator.

Chemă la el pe şefii de sector, dar şedinţa se termină cu un munte de supoziţii. În ceea ce priveşte aşteptata emisiune a lui „Hermes", toţi erau de acord cu principala primejdie: eventuala întîrziere a descifrării. Şi întîrzierea în descifrarea radiogramei avea să ducă desigur la predarea acelei „comenzi" care fusese deja executată. Ceea ce însemna că documentele, exponatele sau datele secrete culese între timp de către agentul lui „Hermes" aveau să ajungă irevocabil în mîini străine, în mîinile duşmanului.

O întîrziere, ba chiar un insucces la descifrare era de aşteptat. Într-adevăr, „Hermes" era o nucă tare şi costelivă.

Atunci luă cuvîntul descifratorul-şef al secţiei. Era un bărbat frumos şi elegant, cu cei doi dinţi din faţă îmbrăcaţi în aur şi cu o batistă albă în buzunarul de sus al sacoului. Avea un timbru plăcut, un glas de tenor liric şi îi plăcea să rîdă vesel, chiar atunci cînd vorbea despre lucruri triste sau dureroase.

— Vă amintiţi — zise el — de afacerea cu penicilina trimisă în Orientul apropiat? Am fi pus noi mîna pe făptaş dacă n-ar fi fost descifrată la timp ultima cifrogramă a fostei staţii de radio pe unde ultrascurte cu numele „Mesta? „Mesta", care transmitea doar de la treizeci de kilometri nord-est de actualul „Hermes"? Surîse apoi şi tăcu cîteva clipe. Pe urmă reluă: De altfel, am crezut întotdeauna că între actualul „Hermes" şi

„Mesta", de care vorbeam, nu este, în fond, nici o diferenţă. I-am dat o lovitură „Mestei", şi ea s-a mutat puţin mai la nord-vest, şi-a schimbat numele, dar şi-a păstrat caracterul. Asta o spun aşa, între paranteze. Căci vorbeam de afacerea aceea cu penicilina. Vă amintiţi de radiograma-anagramă ? Cine a descifrat anagrama, izbutind să-i descopere cuvintele risipite în modul cel mai abil şi mai înşelător printre propoziţiile unui text nevinovat, ce descria frumuseţile unui apus de soare pe ţărmul mării ? Ne-am bătut capul două zile cu textul, ne-am omorît creierii concentrîndu-ne şi pînă la urmă ne-am predat fără condiţii, ridicînd fanionul alb. Şi, spunînd acestea, rîse vesel. Vă amintiţi ? Am recunoscut că eram siliţi să depunem armele — continuă el pe un ton de parcă această recunoaştere putea să dea naştere celor mai vesele sentimente în inimile celor de faţă. Atunci, în împrejurările acelea atît de grele, tovarăşul colonel Manov şi-a amintit de fostul colaborator al secţiei de descifrare, cunoscutul şi celebrul profesor Naiden Naidenov. Cînd omul se îneacă, se agaţă şi de-un pai ca să scape ! Dar, după cum ştiţi, se pare că în domeniul descifrării omul acesta nu este nici pai, nici grindă, nici măcar vas de salvare, ci un adevărat transatlantic. În calitate de colaborator voluntar şi secret al secţiei, el a adus multe şi importante servicii biroului nostru de contrainformaţii. Surîsul vesel înflori din nou pe buzele lui, de parcă aprecierile făcute se refereau nu la altul, ci la el însuşi. Tovarăşul colonel Manov şi-a amintit de dînsul în clipa în care vasul nostru, al descifratorilor, începuse să ia apă. De altfel ştiţi şi dumneavoastră că această mare a cifrului e foarte înşelătoare şi plină de tot felul de piedici submarine, iar pe fundul ei se află mulţi înecaţi sau naufragiaţi. Vă rog să mă iertaţi pentru frumoasa şi poe-

tica comparaţie pe care am făcut-o, dar acesta este adevărul — destul de amar. Maşina electronică, fără îndoială, va îmbunătăţi situaţia, dar ce poate face şi ea împotriva simbolurilor şi cuvintelor convenţionale ? Închipuiţi-vă că eu şi persoana X de dincolo de frontieră am convenit să înţelegem şi să citim prin substantivul „apă“ substantivul „om“ şi verbul „a bea“ drept verbul „a ucide“. Persoana X îmi trimite o radiogramă cifrată cu următorul conţinut : „Bea apa“. Foarte bine, să presupunem că maşina electronică se va descurca foarte repede în jungla cifrului şi în loc de o zi, va descifra într-un minut şi ne va prezenta propoziţia : „Bea apa“. Mai departe însă nu poate să meargă nici ea. În nici un caz nu poate traduce propoziţia „bea apa“ cu propoziţia „ucide omul“. Aşa încît marea cuvintelor convenţionale şi a simbolurilor nu va fi niciodată o mare cu apa pînă la genunchi. Cei doi dinţi de aur străluciră şi ochii săi rîseră de plăcere. Perspectiva strălucitului viitor al simbolurilor şi cuvintelor convenţionale părea minunată şi îmbucurătoare. Dar tovarăşul colonel Manov a ştiut, din fericire, să-şi aducă aminte în momentul critic de oamenii cei mai utili. A trimis radiograma profesorului Naiden Naidenov şi treburile s-au descurcat pe dată. Anagrama a fost repede scoasă din textul care o camufla. Din frumuseţile apusului de soare de pe ţărmul mării a apărut numele lui Halil Gelepov, care nu era necunoscut pentru noi. Urmărindu-l pe Halil Gelepov şi pe prietenii lui, am ajuns la inginerul Petrunov şi la întreaga bandă de sabotori din afacerea penicilinei. Aşa s-a dat o puternică lovitură „Mestei“ şi de atunci postul acesta de radio a amuţit, ca să învie din nou, prin eter, sub numele de „Hermes“. Meritul distrugerii „Mestei“ aparţine în întregime fostului nostru colaborator Naiden Naidenov. Am

învăţat de la el matematică, cît timp-i-am fost student, şi descifrarea, cît timp profesorul a fost colaboratorul nostru extern. V-am povestit această istorie puţin cam lungă pentru ca să vă întreb: n-ar fi totuşi bine să amintim celebrului matematician de existenţa noastră şi de situaţia grea în care ne aflăm? N-ar fi oare bine să-l solicităm pentru o eventuală intervenţie în cazul în care, cu puterile noastre, nu vom putea descifra la timp cifrograma postului de radio „Hermes"? Dacă însă tovarăşul colonel Manov avea şi aşa de gînd să recurgă la colaborarea sa, eu îl rog să mă scuze că am ridicat această problemă înainte de a-l aştepta să se pronunţe. Dar, ca să vorbim deschis, noi, cei de-aci, am privit nu odată marile primejdii drept în faţă. Trebuie să vă spun şi vă rog să nu mă trataţi drept un om lipsit de curaj, că încerc o adevărată frică, o teamă serioasă în aşteptarea cifrogramei pe care postul de radio „Hermes" o compune poate în acest moment. Rîse tare şi în clipa aceea faţa lui căpătă o expresie de om fericit şi lipsit de orice griji. Pentru prima şi poate pentru ultima oară sînt însă sceptic!

În timp ce vorbea astfel, colonelul Manov se uita la el şi, fără vreo explicaţie logică, simţea un fel de milă inexplicabilă faţă de acest om. Îl iubea, îl invidia în taină şi cu tristeţe pentru tinereţea lui, iar cînd lua cuvîntul îl încînta zîmbetul lui, glasul lui cald şi melodios, de aceea scăpa multe din vorbele pe care le spunea şi care, de altfel, erau întotdeauna la locul lor. Acum însă, spre deosebire de alte dăţi, îl ascultase cu multă atenţie, se supărase în tăcere de limbuţia lui şi se întrebase alarmat: de unde să-i fi venit această spaimă şi care să fie cauza ei? Tînărul e vesel, plesneşte de sănătate, iar el, colonelul Manov, are impresia că în faţa lui se

află un om ce suferă de o boală incurabilă şi care este extrem de nefericit.

— Nu văd de ce eşti atît de sceptic — zise colonelul. A intrat frica în tine şi asta ar putea să fie o frînă în munca noastră. Simţea un soi de tristeţe ridicîndu-i-se în suflet ca un nor. Nu era ceva ameninţător sau răuprevestitor, dar îi provoca tristeţe. Ca şi cum s-ar fi aflat în mijlocul unui cîmp, ca altădată, privind la primul nor ce prevestea zilele posomorîte şi reci de toamnă. Tocmai acum, cînd avem nevoie de cît mai multă încredere în noi — zise el. Cu cîţi „Hermeşi" de-ăştia nu ne-am măsurat noi puterile şi pînă la urmă am ieşit învingători! Dar cuvintele sunau destul de artificial în gura lui şi colonelul se încruntă. Mai bine du-te de te plimbă o oră-două. Aerul curat o să-ţi facă bine. Colonelul privi pe fereastră: dincolo de sticla geamului era ceaţă şi ploua. Chiar dacă plouă — şi el oftă, făcînd un gest cu mîna. Iar în ceea ce-l priveşte pe fostul nostru colaborator, matematicianul Naidenov, îl am, fireşte, în vedere şi nu mă supăr de loc că mi-ai amintit de dînsul. Însă îl am în vedere ca o rezervă, ca ultima rezervă posibilă, şi iată de ce. În primul rînd, profesorul este bolnav, aproape un invalid, şi orice efort prea mare poate să-i înrăutăţească starea sănătăţii. În al doilea rînd, am anumite motive, anumite indicii, mai bine zis, că se află sub ochii spionajului străin. În cîteva rînduri au fost observaţi indivizi suspecţi dînd tîrcoale casei lui, mai ales după afacerea aceea cu penicilina. De mai multe ori l-am prevenit să-şi pună storuri la ferestre, dar el nici nu vrea să audă; de aceea am dat dispoziţii ca locuinţa sa să fie pusă sub observaţie ziua şi noaptea, mai ales acea parte a clădirii care dă în stradă. Naiden Naidenov este un mare învăţat şi nu avem dreptul să ne jucăm cu viaţa lui.

— Şi totuşi — descifratorul-şef zîmbi din nou — permiteţi-mi, dar dacă înregistrăm un eşec cu descifrarea cifrogramei lui „Hermes" ?

Colonelul Manov tăcu.

— V-am mai spus o dată, dacă nu mă înşel — începu el, adresîndu-se descifratorului la persoana a doua plural că v-aş sfătui să vă plimbaţi puţin. În camera ofiţerului de serviciu se găseşte şi un pat foarte comod. Culcaţi-vă şi dormiţi, vă rog, o oră-două. O să încetaţi atunci să mai fiţi atît de sceptic !

Descifratorul-şef se ridică :

— Aş ieşi să mă plimb puţin, permiteţi ?

„Ce-or fi mai oftînd fetele după el" — gîndi colonelul. Şi simţi din nou o oarecare ciudă. De astă dată nu ca un nor transparent, ci muşcîndu-l de-a dreptul, înfigîndu-i-se în inimă ca un stilet. Şi colonelul se forţă să-i surîdă cu un zîmbet încurajator şi amabil.

— Plimbare plăcută !

Mai departe, evenimentele se desfăşurară astfel :

Pe la orele trei după-amiază sosi direct de pe graniţă ofiţerul N-ski. În timp ce raporta colonelului Manov întîmplările petrecute în noaptea precedentă şi descoperirea sa, specialiştii de la laboratorul fizico-chimic al secţiei analizau şi studiau obiectul adus de el. O jumătate de oră mai tîrziu, colonelul avea în faţă fotografiile mărite înfăţişînd suprafeţele obiectului. Sus, aproape de colţul din dreapta al uneia din ele, se vedea foarte clar urma unui deget arătător. Dacă se aprecia după liniile largi şi plate, degetul trebuia să aibă

nişte dimensiuni impresionante. În orice caz aparţinea unei mîini mari, grosolane.

Colonelul privi în grabă fotografiile, după care întrebă laboratorul:

— Aţi stabilit originea şi destinaţia obiectului?

Laborantul, un om cu părul cărunt, cu o faţă severă şi întunecată, răspunse:

— Originea obiectului nu am reuşit, din nefericire, s-o stabilim. În ceea ce priveşte destinaţia lui, nu rămîne nici un fel de îndoială: este caseta unui aparat fotografic, adaptat pentru luarea de fotografii în timpul nopţii sau la vizibilitate foarte scăzută, cu ajutorul razelor infraroşii. Caseta conţine un film special, lung de şase metri. Este absolut neutilizat şi se află înfăşurat pe ruloul său original, pregătit pentru a fi folosit. Nu a fost însă pus în aparat, ceea ce se vede după faptul că nu e de loc derulat, firele de praf fiind neşterse la gura culoarului de derulare. După toate probabilităţile, caseta a servit ca rezervă şi a căzut jos fie din geanta, fie din buzunarul necunoscutului fotograf.

Laborantul rosti toate acestea rar, cu un glas liniştit şi egal şi cu privirea fixă, de parcă ar fi citit un pasaj oarecare din cine ştie ce articol de fond al vreunuia din ziare.

Cînd rămaseră singuri, ofiţerul N-ski începu să se frămînte neliniştit pe locul său şi ceru permisiunea să fumeze.

— Sînteţi cam agitat — constată colonelul. Pe urmă se uită la propria-i mînă stîngă, care sta rezemată de braţul scaunului, şi de abia după un timp observă că degetele sale ciocăneau lemnul de parc-ar fi apăsat clapele unui pian. „Fac singure treaba asta — gîndi el — fără comandă de sus.“ Nu face să vă tulburaţi atîta — îi mai zise el ofiţerului N-ski — se întîmplă şi lucruri

d-astea. Se mai strecoară cîte unul prin întuneric şi mai izbuteşte să fotografieze cu aparatul său obiective interzise.

Gîndul la degetele sale continua să se desfăşoare împotriva voinţei lui, ca un arc care se destinde: „comandă de sus trebuie că s-a dat, căci fără asta nici un muşchi, cît de mic, nu s-ar mişca".

— Dar, tovarăşe colonel — se ridică N-ski — aici nu este vorba de un „obiectiv interzis" oarecare, ci de un dispozitiv de uriaşă importanţă pentru apărarea ţării. Dacă acesta a fost fotografiat...

— Dumneavoastră vă mai îndoiţi? îl întrerupse colonelul.

Vocea lui era liniştită şi oarecum ironic mirată.

N-ski clătină din cap.

— Atunci de ce mai spuneţi „dacă"? Sau sînteţi sigur că dispozitivul a fost fotografiat, sau nu sînteţi. Una din două.

— A fost fotografiat — răspunse ferm N-ski.

— Şi pe ce bază credeţi dumneavoastră că a fost fotografiat?

— Am două argumente — răspunse N-ski — două fapte care îmi dau temeiul să fac această afirmaţie. Atacul îndreptat împotriva celui de al treilea raion al sectorului L-Z — şi ceaţa. Atacul de care vorbesc a silit comandamentul lui „Momcil-2" să întărească apărarea dispozitivului înspre sud, şi această măsură a dus la slăbirea apărării lui dinspre partea de nord. O persoană necunoscută a profitat de această împrejurare ca să taie cele două fire de sîrmă ale gardului şi să se strecoare neobservat la locul dorit. Pătrunderea a fost extrem de mult uşurată de ceaţa, care pe acea vreme, tovarăşe colonel, împiedica sută la sută vizibilitatea.

Nu-mi amintesc să fi văzut o asemenea ceaţă în regiunea asta şi nici în altă parte, în general.

Colonelul Manov zîmbi. Îi plăcea să asculte raţionamente atît de apropiate de ale sale. Fireşte, aceasta nici nu îmbunătăţea şi nici nu îndrepta situaţia, dar era totuşi plăcut.

— Maior N-ski — zise colonelul Manov — logica dumneavoastră îmi place. Aţi făcut cîteva constatări foarte importante şi le voi sublinia ca să vă înlesnesc şi dumneavoastră, cît şi mie, să facem un pas înainte în această afacere. În primul rînd, dumneavoastră aţi spus că persoana necunoscută a profitat de slăbirea apărării înspre partea de nord a dispozitivului. Foarte bine. Dar cînd se poate profita de o asemenea împrejurare favorabilă? Atunci cînd omul se află în nemijlocită apropiere de această împrejurare. De aci urmează că persoana necunoscută sau locuieşte în imediata apropiere a lui „Momcil-2" sau are mereu drum pe aici, fie datorită serviciului, fie cu alt prilej. Şi într-un caz şi într-altul, lucrul acesta a făcut cuiva impresie şi a fost remarcat. În al doilea rînd, dumneavoastră spuneţi că ceaţa împiedica sută la sută vizibilitatea. Ca un om să se poată orienta într-o asemenea situaţie şi să nu greşească direcţia chiar de la cel de-al doilea pas, trebuie să cunoască locul ca-n palmă, ba chiar şi mai bine. Numai un om care a trecut foarte des prin acest loc poate umbla orbeşte prin el, fără să se rătăcească. De aici rezultă că persoana necunoscută cunoaşte fiecare locşor şi fiecare colţişor din jurul lui „Momcil-2". Dumneavoastră trebuie să căutaţi această persoană undeva în apropiere de „Momcil-2" sau printre oamenii care vin aici des. Trebuie să-l căutaţi chiar şi printre aceia care locuiesc şi lucrează acolo. Acestea sînt coordonate foarte sigure, tovarăşe maior. Dacă vă orientaţi cercetă-

rile pe baza lor, cred că veţi putea să repurtaţi un anumit succes.

După ce mai discutară şi alte probleme cu caracter tehnic, N-ski plecă.

În timp ce vorbise cu N-ski, colonelul încercase două feluri de sentimente. Pe de o parte se bucura de perspicacitatea sa, de priceperea pe care o avea în rapida generalizare a faptelor, pe baza căreia putea să dea sfaturi juste şi oportune. Într-un cuvînt, ca orice maestru era şi el mulţumit de calităţile sale. Dar bucuria aceasta nu era deplină, deoarece, în timp ce generaliza faptele şi-şi formula sfaturile, în conştiinţa lui stăruia necontenit gîndul la „Hermes", gînd care voia cu orice chip să iasă la lumină, iar el îi tăia înadins calea, stăvilindu-i drumul. Dar iată că gîndul se răzbuna, dînd naştere unui sentiment de îndoială care-l rodea mereu. E drept că obiectul găsit îl făcea să tragă concluzii rapide şi potrivite cu faptele — dar erau oare cele mai juste concluzii? Puteau fi ele socotite ca într-adevăr cele mai juste, dacă n-ar fi fost să se ţină seama de emisiunea radiofonică din seara precedentă a lui „Hermes"? De aceea, în timp ce vorbea cu N-ski, era frămîntat de două sentimente contradictorii: pe de o parte se bucura şi, în acelaşi timp, se îndoia, neştiind dacă avea dreptul să se bucure.

În clipa cînd N-ski ieşi din biroul său, sentimentul de mulţumire îl părăsi. Persoana necunoscută comunicase că a executat „comanda" şi întreba cui s-o predea. Oare această comandă să fi constat tocmai în fotografierea dispozitivului de apărare „Momcil-2"? Atunci înseamnă că dispozitivul fusese fotografiat şi „Hermes" urma să comunice în orice moment cui trebuiau predate fotografiile şi în ce fel... Da! Era limpede că nu putea fi vorba de nici un fel de bucurie.

Trebuia însă neapărat să se facă o legătură între cele două cazuri: fotografierea dispozitivului de apărare „Momcil-2" şi convorbirea cu „Hermes"? La prima privire, o asemenea legătură părea posibilă, chiar necesară, dar numai teoretic. În practica de pînă acum nu exista un caz similar: un agent străin care să fotografieze *ceva* şi să nu ştie *cui* şi în ce fel să predea fotografiile făcute. Colonelul nu-şi amintea de un asemenea precedent: cineva care să fi furat documente secrete sau să le fi fotografiat în taină, sau să fi pus mîna pe cine ştie ce minereu preţios şi să fie, în acelaşi timp, în neştiinţă de cauză în ceea ce priveşte predarea acestui trofeu şi persoana căreia trebuia să-l transmită. Da! Colonelul nu-şi aminti de un asemenea precedent.

Experienţa îl învăţase să caute în toate cazurile mijloace de acţiune stabilite şi experimentate *pînă acum*. Chiar în cele mai complicate cazuri, chiar şi în acelea pe care le descurcase la timpul său Avakum, autorii principali îşi aveau întîlnirile, legăturile şi ajutoarele lor. Aşa încît legătura, posibilă teoretic, între fotografierea dispozitivului de apărare „Momcil-2" şi convorbirea de aseară cu „Hermes" părea, în practică, destul de îndoielnică sau cel puţin naivă.

De aceea, în convorbirea sa cu maiorul N-ski, colonelul Manov barase şi frînase drumul acelui gînd în legătură cu „Hermes". Şi tot din această cauză părea agitat şi puţin iritat — ca un adevărat explorator, care ştie să-şi ascundă îndoielile în faţa celorlalţi.

Numai că aceste îndoieli începuseră să-şi ridice capul din ce în ce mai puternic îndată ce rămase singur. Şi pentru că nu putea nici să le respingă şi nici să le accepte, hotărî ca măcar un oarecare timp să nu se mai gîndească nici la „Hermes", nici la obiectul găsit. Ori-

cum, în următoarele cîteva ceasuri evenimentele singure aveau să arate linia cea justă.

Iar evenimentele se desfăşurară astfel:

La orele patru şi cincisprezece minute, locotenentul de serviciu îi comunică despre accidentul pe care-l suferise descifratorul-şef al secţiei. Fusese călcat de o Volgă, în timp ce traversa strada Şase septembrie, ca să se întoarcă la Minister. Din fericire, maşina îl lovise numai cu roatele din faţă. Cercetările întreprinse imediat de către organele de miliţie stabiliseră vina neîndoielnică a descifratorului-şef: acesta traversase strada printr-un loc pe unde nu exista marcajul pentru trecerea pietonilor. Ceaţa şi pavajul umed erau în favoarea şoferului. Patinarea, vizibilitatea redusă şi frîna pusă la timp îl scoseseră pe şofer din cadrul oricăror răspunderi. De ce traversase strada tocmai pe acolo, şi nu prin locul marcat? De la spitalul „Pirogov" li se răspunsese că pentru moment viaţa descifratorului-şef era în afară de primejdie. Avea însă cîteva coaste rupte, ocluzie intestinală, ba şi ceva la coloana vertebrală...

În timp ce locotenentul îi relata accidentul, explicîndu-i cu lux de amănunte totul (se părea că lua partea şoferului, deoarece avea şi el un Moskvici, pe care-l conducea personal), colonelul avea senzaţia că se prăbuşise într-un fel de groapă fără fund, în care se afla un gaz toxic. Abia mai respira. Durerea izbucni în inima lui ca un gheizer ce aruncă în sus o coloană de apă fierbinte. Îşi duse mîna la inimă şi trase aer adînc în piept. De ce naiba nu pleca locotenentul, şi-i spunea toate amănuntele astea! Cei de la miliţie au făcut ceea ce trebuiau să facă, dar oare nu el fusese acela care-l sfătuise să se plimbe puţin la aer curat? Faţa lui avu-

sese o culoare curioasă, nesănătoasă, parcă puţin veştedă, cu cei doi dinţi de aur lucind ca flăcările unor lumînări de ceară. Aşa i se păruse, cu toate că atunci nu se gîndise la nici un fel de lumînări. Ah, şi telefonul ăsta! Oare-i comunicau ceva de la „Pirogov"? Biletele... Ce bilete? Nici un fel de bilete, de ce nu-l lăsau odată în pace! Puse uşor receptorul în furcă. Da, îl sfătuise să iasă la aer curat, nimic altceva. Ocluzie intestinală şi „ceva" la şira spinării. Acest „ceva" nu trecea uşor şi nici cu una cu două...

Şi dintr-o dată, împreună cu acea apă fiartă care-i ardea insuportabil inima, ţîşni un alt gheizer, dar acesta, spre deosebire de cel dintîi, revărsa torente foarte reci, semănînd în jurul lui frig şi îngheţ. Era un gheizer ciudat. Un fior de frică îl străbătu: acum, după accidentul descifratorului principal, cine mai putea oare să-şi măsoare puterile cu îngîmfatul şi tainicul „Hermes"?

Omul cel mai experimentat fusese scos din luptă.

La ora şase seara precis, postul de radio pe unde ultra-scurte „Hermes" lansă în eter o radiogramă cifrată. După semnalul convenţional, repetat de trei ori la interval de treizeci de secunde, urmă transmiterea unuia şi aceluiaşi text, destinat, potrivit instrucţiunilor date în prealabil, atît postului de radio „A", cît şi „B" — agenţii probabili ai lui „Hermes"..

„A" şi „B" recepţionară radiograma într-o tăcere absolută. Nu răspunseră nici măcar la semnalul convenţional al lui „Hermes". De altfel, acest mod unilateral de „convorbire" fusese practicat şi altădată.

După ce se sfătui cu colaboratorii săi, colonelul Manov trimise o copie a cifrogramei profesorului Naiden Naidenov, doctor în matematici.

Acest lucru se petrecu în seara zilei de 28 noiembrie.

8

Peste noapte, vremea se răci şi cînd, a doua zi de dimineaţă, Avakum dădu la o parte perdeaua de la fereastra ce privea, prin veranda deschisă, spre stradă, vîrfurile brazilor bătrîni din pădurea de peste drum erau albe de zăpadă. Ziua venise încruntată, norii plumburii se lăsaseră jos deasupra acoperişurilor şi pomilor, în văzduhul posomorît rătăceau din cînd în cînd fulgi singuratici, desprinşi din acoperămîntul alb al pădurii. Primele unităţi uşoare, de avangardă, ale iernii ce înainta trecuseră parcă mai întîi pe aici, prin cartierul de la marginea de sud-est a oraşului.

În timp ce se bărbierea, păzind cafeaua ce sta să fiarbă pe maşina de spirt, Avakum fredona în minte un „cea-cea" şi ridica uşor cînd piciorul drept, cînd pe cel stîng. Venise aşadar şi pentru el acea vreme uşuratică în care trebuia să înveţe dansurile moderne, să tropăie ritmic cu tocurile pe parchet şi să gesticuleze cu mîinile îndoite din cot, imitînd agitaţia unui vrăjitor în transă. Învăţase boxul, scrima, ba chiar şi luptele libere, ştia să patineze, să schieze, să se caţere pe un perete vertical de stîncă, dar dansul îl dispreţuise întotdeauna, îl dispreţuise de cînd se ştia. Tangoul de altădată nu-i plăcuse din cauza erotismului său sentimental-dulceag, iar unele din dansurile moderne nu le putea suferi de fel — îi repugnau mişcările acelui ieftin pseudoprimiti-

vism prin care se încerca să se imite ritualul dragostei al neamurilor cu adevărat primitive. Din firea sa era străin de orice dulcegărie sentimentală şi mincinoasă. Acum însă ridica uşor cînd piciorul drept, cînd pe cel stîng şi fredona în gînd nu ştiu ce melodie ritmată. Era bine dispus. Alaltăieri seară fuseseră toţi trei — Zîna cea frumoasă, Harry şi el — la bar. Obrajii Zînei celei frumoase se coloraseră puternic, iar ochii îi deveniseră scînteietori — aşa i se întîmpla întotdeauna cînd era bisată sau cînd bea mai mult de un pahar de vin tare. Orchestra începuse un „calipso" şi ea-i zisese lui Avacum: „Haide!" De fapt i-l spuse mai întîi cu ochii, dar pentru că el se prefăcuse a nu înţelege, şi asta cu destul succes, ea i-l spusese cu glas tare, ba chiar se ridică de pe scaun. „Haide, Harry!" se adresase ea atunci logodnicului ei, făcîndu-i cu capul un semn foarte încurajator. Era în firea lucrurilor ca mai întîi logodnicul să danseze cu logodnica sa. Era chiar necesar. Dar Harry refuză tăcut din cap şi căscă. Pregătea nişte proiecte pentru pavilionul bulgar al unei expoziţii internaţionale ce avea să se deschidă curînd şi această lucrare, în acelaşi timp urgentă şi complicată, îl preocupa tot timpul, de dimineaţă pînă seara. Avea deci tot dreptul să fie obosit şi să moţăie cînd orchestra cînta „calipso". În schimb Avakum nu se putea lăuda cu nimic care să se fi comparat măcar în parte cu munca copleşitoare a lui Harry. Toată ziua nici nu dăduse pe la atelier, iar manuscrisul despre monumentele şi mozaicurile antice zăcea neatins pe birou. Lucra împreună cu profesorul la un rebus cu o mulţime de calcule diferenţiale, dar nu era atît de greu încît să spună cu un glas sfîrşit: „Ah, nu vezi că sînt mort de oboseală? Cum să dansez cu tine, frumoaso, cînd totul se

învîrteşte cu mine ?" Nu putuse să spună aşa ceva sau să găsească un pretext asemănător, deoarece nici nu arăta ca un om doborît de muncă şi nici nu juca rolul unuia ce se preface suferind. El zîmbi doar, îşi desprinse privirea din ochii Zînei celei frumoase care-l chemau şi ridică plictisit din umeri : „Hai să lăsăm pentru data viitoare — zise el. Acum n-am nici un fel de dispoziţie pentru dans. Pur şi simplu n-am chef". Spuse acestea aşteptîndu-se să vadă imediat în ochii ei flăcările jignirii şi indignării, ba chiar o uşoară paloare a frunţii, deoarece femeilor nu le place în nici un caz să fie refuzate atunci cînd invită la dans. Zîna cea frumoasă spuse însă doar că „regretă foarte mult" şi se aşeză la locul ei, modestă ca o şcolăriţă care a terminat tocmai de răspuns la întrebarea ce i-a fost pusă. Se vedea că regretă, dar, în acelaşi timp, se vedea că nu voia să facă nici un fel de caz din acest refuz. Bărbaţii au şi ei capriciile şi momentele lor de proastă dispoziţie şi ea ştia foarte bine acest lucru. „Comandă-mi atunci, ca să-ţi răscumperi greşeala, un tort de migdale — zise ea cu obişnuitul ei zîmbet vesel-provocător, care o prindea atît de bine. Iar data viitoare, dacă o să mă refuzi iarăşi, atunci eu şi cu Harry o să te punem, drept pedeapsă, să bei două pahare de Campari". Avakum nu putea să sufere această băutură amară. Se înfiora numai la gîndul unui singur pahar, iar perspectiva celor două pahare cu un astfel de lichid amar şi arzător îl arunca în prada unei adevărate panici. De aceea preferase să înveţe să danseze — asta nu părea ceva chiar atît de greu, mai ales dacă angajai în acest scop un profesor particular de dans. La urma urmelor, a şti să dansezi era în acelaşi timp un adevărat capital, o posibilitate potenţială în viaţa lui de detectiv.

Ziua de ieri trecuse în eforturi serioase şi totul mergea de minune.

Acum se bărbierea şi fredona în minte un „cea-cea". Iată că venise şi zăpada şi zilele albe ale iernii aveau să fie foarte curînd o minunată realitate. Să tragi din lulea în faţa căminului, cînd focul duduie în vatră, şi să-ţi pregăteşti în gînd materialul pentru capitolul următor din „Monumentele şi mozaicurile antice" — era o perspectivă îmbietoare. Sfîrşitul lucrării nu părea să fie prea departe. Un studiu asupra mozaicului roman descoperit de curînd în oraşul Sandanski avea să încheie a doua parte a manuscrisului.

Luă de pe maşina de spirt ibricul cu cafea. Mozaicul de la Sandanski era atît de proaspăt şi de curat, de parcă pînă ieri ar fi foşnit în jurul lui tunicile de mătase ale matroanelor cu fuste lungi şi ale hetairelor plictisite, în timp ce alte buze şopteau scandînd tristul poem al lui Faeton [1] cel îndrăzneţ şi uşuratic. Parcă ieri s-ar fi petrecut totul. Dar pămîntul făcuse în acest timp două mii de drumuri întregi, înconjurînd soarele, carul lui Faeton a fost dus spre păstrare în muzee, iar cel de al patruzecilea strănepot al său zboară acum cu o navă cosmică spre lună. Mai trebuie adăugat că acest al patruzecilea strănepot al său nu mai şopteşte melodioşii hexametri.

[1] Fiul lui Helios şi al Climenei, în mitologia greacă. Potrivit legendei, Faeton a cerut tatălui său carul de foc al soarelui, dar, nefiind în stare să ţină în frîu armăsarii lui năzdrăvani, a fost cît pe-aci să pîrjolească întreg pămîntul. Zeus l-a prăvălit atunci din văzduh, trăsnindu-l. Numele lui a fost folosit pentru denumirea unei trăsuri pentru şase-opt persoane, folosită pînă la începutul secolului XX.

După ce termină cu bărbieritul, Avakum se dezbrăcă şi intră în baie. Cînd ploaia îngheţată a duşului îi inundă umerii, începu să danseze într-adevăr un fel de dans sălbatic, dar foarte temperamental, un fel de amestec de „calipso" şi „twist".

Ieşi din baie înviorat şi vesel. Iarna asta avea să termine neapărat lucrarea — nopţile sînt lungi, iar liniştea e ca argintul. Gîndurile se cufundă în întuneric şi ţîşnesc de acolo argintate, răsunînd. Uneori sună trist, ca nişte clopote — îşi aminteşte şi de muzica tristă a argintului, a ascultat-o pînă s-a săturat de ea în iernile trecute. Dar *acum* nu mai vrea să audă această muzică de argint şi nici zvonul de clopote. *Mai bine* „calipso" şi „twist".

Dincolo de geamul ferestrelor e o linişte cenuşie. Brazii bătrîni din faţa lui îşi înclină alene căciulile lor albe şi îşi mişcă abia vizibil umerii ninşi. Sub bolta întunecoasă a cerului pluteşte o ceaţă rară, albicioasă, obscuritatea devine parcă tot mai densă. Şi dintr-o dată totul învie — zboară în văzduh mii de fulgi de zăpadă, gonindu-se unii pe alţii, formînd vîrtejuri albe, aşa încît nu se mai văd nici brazii cei bătrîni, nici gardul şi nici trotuarul de vizavi. Ninge atît de frumos, încît începe şi el să fluiere uşor. E vesel şi parcă toată lumea dansează. Parcă peste tot răsună un vals vesel şi plin de viaţă, un vals de Strauss. Asta se dansează aşa: un-doi, un pas şi o jumătate de pas, un-doi! Fracţie mixtă. Viaţa începe de la matematică şi se bazează pe matematică. Mîine are loc premiera: Teatrul de Operă şi balet reia „Frumoasa adormită". Zîna cea frumoasă joacă în rolul prinţesei. Un-doi, un pas şi o jumătate de pas. Mîine mergem la premieră. Toată lumea dansează şi deasupra întregii lumi răsună un vals

plin de viaţă, care te transportă pe aripi de vis. Totul dansează în mijlocul ghirlandelor albe şi fiecare floricică din aceste ghirlande este o mică zînă. Cine spunea că viaţa nu e frumoasă ?

Aşa începu pentru Avakum dimineaţa zilei de douăzeci şi nouă noiembrie.

Tocmai cînd închidea poarta, din cutele perdelei de fulgi apăru Harry — parcă ieşise dintr-un sac de făină, atît era de alb de zăpadă.

— Hai pe la noi — propuse el, clipind din genele ude. Părea că stătuse multă vreme afară, sub ploaia de fulgi. Ce vrei să faci acum pe străzile oraşului — continuă el, cu toate că Avakum nu-i refuzase invitaţia. Aici, la noi, e iarnă, acolo jos, în oraş, e urît şi murdar ! Şi pe urmă mai află ceva. Am comandat şefului de echipaj un prînz cu totul special.

Avakum ridică din umeri. Asemenea prînzuri speciale nu-l atrăgeau cine ştie ce, deoarece, din firea lui, nu era un gurmand. Îl impresiona însă această stăruinţă neobişnuită a lui Harry. Niciodată nu-l invitase cu atîta insistenţă.

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebă el, încercînd să-l privească în ochi.

— Nimic deosebit — răspunse Harry. Tăcu puţin, după care adăugă : Da, nu s-a întîmplat nimic deosebit, dar ne face impresia că unchiul e astăzi foarte capricios şi iritabil. Rezolvă vreo problemă, vreun rebus, nu ştiu, că ţipă mereu unul şi acelaşi lucru : „Mai încet, mai încet, nu mai faceţi atîta gălăgie“. Ştii şi tu că aşa strigă cînd are de lucru ceva serios. Astăzi însă exagerează şi este pur şi simplu de nesuportat. Ba şi şeful de echipaj nu ştiu ce naiba are că umblă întunecat ca

un nor negru, pufneşte şi bufneşte încruntat. Parcă s-au sculat amîndoi cu fundul în sus în dimineaţa asta. O atmosferă — ce să-ţi spun — destul de apăsătoare. Iar eu am invitat-o la prînz pe Mariana, aşa că înţelegi, nu ?

— Înţeleg — surîse Avakum.

— Dacă sîntem trei, o să fie mai vesel — zise Harry.

Acum ningea liniştit şi valsul de Strauss continua parcă să străbată întreaga lume.

— Voi veni — răspunse Avakum. Pe urmă tăcu puţin şi, în sfîrşit, adăugă : Ia-o înainte, că eu dau o fugă pînă sus să-mi iau aparatul. E o vreme minunată de fotografiat.

De astă dată, profesorul nici nu-i întinse măcar mîna. Înfăşurat în şalul său de lînă, ghemuit în scaunul „minune", şedea nemişcat ca o mumie îndoită în două, cu ochii pironiţi undeva, dar fără să vadă nimic. Pe biroul din faţa lui zăceau o droaie de enciclopedii, dicţionare, îndrumătoare şi tabele matematice, precum şi nenumărate foi de hîrtie scrise de sus şi pînă jos. Printre ele se vedea mînerul maşinii, întors pînă la jumătate din drumul său.

— Pot să vă fiu util cu ceva ? întrebă Avakum.

În clipa aceea îl invidia într-adevăr.

— Mai încet, vă rog. Nu faceţi gălăgie ! răspunse profesorul fără să se mişte şi fără să-l privească măcar. Avakum ieşi în vîrful picioarelor, dar nu închise cu totul uşa, lăsînd-o crăpată.

La ora unsprezece sosi Zîna cea frumoasă. Cu fulgi de zăpadă în păr, roşie la faţă de frig, aduse parcă o dată cu ea suflul îndepărtat al muntelui îmbrăcat în haina albă a zăpezii. În timp ce Harry îi ajuta să-şi scoată

paltonul şi i-l ducea la cuier, ea îşi scutura picioarele tropăind cu tocurile ei mici şi rîdea ca un clopoţel de argint — mai mult ca sigur fără vreun motiv precis. Rîdea însă, şi asta o făcea şi mai frumoasă.

Avakum şedea în colţul odăii ; îi luase în obiectivul aparatului — pe Harry şi pe ea — şi apăsă zîmbind declanşatorul.

Ea dădu din cap spre logodnicul său în semn de „mulţumesc", îl sărută în fugă pe buze şi, cu mîinile întinse, se repezi spre Avakum.

— Datoria de alaltăieri seară — zise ea. Mai ţii minte, nu ?

— Sigur că ţin minte — răspunse Avakum şi, pentru prima oară în viaţă, simţi cum i se taie picioarele de la genunchi în jos.

— Şef de echipaj !

În cadrul uşii ce ducea spre bucătărie apăru, lucitoare, figura grăsulie şi transpirată a fostului bucătar al flotei. Cum o văzu în hol, se încordă dintr-o dată şi luă poziţia de drepţi.

— Ordonaţi, înălţimea voastră ! zise el.

De astă dată răspunsul sună exagerat de serios pentru un joc glumeţ.

— Ia-ţi armonica şi pe covertă ! ordonă Zîna cea frumoasă.

Cînd bucătarul apăru din nou cu armonica în mînă, Harry se şi aşezase pe singurul scaun ce se afla în hol, fumîndu-şi liniştit ţigara.

— „Valurile Dunării" — rîse Zîna cea frumoasă, punîndu-şi mîna pe umărul lui Avakum. El ştie să cînte numai valsuri — îi şopti ea la ureche. Pe urmă îl întrebă : Ştii să valsezi ?

— Voi dansa acum primul meu vals — zise Avakum, şi moliciunea aceea din picioare îi dispăru dintr-o dată.

Fostul bucătar al flotei îşi ridică armonica şi degetele lui începură să joace pe clapele ei vechi şi îngălbenite. „Să trăieşti o sută de ani! gîndi Avakum şi numără în minte: Un pas şi o jumătate de pas, un-doi!" Acum, într-adevăr, toată lumea dansa. Apele primăverii rupseseră toate zăgazurile şi pîraie jucăuşe susurau prin fîneţele înflorite. Soarele de argint strălucea în văzduhul vioriu şi pe cerul de smarald pluteau nori de culoarea liliacului. Curcubeul ţopăia în sus şi în jos, săltîndu-şi cele două capete, după care se transformă dintr-o dată într-un uriaş foc de artificii. Din înaltul cerului cădeau, ca o ploaie, picături de lumină în toate culorile. Un pas şi un pas şi jumătate, un-doi! Cine spunea că lumea nu-i frumoasă? Pîrîiaşele se adună într-un rîu domol şi-n bogatele lui ape albastre se oglindeşte seninul cerului care rîde. Ce ţine în braţele lui? O frîntură de curcubeu? Dar poate oare curcubeul să aibă bucle blonde şi sîni, şi acest parfum îmbietor?

— Mai domol, c-o să zburăm afară din hol! rîde Zîna cea frumoasă.

Nu, nu vor zbura. El gustă pentru prima oară dintr-o plăcere necunoscută pînă acum şi poate că exagerează. Descoperă o lume nouă şi pare, desigur, caraghios.

O conduce pe Zîna cea frumoasă la scaunul pe care stă Harry, şi-i zice:

— Iată-ţi logodnica. Dansează acum tu cu dînsa, iar eu o să vă filmez, ca amintire. Cînd vă veţi serba nunta de argint, atunci vom proiecta acest film, şi ne vom amuza teribil!

— Şef de echipaj, ia cîntă ceva din „Văduva veselă"! strigă aprinsă Zîna cea frumoasă.

Ochii îi ard provocător şi luciul lor nu e prea limpede.

Fostul bucător al flotei îşi deschide armonica şi faţa lui capătă o expresie sălbatică. Parcă s-ar pregăti să zdrobească pe careva în labele lui uriaşe. Avakum apasă pe declanşator: Harry şi Zîna cea frumoasă sînt prinşi în obiectiv.

Dar de la etajul de sus tună deodată vocea profesorului:

— Mai încet, mai încet, nu faceţi atîta gălăgie!

Seamănă cu semnalul de alarmă pe care-l dau pompierii cînd se anunţă un incendiu. Cîtăva vreme tăcură cu toţii.

— Haideţi să mergem prin pădure — propune în şoaptă Zîna cea frumoasă. Vreţi?

Masa de prînz fu veselă. Şi profesorul era într-o oarecare măsură voios. Înainte de a-şi bea cafeaua, le vorbi:

— Rezolv, copii — rosti el privind încordat spre nepotul său şi spre Zîna cea frumoasă — un rebus dificil, aşa cum n-am întîlnit nici unul pînă acum în viaţa mea. Pe urmă tăcu, sorbi din cafea şi adăugă: Îngrozitor rebus! Trebuie să vă spun, copii, că de fapt l-am şi rezolvat pe jumătate. Cine ştie de ce, îi privea fix şi fără să clipească. Dar pînă se întunecă îi dau eu de capăt blestematului ăstuia. Puteţi fi sigur!

— Neapărat, unchiule! ciripi Zîna cea frumoasă. O să-l rezolvi, sîntem cu toţii absolut siguri că ai să-i găseşti soluţia, nu-i aşa, Harry?

— Nici vorbă — zise Harry căscînd.

Începuse iarăşi să schiţeze ceva în legătură cu viitorul pavilion.

Pe urmă, fostul bucătar al flotei îl ajută pe profesor să se urce în camera sa.

Afară nu mai ningea, ci începuse să plouă. Picăturile loveau în geam îndîrjite şi vrăjmaşe. Părea că din cerul ceţos începuse să se lase amurgul.

Fostul bucătar al flotei fredonă uşor cîteva cîntece spaniole, abia atingînd cu degetele strunele chitarei sale vechi. Şi dintr-o dată îşi desprinse mîna de pe ele şi tăcu.

Tăceau cu toţii. Se auzea doar ploaia bătînd în geamuri. Nu erau picături, ci parcă ciocăneau nişte degete costelive.

— Nu-mi place cum arată profesorul — zise fostul bucătar al flotei.

— De ce, ce are ? întrebă indiferent Harry.

— Nu-i este bine — clătină din cap fostul bucătar al flotei.

Rămase apoi aşa, în tăcere, de parcă asculta ceva în sinea sa. Pe urmă îşi luă chitara pe umeri şi gîrbov, cu paşi neauziţi, intră încet în bucătărie.

— Parcă s-a făcut frig aici — zise Zîna cea frumoasă. Nu vi se pare că e frig ?

Ea privi spre Avakum, dar el se uita pe fereastră. Pe geamuri se scurgeau dîre de apă.

— Poate că s-a şi făcut — aprobă Harry.

— Ştiţi ce ? zise Zîna cea frumoasă. Nu vi se pare c-ar trebui să plecăm de aici ?

— Asta e o idee — surîse Harry. Am putea să mergem la cinema. La cinematograful de aici din cartier rulează un film vesel.

— Oriunde-ar fi, numai să plecăm de aici. Vouă chiar nu vă este frig ?

Pe urmă Harry se urcă sus ca să-i spună unchiului că plecau.

Avakum făcu cîteva fotografii cu Zîna cea frumoasă, în timp ce ea îşi punea paltonul. Nu avea chef de vorbă şi de aceea căuta să facă ceva. Cînd îl văzu apărînd de sus pe Harry, îşi întoarse aparatul spre el şi arcul ruloului pe care se afla înfăşurat filmul se auzi sfîrîind din nou.

— Tot nu te-ai plictisit ? zise Harry.

— Ne-am plictisit aşteptîndu-te ! bătu din picior Zîna cea frumoasă.

— Mai încet, mai încet, nu faceţi atîta gălăgie ! se auzi de sus vocea surdă a profesorului.

Într-adevăr, glasul îi părea schimbat. Avakum îşi repetă în gînd vorbele şefului de echipaj : „Nu-mi place cum arată profesorul" — şi simţi un fior de frig străbătîndu-i umerii. Oricum, profesorul era un om în vîrstă şi foarte istovit.

Ajunşi în stradă, îi întîmpinară un vînt puternic, silindu-i să-şi întoarcă feţele ca să se apere de presiunea picăturilor de ploaie. Atunci, cine ştie de ce, se uitară toţi trei în sus, spre camera cu geamuri mari a profesorului, de parcă cineva le-ar fi întors cu forţa privirile în această direcţie. Uriaşul abajur al lămpii înalte cu picior răspîndea o lumină verzuie, blîndă. Profesorul şedea pe scaunul său „minune", puţin aplecat înainte, şi-i privea supărat.

— B-rrr, ce frig ! tremură Zîna cea frumoasă.

Se întoarse şi alergă sprintenă cu faţa prin ploaie. „Şi de dimineaţă privea înaintea sa în acelaşi fel" — gîndi Avakum. Merseră aşa în tăcere şi, în cele din urmă, o ajunseră din urmă.

— Mergeţi de parc-aţi fi la înmormîntare — protestă ea. Nu puteţi să vă grăbiţi puţin ?

Chiar în acel moment auziră în urma lor strigătele fostului bucătar al flotei. Acesta alerga, gesticula disperat şi striga ceva, dar nu se putea înţelege ce anume spunea şi ce voia de la ei. Cînd fu mai aproape văzură că abia se ţinea pe picioare. Avea faţa udă, maxilarele masive îi tremurau şi-l împiedicau să vorbească aşa cum trebuie, de aceea din gură îi ieşeau doar frînturi de cuvinte.

— Întoarceţi-vă — şoptea el. Pentru numele lui Dumnezeu, întoarceţi-vă ! S-a întîmplat ceva cu dînsul !... Îngrozitor !

— Ce este îngrozitor ? întrebă repede Avakum, apucîndu-l de reverele halatului şi zgîlţîindu-l puternic. Ce este îngrozitor ? repetă el.

— Ajutor — izbucni în plîns fostul bucătar al flotei — profesorul a fost ucis...

9

Cine e asasinul ?

Fără îndoială, este interesant de aflat. Căci, cu toată ciudăţenia sa, profesorul era un om cumsecade şi un foarte bun cetăţean. De aceea, oricine avusese de-a face cîtuşi de puţin cu el nu putea sta liniştit, pînă nu avea să afle cine este asasinul. Eu însă, care reconstitui această întîmplare după povestirile lui Avakum şi după ceea ce am auzit vorbindu-se de către alţi oameni, ba şi după propriile mele impresii, nu cred că aflarea asasinului este lucrul cel mai interesant în cazul de faţă — moment crucial, cum se spune, în această expunere.

Alaltăieri am coborît pînă la Momcilovo : mi-era tare dor de vaca Raşka, de această splendidă şi minunată regină a înaltei producţii de lapte din raionul nostru veterinar, şi voiam neapărat s-o văd. Mi-am luat în buzunar cîteva bucăţele de zahăr, m-am îmbrobodit bine la cap cu un şal mare de lînă, fiindcă era teribil de frig şi un vînt ce viscolea zăpada, şi am pornit-o pe drumul cel mai scurt spre ferma de vaci de la Momcilovo.

În vîlceaua care se află puţin mai departe de tîrla lui Daud am văzut urme de lup. Erau mulţi în iarna asta, desigur din cauza gerului şi a zăpezilor mari care căzuseră. Umblau în haite, apăreau ici şi colo şi făceau o mulţime de pagube. Dar cel mai mult se vorbea despre un lup singuratic ce rătăcea adeseori prin părţile dinspre Momcilovo şi Trigrad, iscînd mare panică printre ciobanii şi muncitorii de la lăptăria cooperativei. Se zicea că fiara asta sălbatică era mare cît un viţel şi că avea o coadă stufoasă care mătura zăpada ca un plug. Unii mai ziceau şi altele, despre colţii lui îngrozitori, ba şi despre ochii lui, dar eu, ca medic veterinar, nu dădeam atenţie unor asemenea lucruri. E adevărat că pe la sfîntul Nicolae, lupul reuşise să se strecoare într-un fel oarecare într-un staul din satul Kesten, luînd de-acolo un berbec de rasă, foarte mare. Prietenii mei din Kesten erau foarte necăjiţi, căci contaseră mult pe berbecul ăsta, punîndu-şi mari speranţe în el în legătură cu creşterea firească a numărului de oi. Ba se aflau şi în întrecere cu cei din Trigrad tot în privinţa creşterii numărului de oi, dar acum, după tragicul sfîrşit al berbecului, speranţele unei victorii meritate se prăbuşiseră, dacă nu cu totul, măcar în parte.

Şi cum mergeam aşa pe drumul cel mai scurt spre ferma de vaci de la Momcilovo, am văzut deodată pe ză-

padă urme de lup şi îndată mi-am adus aminte de blestematul ăla de lup singuratic. Urmele erau ale lui, de-asta nu putea fi nici un fel de îndoială, deoarece numai el avea, dintre toate celelalte fiare, obiceiul mizantropic de a umbla singur prin lume. Urmele lui au făcut să-mi treacă prin cap tot felul de gînduri. Ba, de la o vreme, m-am gîndit să mă întorc — în definitiv nu-i făgăduisem vacii Raşka s-o vizitez neapărat în ziua aceea. Era o vreme rea şi un vînt tăios viscolea zăpada. Pe un asemenea timp, e mai bine ca omul să stea acasă la el, să potrivească din cînd în cînd focul în vatră şi să coacă nişte cartofi în spuza fierbinte.

Asemenea gînduri îmi treceau prin minte pe cînd zoream pe drumul ce duce la ferma de vaci din Momcilovo şi vedeam înaintea mea, de o parte sau de alta, urmele urîte ale fiarei cu coada stufoastă. Cauza, se pare, nu era alta decît vîntul, care în ziua aceea bătea foarte tare.

În sfîrşit, am ajuns cu bine şi cu moralul ridicat la ferma de vaci. Aproape că-mi venea s-o sărut pe frunte pe frumoasa Raşka, atît eram de mulţumit de starea sănătăţii ei.

Printre mulgătoare am găsit-o şi pe vechea mea cunoscută, pe Balabaniţa. Ah, în contăşul ei căptuşit cu blană de vulpe, aşa îmbujorată la faţă de ger, sprintenă şi cu mijlocul subţire ca o căprioară, această văduvă fără copii era tare frumoasă — ba, ce zic eu, parcă nimeni nu era mai frumos pe lume ca ea ! Ştiam că nu-i eram cu totul indiferent, cu toate că, aparent, ea se purta foarte rece cu mine atunci cînd ne întîlneam, de aceea am salutat-o foarte amabil, ba am dat din cap într-un fel oarecum deosebit. Pe urmă am întrebat-o :

— Ce mai faci, Balabaniţo ? Cum mai merg treburile ?

Îi pusesem o întrebare cam grea, se vede, şi se cam încurcase puţin, deoarece nu-mi răspunse nimic, ci ridică

doar din umeri. Atunci am început să mă uit la Raşka, s-o cercetez mai bine. Balabaniţa îmi spuse:

— Cum de nu vă temeţi, tovarăşe doctor, să umblaţi singur pe o vreme ca asta, peste cîmp? Poate să vă ia vijelia şi să vă ducă cine ştie unde. Sau să vă iasă în cale lupul ăla singuratic. Ce-aţi face atunci?

— O — i-am răspuns eu — nu i-ar merge prea bine lupului dacă mi-ar ieşi în cale! Ar păţi-o rău, de asta puteţi să fiţi sigură! şi am strîns sălbatic din pumni.

Inima îmi cînta, ah, cum îmi mai cînta inima! Ştiam eu că nu-i sînt indiferent. Cînd îi eşti indiferent unei femei, nu-i pasă cîtuşi de puţin dacă te ia vijelia şi te îngroapă în troienele de zăpadă de pe drum sau dacă te mănîncă lupii!

Balabaniţa mai stătu cîtăva vreme tăcută, după care o prinse de braţ pe una dintre mulgătoare şi ieşiră amîndouă. Le-am auzit apoi rîzînd după uşa cea mare de stejar. Şi îmi închipuiam în gînd cum saltă şi se frămîntă pe pieptul ei contăşul acela frumos, căptuşit cu pielicele de vulpe şi foarte plăcut la vedere.

După aceea m-am întors acasă pe acelaşi drum.

Desigur, vreun literat sever va întreba: „Bine, dar ce rost are să povestiţi întîmplarea asta, care n-are nici în clin, nici în mînecă, cum se zice, cu cele de care ne-am ocupat pînă acum? Ce legătură poate să existe între un lup singuratic sau între Balabaniţa, să zicem, şi asasinarea nefericitului profesor? În definitiv, de ce ne povestiţi toate astea! Şi de ce ne abateţi atenţia de la problema fundamentală — de la aflarea asasinului?"

Ei da, dar mai ţineţi minte ce v-am spus la începutul acestui capitol? După cîte ştiu v-am spus că aflarea asasinului nu mi se pare a fi lucru cel mai important în cazul de faţă. Şi îndată mi-a venit în minte povestea asta scurtă pe care v-am istorisit-o mai sus. Tema principală a

ei este tema lupului, a lupului singuratic și îngrozitor care a furat de la staulul cooperativei berbecul cel de rasă. Și nici nu se putea să fie altfel, deoarece tocmai acestui blestemat de lup i-am rezervat locul cel mai important. Pînă și Balabanița, dacă ați remarcat, pînă și ea și-a amintit și a pomenit de el... Da, și avea sigur dreptate. Dreptate are și scriitorul de profesie ca să-mi facă o asemenea observație severă. Eu sînt însă medic veterinar și nu cunosc prea bine regulile literaturii. Dar socot așa: orice argumente s-ar aduce, în povestea de față lupul nu este totuși elementul cel mai important. Chiar dac-ar merge pe urmele mele, ar scrîșni din dinți și toți ar vorbi despre el, încît umbra lui sinistră ar acoperi trei sferturi din textul tipărit — el nu este și nu poate fi principala temă a povestirii.

Dar, veți întreba atunci : cine este deci elementul principal ?

Judecați și dumneavoastră singuri. La urma urmei, poate să fie și vaca Rașka. Și de ce nu ? N-am plecat eu pe o vreme atît de îngrozitoare, în ciuda vifornițelor și a tuturor lupilor singuratici din lume, ca s-o văd pe vaca Rașka ? Doar nu vă veți fi gîndit la altcineva dumneavoastră ?

Dar să ne întoarcem la problema principală. Așadar, cine e asasinul ?

10

Ajunseră în goană, aproape toți odată, la locuința profesorului. La intrare, Zîna cea frumoasă șovăi o clipă și dădu înapoi. Normal era ca Harry să intre primul, dar el sufla greu, își apăsa inima cu mîna și avea înfățișarea

unui om care abia se mai ţine pe picioare. Viaţa sedentară şi nopţile sistematic pierdute îi uzaseră forţele. Fostul bucătar al flotei avea o mină mult mai bună, nelăsînd să se vadă nici un fel de oboseală, cu toate că era cu mult mai în vîrstă decît ceilalţi şi parcursese de două ori, în fugă, aceeaşi distanţă. Dar în ochii lui se citea atîta groază, încît Avakum socoti mai cuminte să-l dea la o parte şi să treacă el înainte.

Uşa biroului era larg deschisă. Abajurul mare arunca peste prag o pată verde elipsoidală.

Profesorul se afla în acelaşi „scaun minune", ca întotdeauna — mic şi adus de spate, îngrozitor de slab şi oarecum tragic de liniştit şi împăcat cu soarta lui. Acum însă mîinile îi atîrnau în jos lipsite de viaţă, de parcă erau desprinse din umeri, iar capul zăcea mult aplecat înainte. Ultima vertebră de pe spinare întindea pielea puternic de pe ceafă şi în acest loc gîtul lui extrem de subţire, ca de copil, părea frînt. Deschişi nefiresc de mult, ochii îşi arătau albul sticlos, privind parcă răi şi supăraţi. Faptul că partea de sus a trupului nu se prăbuşise peste birou, ci rămăsese dreaptă, se datora unui bandaj lat, întins între cele două braţe ale scaunului. Neputîndu-se sprijini în picioarele aproape imobile, şi pentru a avea mîinile libere ca să lucreze, profesorul îşi lega acest bandaj ca aviatorii care fac „sfredele" şi „lupinguri" în aer. De aceea partea de sus a trupului stătea acum dreaptă şi nu putea să cadă nicidecum peste birou.

Zîna cea frumoasă văzu toate astea printre umerii lui Avakum şi ai lui Harry, dădu un ţipăt ascuţit, mai făcu un pas şi se clătină. Atunci Avakum ordonă fostului bucătar al flotei s-o ducă jos şi să-i dea puţină apă. Se apropie apoi de profesor şi-l apucă de încheietura mîinii drepte : pulsul încetase definitiv să mai bată.

În timp ce ţinea în acest fel mîna lipsită de viaţă a profesorului, de jos se auziră glasuri şi pe covorul îngust de pluş, aşternut pe scara de lemn, răsunară surd paşi repezi şi grei. Avakum se întoarse şi, în aceeaşi clipă, avu a doua sa mare surpriză din acea zi: ochii lui se întîlniră cu ochii cunoscuţi, foarte apropiaţi şi foarte familiari, ai locotenentului Petrov.

Dar, spre surprinderea sa, locotenentul nu se arătă de loc mirat văzîndu-l.

— E mort? întrebă el încet.

Avakum dădu din cap.

— Nimeni nu părăseşte casa! strigă locotenentul din pragul uşii deschise.

— Am înţeles! Nimeni nu va părăsi casa! i se răspunse de undeva de jos.

Locotenentul se apropie de cadavru şi începu să-l cerceteze atent. Pe partea stîngă a hainei de lucru a profesorului se vedea o pată neagră, umedă şi lipicioasă.

— Glontele a străbătut auriculul drept — zise încet Avakum.

Locotenentul îşi ridică privirea.

— Se cunoaşte după culoarea sîngelui şi după intensitatea hemoragiei — adăugă Avakum.

Locotenentul oftă, îşi scoase pachetul de ţigări şi i-l întinse fostului său şef. Pe urmă ridică receptorul şi formă repede numărul colonelului Manov. Executa totul cu o asemenea expresie pe chip, de parcă el însuşi ar fi străpuns cu un glonte pieptul profesorului şi aştepta acum pedeapsa cuvenită.

La capătul celălalt al firului fură bineînţeles extrem de surprinşi şi, dacă se judeca după unele pocnituri ale membranei şi după felul în care pălea faţa locotenentului, se putea înţelege că pe fir venea o rafală de cuvinte

grele şi destul de aspre privind felul cum îşi îndeplinise misiunea. Voind să se pună cît mai de grabă la adăpost de potopul acela de cuvinte, locotenentul prinse o pauză de cîteva secunde şi comunică pe nerăsuflate că Avakum Zahov fusese şi el pînă acum cinci minute în casa profesorului şi că în prezent, slavă Domnului, se afla din nou aici. Spunînd acestea, numele lui Avakum sunase în gura locotenentului ca denumirea unui colac de salvare care făcea pur şi simplu minuni. Un fel de colac magic, care putea să salveze de la înec un naufragiat chiar şi din apele furtunoase ale oceanului în jurul înfiorătorului Cap Horn. De altfel, locotenentul acţionase pînă acum de două ori sub ordinele lui Avakum şi cunoştea bine valoarea acestui om.

La celălalt capăt al firului, cînd fu auzit numele lui, se lăsă o clipă de tăcere. Asta semăna cu o liniştitoare rază de soare într-un cer sfîşiat de fulgere. Firul telefonului respiră parcă uşurat şi locotenentul îşi umezi buzele uscate. Pe urmă întinse receptorul către Avakum.

— Ceasul cel bun te-a trimis tocmai la timp — începu colonelul.

Vocea lui era aparent liniştită, de aceea suna răguşită şi străină.

— Dimpotrivă — zise Avakum — mi-a făcut festa; cu cinci minute doar, dar care au fost fatale.

— Ai prilejul să te revanşezi, neapărat trebuie să-ţi iei revanşa — îi propuse colonelul. Şi dintr-o dată el lăsă frîul liber şi glasul său porni să rătăcească disperat, dar în acelaşi timp plin de speranţe: Neapărat trebuie să-ţi iei revanşa. La urma urmei e o chestiune de onoare. Nu te poţi lăsa înşelat chiar aşa. Nu e în stilul tău!

— Poate că m-am dezobişnuit — zise şovăielnic Avakum.

Rostise aceste cuvinte cu oarecare îndoială, dar inima lui nu mai putea de bucurie.

Colonelul tuşi şi tăcu cîteva clipe.

— Tovarăşe Zahov — zise el apoi cu o voce seacă — după cîte ştiu, nu aţi fost radiat încă din lista activului nostru, de aceea...

— Am înţeles ! exclamă Avakum.

Aşteptase aceste cuvinte ca pe o supremă graţie. În zilele în care fusese „trecut în rezervă", în exilul ce i se impusese, şi le reprezentase ca pe un fel de cheie de aur ce descuie uşile împărăteşti pentru a slobozi bucuria cea mai mare. Dar, cine ştie de ce, acum, cînd auzea aceste cuvinte zburînd de-a lungul firului telefonic pînă la el, nu încercă acel sentiment de victorie pe care-l presimţise şi la care visase atît de mult. Îl cuprinse doar o stare plăcută de alarmă, care-l absorbi cu totul. „Bucuria cea mare" dispăruse însă din sufletul lui chiar ca reprezentare.

— De aceea vă ordon — continuă colonelul — să începeţi imediat cercetarea ! Nu putea să-şi dea seama că acest ton de comandă, mai ales pe dînsul, nu-l prindea. Sînt într-adevăr oameni care par pur şi simplu caraghioşi atunci cînd îşi pun gulere tari, ca să meargă la cine ştie ce ceremonie oficială. Începeţi imediat cercetarea — repetă colonelul — iar peste puţin o să trec pe la dumneavoastră ca să vă explic unele lucruri.

Avakum lăsă receptorul în furcă şi stătu cîtva timp nemişcat. Cadavrul profesorului părea că se chinuie, aşa cum stătea fixat în bandajul său. În lumina verzuie a abajurului şi în scaunul acela „minune", semăna cu trupul unui înecat, care se încurcase şi rămăsese agăţat de nişte rădăcini murdare.

— Tovarăşe locotenent — zise Avakum — dumneavoastră aţi sosit aici la aproximativ un minut, un minut şi jumătate în urma noastră. Nu cred deci că v-aţi găsit întîmplător în *această* stradă şi în *acest* loc. Aţi sosit îndată după ce intrasem noi, prin urmare v-aţi aflat în *imediată* apropiere. În afară de asta aţi năvălit în casă fără ca nimeni să vă fi chemat. Aşa încît se poate trage, fără prea mare greutate, concluzia că supravegheaţi această casă şi că aţi avut poate chiar ordinul să o păziţi, atît casa, cît mai ales pe profesor. Vreau să ştiu deci două lucruri: întîi, de cînd aţi început supravegherea casei.

— De aseară, tovarăşe maior — zise locotenentul, luînd poziţia de rigoare.

În glasul său răsunau note de uşurare. Dacă Avakum se ocupa de acest caz, faptul că nu reuşise să apere viaţa profesorului avea să se repercuteze ceva mai uşor asupra lui.

— În al doilea rînd, servitorul ştie ceva de această problemă? E vorba de bucătar. A fost pus la curent cu măsurile de pază? Şi, în general, aţi avut vreo legătură oarecare cu acest om?

— De nici un fel, tovarăşe maior. Nici n-am vorbit cu el şi nici nu mi s-a cerut să stau de vorbă cu el.

Avakum ceru apoi să-l vadă şi el pe sergentul care supraveghease uşa de la intrare. Acesta raportă că îndată ce el, Avakum, părăsise locuinţa împreună cu fata şi cu Harry, nici o fiinţă vie nu se atinsese de uşă. Sergentul stătuse chiar colo, vizavi, după bradul ăla, aşa încît uşa de la intrare fusese în permanenţă sub ochii lui.

— Şi n-a trecut nimeni prin apropiere, în tot acest timp? întrebă Avakum.

Sergentul clătină din cap. De la prînz, de cînd preluase serviciul, nu trecuse nici un om prin faţa casei. Era ud şi îngheţat şi căsca mereu de oboseală.

Avakum îl trimise la bucătărie.

— Spuneţi bucătarului să vă dea un pahar cu coniac — zise el. Iar după ce beţi coniacul, puneţi cătuşe la mîini bucătarului şi spuneţi-i că tovarăşul locotenent a dat ordin să fie arestat. După aceea chemaţi-l pe Harry, nepotul profesorului, şi împreună cu dînsul cercetaţi bine bucătăria şi sufrageria. Dacă descoperiţi vreo armă de foc, fiţi bun şi comunicaţi-mi.

După ce sergentul ieşi, Avakum se întoarse spre locotenent :

— Daţi ordin să se cerceteze toată casa, din pod şi pînă în pivniţă. Iar dumneavoastră personal fiţi amabil şi fotografiaţi urmele de pe clanţa uşii — el arătă mînerul încrustat — şi cercetaţi cu atenţie podeaua şi covorul din odaie. Aprindeţi luminile de la policandru.

— Am înţeles — zise încet locotenentul.

Avakum se încruntă şi făcu un gest cu mîna. Era exigent cu subalternii săi, le cerea maximum din ceea ce erau capabili să dea, dar îl sîcîiau aceste forme exterioare de respect al gradului. Acest „am înţeles", ciocnirea tocurilor la luarea poziţiei de drepţi şi celelalte nu erau în stilul său. Îi aminteau de obligaţiile de serviciu, ori el îşi privea munca aşa cum îşi priveşte, de pildă, pictorul tabloul la care lucrează : cu gîndul la culori, la armonia coloritului, păstrînd echilibru între tonurile calde şi cele reci. Toate astea nu aveau însă nimic comun cu „am înţeles", cu „să trăiţi" şi cu corecta lovire a tocurilor.

Se îndreptă spre dulapul bibliotecii, încălecă pe un taburet şi se întoarse cu spatele la cadavru. Voia să stea aşa cîteva minute, fără să se gîndească la nimic. Cîteva minute de repaus absolut, de cîmp alb în conştiinţa sa — ceea ce echivala, pentru el, cu o oră de somn liniştit şi întăritor. Dar de astă dată nu putea face nici

un gol în mintea lui, iar cîmpul alb nu se aşternea — simţea în spatele său cadavrul, auzea paşii locotenentului prin odaie şi ropotul liniştit al picăturilor de ploaie ce loveau în geam.

Aşa se scurseră cele cîteva minute.

Judeca astfel:

Prin urmare, aseară, Securitatea statului a dispus ca locuinţa să fie pusă sub observaţie. Bineînţeles, supravegherea casei era ordonată în scopul ocrotirii vieţii profesorului. Trebuie deci să se presupună că profesorul era un om *deosebit* de valoros, pentru a fi păzit în mod special. Dar mai sînt mulţi alţi oameni preţioşi pentru societate, cum a fost profesorul, dar pe care Securitatea nu-i ia sub apărarea sa directă. Dacă totuşi Securitatea a luat această măsură, se impun următoarele:

a) că în cazul de faţă a apărut *dintr-o dată o primejdie* iminentă;

b) că această primejdie, dacă a apărut *dintr-o dată,* este strîns legată de activitatea profesorului.

Prin urmare, necunoscutele acestei ecuaţii logice erau două:

1) *caracterul* activităţii pe care o desfăşura profesorul,
2) *momentul* apariţiei primejdiei.

Privitor la ambele necunoscute se adunaseră suficient de multe date pentru stabilirea valorilor lor concrete:

a) Acum cîtăva vreme, profesorul îl rugase pe Avakum să caute în bibliotecă şi să-i scoată de acolo dicţionarul latin şi o gramatică a limbii latine. Avakum găsise ambele cărţi. Erau neîntrebuinţate, aproape noi, şi poate de aceea foaia de hîrtie care se vedea pusă între pagmile

dicţionarului îi atrăsese îndată atenţia. Arăta cam boţită, avea scris ceva pe ea cu creionul şi fusese pusă într-o carte absolut nouă, dar nu într-o carte oarecare, ci într-un dicţionar latin — fapt care, bineînţeles, nu putuse să nu-i reţină privirea. Scosese hîrtiuţa şi se uitase la ea. Se afla pusă între paginile 153 şi 154. Dar la pagina 145 se vedea subliniat cu o linie groasă, trasă cu creionul roşu, verbul *finio, ivi, itum.* Iar pe hîrtiuţă fuseseră scoase cuvintele *Professor*, *Labor*, *Finio* şi *Vitocha.* Cuvintele erau scrise cu roşu, în capul hîrtiei. Sub ele se vedea liniat un tabel cu coloane, tipic pentru înlocuirea cifrului cu o „cheie“ literală, scrisă sus, deasupra primei linii orizontale. Chiar şi ochiul unui amator ar fi putut să-şi dea imediat seama că hîrtia conţinea dezlegarea unei cifrograme construite pe baza metodei înlocuirilor, cheia cifrului fiind cuvîntul *Princeps.* Cuvintele latineşti însemnau : „profesor“, „muncă“, „termină“ şi „Vitoşa“. Evident, această cifrogramă era bazată pe un cod simbolic dinainte stabilit.

Cînd hîrtiuţa căzu sub ochii lui Avakum, el simţi în urechi zvon de clopote. Sîngele îi pulsa puternic în tîmple. Dacă nu l-ar fi văzut cu cîtăva vreme în urmă pe colonelul Manov ieşind din această casă, s-ar fi gîndit în acea clipă că profesorul construieşte şi nu descifrează cifrograme condiţionate. Fireşte, ar fi fost naiv să creadă că şeful său, colonelul Manov, putea să facă vizite unui om care alcătuia cifrograme pentru emisiuni secrete. Era normal să se tragă concluzia că Manov făcea vizite unui om care *dezleagă* cifrograme, transmise desigur de posturile de radio secrete.

Şi astfel Avakum descoperise în acea zi că profesorul Naiden Naidenov, doctor în matematici, amator de „rebusuri“, este colaborator secret al secţiei de cifru de la

Securitatea statului, după cum el, arheologul, era colaboratorul secret al secţiei de contrainformaţii... Cu singura deosebire că profesorul, chiar dacă era paralizat, mai făcea totuşi cîte ceva, pe cînd el, deşi perfect sănătos, vegeta, pus, cică, la „rezervă". Avakum închisese această descoperire într-un sertar secret al memoriei lui şi de atunci înainte făcuse tot ce-i fusese cu putinţă ca să nu se mai gîndească la ea.

b) Profesorul însuşi şi-a dat cărţile pe faţă azi-dimineaţă. Sau, mai bine zis, la prînz. El spusese — Avakum îşi amintea bine fiecare cuvînt al său : „Rezolv, copii, un rebus dificil, aşa cum n-am întîlnit nici unul pînă acum în viaţa mea !" Rebus ! Avakum îşi dăduse îndată seama ce trebuie că însemna acest rebus şi despre ce fel de „rebus" vorbea în general profesorul. Pe urmă acesta din urmă se lăudase : „Trebuie să vă spun, copii, că de fapt l-am şi rezolvat pe jumătate". Şi se prinsese că pînă seara îi va da de capăt (lui, rebusului), ba chiar îi asigurase (pe ei, pe copii) că pot să fie „siguri" de asta.

Aşa încît prima mărime cunoscută — caracterul activităţii pe care o desfăşura profesorul — era categoric şi deplin determinată : cunoscutul matematician dădea ajutor serviciului de contrainformaţii. Nu era întîmplător că cei mai buni descifratori erau în acelaşi timp matematicieni talentaţi şi cu multă experienţă.

A doua mărime, necunoscută, a ecuaţiei — momentul apariţiei primejdiei — putea fi determinată simplu, în spiritul axiomelor. Dacă Securitatea statului s-a preocupat la un moment dat de apărarea vieţii unui descifrator secret, trebuie să se presupună că acestuia i s-a dat să soluţioneze o problemă *urgentă*, legată neapărat de o primejdie ce ameninţa *nemijlocit* statul.

Descoperirea celor două necunoscute ale ecuației de mai sus ducea, bineînțeles, la o concluzie foarte clară.

Iată și concluzia : spionajul străin urmărise îndeaproape și *în fiecare zi* viața și munca profesorului. Bucătarul, care făcea pe șeful de echipaj, juca rolul unui aventurier puțin scrîntit la cap ; cînta la armonică valsuri și dădea glas la tot felul de cîntece marinărești, care de care mai idioate. Dar poate că toate astea îi serveau drept camuflaj, pe cînd în realitate era ochiul și urechea spionajului străin. În sfîrșit. Și astfel, spionajul străin aflase — și asta desigur ieri — că Securitatea i-a cerut profesorului să descifreze o radiogramă cifrată, foarte importantă și urgentă, transmisă de vreun post secret. Respectiva radiogramă conținea desigur îndrumări ce trebuiau puse imediat în practică de agentul sau agenți secreți. Temîndu-se că profesorul avea să dezlege radiograma, fapt care ar fi însemnat o mare și iminentă prăbușire, cu descoperiri catastrofale în ceea ce-l privea, spionajul străin a hotărît să recurgă, în cazul de față, la o măsură primejdioasă, dar eficace și radicală — asasinatul. Profesorul mort, sarcina centrului de peste graniță adusă la îndeplinire, agentura internă asigurată împotriva unor eventuale descoperiri — iată trei scopuri atinse cu un singur glonte țintit în inimă. Măsura părea bine judecată și abil calculată.

— Tovarășe maior — vorbi ușor locotenentul.

În glasul său reținut se simțea un respect amestecat cu o oarecare notă de veselie. Avakum deschise ochii. Locotenentul se afla în fața lui, cu mîna întinsă. În palmă îi lucea un nasture cafeniu, de mărime mijlocie.

— Ei ? întrebă Avakum.

Glasul său era liniștit și rece.

— La noi în ţară nu se fac astfel de nasturi — zise locotenentul — cu steluţe de-astea.

Avakum nu se miră de descoperirea lui şi ofiţerul începuse să regrete tonul vesel de adineauri.

— Nu se fac — aprobă Avakum. Iar după ce tăcu puţin, adăugă : Lăsaţi nasturele aici pe masă şi fiţi amabil şi coborîţi jos, în bucătărie, ca să-l chemaţi pe Harry.

Cînd acesta intră în odaie, Avakum arătă cu mîna spre masă şi întrebă :

— Dacă nu mă înşel, nasturele ăsta e al tău, Harry, nu-i aşa ?

Harry dădu ocol cadavrului, privi nasturele şi ridică din umeri.

— Al meu e — zise el. Unde l-aţi găsit ?

— Unde aţi găsit nasturele, tovarăşe locotenent ? întrebă Avakum.

— Sub scaun — răspunse locotenentul. Uite aici, sub scîndurica pe care-şi sprijinea picioarele profesorul.

— Da, da — aprobă Harry. Bineînţeles că acolo trebuia să fi ajuns. Ieri am pus un bec nou la policandru şi probabil cînd am coborît de pe scară mi-a căzut nasturele.

— Se întîmplă — surîse Avakum.

— Am vrut eu să-l caut, dar unchiul m-a luat la goană — ştiţi cît era de supărăcios.

— Era un om nervos — zise Avakum.

— Era, da — zîmbi trist Harry şi tăcu. Pe urmă se adresă locotenentului : Pot să-mi iau nasturele ? Este un nasture ceh, l-am cumpărat la Praga, cînd am fost la tîrgul de mostre.

Locotenentul nu răspunse.

— Altfel va trebui să-mi schimb toţi nasturii de la sacou — zise Harry. Mai curînd îmi cumpăr unul nou decît să-mi pierd vremea pe la croitori.

Locotenentul îl asculta şi parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor. Atîta insistenţă pentru un biet nasture ? Era un om modest şi poate de aceea nasturele în chestiune luci dintr-o dată în închipuirea sa ca un adevărat napoleon de aur.

Dar Avakum zîmbi, însă în aceeaşi clipă văzu în faţa lui cadavrul şi se încruntă. Harry era un om meschin, făcea cele mai mici calcule pentru fiecare para cheltuită, şi dacă trişa la cărţi, o făcea numai de teamă să nu piardă bani.

— Harry — zise Avakum, reţinîndu-şi cu greu nemulţumirea — iată-te proprietarul unei case splendide, cum de-ţi mai dă prin gînd să te opreşti atîta la nasturele ăsta ?

După care, în sinea lui, gîndi : „Acum, Zîna cea frumoasă se va grăbi desigur să se căsătorească cu el, deoarece casa este într-adevăr splendidă !"

— Eh — ridică din umeri Harry, dînd dispreţuitor din buze — vorbe ! Ce fel de proprietar mai sînt şi eu ? Etajul de sus a fost lăsat prin testament prostului ăluia de grăsun de jos — marinarului. Asta — şi el lovi podeaua cu pantoful — bătrînul se gîndea s-o lase nu ştiu cărui club al matematicienilor. Împreună cu mobilele de aci şi cu covorul. Privi apoi spre cavadru şi se îmbufnă. Bătrînul era un om naiv, cu toate că se juca cu integralele. Cît l-am rugat eu, măcar pentru covor... aşa încît ce-mi rămîne mie din toată splendoarea asta de casă ?

— Parterul — răspunse Avakum.

În sinea lui zîmbi : omul ăsta merita să fie înşelat pe faţă şi fără scrupule. În asemenea cazuri, conştiinţa închide ochii.

— Parterul ! Harry oftă şi tăcu un timp. Dar ştii ce taxă de moştenire se plăteşte ?

— Harry — zise Avakum — mîine seară, dacă nu mă înşel, e premiera „Frumoasei adormite". Logodnica ta are rolul principal. Nu crezi c-ar trebui să o scoţi cît mai repede de aici ?

— O să am eu grijă de nasture — zise locotenentul. Chiar în seara asta o să facem procesul-verbal, aşa cum cere regulamentul, şi mîine îl veţi primi.

— Vă voi fi foarte recunoscător — se înclină Harry. Vorbiră apoi de înmormîntarea profesorului şi de formalităţile legate de aceasta, hotărînd ca totul să fie lichidat în ziua următoare, pînă la orele patru după-amiază.

Cînd Harry ieşi din odaie, Avakum oftă adînc şi cu o vizibilă uşurare, pe urmă aprinse o ţigară şi se lăsă obosit în fotoliul cel larg, de piele, din faţa cadavrului. Îşi dădea seama că locotenentul aştepta dispoziţiile lui, dar în capul său parcă se făcu dintr-o dată un gol imens.

— Prin urmare — începu el şi iar tăcu. Ajusese parcă într-o uliţă înfundată. Prin urmare — repetă el — procedează conform regulilor consacrate ale anchetei : înfăşoară prostia asta într-o hîrtie şi trimite-l la laboratorul direcţiei pentru cercetări. Orice obiect care nu aparţine mortului şi e străin cadrului obişnuit din timpul vieţii lui, orice obiect de acest fel, indiferent dacă este un nasture sau un scaun, orice obiect găsit trebuie trimis pentru cercetare în laboratorul direcţiei. Aceasta este una din din regulile mele de aur, şi, dacă nu mă înşel, v-am învăţat s-o respectaţi ! izbucni el deodată, ceea ce i se întîmpla rar. Rostise cele de mai sus supărat, împotriva cunoscutei sale obişnuinţe de a vorbi cu glas domol. Dar îndată înţelese că greşise, că nu proceda bine. Locotenentul nu dăduse curs dorinţei lui Harry de a-şi primi înapoi nasturele — de ce trebuia deci să se supere pe el ? Iertaţi-mă — zise el cu tonul celui mai sincer regret

— cadavrul ăsta parcă mă călca pe nervi. Nu pot de loc să-mi explic de ce are o privire atît de supărată! Tovarăşe locotenent, luaţi amprenta degetului mare al tînărului şi pe cea a degetului mare al bucătarului. Fotografiaţi urmele lăsate pe braţele scaunului şi trimiteţi totul chiar acum la laborator! Zîmbi apoi puţin răutăcios: Noul dumneavoastră prieten îşi va primi înapoi nasturele după ce va face mai întîi o cerere către şeful serviciului şi va cheltui patruzeci de bani cu tramvaiul. Pentru el, aceşti patruzeci de bani înseamnă totuşi ceva. Iar dacă-şi va primi sau nu nasturele — Avakum tăcu puţin — aceasta depinde, bineînţeles, de mersul ulterior al cercetărilor. Personal cred, cel puţin deocamdată, că şi-l va primi înapoi.

Nu avea nici un fel de indicii împotriva lui Harry, ba chiar nici nu se gîndise măcar la o astfel de posibilitate. Şi dacă se formaliza pentru acest nasture, o făcea parcă împotriva voinţei lui, dar de ce — nici el însuşi n-o ştia.

Cînd locotenentul părăsi camera, Avakum se gîndi: „Sigur că fac asta din cauza femeii. Din gelozie! şi simţi cum îl cuprinde un val fierbinte — parcă stătea în faţa uşii deschise a unui uriaş cuptor aprins. Gelozie! Omul e gelos de obicei atunci cînd iubeşte. Dar ce, el iubea oare? Jocul lor era iubire tot atît cît era şi valsul, să zicem, muzică simfonică!

Mai departe, mai departe... Ecuaţia fusese rezolvată şi concluzia trasă. Ce urma acum? Cine era ucigaşul?"

Închise ochii, deoarece cadavrul, ori de unde l-ai fi privit, îţi călca pe nervi. În primul rînd, pentru că făcea impresia că se chinuieşte îngrozitor. Parcă se căznea să se întindă pe podea, iar bandajul l-ar fi împiedicat. Mîinile îi atîrnau macabru, şi acum, bineînţeles, nu mai aveau nimic a face cu acelea care scoseseră uneori din

sertarul biroului o anumită sticluţă de parfum, destupînd-o cu zgîrcenie ca să aspire încă o dată ceva din parfumul ce mai exista doar în închipuirea lui. Greu ţi-ai fi imaginat acum că mîinile astea lipsite de viaţă făcuseră un gest atît de delicat.

Aşadar — ucigaşul.

Oftă din greu şi îşi aprinse o ţigară.

În cameră intră sergentul. Cu toate că era încă ud, părea vioi şi nu mai simţea nevoia să caşte. „Coniacul" — gîndi Avakum şi îi făcu un semn cu capul:

— Raportează!

Sergentul spuse că au cercetat casa din pod şi pînă în pivniţă, inclusiv bucătăria, dar că n-au găsit nici o persoană străină ascunsă pe undeva.

— Am găsit în schimb asta — zise el întinzînd mîna. Am găsit-o în portvizitul bucătarului.

„Asta" era un carnet de depuneri la Casa de economii. Avea copertele soioase, emanînd un miros amestecat de foi de dafin şi enibahar.

Avakum deschise carnetul. Şi cu toate că se pricepea de minune să-şi stăpînească nervii, de data asta abia reuşi să-şi reţină mirarea. Îi venise să şuiere uşor, dar se oprise la timp.

— Cinci bucăţi sînt — zise sergentul, dîndu-şi importanţă. Stătea bine înfipt pe picioarele sale, mîndru foc, cu faţa strălucind de bucurie. Cinci bucăţi — repetă el.

Printre paginile umplute de cifre se aflau cinci bancnote de cîte doi dolari. Avakum le numără — erau într-adevăr cinci. Le pipăi între degete şi le privi în lumină. Erau dolari adevăraţi.

Şi uitaţi-vă, sărmanul, ce economii a făcut — zise sergentul.

În glasul lui răsunau doar note de indignare, nici urmă de invidie.

Avakum se uită la ultima cifră. Cu banii ce-i avea depuşi, fostul bucătar al flotei putea să-şi cumpere un automobil Volga. Şi încă îi mai rămînea ceva.

Un timp tăcu.

— Aţi făcut proces-verbal ?

— Da, să trăiţi — se încordă sergentul, luînd poziţie de drepţi.

— Şi ce face bucătarul ?

— Plînge. Sergentul ridică din umeri. Plînge, tovarăşe maior. Cu hohote.

Avakum făcu cîţiva paşi prin cameră, plimbîndu-se încolo şi încoace.

— Duceţi-l chiar acum în arestul Direcţiei — zise el. Şi să nu-i daţi jos cătuşele de la mîini.

Aşadar — ucigaşul.

Cadavrul semăna într-adevăr cu trupul unui înecat ce se încurcase în nişte rădăcini oribile. Avakum se întoarse într-o parte şi închise ochii.

Ucigaşul... Nu era un lucru greu, lăsase unele urme. Altceva era mai important acum şi la asta trebuia să se gîndească — cifrograma. Această cifrogramă dădea instrucţii cuiva : ea închidea cercul, ea ducea pînă la capăt sarcina trasată de spionajul străin, ameninţînd securitatea statului.

Cînd şi unde ?

Poate că acest lucru trebuia să devină un fapt împlinit în următoarele ore ale nopţii, sau mîine. Sau poate poimîine.

Acum, cineva pîndeşte în întuneric, ascultă cum bate ploaia în geam şi zîmbeşte satisfăcut de ingeniozitatea sa. Bun şahist, şi-a făcut mat adversarul şi are tot dreptul să-şi fumeze în linişte pipa.

Oare Zîna cea frumoasă a plecat acasă ? Mîine seară va dansa în „Frumoasa adormită“ şi la noapte trebuie să doarmă bine. De-ar ţine încă blestemata asta de ploaie, căci răpăiala picăturilor ei fac somnul bun.

Dar de ce vrea să se înşele pe sine însuşi, doar doi paşi îl despart de biroul profesorului ? Pînă la urmă trebuie să-i facă şi să se încredinţeze cu ochii lui dacă a mai rămas ceva aici. Dacă n-a mai rămas, atunci acela care stă acum undeva la căldură poate să-şi fumeze liniştit luleaua. Timpul lucrează în folosul lui.

Avakum se ridică, dădu ocol cadavrului şi se opri în stînga lui. Avea acum sub ochi întregul birou. Telefonul, maşina de calculat şi scrumiera nu contau ; nici rigla de calcul şi nici cupa în care se aflau creioanele colorate. Aşa. Celelalte obiecte însă trebuiau verificate, trebuiau să fie cercetate, interogate. Slavă Domnului, nu sînt prea multe ! Micul „Larousse“, primul volum din Marea Enciclopedie, Teoria probabilităţilor şi vechile cunoştinţe : dicţionarul latin şi gramatica limbii latine.

Din aceste două cărţi venea parcă o boare îngheţată — cifrograma, după cîte se pare, fusese construită cu cuvinte convenţionale şi în limba latină. Mai al dracului de greu decît aşa nu se putea, bineînţeles, imagina.

În afară de aceste cărţi, pe birou se vedeau aruncate în dezordine zeci de ciorne, foi de hîrtie cu nesfîrşite coloane de cifre.

Uneori, ca să calculeze de pildă trei coloane de gradul al zecelea al unor numere de cîte cinci cifre, fuseseră necesare multe socoteli, mii de socoteli, care s-ar fi în-

tins pe toate paginile unui caiet gros. Acum avea într-adevăr în faţa ochilor o grămadă de calcule, dar în dezordinea haotică în care se găseau nu-i spuneau absolut nimic. Totuşi el începu să adune ciornele răvăşite, străduindu-se să facă acest lucru într-un fel *sistematic* oarecare, pe care îl avea în mintea lui.

Şi în clipa în care îşi dădu seama de toată inutilitatea muncii pe care o făcea, chiar în clipa aceea observă un lucru care de fapt îl interesa cel mai mult : caietul cu expresiile etimologice ale tainicelor numere de cîte cinci cifre. Se găsea lîngă maşina de calculat, puţin mai la dreapta de mîna dreaptă a cadavrului. Era deschis, dar fusese ascuns sub o grămadă de foi albe de hîrtie ce urmau să fie folosite ca ciornă.

Avakum se repezi la caiet de parcă în paginile lui s-ar fi aflat expusă în gînduri simple şi litere citeţe taina a ceea ce se numeşte viaţă. Foile caietului erau prinse cu un fir subţire de sîrmă, răsucit în spirală. Dar din prima filă rămăseseră doar cîteva urme neînsemnate printre spiralele acelei sîrme. Toate celelalte foi ale caietului erau albe şi curate. O singură foaie fusese scrisă — dar aceasta fusese ruptă.

După ce terminase cu profesorul, ucigaşul se grăbise să distrugă acel lucru pentru care se dăduse ordinul ca profesorul însuşi să fie ucis. Iată ce povestea acest caiet !

Dar ce fusese scris pe foaia cea ruptă ? Oare întregul secret sau numai simbolurile lui latineşti ?

În orice caz, această foaie fusese imediat şi definitiv distrusă. Nu era nevoie de un spirit de observaţie excepţional ca să poţi vedea acest fapt : jos, pe podea, în coşul de hîrtii, se mai aflau cîteva resturi de hîrtie arsă. De hîrtie foarte bine arsă, deoarece resturile semănau mai mult a funingine. Locotenentul, atras de acel nasture

lipsit de importanţă, nu observase resturile arse ale hîrtiei.

Foarte bine, el, Avakum, le-a observat, dar cu ce folos ?

Tocmai cînd ducea chibritul aprins spre ţigară, mîna îi tremură dintr-o dată. Profesorul îşi mişca foarte greu mîna stîngă şi de obicei şi-o ţinea nemişcată pe birou. De aceea era silit, atunci cînd scria, să facă totul cu mîna dreaptă : şi să scrie, şi să-şi ţină foaia sau caietul într-o poziţie potrivită ca să nu se căznească şi să aibă spor la lucru. Dar ca să-şi ţină foile sau caietul în poziţia cea mai bună, el le apăsa puternic cu încheietura — de obicei mai puternic decît face acest lucru un om ce se serveşte de ambele mîini. Cînd apeşi puternic cu încheietura mîinii un caiet, atunci şi degetele strîng mai puternic creionul pe care-l ţin, deoarece încordarea muşchilor se face automat pe întreaga lungime a mîinii, de la un capăt la altul. Pentru a nuanţa presiunea musculară, dîndu-i o anumită forţă în încheietură şi alta în degete, omul trebuie să-şi distribuie atenţia, dar cînd e cu totul concentrat asupra celor ce scrie, nu poate face acest lucru. Aşa încît şi creionul profesorului a preluat în mod automat presiunea degetelor, apăsînd astfel pe hîrtie mult mai tare decît ar fi trebuit. Dar cînd creionul apasă puternic hîrtia pe care scrie, el lasă neapărat urme şi pe foaia următoare.

Avakum rupse prima foaie din caiet şi se uită prin ea spre lumina verde a abajurului. Ici-colo apăreau, cînd mai clare, cînd mai şterse, linii, curbe şi apăsări. Oricum ar fi fost, şi acestea erau nişte urme.

Acum, cel care şedea undeva la căldură şi se bucura de ingeniozitatea lui nu mai putea să dea de-a azvîrli-

telea cu căciula, de bucurie. Şi nici nu mai avea mo'i să-şi fumeze liniştit pipa.

— Tovarăşe locotenent ! strigă Avakum.

Cînd locotenentul apăru în prag, îi zise :

— Foaia asta de caiet e un adevărat tezaur. Du-o, te rog, personal la secţia fotochimică a laboratorului şi cere urgent o fotocopie de pe ceea ce s-a scris pe ea. Sper că într-o oră va fi gata şi că peste cel mult o oră şi zece minute voi avea plăcerea să te văd din nou aici !

— Bineînţeles ! zîmbi locotenentul şi lovi puternic tocurile, cu toate că era îmbrăcat civil.

Pentru el, faptul că lucra sub ordinele lui Avakum era mai mult decît o fericire — era ca şi cum ar fi urmat o facultate de cercetări criminalistice. Ba chiar şi pentru cariera lui viitoare nu era indiferent cu *cine* anume a lucrat. Şefii ţin seama de aceste lucruri.

Avakum se lăsă în fotoliu şi închise ochii obosit.

11

I se părea că se cufundă în acel lac adînc unde Iantra [1], după ce coteşte pe sub via bătrînă a lui moş Sedefcio, îşi poartă apele atît de liniştit, încît pare a forma un lac. Aici se duceau, după orele de şcoală, chipurile să prindă peşte pe sub pietre, dar mai mult se jucau sau umblau pitindu-se prin răchitiş, ca să se uite la nurorile lui moş Sedefcio, care obişnuiau să se scalde după ce-şi întindeau la soare pînza dată la albit. Aici, sub via

[1] Rîu ce izvorăşte din munţii Balcani, trece pe la Tîrnovo şi se varsă în Dunăre.

bătrînă, apa era foarte adîncă şi rar îi dădea cineva de fund. Ba nici nu îndrăzneau — se zicea că în nămolul de pe fund se află un somn lacom şi sălbatic, pe care-l apucase chiar moş Sedefcio în tinereţile lui. Peştele sta acolo, mişcîndu-şi mustăţile lui uriaşe, în aşteptarea victimelor. I se părea, dar, că se cufundase în lacul acela adînc şi că în jurul lui totul era rece şi verde, iar deasupra, la suprafaţa apei, forfoteau o mulţime de băşici argintii. Nu ştia nici el ce să facă să iasă deasupra şi să prindă cîteva din băşicile argintii, sau să se lase şi mai adînc, pînă ce va da de fund, acolo unde-şi mişcă mustăţile somnul cel fioros. Dar în timp ce sta la îndoială, somnul cel uriaş apăru din adîncuri şi pe spatele lui şedea profesorul, cu mîinile atîrnînd şi privindu-l supărat. „Ia te uită" — gîndi Avakum şi voi să întrebe: „Dar unde ţi-e bandajul? O să cazi fără el!" — Nu îndrăzneşte să deschidă însă gura, deoarece ştie că va înghiţi apă şi se va îneca imediat. Ar vrea să iasă la suprafaţă, să fugă după băşicile acelea de argint, dar ochii îngrozitori ai profesorului parcă l-au pironit pe loc — nu poate să mişte nici din mîini, nici din picioare. „Dacă nu tai frînghiile astea blestemate — îşi zise Avakum — mă înec fără discuţie." În timp ce gîndea astfel, sus, deasupra lui se auzi răsunînd în valuri un rîs plăcut şi molcom. „Ah — îşi dădu seama Avakum — Rainicika, nora cea mai tînără, ea trebuie să fie. Se scaldă unde apa e mică şi de aceea rîde aşa. Celelalte o stropesc, iar ea rîde şi dă din mîini. Are un semn deasupra genunchiului drept, pentru că anul trecut a muşcat-o de-acolo cîinele cel rău al lui Kănio Kiosavia. Kănio ăsta a avut totdeauna cîini răi." Şi parcă rîsul Rainicikăi îşi întinde deodată mîinile-i nevăzute şi-l scoate afară, acolo unde sînt băşicile acelea de argint. „Dar profesorul — se

întreabă îngrozit Avakum — oare o 'să stea tot aşa, acolo jos, călare pe somnul ăla mustăcios şi bălos ?" Şi parcă-i pare rău de profesor, dar cînd iese afară la băşicuţe, se grăbeşte să-şi întoarcă privirea, ca să vadă de unde vine rîsul acela cristalin. „Te uiţi după Rainicika, dar parcă era vorba să culegi băşicuţele de argint" — îi şopteşte cineva la ureche.

Avakum deschide ochii şi zîmbeşte vinovat. În faţa lui se află colonelul Manov.

— Eu credeam că a şi apucat ucigaşul de guler, iar el doarme ! zise trist colonelul.

— Acum aţi sosit ? întrebă Avakum.

Se ridică şi întinse mîna. Ce curios ! La Rainicika nu se gîndise niciodată pînă acum. Într-adevăr, avea un semn deasupra genunchiului drept — de asta îşi aduce bine aminte.

Colonelul nu răspunse. Stătea în faţa cadavrului cu pălăria în mînă şi-l cerceta în tăcere.

Douăzeci şi cinci de ani trecuseră de atunci. Pe vremea aceea era un băiat de cincisprezece ani. Dar ţine foarte bine minte senmul.

Colonelul stătea încă în faţa cadavrului, cu pălăria în mînă, şi tăcea. Un bun şi credincios prieten trecuse în nefiinţă. Un om îngrozitor de singuratic. Acum nu se mai putea plînge de răposata lui soţie şi nu mai avea cum să tînjească după ea. Cît trăiesc, unii bărbaţi tare se mai plîng de nevestele lor. Ieri, şi el însuşi se declarase sătul pînă-n gît, din cauza biletelor. Ea n-a vrut să apară nici măcar la cină, atît era de supărată.

Rainicika era o fetişcană cu păr blond, jucăuşă, aproape un copil, dar o măritaseră cu feciorul cel mai vîrstnic al lui moş Sedefcio — un văduv beţiv. Cînd o

stropeau, acolo, la rîu, ea rîdea cît putea şi-şi ferea capul.

— Trebuie să te pun la curent cu întreaga afacere — zise colonelul Manov. E o chestiune foarte serioasă.

Se simţea oarecum vinovat de moartea profesorului. Se simţea la fel şi faţă de descifratorul-şef, pe care-l călcase maşina, fiindcă el îl trimisese să facă o plimbare la aer curat. Acum stătea gîrbovit în paltonul lui greu şi simţea o grozavă dorinţă de a se aşeza pe un scaun.

Chiar în acel minut sosi medicul secţiei de cercetări.

Cînd cadavrul fu scos în cele din urmă din birou şi dus la autopsie, în toată casa se aşternu parcă dintr-o dată o linişte de moarte, o tăcere îngrozitoare. Ofiţerul de serviciu îşi citea ziarul în bucătărie şi nu scotea o vorbă. Tăcea şi miliţianul în uniformă care stătea de pază la intrarea casei. Şoferul colonelului şedea la volanul maşinii şi-şi sufla din cînd în cînd, tăcut, în mîinile îngheţate.

Cădea o ploaie amestecată cu fulgi mari de zăpadă.

Colonelul „îl punea la curent" pe Avakum cu întreaga afacere. Îi povestea în amănunt ultimele evenimente, nefăcînd economie de cuvinte, chiar atunci cînd vorbea despre vreme. Cunoştea bine importanţa amănuntelor — uneori un amănunt neînsemnat juca un rol mai mare decît ceea ce părea, la prima vedere, esenţial. În realitate însă, el voia să-l impresioneze pe celebrul său elev cu perspicacitatea sa deosebită, cu darul său de a separa ceea ce era esenţial de faptele fără importanţă. Şi, pe urmă, în fotoliul ăsta adînc, de piele,

se şedea foarte bine. Iar acasă, povestea de ieri, cu biletele, încă nu se potolise.

Dar Avakum îl întrerupse tocmai în acel moment din povestire în care colonelul îi descria aşezarea dispozitivului de apărare „Momcil-2".

— Fiţi amabil — se rugă el —, şi enumeraţi-mi cronologic evenimentele care au precedat captarea cifrogramei de către posturile noastre de radio-ascultare, şi faptele — tot în ordine cronologică — care au urmat după recepţionarea cifrogramei şi predarea ei pentru descifrare, conform dispoziţiilor dumneavoastră, profesorului Naidenov.

Colonelul tăcu puţin, după care îşi ridică braţele.

— Ei drăcie ! Văd că ştiţi totul ! exclamă el. Parcă aţi avea serviciul dumneavoastră propriu de informaţii, care află şi urmăreşte totul !

Ba, pînă la un punct, se necăji chiar. Oare elevul lui nu trebuia să dea dovadă de mai multă răbdare ? În definitiv, el îl învăţase abecedarul în arta cercetărilor criminalistice ! În locul său s-ar fi purtat mai respectuos şi ar fi avut mai multă răbdare. Gîndul apăsător că poate din vina sa murise profesorul şi fusese călcat de maşină descifratorul-şef, ba şi povestea cu biletele care-l mai sîcîia încă, îl copleşiră din nou, lăsîndu-i-se pe suflet ca o ceaţă deasă.

— Vă rog mult să nu pierdem vremea — zise Avakum. Şi observă parcă dintr-o dată că şeful său îmbătrînise simţitor în ultimile luni. Permiteţi să vă ofer o ţigară ? Dacă măcar o cărăruie ar duce la cel care încă putea să-şi fumeze liniştit luleaua şi să se bucure de ingeniozitatea sa, l-ar asculta toată noaptea, ba chiar şi a doua zi. Aşadar ? reluă Avakum.

Colonelul trase din ţigară, scoţînd încet şi la răstimpuri norişori albăstrui de fum.

La 27 noiembrie seara, către orele şase — atac cu foc concentrat asupra a două puncte din raionul al treilea al sectorului de graniţă L-Z. Focul durează circa o jumătate de oră. Rezultatul — cadavrul unui cunoscut diversionist aruncat dincoace de linia de frontieră. În acelaşi timp, un avion străin zboară în spaţiul aerian de deasupra dispozitivului de apărare „Momcil-2“ şi lansează două rachete luminoase. O oră mai tîrziu, postul de radio „Isker“, post mobil pe unde ultrascurte, acţionînd în raionul Smolian, cheamă postul de radio secret „Hermes“, aflat peste graniţă, îi comunică rapid că nu ştiu ce ordin sau comandă a fost îndeplinită şi întreabă cui şi cînd s-o predea. „Hermes“, după cum ştii, obişnuieşte să transmită instrucţiuni cifrate pe baza unui cod simbolic şi să nu vorbească de loc sau foarte puţin. De data asta însă „Hermes“ comunică lui „Isker“ că în ziua următoare (adică ieri) îl va anunţa cui şi cînd să predea comanda executată, amintindu-i de asemenea că trebuia să se ia nişte „măsuri prealabile corespunzătoare“. La 28 noiembrie dimineaţa (adică ieri) ofiţerul N-ski găseşte în apropierea dispozitivului „Momcil-2“ caseta unui aparat fotografic adaptat pentru fotografierea în timpul nopţii cu ajutorul razelor infraroşii. Filmul din casetă este neutilizat. Ieri, către orele şase, „Hermes“ emite radiograma cifrată, pe care posturile noastre de radio-ascultare au reuşit s-o prindă. În acelaşi timp, cam pe la patru după-amiază, un automobil a accidentat grav pe descifratorul nostru şef, în timp ce acesta traversa printr-un loc interzis pietonilor încrucişarea dintre străzile Ivan Vazov şi Şase septembrie. Şoferul nu a putut să-l vadă din cauza ceţei. Ca să

nu pierdem vremea, am decis să facem apel la profesorul Naidenov pentru descifrarea cifrogramei. Şi pentru că am avut informaţii că profesorul a fost descoperit de spionajul străin, am dat dispoziţii ca locuinţa sa să fie pusă sub observaţie şi păzită dinafară — dinspre stradă. Ştiam că-l vizitezi regulat pe profesor, că eşti prieten cu nepotul său şi cu logodnica acestuia şi de aceea eram siguri că *dinăuntru* nimeni nu-i va face absolut nici un rău... Acesta este mersul cronologic al evenimentelor. Şi amintind de toate astea, colonelul îşi uită parcă amărăciunea, ba uită şi de tonul oficial cu care începuse relatarea faptelor şi începu din nou să-l tutuiască. Ai vreo întrebare de pus ?

Avakum se plimba încoace şi încolo, după obiceiul său. Cîtăva vreme tăcu.

— În ce stare se află descifratorul-şef ? întrebă el.

Îl cunoştea pe tînăr şi se folosise nu o dată de marea sa îndemînare de descifrator. Iar faţă de oamenii totdeauna veseli, aşa cum era descifratorul-şef, nutrea cele mai sincere simpatii.

— E destul de lovit — răspunse cu ciudă colonelul. De ce dracu îl trimisese să se plimbe ? Aproape de o mie de ori îşi blestemase pînă acum ideea asta stupidă.

Avakum tăcu din nou. Pe urmă întrebă :

— Dumneavoastră, tovarăşe colonel, vedeţi o oarecare legătură între toate aceste evenimente ? Iertaţi-mă că vă întreb, dar mă interesează foarte mult.

— Există, într-o oarecare măsură, o astfel de legătură — zise colonelul. De fapt, el ar fi trebuit să-i pună această întrebare lui Avakum. De obicei gradele inferioare nu pun întrebări şefilor. Dar Avakum — Avakum al său — era în afară de orice ierarhie şi conta cît o mie de şefi ! Există o astfel de legătură — repetă colo-

nelul. De exemplu, între caseta fotografică pentru fotografiat în timpul nopţii şi cifrograma de ieri a lui „Hermes". Mi se pare că între aceste două lucruri se poate face o punte.

— Aşa ?

Avakum nu spuse nimic mai mult, dar, după toate aparenţele, se vedea că rîde în sinea lui.

— Aş dori să aflu şi părerea ta — zise rece colonelul. Era, oricum, şeful secţiei şi avea dreptul să ceară explicaţii subalternilor lui.

— E cît se poate de prozaic — zise Avakum. De fapt, eu voi dezvolta doar teza dumneavoastră. La baza tuturor stă, bineînţeles, dispozitivul de apărare „Momcil-2". El supără foarte mult partea adversă, care vrea să aibă cu orice preţ mai multe date concrete asupra lui. Dar chiar pentru un spion foarte abil, este destul de greu să se apropie în condiţii normale de un obiectiv atît de important. Tocmai de aceea s-a organizat la graniţă aeea încordare, care să faciliteze în cel mai înalt grad pătrunderea spionului în imediata apropiere a dispozitivului „Momcil-2". Atacă în cel de-al treilea raion al sectorului L-Z cu foc puternic, simulează o ciocnire serioasă şi atrage în acest fel atenţia forţelor de grăniceri. Ceva mai mult, trimit un avion în spaţiul aerian de deasupra lui „Momcil-2", care, în condiţiile menţionatei acţiuni de pe frontieră, să determine paza şi pe cei ce deservesc dispozitivul să privească în primul rînd *înainte* şi nu în *spatele* lor. Folosind abil împrejurarea creată şi pregătită în prealabil, spionul s-a strecurat în apropierea dispozitivului „Momcil-2" venind dinspre partea de sud — dinspre partea ce nu era în alarmă — a fotografiat dispozitivul şi, în graba sa, a pierdut caseta de rezervă a aparatului fotografic. După toate probabilităţile, a fost aşteptat

în apropiere de o maşină, pe care era instalat un post de radio pe unde scurte. A intrat în legătură cu „Hermes" de undeva din vecinătatea oraşului Smolian, ca să se ascundă apoi aici, înainte ca alarma să fie dată şi maşinile să pornească în căutarea lui. Dacă a rămas la Smolian sau dacă a reuşit chiar în aceeaşi noapte să ajungă la Sofia — aceasta este o problemă care trebuie în primul rînd studiată. Personal, am convingerea că încă înainte de revărsatul zorilor a şi ajuns aici. Ziua de ieri, aşadar, este remarcabilă mai ales prin cele două evenimente: scoaterea din luptă a descifratorului-şef: asta înseamnă executarea uneia din „acele măsuri prealabile, corespunzătoare". Spre seară s-a primit radiograma lui „Hermes", prin care se dădeau îndrumări cui şi cînd să fie transmise fotografiile dispozitivului de apărarea „Momcil-2". Aflînd la timp că radiograma a fost trimisă pentru descifrare profesorului Naidenov, spionajul străin a hotărît să-l înlăture o dată pentru totdeauna din drumul său. A făcut un plan pentru uciderea lui şi la înfăptuit, aşa după cum ştiţi, astăzi după-amiază.

Colonelul întinse mîna după o ţigară.

— Dă-mi şi mie un foc — se rugă el. Uitase cu totul să mai vorbească la persoana a doua plural. Trase de cîteva ori din ţigară şi zise îngîndurat: Da, se înţelege, toate acestea par să fie strîns legate între ele. Mă gîndesc la evenimentele din ultimile zile.

— Aţi făcut o mare greşeală că n-aţi pus imediat şoferul sub urmărire — zise Avakum.

— Şoferul zici? colonelul îşi frecă puţin fruntea... Da... De altfel era o ceaţă atît de deasă ieri...

— Şi această ceaţă deasă — Avakum începu să se supere în sinea lui — l-a ajutat pe şofer să-şi urmărească

îndeaproape victima, dacă vreţi toată ziua, şi să-l lovească în momentul cel mai favorabil.

— Eşti sigur de asta ? întrebă colonelul. Pe urmă surîse. M-aş bucura dacă s-a întîmplat aşa cum afirmi tu.

Avakum ridică din umeri. Nu era nimic care să te bucure în toată istoria asta.

— Uite, chiar acum o să-i dau ordin ofiţerului de serviciu — colonelul se ridică şi se îndreptă spre uşă — chiar acum o să-i dau ordin să-l cerceteze îndeaproape pe tip. O să-l punem sub urmărire şi n-o să-l scăpăm din ochi pînă ce nu vom afla pe unde umblă şi ce hram poartă.

Se înveselise puţin, dar mergea tot aşa gîrbov şi, oarecum, aşa cum merg bătrînii.

Urmă o descoperire care aduse o şi mai mare confuzie în toată afacerea asta încurcată.

În timp ce colonelul Manov stătea de vorbă jos cu ofiţerul de serviciu, Avakum şedea în fotoliu, fuma şi se uita distrat la colacii de fum albăstrui de la ţigara sa. Se ridicau deasupra capului său, se desfăceau, formau împreună un fel de galaxie spiraloidă, după care dispăreau în spatele lui. La început urmărise totul distrat, pe urmă începu să privească cu un interes mai conştient mişcarea acestor suprafeţe curbe şi transparente. Şi pînă la urmă se ridică. Nu rămînea nici o îndoială : în spatele lui era o forţă care trăgea şi aspira galaxiile şi căile laptelui formate din fumul de tutun, deoarece tot fumul, fără greş, chiar dacă o făcea încet, lua mereu una şi aceeaşi direcţie — geamul uriaş al ferestrei.

Fereastra era închisă. Dar o fereastră închisă nu poate să tragă fumul spre ea. Ori nu era bine închisă, ori avea un orificiu prin care odaia comunica direct cu exteriorul.

Avakum se apropie de fereastră. Spre dreapta, la înălţimea diafragmei lui şi la două palme de rama ferestrei, se vedea o gaură, ideal de rotundă, cu un diametru de circa cinci milimetri. Era mică, bineînţeles, dar din cauza marii diferenţe dintre temperatura de afară şi temperatura camerei, se forma un curent, şi încă unul destul de puternic. Avakum vîrî prin gaură degetul său mic. Pereţii erau netezi, de parc-ar fi fost piliţi cu pila cea mai fină, utilizată la manechiură. Părea cu totul evident: gaura fusese făcută de un glonte, tras de aproape şi al cărui vîrf era ascuţit.

Cum sta aşa în faţa geamului, simţi în spatele său respiraţia grea a colonelului.

— Priviţi şi dumneavoastră — zîmbi Avakum şi îi cedă locul.

Colonelul era un mare specialist în toate problemele privind armele de foc. El pipăi orificiul, pufni uşor pe nas şi zise:

— Gaura e făcută de glontele unui revolver cu amortizor de sunet, de calibrul doisprezece. Cunosc sistemul ăsta. Vîrful glontelui e ascuţit ca o sulă.

Avakum ştia că gloanţele de felul ăsta, atunci cînd găuresc sticla, o sfărîmă prefăcînd-o într-un praf microscopic pe care-l împrăştie cu mişcarea lor de rotaţie astfel încît nu mai poate fi descoperit cu nici un fel de lupă. Ridică receptorul şi formă numărul de la morgă. Îl întrebă pe doctor ce formă avea glontele.

— Are un vîrf ascuţit — răspunse medicul.

Tocmai îl scosese din regiunea omoplatului stîng.

— Se văd pe el urme de zgîrieturi ? întrebă Avakum.
— Se văd — răspunse doctorul — pe partea conică.
— Voi trimite un om special pentru acest obiect important — zise Avakum.
După aceea închise telefonul.
— Iată cum trebuie să se fi întîmplat lucrurile — zise colonelul. Fața sa căpătase o expresie inspirată. El arătă spre rezemătoarea scaunului. Punctul acesta corespunde cu locul în fața căruia s-a aflat inima profesorului. Trage de aici o linie dreaptă și trece-o prin orificiul făcut în geam. Unde se va termina ea ? Se va termina dincolo de stradă, dincolo de trotuar, acolo se află un brad bătrîn și gros. Părerea mea este că ucigașul a stat ascuns după bradul acela. Și de acolo a tras.
— Știu eu ? zise Avakum. Exact în spatele acestui brad se afla sergentul dumneavoastră.
Inspirația dispăru dintr-o dată de pe fața colonelului. El tăcu. Acum părea că observă cu multă mîhnire desenele covorului, de parcă acestea ar fi reprezentat ceva foarte trist.
— Atunci ? întrebă el. Nu mai înțeleg nimic.
— Nici eu — răspunse încet Avakum.

Locotenentul își pocni tocurile și ceru colonelului permisiunea să intre. Pe urmă îi dădu lui Avakum un plic sigilat cu ceară roșie, comunicîndu-i că fotocopiile amprentelor vor fi gata mîine de dimineață. După aceasta ceru permisiunea să se retragă.
Cînd rămaseră singuri, Avakum rupse plicul și scoase de acolo două hîrtii : fotografia foii pe care o deprinsese din caietul profesorului și o scurtă scrisoare a șe-

fului laboratorului. Scrisoarea era adresată colonelului Manov. Avakum o citi cu voce tare:

— „Vă trimitem fotocopia foii din caiet, anexată aici. La tratamentul chimic de pe faţa ei, unele litere ale textului nu au ieşit, deoarece cel ce le-a scris a apăsat atunci ceva mai slab cu creionul.

Anexe — o foaie de hîrtie tratată chimit şi fotocopia aceleiaşi. Cu stimă..."

Pe fotocopie se vedea scrisul mare şi puţin strîmb al profesorului: *Flo es Vi chae A rorae.*

Colonelul, care citise textul peste umărul lui Avakum, bătu disperat din palme.

— Acum ghiceşte ce înseamnă asta! oftă el. Chiar Nabucodonosor de-ar învia din morţi, tot n-ar putea înţelege.

— Acesta este textul cifrogramei — zise Avakum. În ceea ce-l priveşte pe Nabucodonosor, el a fost împărat al Babilonului şi a trăit în secolul al VI-lea înaintea erei noastre.

— Ei, am zis şi eu aşa — spuse colonelul.

De ce i-o fi venit în minte tocmai Nabucodonosor? Se lăsă în fotoliu şi îşi sprijini bărbia în pumni. Nu-i venea nici măcar să fumeze.

Avakum măsură de mai multe ori camera cu paşi rari, după care luă un creion colorat din cupa de argint a profesorului şi scrise ceva pe fotografie.

— Citiţi — zise el.

Acum textul avea următoarea formă:

Flores Vitochae Aurorae.

Îl întregise, completînd literele care lipsiseră.

— Foarte bine — zise colonelul. Şi cu aceste litere şi fără ele sensul cifrogramei era tot atît de enigmatic şi de imposibil de înţeles. Ce înseamnă aceste cuvinte?

întrebă el. Vorbi într-o doară, ca să zică şi el ceva. Cuvintele puteau să însemne un anume lucru, iar înţelesul lor simbolic — Dumnezeu ştie ce ! Începu să-l ardă ceva pe gît. Nici el nu ştia de ce, dar, dintr-o dată, îşi aduse aminte de nevastă-sa. Ea îl va aştepta, desigur, deoarece povestea aceea cu biletele nu i-a ieşit încă din cap. Ce înseamnă aceste cuvinte ? repetă el cu glas indiferent.

— Înseamnă — Avakum îşi dădea parcă silinţa să pară cît mai vioi şi mai încrezător în sine — înseamnă ori : „Florile Aurorei pentru Vitoşa" ; ori, al doilea : „Florile Aurorei din Vitoşa".

Descoperise literele care lipsiseră în text şi poate de aceea părea atît de sigur pe sine şi de vioi.

Colonelul zîmbi amar. Nu spuse nimic, ci zîmbi doar amar.

— Aurora. Asta înseamnă cînd se crapă de ziuă — zise Avakum — înseamnă în zorii dimineţii.

Pe urmă tăcură amîndoi o vreme.

Deodată, colonelul se lovi cu palma pe genunchi. O făcu cu mult zgomot, de parc-ar fi vrut să strivească o gînganie neplăcută.

— Evrika ! strigă el şi faţa lui obosită se destinse din nou. Ştii că încep să pricep ?

— Nu ştiu — zise Avakum.

— Ba eu ştiu ! rosti colonelul ridicîndu-se în picioare. Îşi trecu prin părul cărunt un pieptene mic de os, voind parcă să zăgăzuiască clocotul ce se dezlănţuise în pieptul lui. Şi iată ce ştiu — continuă el. Joacă vreun rol aici diferitele cazuri şi forme gramaticale ale cuvintelor ? După părerea mea nu ! Important este esenţialul.

Şi acesta este următorul : „În zori, flori, Vitoşa". Omul care trebuie să primească fotografiile dispozitivului de apărare „Momcil-2", se va afla undeva pe căile de acces spre Vitoşa şi va ţine în mînă flori. Cînd ? În zori ! Adică, între orele şapte şi opt dimineaţa. Care sînt aceste căi de acces ? Dragalevţi, Boiana, Kneajevo[1] — foarte simplu ! Voi trimite mîine în zori oameni prin aceste locuri şi vei vedea că nu se vor întoarce cu mîinile goale !

— Cine ştie ! zise Avakum şi oftă.

Colonelul coborî scara în fugă.

12

Începuse iarăşi să viseze şi simţea cum se cufundă din nou în adîncul acela verde şi rece ; aştepta să audă de sus acelaşi rîs argintiu, cînd deodată totul dispăru ca măturat de furtuna îngrozitoare a unor zgomote insuportabile — deasupra capului său părea că se revarsă o grindină deasă.

Suna telefonul. Niciodată apelul lui nu-i păruse atît de tunător şi de insistent.

Se ridică din fotoliul în care moţăise, răsuci comutatorul din perete şi ridică receptorul. În aceeaşi clipă se auzi ca un ciocănit în geamul ferestrei ce da în verandă, ceva şuieră fulgerător pe la urechea lui şi din peretele din faţă căzură cîteva bucăţele de tencuială.

Avakum se aplecă instinctiv, se tîrî în genunchi şi trase perdeaua grea de catifea, acoperind fereastra. Apoi

[1] Mici localităţi la poalele Vitoşei, în imediata apropiere a Sofiei.

se ridică. Cel de vizavi putea să mai tragă o dată, dar probabilitatea de a-l nimeri era acum extrem de mică. Luă apoi un cuţit cu lamă lungă şi scoase glontele din perete. Vîrful lui era ascuţit ca o sulă. Zîmbi — bucăţica asta de metal ar fi putut să-l ucidă, bineînţeles. Mîine seară, Zîna cea frumoasă s-ar fi înclinat pe scenă mulţumind publicului fără ca el să mai aibă posibilitatea s-o aplaude. N-ar mai fi putut să-şi amintească nici de lacul cel adînc de lîngă via lui moş Sedefcio şi de băşicile lui de argint. De altfel aceste băşici nu existaseră niciodată decît în închipuirea lui. De fapt, de ce încercaseră să-l ucidă ?

Omul care zîmbea satisfăcut de ingeniozitatea sa nu mai şedea liniştit. Nu-şi mai fuma liniştit pipa şi nu se mai gîndea la lucruri plăcute. Dădea tîrcoale casei, pusese pe cineva să-l cheme la telefon şi îi luase la ţintă capul cu revolverul său cu amortizor.

Se uită la ceas — era aproape de miezul nopţii.

În cămin mai pîlpîiau cîţiva cărbuni şi Avakum puse cîteva lemne peste ei. Pe urmă trase fotoliul în faţa lui, îşi umplu luleaua cu tutun şi începu să fumeze. Afară ploaia continua să cearnă.

Într-adevăr, de ce încercaseră oare să-l ucidă ? Nu ştia prea multe în afacerea asta, iar ceea ce ştia nu-l ducea la nici o urmă sigură. Erau lucruri pe care le cunoştea şi colonelul şi locotenentul, ba chiar şi sergentul acela care îngheţase stînd de pază afară. Bine că l-a trimis să bea un pahar de coniac. Dar nimănui nu i-a dat prin gînd să tragă în ei. Dacă ar fi tras, ar fi fost înştiinţat. E limpede că nimeni n-a încercat să-i ucidă. Dacă s-a tras însă numai asupra lui înseamnă că au bănuiala că ştie ceva mult mai important decît toţi ceilalţi.

Flăcările începură să joace în cămin şi el îşi întinse picioarele spre vatră. Măcar pentru plăcerea de a asculta cum pîlpîie flăcările, măcar pentru ea nu trebuia să-l ucidă glontele ăsta ascuţit.

De fapt, ce ştia el mai mult decît ceilalţi ?

Şezu aşa pe gînduri vreo jumătate de oră. Pe urmă parcă îl cuprinse o nevoie imperioasă să facă neapărat ceva. Scoase filmul din aparat şi dădu fuga cu el în cămară, unde-şi înjghebase un mic laborator. Douăzeci de minute mai tîrziu monta rola cu acest film la aparatul de proiecţie, după care apăsă butoanele respective pentru a-l pune în funcţiune. Pe peretele din faţă străluci faţa zîmbitoare a Zînei celei frumoase...

Proiectă filmul de cîteva ori. Uneori lăsa mişcarea mai lentă sau o oprea cu totul. Ochii îi ardeau şi cine l-ar fi văzut ar fi crezut că are febră.

Pe urmă se îmbrăcă, îşi luă lanterna electrică, se înarmă cu un baston uşor de turist şi ieşi afară.

Ploua mereu — aceeaşi ploaie amestecată cu fulgi de zăpadă.

Adus puţin de spate, căutînd să străpungă întunericul cu ochii, mergea lent spre ultima casă de pe strada Cicoarei.

A doua zi dimineaţă cînd dădu la o parte perdelele dinspre verandă, afară ningea — de data asta zăpada nu mai era amestecată cu ploaie, ci ningea aşa, ca în toiul iernii.

Locotenentul sosi la orele opt fix. Avakum îi făcu o cafea fierbinte, după care se dădu mai la lumină ca să studieze materialele trimise de şeful laboratorului.

Va să zică, fostul bucătar al flotei atinsese ultimul clanţa de bronz a uşii, Harry fusese cel din urmă care pusese mîna pe braţele „scaunului minune“, iar pe nas-

turcle acela cu stea se vedea amprenta degetului cel mare al profesorului.

— Tovarăşe Petrov — zise Avakum — i-aţi promis, tînărului că-i veţi înapoia acest nasture. Vă amintiţi, nu-i aşa ? Cred că un locotenent ca dumneavoastră trebuie să-şi respecte cuvîntul, chiar cînd l-a dat unui om meschin şi zgîrcit, cum este, din nefericire, pictorul nostru. Aţi fost aseară de un cavalerism puţin exagerat, de aceea va trebui să răscumpăraţi aceasta printr-o plimbare neprevăzută. Veţi lua de la laborator faimosul nasture şi-l veţi înapoia personal lui Harry. Îi veţi cere scuze şi-l veţi înştiinţa că înmormîntarea unchiului său se amînă pentru mîine la orele zece. Iar scrisoarea asta — el luă de pe birou un plic închis — fiţi bun, predaţi-i-o personal tovarăşului colonel Manov. Pe urmă tăcu. Sînteţi liber pînă la orele cinci după-amiază. La orele cinci şi zece minute ne vom întîlni amîndoi în faţa intrării Grădinii Zoologice. Aţi reţinut ?

Locotenentul plecă.

Avakum rămase un timp la fereastră, privind, dus pe gînduri, la zăpada spulberată de vînt. Pe urmă făcu un foc bun în cămin. Îşi umplu pipa cu tutun şi se apucă din nou să lucreze la manuscrisul său, despre monumentele şi mozaicurile antice.

Ieşi spre prînz şi se duse să ia masa la Clubul rusesc. Pe urmă se îndreptă spre Academie şi rămase două ore în bibliotecă. Fix la orele cinci şi zece minute se întîlni în faţa intrării Grădinii Zoologice cu locotenentul Petrov. Îşi strînseră mîinile şi merseră cîtva timp împreună. O ninsoare deasă şi pufoasă continua să se aştearnă pe stradă.

— Tovarăşe locotenent — zise liniştit Avakum — veţi lua cinci maşini dotate cu posturi de radio şi le veţi plasa

în jurul intrării Teatrului de Operă, la zece minute *după* începerea spectacolului. Iar acum veţi merge la casieriţa teatrului şi-i veţi cere să vă dea cele două bilete care au fost reţinute pentru secretarul Academiei. Un bilet îl veţi păstra pentru dumneavoastră, iar celălalt o să mi-l daţi mie la intrarea în teatru, cu două minute înainte de începerea spectacolului. Aţi înţeles ?

Locotenentul făcu un semn aprobator din cap.

— Al treilea — continua Avakum. Veţi lua cinci colaboratori ca să însoţească maşinile dotate cu posturi de radio. Să aibă asupra lor aparate de fotografiat şi legitimaţii de ziarişti. Le veţi da dispoziţie să intre în sală după al doilea tablou al actului al doilea... Asta e tot.

Avakum făcu un gest cu mîna şi o porni încet spre parc.

Gingaşul Desiré căzu în genunchi în faţa „Frumoasei adormite“ şi, supus, cu adoraţie şi nesfîrşită dragoste, îşi atinse gura de buzele acesteia. În aceeaşi clipă, muzica vesti reîntoarcerea primăverii. Frumoasa adormită se trezeşte. Se deşteaptă din lungul său somn şi regatul adormit al regelui Florestan.

În timpul pauzei, Avakum zise locotenentului :

— Oamenii dumneavoastră să ţină sub observaţie rîndul întîi. Acolo se află trei inşi cu buchete. Să ţină bine minte *ce anume* flori au în mînă fiecare. După spectacol să pornească pe urmele lor cu maşinile şi să ţină o legătură neîntreruptă cu maşina dumneavoastră. În ceea ce vă priveşte, mă veţi urma îndeaproape şi veţi aştepta dispoziţiile mele.

Trimise apoi Zînei celei frumoase un bilet cu următorul conţinut:

Harry regretă că nu te va putea însoţi pînă acasă, deoarece are un lucru important de făcut şi care nu poate fi amînat. M-a rugat să-i ţin locul. Te voi aştepta în faţa cabinei.

După care se grăbi să intre în sală. Frumoasa adormită şi gingaşul Desiré executau Imnul soarelui, închinat iubirii triumfătoare. Florile înaripate, zînele cele bune le adresau încîntate salutul lor. Toţi erau foarte fericiţi. Frumoasa adormită şi Desiré dansau înflăcăraţi dansul lor nupţial.

Un taxi trecu prin faţa lor tocmai la timp, în clipa cînd părăseau teatrul. Avakum făcu un gest cu mîna şi maşina opri. Pe drum, el îi spuse că a jucat extraordinar de frumos în seara aceea, că pur şi simplu l-a urît pe Desiré, iar cînd acesta a sărutat-o, a simţit o nestăpînită dorinţă de a-i suci gîtul.

La aceste cuvinte, Zîna cea frumoasă rîse amuzată, după care îşi puse mîna pe a lui şi o apăsă uşor.

Cînd ajunseră, ea îl rugă să-i ducă cele trei buchete pînă în camera ei, deoarece avea mîinile îngheţate şi nu mai putea să ţină nimic. Avakum se oferi îndată să-i îndeplinească rugămintea. El plăti şoferul şi dădu drumul maşinii. Cu toate că-l rugase s-o însoţească doar pînă acasă, ea nu manifestă nici o mirare atunci cînd el spuse şoferului că era liber. Poate totuşi că nu dăduse atenţie faptului.

În timp ce Zîna cea frumoasă îşi căuta prin geantă cheia apartamentului, Avakum, exclamă deodată:

— Vai, ce greşeală am făcut! Am dat drumul maşinii! Nu ştiu de ce, dar am avut impresia că am ajuns acasă şi de aceea am lăsat-o să plece.

— Într-adevăr — zise Zîna cea frumoasă. E foarte neplăcut. Noroc că am telefon şi greşeala se poate îndrepta. O să chemi un taxi de la cea mai apropiată staţie.

— Mulţumesc — zise Avakum.

Înăuntru era cald, camera era scăldată în lumină şi în aer se simţeau miresmele unor parfumuri. O cuvertură de mătase de culoare aurie acoperea patul.

— Adu florile încoace — arătă Zîna cea frumoasă, deschizînd uşa spre camera de baie.

Avakum puse buchetele în chiuvetă şi întrebă:

— Ce faci cu toate florile astea?

— Nimic — răspunse Zîna cea frumoasă. În acest timp îşi scotea paltonul. Nimic — repetă ea. Nu am o slăbiciune specială pentru flori, dar i le dau lui Harry; el le păstrează ca să picteze tot felul de tablouri cu natură moartă. Ţin minte că odată am aruncat un buchet şi Harry a fost tare amărît.

Acum se afla în faţa oglinzii şi-şi aranja părul.

— Ce număr are staţia de maşini? întrebă îngrijat Avakum.

— Stai puţin — îi zîmbi Zîna cea frumoasă — am să-ţi spun îndată. Ia loc.

Intră în baie şi după cîteva minute se reîntoarse purtînd un chimono japonez înflorat. Cînd ajunse în faţa lui Avakum şi-l desfăcu cu ambele mîini şi în faţa ochilor lui străluciră mai întîi sînii ei — rotunzi, fragezi, ca de fetiţă.

— Iată numărul — rîse veselă — poţi să-l citeşti? după care îşi petrecu mîinile pe după gîtul lui.

Totul era o nebunie fermecătoare. Dar în timp ce-i dezbrăca chimonoul, iar ea îi răvăşea părul cu degetele, îşi zise : „Pînă şi chelneriţa cu nasul cîrn are ceva mai multă ruşine".

Ea rămase culcată pe cuvertura aurie, acum boţită, dar Avakum simţea că ceva se sfărîmase în sufletul lui. Ceva auriu şi gingaş. „Zîna cea frumoasă" — gîndi el şi surîse trist.

— Am în palton — şopti Avakum — o sticlă de vin bun. Trebuie să ciocnim pentru succesul „Frumoasei adormite".

— În baie găseşti şi pahare — zise încet Zîna cea frumoasă.

Pe urmă lucrurile se petrecură astfel :

Ea îşi bău dintr-o dată paharul şi, cinci minute mai tîrziu, dormea adînc — picăturile pe care Avakum i le pusese în vin acţionaseră repede şi sigur. Atunci el intră în baie, cercetă bine buchetele şi în cel cu garoafe roşii găsi ceea ce căuta. Filmul era dibaci înfăşurat în jurul tulpinelor verzi. Îl lăsă la locul lui, punînd buchetele aşa cum le găsise.

După aceea intră în odaie şi se îmbrăcă de plecare. Zîna cea frumoasă dormea adînc, respirînd greu. Ceea ce se sfărîmase în sufletul lui începu iarăşi să-l doară.

Intră în maşina în care se afla locotenentul şi-l întrebă :

— Care din cei trei a aruncat buchetul de garoafe roşii ?

— Închipuiţi-vă — zise locotenentul — şoferul care l-a călcat pe descifratorul-şef al secţiei noastre. El a aruncat pe scenă buchetul de garoafe roşii.

Avakum tăcu puţin. Ceea ce se sfărîmase în suflet îi provoca o durere continuă.

— Arestaţi-l imediat — zise Avakum. Comunicaţi colonelului Manov să termine amabila sa convorbire cu Harry şi să-l lase să plece. Blocaţi, fără să se vadă, casa asta. Harry va veni aici, dar nu va întîrzia mult. Cînd va ieşi în stradă, arestaţi-l şi puneţi-i imediat cătuşe la mîini. Zîmbi apoi în întuneric şi zise: S-a terminat!

Coborî din maşină şi porni încet spre strada Cicoarei. Ningea liniştit şi în noaptea de vis cădeau fulgi deşi şi pufoşi.

13

Mi-au trebuit cîteva *amănunte* în legătură cu cele de mai sus şi l-am întrebat pe Avakum:

— Cum ţi-ai dat seama că Harry este ucigaşul? Era, bineînţeles, un amănunt. Pe urmă am continuat: Şi cum ai ghicit adevăratul înţeles al cifrogramei? Şi ce rol a jucat Zîna cea frumoasă în toată istoria asta?

Avakum mi-a răspuns:

— În noaptea aceea cînd m-am gîndit ce ştiam eu mai mult decît colonelul Manov şi decît locotenentul Petrov, am ajuns la concluzia că tot ce deţineam eu „în plus" se putea referi numai la Harry şi la Zîna cea frumoasă. Atunci mi-am adus aminte de nasturele pe care-l pierduse Harry în biroul profesorului. Harry zicea că-l pierduse „ieri" şi eu m-am întrebat: de ce menţionase în mod special că „ieri"? Aveam filmul în aparat şi am putut să verific îndată dacă aceasta se petrecuse într-adevăr „ieri". Am proiectat filmul. În secvenţele pe care

le făcusem în dimineaţa acelei zile, Harry avea nasturele. Iar în ultima secvenţă acesta lipsea. Mi-am luat bastonul meu turistic şi m-am dus în locul de unde fusese „trimis" glontele. Am săpat şi am găsit la circa zece centimetri în pămînt un glonte lucios cu vîrful ascuţit. Pe urmă am intrat în casa profesorului şi am cercetat pereţii din jurul biroului. În faţa uşii, în apropierea ferestrei dinspre apus a salonului, am remarcat o priză. Mai jos de aceasta se afla un şezlong şi, lîngă el, o măsuţă mică. Era un colţ în care profesorul se odihnea cîteodată, în zilele de vară. Numai că şezlongul era aşezat oarecum nefiresc faţă de măsuţă şi, în general, în odaie. Era clar că fusese mutat de curînd de la locul lui de cineva, pentru a lua „ceva". Desigur, înţelegi cum s-au petrecut lucrurile: Harry intră în odaia unchiului său, îi trage un glonte în piept, glonte pe care a avut grijă în prealabil să-l brăzdeze cu cîteva zgîrieturi uşoare, pe urmă se întoarce şi trage în fereastră, ţintind în apropierea bradului din faţă. Rupe din caietul profesorului foaia cu radiograma descifrată, dar în acel moment omul ce se afla în agonie îl apucă de haină. Harry se trage înapoi îngrozit, dar nasturele se agaţă de mînerul maşinii de calculat şi cade pe podea sub scaun. Poate că Harry n-a observat acest lucru imediat sau poate că era atît de tulburat şi de speriat, încît nu a mai avut vreme să şi-l caute sub trupul în agonie al unchiului său. Oricum, nu este un ucigaş înveterat, nu-i aşa ? Nasturele cade sub scaun, dar are acum pe el amprentele degetului mare al profesorului. Harry dă fuga la şezlong. Acolo montase în prealabil, bine camuflat, un mic magnetofon de buzunar pe a cărui bandă înregistrase dinainte acea obişnuită exclamaţie a profesorului prin care cerea să fie linişte. Dă drumul magnetofonului şi coboară în fugă pe scări. Cînd noi trei ne-am întors,

chemaţi de bucătar, Harry a prins un moment potrivit şi şi-a luat aparatul... Şi, ca să închei cu Harry: a fost recrutat de spionajul străin la Viena, unde fusese trimis în legătură cu un tîrg de mostre. Acolo a jucat cărţi şi a pierdut o sumă mare. S-au găsit îndată „binevoitori" care să-i ofere bani, în schimbul unor „neînsemnate" servicii, şi el a acceptat. Dar, vorba veche: ai intrat în horă, trebuie să joci. De altfel, omul acesta nu a făcut spionaj din motive politice sau din convingeri ideologice. Fapt este însă că a devenit agentul lui „Hermes". Astă-vară a primit dispoziţii din partea lui „Hermes" să-l lichideze pe profesor, dar el a întîrziat fie pentru că şovăia s-o facă, fie pentru că îi lipsea prilejul.

Bucătarul te interesează ? Să ştii că nu are nimic comun cu afacerea asta. E adevărat că a făcut şi el mici combinaţii şi negustorie măruntă cu valută străină, profitînd de legăturile sale de pe vremea cînd fusese marinar.

În schimb şoferul, el este principalul corespondent al lui „Hermes". În realitate nici nu este şofer, ci inspector de drumuri şi şosele al regiunii Smolian. Un duşman al statului nostru, camuflat îndelungă vreme. El este cel care în noaptea ceţoasă de la 27 noiembrie a fotografiat dispozitivul defensiv „Momcil-2".

Crezi că Zîna cea frumoasă este nodul care lega cele două fire, pe Harry şi pe şofer ? Că şi ea este agentul lui „Hermes" ? Nici poveste ! Zîna cea frumoasă avea de jucat un singur rol, şi anume acela de „cutie de scrisori". Şi asta fără ca să bănuiască ceva. Harry şi „şoferul" nu se cunoşteau unul pe altul, dar fiecare, în parte, o cunoşteau pe Zîna cea frumoasă : Harry — ca logodnic al ei, şoferul — ca spectator al Teatrului de Operă.

„Hermes" a dat dispoziţii „şoferului" să arunce balerinei buchete de flori în timpul spectacolelor, băgînd în ele filmele şi microfilmele sale secrete. În acelaşi timp, „Hermes" îi ordona lui Harry să ia deîndată buchetele de la Zîna cea frumoasă, pe motivul că le-ar utiliza în picturile sale pentru „naturi moarte".

Şi, în sfîrşit, ceva despre radiogramă. *Flores Vitochae Aurorae.* După ce mi-am dat seama că Harry este ucigaşul profesorului, nu mi-a fost de loc greu să-mi amintesc că locuia pe strada Vitoşa. Aurora este numele „Frumoasei adormite". Acest rol din balet îl juca Zîna cea frumoasă. Prin radiograma sa, „Hermes" dădea dispoziţii „şoferului" să transmită fotografiile dispozitivului defensiv „Momcil-2" Aurorei, adică Zînei celei frumoase, prin intermediul buchetului de flori — *Flores*. Dar cînd ? Fireşte, la prima reprezentaţie a „Frumoasei adormite" după transmiterea radiogramei de către „Hermes". A fost ceva atît de complicat ?

Am fost şi eu de părere că nu a fost ceva prea complicat.

Bineînţeles, e cu mult mai greu să ghiceşti, de pildă, ce sentimente nutreşte Balabaniţa sau să pui în poziţie de mat imparabil asemenea oameni neruşinaţi cum ar fi de pildă dentistul de care v-am vorbit la începutul acestei povestiri.

Las' pe mine ! O să-i arăt eu într-o zi cleştele meu de veterinar !

Şi neapărat voi merge la vînătoare de lupi. Iar cînd îi voi aduce dăscăliţei cu ochi albaştri vreo zece blăni, atunci va uita cu totul de bietul şi fricosul ei dentist. Nu-i aşa ?

CUPRINS

Vol. I—II Lei **14**